

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Explicatio minoris Canisii - Cod. Schuttern 4

Gerardus, Petrus

[Würzburg], 1600

Caput IV de s[cra]amentis

[urn:nbn:de:bsz:31-72273](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-72273)

CAPVT IV DE SA MENTIS. QVID DE NOIE SACRAMENTI

VOX SACRAMENTI VARIE SYMI ^{Sicut variis locis.}
 solet. ¹ Marcus Varro lib. 4. de lingua latina pro pignore, ² Pro pignore. ³
 quod depositum a litigantibus apud pontificem, sumit, quicq
 causa caebat solvere in ararium debebat. ⁴ Pro iuramento.
 si caa et cap. si sacramenta puerum. Si Tertullianus ad
 martyres cap. 3. Vocati sumus ad militiam Dei iurati, iam tunc
 cum in sacri verba ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹ ¹³¹² ¹³¹³ ¹³¹⁴ ¹³¹⁵ ¹³¹⁶ ¹³¹⁷ ¹³¹⁸ ¹³¹⁹ ¹³²⁰ <

*In signo externo veteram
libere gratiam.*

duo in Xpo & Ecclia. Si demum magis contrahimus hanc u-
cem pro signo externo in eternam sancte gratiam. Per ana-
logiam hanc uocem PP. Pontifices conuicti Generalia Latera-
nense, Constantiense, Florentinum, Tridentinum nri sacris
adaptauerunt, & accommodauerunt de qua ultima significatione
acturi sumus.

**Sacramenta Noua legis & antiqua
quomodo differant.**

Multa assignantur i. si se. differre aliquas licet
dicere satis fuerit. Imo D. Aug. lib. 19. gra. Faustum cap. 11.

Noua legis perfectiora et digniora.

Noua legis sunt perfectiora & digniora uoce auctoris Xpi
quanto n. dignior Christus Moyse, tanto nostra dignior prius
Zdo. D. Ambrosii lib. 1. de sacris cap. 4. Noua legis licet sint
numero paueriora, sunt tñ actu facientiora, uirtute maiora, &
utilitate meliora. In ueteri testamento erant sacramenta
res ordinata ad diuinum cultum per ceremoniam. In
genesis 17. circumcisio. Exod. 28. sanctificatio sacerdotum. Ex
17. comestio agni. Noua sacra sunt ceremonia diuinitus
ordinata ad hois sanctificacem. Ad Titum 3. cap. lauacrum
generos, quod odium Ecclie nobis operit & regni celorum
quorum sacramentorum uetera legis tñ umbra fuerunt.

12

Ratio institutionis.

3. Antiqua legis sacra significabant Xpi passionem
& ab gratia sanctificantis, eamq. notabant futuram.

Ratio significacionis.

2. Noua uo iam significant presentem, Baptismum
17 in mortem Xpi. Iudaorum significabant futuram
gr

17

gratiam nostra illam conferunt. Illorum, ut apte Paulus ad Galatas loquitur erant opera elementa. Nostra fecunda gratia, quam ex opere operato conferunt. Trudent. sess. 7. can. 2. b. 2. 7. Esus agni Exod. 12. significabat passionem & gratiam remissionis peccatorum. sui omnia sacrificia expratione. Aug. de vera religione cap. 17. Idem in Psalms. 73. 4. Nostra dant salutem, illorum promittebant saluatorem, nondum enim poterant vel salutem, vel gratiam conferre quia nondum existerat humanitas Christi, & passio eius gratia erant in strumeta. Status legis gratia perfectior est, quapropter perfectiorem rationem sacerdotum requirit. Antiqua legis sacra legalem gratiam sanctitatem. Nostra vero internam gratiam. Quae nam sanctificationem praestant, & per Ecclesiam militantem in triumphantem praestant ingressum. Dionysius Areopagita cap. 5. de Ecclastica Hierarchia. Sunt itaque nostra sacra fontes vel uasa aquae uiuae. de qua Ioan. 4. Christus ait, quod fiat fons scientiae aquae in uitam aeternam.

3
4.
5.
6.
7.

QVID EST SACRAMENTUM

Relinquamus illorum disputationem, qui quodque sacramentum dicunt esse quoddam aggregatum. Deinde esse diversos admodum conceptus. Aliud enim esse visibile in sacramento, aliud in intentionem instituentis, aliud sanctificationem, quae.

Sicut autem non possit proprie definitio sequitur, eorumque conceptus in dictionis rationi praeiudicamentis itaque
 non posse defini. Dabimus non definitionem per genus & differentiam
 nec stricte sumptam, sed rei potentem. V. g. lib. 10. de civitate
 Dei cap. 5. Sacramentum est signum rei sacrae. Et
 haec sit gratiae definitio (addendum est cum d. Thoma) qua
 tenet sanctificat horem. iam est nova legis sacramenti
 definitio. Idem tractat. 80. in Joannem accedit verbum ad
 elementum & fit sacramentum. Melius pp. Tridentini de
 finient. Sacramentum est res subiecta sensibilis, quae ex
 Dei institutione sanctitatis & iustitiae tum significanda tum
 efficiende vim habeat. Quae brevissime nulla complectitur
 & recte naturam sacramenti explicat. Non enim mala est
 definitio catechismi Tridentini. Sacramentum est invisibile
 gratiae signum visibile ad nostram sanctificationem divini-
 m. institutionem. Quae definitio non solum definit sacramen-
 tum ut signum, sed etiam ostendit causam esse gratiae
 Qualis autem? an instrumentalis, an efficiens, an physica
 efficiens, an moraliter non determinat, ut suo loco dic-
 mus.

*De scriptis sacris, a 8
 5. August.*

Alia a Conat. Trid.

QUID DE SIGNO EST CENSENDUM

Curr. Sem. dit. Regum.

Dicitur signum sacrum essentialiter sacramentum
 ex parte significantis seu ratione rei significatae.

Inno genesis 17. Circumcisio erat signum foederis inter Deum
 & hominem. Id. D. Paulus ad Rom. 4. cap. Baptismus signum est
 fidei Ad Ephes. 5. signum coniunctionis Christi cum Ecclesia matrimonio
 rum. Id. ad Corinthe. 10. Eucharistia commemoratio passionis Christi
 D. Aug. opta us. signa praesentissima sunt Nova legis sacra
 D. Dionysius cap. 1. de Ecclastica hierarchia. Signa sunt
 sacratissima sacramenta. Si velis pres. Id. Non est
 signum quod significat sanctificationem, est sacramentum Cuius
 transitus maris rubri significat sanctitatem baptismi. Id. ad Corin.
 10. Nonne omnes mare transierunt. omnes Moysi baptizati sunt,
 sic Manna sanctitatem Eucharistiae non tamen est sacramen-
 tum sui sacrificium nostrum visibile est mirabile sacrifici-
 um signum. D. Aug. 10. de civitate Dei cap. 5. signat enim
 nossementum nostrum sacrificium conventum Christi, nec tamen est
 sacramentum. Dicit eadem res est, Eucharistia & sacrifici-
 um, ea est sacramentum quod & sacrificium. R. Sacrifi-
 cium consistit in actione, sacramentum potissimum in ac-
 ceptione, qua sanctificat hominem. Id. Sacrificium ordinatur ad
 divinam excellentiam, sacramentum ad nostram sancti-
 ficationem. Nota nullas esse sacras ceremonias, que
 tamen non sunt sacramenta. Prima tonsura & ceremo-
 niis significat eam aliqualem gratiam, quam confert
 homo in Deo dicitur, non tamen est sacramentum. si qua
 benedicta est quadam ceremonia, venit tamen uxorata

Baptismus autem res sit signum
 Cuius sacramentum
 Cuius Eucharistia
 Non est signum, quod significat
 sanctificationem
 Transitus maris rubri
 quid Manne
 obiectio
 Solutio
 Transitus ad sacrificium et
 Sacramentum
 Multas sunt ceremonias sacras, que
 non sunt sacramenta
 Sic Lina tonsura
 Sic Aqua sancta

De signis crucis.

Quod signum magister
Dionysius de divinis.

S. Aug.

S. Augustinus de magister

S. Chrysostomus.

peña. Ideo Alexander quinq[ue] opta sa. uocat sacramentum, non
tamen unum sacramentum ex septem. Sic signum crucis
magis inpositio catechumenis, & multa alia ceremonia
disponunt ad sanctificationem, non in se sacramenta. quod igitur
signum est, quod in quibuslibet definitione sacramenti d. Aug.
lib. de doctrina christiana cap. 1. Est signum, quod operatur
speciem, quam inquit sensibus induit cognitionem gratia
per Deum denotata, quia cognitio sua incipit a sensibus
operatur. D. Dionysius & Areopagita de celestibus
hierarchia non aliter fas est infirmitatem nostram luere divina
vadium, nisi sacrorum varietate uelaminum, quod ad suam
na feruntur. Chrysostomus Hom. 83 in Mattheum. Si in corpore
operatur, in corpore tibi dona dedit, sed Deo, quia coniuncta est
anima corpori, per sensibilia tibi intelligibilia tradit. Hugo,
de S. Victoris lib. 1. de sacris parte 3. cap. 1. signa sunt
qua ex similitudine quadam gratiam sanctificantem
substantem presentant.

AN SANGTIFICEN ET GRAAM CENERANT

Caluini lib. 4. in
de cor.

Perniciose hanc nostram Catholicam interrogant
sumit Caluinus lib. 4. in institutionum cap. 14. Tantum esse
dicit an propria, an extrinseca uirtute operatur sacramen-
ta, & de exterioribus symbolis resonet suas uoces, quod non
est aliud, quam quere, an sacra sint causa prima, ut

ut talia iustificent, quod nullus unquam docuit philosophor,
 uel catholicorum. Addit, quanam sit causa in sacramento
 iustificatiois, cum sint egera elementa. An phasice attingat
 actum iustificatiois per qualitatem inherentem, an per Dei
 quandam notionem, non necessum est, suscipientes disgreve
 esse causas instrumentales iustificatiois negare hanc fore & gferre
 gratiam ex ope opato. Non est dicere, quod Calwing uult, ea
 conferre gratiam iustificatiois sine fide, sine poenitentia,
 sine dispositione ut prima & praecepta causa. Multa enim
 considexanda sunt, ut cognoscat, quid sit ex ope opato qferre
 gratiam ex parte Dei, concurrit uoluntas utendi re se sibi
 ex parte Christi, illig passio, ex parte ministri potestas, ex
 parte suscipientis uoluntas & fides, & ne quanta disposi
 tio, ex parte sacramenti externa actio, qua gsurat ex
 debita applicoie maie & forma. proxime igr & ministraneta
 inter efficit iustificatioem externa actio sic D. Augustin
 lib. 8 de baptismo cap. 24 per se ipsum sacramentum nil
 ualeat, nisi debita applicetur, Deo est principalis illig caa,
 passio Xpi meritoria, ut si quis sicut ligna, & pat modu
 applicet ignem, causa dr exustionis, sic externa actio sa
 cramenti applicoie iustificoie, ni adultis autem requirit dis
 positionem, ni infantibus nullam. Veras esse causas qre
 docet sacra scriptura, non egera elementa Matth.
 3. Luc 3. Ioan. 1. Baptizabit nos spiritu S. actorum go.

quid requirit al. efficit
baptizati.

quod externa actio efficit
iustificatioem.

si simile.

quod uoluntas sua gntia
pbr ex sta.

uui

FICHTERANT

iussit baptizari baptismo Christi, eos q baptizati erant bap-
tismo Ioannis Actor. 8. Videt Simon per manus impositionem
dare Spiritum. Resuscita gratiam, quae data est hinc per
manus impositionem Idem docent S. P. Chrysostomus Hon-
re. in D. Ioannem. Aqua producit animas spirituales facien-
do homines filios Dei Aug. tractatio 20 in Ioanne qua
est uirtus illa aqua, ut tangat corpus, & abluat animam. Do-
renthum concitium sub Eugenio 4. Sic Noua legis sacra-
ueram gratiam causam. Prudentin. in ser. 7. Carone 6. ne-
gantes ferit anathemate. Nota illud D. Aug. serm. 14. Varii
sunt modi sanctificationis, alig interior & spiritualis significo
qua fit per gratiam sanctificantem, alia externa, legalis qua
fit in antiqua legis saeculis. non in ista signa praedestinatio sed
testimonia accepta fidei & praesentis gratia idm praesentis
statum, alias saepe foret falsa significo. Vere autem signifi-
cant ad Ephes. 5. Mundans lacero aqua. D. Basily cap. 11.
de Spu S. Xiani baptismo consignari & sanctificantur
Hieronymus epistola 1. vocat baptismum sanctificationis. Ora itaq
sacra sunt demonstratiua gratia praesentis, & quantum
ad se uere conferunt nisi ex parte suscipientis sit
impedimentum.

St. PP.
S. Chrysostomus

S. Augustinus

Varij sunt modi sancti-
ficationis.

Quid sit aqua?

St. quod uero significo.

**QVOT SVNT
SACRAMENTA**
Quot sint uapores ille diabolus qui uult

Lutherum in libello de captivitate Babylonica non potuit se de
 terminare . quandoq unum est . quandoq duo bap'tismus &
 Eucharistia . quandoq quinq Missio ministrorum . matri
 monium & absolutio . Sed ipse Lutherus pugnat secum
 Melanctoni videtur esse tria . magis tñ probat duo bap'tis
 mum & Eucharistiam . Videtur aliquid sacri h're absolutio
 Zwinglij ex monacho hereticarum , tñ dicit esse tria
 Baptismum , & matrimonium . Calvini gradulo loco h'ra
 ponit eadem ponit . licet is ordinem adiungat . Obijciunt
 & nobis nos non de numero sacerdotum loqui . alii pone
 re quatuordecim . alii longe plura . Non intelligunt eos
 doctores , qui episcopatum , & singulos ordines dicunt sacra ,
 ad unum totale sacri ordinis referre . qui vero plura
 sumunt , vocem sacri quanto nro dicto modo . Sic S. Alexan
 der ep'sta 1 . Aquam lustralem vocat sacramentum . Aug .
 lib . 19 . gtra Faustum Manichaeum cap . 14 . Signum crucis
 s . ponit inter sacra . Sic D . Basilij de Spi . S . cap . 17 . multas
 ceremonias vocat sacra . Qui plura ponunt ex sanctis
 patribus quam 7 . vocem sacri huius sunt pro ceremo
 niis sacra . Sunt 7 numero a Xpo instituta , partim in
 s . scriptura expressa , partim occulte insinuata , magis
 post nom ab Eccl'a declarata . De Baptismo habemus
 Joan .

Lutherus in capitulo h'c
in 2 . in 5 . sacra

Melanctoni in 3 . i . 2 .

Zwinglij ex Monacho
hereticarum 3 . esse

Calvini a Zwinglij
lib . 4 . ponit
obijciunt

An Sacri Ordinis sit unum

qui sunt plura Sacra
partim

Novi ss . 22 .

7 a Xpo instituta

2 . Baptismus
Joan .

1 Eucharistia.

3 Pœnitentia.

4 Ordo.

5 Confirmatio.

*Cum instituit confirmationem,
epi. geraciano.*

6 Extrema Unctio.

*Idem cum instituit
d. Geraciano promulgavit.*

7 Matrimonium.

*Cum instituit has 7
sacra in Ecclesia servari.*

1

2 3

4

5

6

7

Idem instituit per e.

Joan 3. Mark 4 & 20. Marci ultimo. De Eucharistia Lucera
 hoc e corpus meum cap 26. Mark. Marci 14. Ad Corinth.
 11. De pœnitentia Joan 20. quorum remiseritis remissa
 erunt & ad Corinth. 5. dedit ipse reconciliationis. De ordi
 ne Mark 16. hoc facite & Tomoth. 1. Resuscita gratiam
 datam per manuum impositionem. Joan 20. Sicut misit me
 pater, & ego mitto vos. De qfirmoe Actor & materior. Act.
 19. & Actor 13. Non quod ibi sit institutum sacra sed
 a xpo apstis traditum. Ibidem exercebant. de extrema
 unctioe Jacob 5. Infirmatur quis a vobis vocet presbyter
 non quod d. Jacobo instituit, sed quod institutum a Christo
 bis promulget. De Matrimonio Mark 10. multis censuris
 agit. Institutum principum nat in Adam, ibidem qfirmas
 facit sacra nova legis. Ad Ephes. 5. Sacramentum hoc
 magna est, dico in xpo & Ecclia. Congruum e hæc 7 sacra
 in Ecclia servari. per Baptismum n. nascimur, per confir
 mationem corroboramur gratia. Per Eucharistiam abimus in
 augmentum gratia. Per pœnitentiam & spiritualis morbo
 peti relevamur. Per ordinem servatur legitima spiritalis
 ptas. Per extremam unctioem firmamur in ultima pug
 na ad servuocem multitudinis, ut soboles decore susci
 piatur Matrimonium est institutum. Septem esse sa
 cramenta cum S. P. L. cum Ecclia concilia docent. Florenti
 nam

Florentinum in unione. Tridentinum sess. 7. canon. 1. fuit a
 natemate oer, q negant esse 7 sacramenta. Si adversarij
 petant scripturam, que hac vocet sacra. Sed in illo
 rum duo Baphtum & Euchram usquam in scriptura voca
 ni sacra. D. Dronyris Anagogica de Ecclia chry rathia. ss. 22
 docet Aug. plurib; locis. Quod Calving & Institutioni cap
 17 adeo antiquum esse in baphtistica Ecclia docere septem sa
 cramenta, ut q obare non possint, qd hac doctrina ceperit. D.
 Aug. lib 4 gra Donatistas cap 24. Quod tota per orben te
 net Ecclesia, nec consilijs institutum est, sed semper relictu
 illud rectissime ab a ptaica ple traditum creditur.

**QUIS NAM INSTITUTE
 SIT SACRAMENTUM**

Sacramentum non signa solunt se naturalia, ^{snita qualia sint signa?}
 quod vult Calvinus, sed & institutione pendunt. Vico zptem ^{snita vltex tunc regunt.}
 caam regunt. Caa principalis ille qui illa ad significanda ^{1. Principalem.}
 imponit, & dat illis entiam. Altera proxie est efficiens seu ^{2. Proprie efficiens a magi.}
 applicans. huc de priore agimus. Nota 2do quod 3plex esse poss ^{3. pte pte cui efficiens.}
 caa efficiens. 1^a Principalis a nullo dependens, & ea Dege ^{1. Principalis.}
 2da Instrumentalis, in qua sta's excellentia, & ea est Christi ^{2. Instrumentalis.}
 3da Instrumentalis vel ministerialis est homo. Oia igr ^{3. Ministerialis.}
 sacramenta st a Christo instituta, quod qui negat eum ^{cau snita, hnt a pto nra.}
 Tridentinum sess. 7. can. 1. fent anathemate Ceremonia ^{si non sit hnt ab Ecclia.}
 seu sacramentalia Natuit & approbat Ecclesia. Pro i
 ute

Substantiam sicut in 2° dicit
mutare Ectria

Quod Ectria Vetus
a Christo instituta

Ita apostolus, quod sicut
a Christo instituta

1° Cor. 12.

5. Ambrosius de 1°

Sententia apostoli, quod sicut
instituta

1. Per Arianam opinionem
instituta

2. Per consuetudinem

1. 2^a 1^a Cor.

2. 2^a 1^a Cor.

Ita enim Ambrosius de
Sacramentis

1. 2^a 1^a Cor.

veritate suscipientium sacra sub hia sacrorum, quam non
p^o mutare Ectria vide Tridentinum sess. 21. & 2° can. 1.
Extremam Vinctioem a Christo institutam, a sacro promul-
gatum esse censent. Theologi non posse communicare huius
auctoritatem q^o creature, ut sit principalis causa gratia q^o
conferunt. Scotus in 4° dicitur: 1. quasi 3^a art. 2. non quod
possit, tamen datio gratia reservatur Deo. Deest sicut
dare hanc potestatem epi auctoritatem & excellentiam. 1^a ad
Corinth. 3. Quid est Paulus. quid Apollo. quid Cephas. quid est
Petrus nisi sicut ei. cum credidi his, docet baptismum no esse
melioem a melioem datum. 1. ad Corinth. 4. Si nos nos
gerimus, ut dispensatores mysteriorum Dei. 1. 1^a Cor. 4. Si
aut boni dispensatores nullum ponimus gratia Dei. Ambrosius
lib. 4. de 5. scriptura cap. 4. quis est auctor sacramenti
nisi dominus Iesus Christus addunt sicut s. Conestria. Duplex
posunt institui 1° modo, ut optime docet Dominicus de 1°
auctoritatem propriam instituentis. Altero q^o commisso
primus modus solus Dei est. in sacris. 2° modo a Christo
quatenus homo humanitas omnium ipsius instrumentum est
per quod ad nos gratia debent. Ioan. 1. Huius est q^o baptis-
mi spu s. primo ad Corinth. 3. Nunquid in nomine Pauli est
baptisati: Falsa opinio haleris & Bonaventura quendam
per commissionem ab Apstis est instituta Instrumentalis causa
Christus est, ut homo merendo, satis faciendo non solum huius, sed
etiam instrumentaliter efficiendo est causa gratia, cur.

Actus in sacramentis. Quidam instrumentalis minister sacerdotis ^{quodam minister dicitur}
 toanro quorum remissionis erant remissa. Chrysost. lib. 7 de
 sacerdote. Sacerdotes nosq. regenerant in regnum caelorum
 Falsa e. opinio Magistri & quorundam haereticorum, sacerdotis ^{Falsa opinio magistri.}
 dolere solent ostendere esse remissa, non remittere, quia in
 instrumentali sacerdos concurrens ad gratiam. ad Corinth. 7. Pau-
 lus solum negat principalis causa concursus. Paulus negat quia ^{quodam minister dicitur}
 plantat est aliquid, homo scilicet, videtur Deo ministro tanquam ^{quodam minister dicitur}
 instrumento totali, igitur Christus est causa institutionis sacerdotum,
 quia si alijs condigne merere gratiam propter unicum illi
 verbum. Quidam in Trinitate persona, qua ratione infinita dignitas

MEMBRASNT AD SALVEM

DUPLEX EST MERITAS ALIA PRAECEPTI ^{quodam minister dicitur}
 alia est Meriti. Meritum verum salutis est baptismus vel ^{quodam minister dicitur}
 re vel potest susceptus ex institutione Dei, non cognitur de men-
 te, quia sine his non nos saluare Deo. Quidam abstractenda e. meritas ^{quodam minister dicitur}
 praecipi a tempore, quia tempore Christi non erat meritum ^{quodam minister dicitur}
 Ratione praecipi sunt rati merita sacramenta. Praeterea ^{quodam minister dicitur}
 ualde sunt commoda primo q. sensibilia homo creditur ad,
 divina. Quidam pendo sex subdit sensibilibus ab iisdem sumit ^{quodam minister dicitur}
 remedium. Admodum durum esset hominem abstrahere
 re se a corporalibus, & erigere ad sola spiritualia. Non
 Chrys. 83. in Mathi. Si in corpore esset, nuda & in corpore
 tibi Deus dedisset, quia anima digna corpore dat tibi cor.

Non sufficit in parte Transmitti

2a

3a

4a

5a

notia. Nota haec em' fuerunt in statu Innocentio. & causa
quia cultus externus est consentaneus homini. 2da res fuisse
qtra congruentiam illig status, potuissent n' augere gratiam
& fuisse apta ad excitandam fidem m' extorem. servand
memoriam beneficiorum & representationem mysteriū sup
naturalium. 4° Quia constitisset homo corpore & anima
& utraq parte colueret Deum. Ultima propter solacium hec
fuisse usi ceremonijs sacris.

**NVM PROBITAS MINI STRI
CONFERRAT ALIQUO SACTIS**

1.

*Nulli e minister sacri, ni
si in Ecclia rite ordinatus*

*Secus fit in baptismo &
Matrimonio.*

*Tantum huius fit baptis
ordinarij minister sacri
sunt Angeli.*

habere

Satis error.

Quodam p'p'ia

Exim ratemque est nullum esse ministrum
sacramenti, nisi rite in Ecclia ordinatus. Si duo sacra
excipias, primum quidem illud, quod est necessitatis cuius
or' hoc e' minister, scilicet baptisma in veritate libe
rum est matrimonium, matrimonium n. qm' q'rahitur
sunt normati ut hi d. Thomas 3. parte quest. 64. art.
Nota 2do soli homines sunt q'ntu' ordinarij ministri
sacrorum, non Angeli q' ad pontifex ex hoibz assumptus
omnis pro hoibz q'ntu' Quapropter Errat Ioan. Steh
m 4 magister dicitur 6. quest. 1. dum ait Daemon
diabolus, si seruet formam, & adhibeat nam, baptizat ali
quem, illum tunc esse baptizatum. Peis longe sentit
Lutherus de missa privata Anno 1. 5. 3. 4. Ego no
dicam, quod dicunt Baptista, nullum angelorum nec Ma

nam consecrare posse. Sed gra dico, si em' pessimo diabolo
 irreperet baptizaret, Euchariam consecraret, ordinarent, ora
 essent uera sacra. Quam absurda sit haec sententia, cum
 sacerdotalem characterem consequatur consecratio post non
 de Euchar' docerimus Nota 3. Qui ministrat sacramenta
 peccati mortis, peccat mortaliter, si non pra' q'ratum in statu
 veritas, cum tenetur ex officio actum exercere off' sacri
 Dominicus Solo in 4. distinct. vi. quest. 2. art. 6. Et nota
 praecipuum ab apostolis & orb' seruatum. i. ad Corinth. cap. ii.
 probet se ipsum homo, Quidam putant diaconum, subdiacono
 num in mortali ministrando peccare mortaliter. Sic Ange
 lo in Verbo Clerici numero 8. Caletanz in 2da 2da quest.
 So. art. 2. probant ex D. Paulo. 1. ad Timothe. 3. Diaconus
 noster nullum habens crimen. Contrarium defendit Durandus
 Solo in 4. distinct. i. quest. 5. art. 6. Non esse morte peccatum
 & haec sententia securior est, maxime si fiat sine scandalo,
 sine contemptu, nec feriali consuetudinem. Nota 4. con
 ditionando in peccato mortali videtur peccare mortaliter erga
 spiritum debet cooperari, cui fit iniuria. R. Non per se
 esse mortale, quia optime negat consilium Tridentinum
 sess. 23. cap. 1. conditionari esse actum ordinis. 2do nulla
 lex obuiat sub peccato conditionatoris per accidens tamen
 potest fieri mortaliter. Ergo ad ministrare sacramenta
 in mortali peccato sine q'ratu est mortale. Talis minister

³ Anus hoc Solo in 4. p. 2. p. 2.

⁴ An etiam in ministerio
hypochrisis in ministerio.

⁵ An uelut in D. Pauli.

⁶ Alii uelut.

⁷ An conditionari in 2. m.
h. m.

⁸ R. No. p. h.

⁹ An in loco 2. actus.

¹⁰ Ergo sine officio 2. m. amari. 2.
in m. 2. m.

*Inter ad hanc partem
non negatus.*

Et aut

*Cur non Calici et Lati
Sicut Chri si in fide
gloriosa sunt.*

Antiquus huius erroris

*Unde error, reprobatus
nisi 2. Cypriani omni
sunt.*

Albigensium error

Item vici loth.

*Cur Nicaeni I. sessione
Patriarchas et rebaptizati*

*Refutatio huius erroris
a Concilio Trulano.*

est de huius gratia & spu' chri & igni quippe sacramentis
mihi sibi conferret sacramentis, & in pietas aliq' ad
met, hoc iure fieret dubius, an unquam sacramentum ali
quod accepisset, quoniam, qui aliquando sanctissimi videtur
sunt pessimi, nihil autem sepe vixit ad inere, et
rad Corinthi 3 cap. D. Paulus docet. Quapropter non est
verum, quod nullis locis & consuet. Caluina & Lutheri
in captivitate Babilonica docet, solum sp. Xpi esse funda
mentum Sacramentum consecrandi, hinc sequens, solum
bonos conferre, mali n. teste Ap'to sp. Xpi non utantur.
Hunc errorem habuerunt olim Asiatici episcopi. Vide Eu
sebiu lib. 7. qui putat Agrippam Episcopum Carthagini
ensem antecessorem & Cypriani auctorem huius scilicet fuisse
Iulium Cyprianum ab hereticis baptizatos rebaptizabat. Cor
rectus a Romano Cornelio pontifice Anno ducentesimo
Albigenses docuerunt malum sacerdotem non conferre
sacramentum ut habet cap. 4. Hunc
errorem docuit Wicleu quem sp. in Constantiensis concilio
sess. 6. damnauerunt. Si dicas em. Nicaenum primum
concilium Patriarchas rebaptizari. N. Verum esse haberi
in canone 19. Non in qua baptizati a malis & heret
icis, sed qui Patriarchas non baptizabant in nomine SS
Trinitatis, deficiente forma nullus erat Baptizatus. In
terea hunc errorem malum sacerdotem non conferre

vera sacra refutat concubium Tridexin. ses. 7. cap. 6. & 12.
 Quia Deus non auferit p[er]fecti[m] introductionis p[er] p[er]m. D. August.
 probat eandem sententiam lib. 3. in Grammaticam Grestonre
 cap. 4. Non minus semen excoit sordidus quam puris ma-
 nibus proiectum. Casianus de sancto Panacio q[ui]s
 sit m[er]itor, quantumuis malus, nil ademit sanctit[er] sacra-
 tione n[on] p[er] ferreum sigillum, sicut per aureum, sicut p[er] argen-
 teum in p[er]mittit sigillum est, eundemq[ue] ualorem in
 p[er]esso s[er]u[er]e.

s. August.
 A simili.
 s. Greg. Nazian.
 Ad alio simili.

**NVMNERIAST
 MINISTRATTENIO**

Necessaria est uero s[er]ua Intentio hac faciendi
 quod Ecclesia facit, qua intentio, uel actu, uel habitu, uel
 p[er]tinentia sufficit sine uirtuali intentione. sunt quidam qui
 aliter ponunt 3. Intentionem triplicem sive intentione uirtu-
 ali nihil efficitur. Tamen cum uirtu[te] sufficit intendere
 id, quod facit Ecclesia. Queritur an per ^{uirtu} admixtionem
 sacramentum, uel ad ip[s]os, uere accipiat effectum. Proba-
 bile est, quod non accipiant, quia huius uirtutis, nec habitua-
 lis, nec alia intentio est sufficiens faciendi id, quod facit
 Ecclesia. Quid igitur dicendum est ad illud s. Synesi, q[uo]d cum
 ioculator esset. & in sacra mysteria nostra tradidisset
 coram Magentis, per iocum, & alio ioculatore baptizatus
 uere accepit effectum baptismi. Ad Ethicium quod cum illum
 baptizatum intentione an fuita Eccl[esi]a q[uo]d uerbis G[re]goria s[er]u[er]e.

s. Planc.
 Et q[uo]d sufficit.
 An p[er] locu admixtionis
 sicut se ad iocum, uere
 accepit effectum.
 Ad cap[itu]l[um] s. Synesi.

cit ad gratiam. Gvid vero ad illud d. Athanasij ad hoc pueri
 q. alios pueros ad mare ioso baptrauit. Prospecit Episcopus
 Alexandrinus, videt eos ceremonias seruasse, iocato conuicio
 episcoporum, postquam pueros examinaret eos uoluntate
 ad baptismum accessisse, cognouisse & Athanasium ioso
 Ecclesie mentionem seruasse, commendauit eos parentibus
 Christianos, iussitq. eos, non amplius baptrari, ut h. Nicoph. lib. 6
 cap. 4. *Hyder* locus tum non impedit effectum sacramenti
 tum non excludit intentionem. Intentionem prorsus esse
 necessariam docet Tridentin. ses. 7. can. 11. Si quis dixerit in sa-
 cramentis, dum sacramenta conferunt, non requiri intentionem
 saltem faciendi, quod Ecclesia facit, sit Anathema, quasi
 curig ex intentione non extris operatur. Quia reuerentia
 sacramentorum hoc requirit. 3. Actio debet ab agente
 determinari per intentionem. Quando intendit contrarium
 facere, quod Ecclesia Romana, nihil plare efficit. si nullo
 in sacramento poenitentiae & Eucharia non sit ordinatus
 nec habeat iurisdictionem, nil efficit. 3. Qui tantum intra-
 dunt signum, & non gratiam per sacramenta conferre
 cum Calvinistis nil faciunt. 1. Obiecto Si defuit inten-
 tio dum baptraretur puer uel opposita fuit, quid agerit
 1. Quia multorum opinio est, licet non magno iudicatur
 fundamento Deum supplere qua defuerunt in ministro
 2. Multorum aliorum non necessum esse hoc dicere, & si hui

*Inte. come ab baptrau.
 h. d. Athanasij.*

*Inte. in intentione
 si impedit effectum
 574.*

*Intentio e. prorsus
 necessaria.*

*Et curi 1
 2
 3*

*#
 3*

*Quid si baptrizatus
 n. habuit naturam.
 nec se opprobriam.*

13.

dam velut non esse in iustitiam in Deo, sed in manu suo. Deus
 enim hominibus voluit uti ministris, nisi in nobis quod de
 fuisse habitualem intentionem, nil in rebaptizando praesume
 dum est. Sin vero fuerit moraliter probabile, dubium est
 non baptizatum, vel ab eo, qui malitiose oppositam habuit
 intentionem, baptizatus. Baptizandus est enim non iteratus,
 quod probabiliter deesse putatur. Deinde quia deo est
 intentio rebaptizantis non incurrere censuram. 3. Non tunc
 sunt rejicienda, quoniam enim valde probatis est Georgij de
 Valentia & reliquorum theologorum defectum ^{deus defectum ministrum}
 non intendentis, vel gratiarum suavis dationis intendit ^{2m q. 90. et Val. non incurrere}
 Deum efficaciter supplere, quae sententia utpole docuimus e
 gregie in iurisdictionem, & in adultis excitacionem ad piete
 tem, quae a solo Deo est illis huius gratiae benedictionem
 affert. Ita itaq; reguntur ad sacramenta. Ita Forma ^{Ita, Formae, et minister}
 & Minister. Minister agit ut instrumentum. D. Aug. lib. 2. q. 84. ^{ab sancto respicit.}
 parmerianum cap. 15. Nemo accipit sine dante, adest deus,
 qui dat in omni sacramento, siue per hominem, per angelum. ^{Minister agit ut instrumentum.}
 legem ordinatur iam solum per hominem, non tamen per angelum. ^{S. Anselm. huius sacramentum}
 Sanctum Ampelogram Iconigae episcopum. epi. consecratum ^{ab Angelo operum.}
 vide Nicephor. lib. 11. cap. 20. postmodum eum uenerunt Ep
 cum a populo esset delectus eum non rursus ordinarunt. Sed
 per os eius unius facis admiserunt. Nouimus praeterea Godingonij ^{Ita Formae sanctae ab}
 Sanctam illam foeminarum ab Angelo institutam & baptizata ^{Angelo baptizatae fuit.}
 ut idem h. Niceph. lib. 10. cap. 25.

QVID DE MATERI AET FORMA

1 **M**ateria est res externa sensibily obiecta, ut
aqua, panis, uinum, oleum, actus potentiz nige Florentina
quasi nra, sic etiam Tridentinum. signa traditionis sui
est nra in matrimonio, signa acceptiois uera forma. Aug.
tractat octingentesimo in Ioan. Accedit uerbum ad Euan.
que nra, sicut in nouo
que for.
Vobis q. dicit, sicut for.
Dni. Anabaptice nra
et for.
q. dicit sic nra, ut nra
for. sicut, nil efficit.
Cur Paulus in the rebaptizati
Cur non rebaptizati.
qui addit u. omittit aliquid
quod intendens facere nouam
forma, nil efficit.
4. **E**ssentialis mutatio u
in nra u. in for. nil efficit.
non ita acutly.

Et facit sacramentum, uerba itaq, qua dicuntur, sunt
formae ut Ego te baptizo in nomine patris & filij & sps
hoc est corpus meum, te absoluo, & dicuntur autē hae
quia quaedam nra & forma. qui uerba uero, si nra
ut non maxceat sensus, nil efficit. Ideo Nazarenorum conu.
can. 20. iussit Paulum & has rebaptizari, quia substantiale
formam mutabant. Sic Innocentij primij epistola. Ca
baptizati iubet rebaptizari quia non baptizabantur in
Trinitatis. Qui omittit, uel addit aliquid in
tendens facere nouam formam, nil efficit, quia nec ulla
quidem potest mutare nram uel formam, habeat tanta
nra. Essentialis mutatio in saertis. 4. Essentialis mutatio
uel in nra, uel in forma efficit actum nullum, ut q. nra
rosalia baptizant, non autem si sit accidentalis mu
tatio, ut si quis in frigida uel tepida aqua in azimo uel
fermento alo pane consecraret, sed trans mutatio uerborum

quid character.

Scotus de Divinitate unius
nisi de relatione q
littere.

sed totus signacula
sic S. Anthonij.

Sic Scoly.

Sic S. Basilij.

Sic loc. Flor. Tertij.

Car Scotus ubi de si vult

Car Thomae in Intellectu.

Car de Flor. et Tertij
Theologiae plenius in toto
anima.

quid sit in intellectus
nisi de fide.

Car Scotus Augustini

Car Scotus de characterem
nisi in Intellectu.

receptus characterem. Character est spirituale signum
aere impressum. Sic omnes Theologi in 4 magist. sic Trid.
concl. ses. 7. can. 9. Duo hi referuntur Theologi Joannes Scotus
& Durandus, qui putant potius esse relationem, quam qualitas
sed versandum est cum reliquis quibusdam quantum est qua
litate, & quasi signum, quo notatur visus sui dñi. Sic Ambrosius
lib. 1. de spi. s. cap. 6. Est specie signatus in corpore, tamen
in veritate in corde signatur. In me aere. Cyrillus Calcedonensis
Tempore baptismi. Deo aere tuam obsignat. D. Basilij
in cohortatione ad baptismum sic ait. Quando aere
aerem exprimit ob hostes, nisi cognoverit signaculum
sic Florent. & Tridant con. Vocant spirituale signum aere
impressum, quod est res aliqua de forma realis, qua utitur
in signatione aere Scotus in 4. dist. 6. quod. n. nulli esse in volun-
tate, quia voluntas sit fundamentum gratiae. qui d.
Thomae sequitur, ponunt in intellectu. Quia contra cogitatio
facit cognitionem. Melius autem tenent Florent. & Trid.
dant esse in tota aere, & sit imago s. Trinitatis. Idem tenent
Marsilius cum plurimis Theologis characterem esse in
aere. Est indelibilis ordinaria ad Dei potentiam
quod de facto manet indelibilis est post mortem & haec
propositio de fide. Non est augere, quia sacra-
mentum non est iterabile, quod imprimunt characterem & dicitur
multi sunt ordines. Ag. Curia ordinis characteris gentis

in indigibili, unus non recipit plures ptes ad qservandum q
 alter. Dubitatur an character inferioris ordinis p diversos
 ordines augetur q non extensionis ut propositio seibili do
 nec pte sociatur. Non fieri docebimus in sacro ordinis
 extremum tra hi officia character. 1. Aptum facit honore
 ad cultum divinum, quae aptitudo partim est passiva, ga
 baptisus facit aptum ad oia sacra suscipienda, & ctiva
 partim ad Deum. 2. Configurat nos Xpo. 3. Distinguit ab alijs
 ut in ordinibus hoies sacros a laicis, baptisus a no baptisus

Quaestio.
Tria officia characteris.
 1
Aptitudo passiva.
Activa.
 2
 3

**QVDD CEREMONIIS SACR
 MENTORVM EST
 CENSENDVM.**

Ceremonia seu sacramentale, significat
 omnem externum cultum, qui certo & definito ritu fit in
 administret sacrorum ppr maiorem reverentiam. Sic d
 Aug. retractatio cap. 27. Ut sunt trina mentiones in bap
 tis. mixto aqua & vini uestis illiguel alteris coloris, certe
 preces. Usus ceremoniarum utilis est, ut docet Sordent. ses.
 7. can. 13. Consueti ritus sunt conservandi in administret sa
 cramentorum, quia multum conferunt ad honorem, ad mai
 rem estimationem sacrorum innotuocem gloriosam pre
 tatem suscipientium, & ut maiori ordine oia fiant in ec
 cllesia. Nouing semper externum cultum fuisse Gen 4. ob
 tulit primasias gregis Abel Gen 8. fecit altaredno, ne
 obtulit sacrificium, odoraty est agrog odorem sua uitatis.

quid ceremonie significet?
quid usus ceremoniarum sit utilis.
Ab semper externum cultum fuisse.
 2. 55.

Nisi pharisaeus
dei cultus
Christi ipse hoc ipse.

Ceremonie carum
morum.

Quarta ceremonia
Christi profectus.

Alia vero a beneficiis
et 255.

Insuper per
venerunt per
Resura.

Gen 26. Isaac uotum uouit. obtulit. nec fuit unquam facta
prohibita externi dei cultus Luca 9 & 22. Tollit Christus in
oculo oculos Ioan 9. Inuenit Ioan 9. Luca 10. unquam
oculos caci Ioan 20. In Agros sufflarit & dixit Accipite
sp. Ceremonie non pertinent ad substantiam sacri qd possit
mutari. quadam dicunt cepisse a Christo ut h' Cyprianus
ep'ta 63. mixtionem aqua & uini in sacrificio missae & conse-
crationem in azimo, & fermentato non a Christo cepisse. Reli-
qua sunt commissae Ecclesiae, ut h' Tridenti ser. 21. cap. 2. Quas uero
omnes pontifices & epi condeuerunt. nil tamen substantiae
ceramentorum addiderunt, uel detraxerunt. Hoc n. no licet
secundum Corinthi 4. Si nosmetmet ipsos, uel ministros Christi & his
pensatores mysteriorum Christi, non mutatores qd. De Cer-
moniis idem secundum Corinthi 11. cetera cum uenero despiciam
D. Aug. de Trinitate ep'ta. 10. Non praecipit Christus quo
danicus sumatur, sed Agros, ut hoc disponant religio &
Ecclesiae D. Dionysius haec rite declarat de Ecclesiastica chi-
riarchia cap. 1. Et dicit, se h' ab Agros August. hanc re-
gulam condidit ep'ta. 10. Quicumq; bonis moribus no repu-
gant, nec fidei, & hinc aliquid exhortationis uitae melioris
ubi cumq; instituta uideantur, non sunt improbandae sed
laudandae. Hanc potestatem D. Petro. mun. docent
datam Ioan 21. Pasce oues meas. Quare instituire
generales ceremonias, non est nisi Ecclesiae Romanae

tm. Sic de cet. Prudent. sens. can. 13. Si quis dixerit recep-
 tos & approbatos Ecclesie ritus adhiberi consuetos in novis
 electis per quemque Ecclesie pastorem mutari posse. sit ana-
 thema. Qui canon intelligi debet. de ritibus ritibus, quos sola
 Ecclesia servat. Hi non pertinent ad quosque episc. Vtrum
 quatuor gradus effectus ex opere operantis per illas dictas
 ceremonias. Tertullianus putat quod sic et coronatio
 letis, & quosdam idem docet martyrium passos ne cere-
 monias contemnerent. Huius refer. & Macchab. 6. & 7. cap.
 necem Eleazarum cap. 7. Macchabaeor. Maxe si sit q'dam
 confessio fidei in ceremoniis. Rom. 10. Confessio fieri
 ad salutem, ut si aut inter germanos Vereri & Sabbeli
 non nesci carnibus est q'dam protestatio se esse Catho-
 licum. Constat ceremonias esse aptas ad excitan-
 dam memoriam beneficiorum, pietatem circa res sa-
 cras, quapropter subicitur sacramentalibus alijs effe-
 ctus gratia & aliquod auxilium, vel motus gratia
 & Remissio culpa saltem Venialis. Remissio pec-
 cae temporalis. 4. Daemonis expulsio & cohibitio
 5. Quaedam sanctas non quod singula, sed aliq' talia
 ferant, ut he. D. Thomas parte 3. quest. 83. art. 3.

An y ceremonias antiquas sint
 effectus ex opere operantis.

R. quod in.

invenit h. h. q'da confessio
 filii in coronatione.

germani.

24

23

4

5

**QVADERTBARTIS
 MA**

Rupertus

Rupertus lib. 3. in Ioan. Baptisma, quo baptizabat ant. p[ro]phet. ante passionem d[omi]ni erat baptismum Ch[ri]sti, eo u[er]o temp[or]e hoc d[omi]ni nomine, quod postmodum dederunt, quod hoc q[uam]quam acceptura erant a passione Ch[ri]sti significabat quoniam ante non dabat. Ioan. 7. Sp[iritus] S[anctus] non dabatur, quia I[esus] nondum erat glorificatus. Tunc tamen baptizatus in aqua & sp[iritu] s[anct]o, p[ro]p[ter]ea non reuerendus. Sic cum multis theologis

habentis in alijs scriptis Ch[ri]sti n[on]nisi post baptismum se in Jordane baptizatum.

et Alexander Hales part. 4. memb. 13. art. 1. q[uestio] 1. dicit multu[m] Ch[ri]stum in Jordane quomodo fuit baptizatus suam sanctissima[m] carnem auctu[m] aquae dedit hanc sanctificationem, ut in baptismo o[mn]ia klericorum peccata. Formalis u[er]o dicitur Matth. 18. dicitur. Eritis baptizati in nomine patris &c. Idem h[ic] Leo ep[iscopu]s 4. dicit

Formale est de baptismo dicitur in 1. cor. 12. 13.

Ubi alij theologos esse non pauci h[ic] sacro, qui putant esse fidei Ch[ri]stum consistit in baptismo ante passionem. Sed de hac circumstantia temporis nil definitum est ab Eccl[esi]a. Naturi aut[em] h[ic] u[er]ba Ioan. 3. venit Iesus discipuli eius in Iudaeam, & baptizabant. Tunc fuit u[er]bum Ioan. 4. quamquam Iesus non baptizabat, sed discipuli eius Aug. tract. 15. fuisse lacryam aquae in u[er]bo uita, quo Ch[ri]stus mundat Eccl[esi]am suam. Idem ep[iscopu]s 100. In illa u[er]ba Ioan. 13. qui est lotus, non indiget nisi pedes lauet. quia Ch[ri]stus lotus erat per baptismum.

non pauci theologos esse non pauci h[ic] sacro, qui putant esse fidei Ch[ri]stum consistit in baptismo ante passionem. Sed de hac circumstantia temporis nil definitum est ab Eccl[esi]a. Naturi aut[em] h[ic] u[er]ba Ioan. 3. venit Iesus discipuli eius in Iudaeam, & baptizabant. Tunc fuit u[er]bum Ioan. 4. quamquam Iesus non baptizabat, sed discipuli eius Aug. tract. 15. fuisse lacryam aquae in u[er]bo uita, quo Ch[ri]stus mundat Eccl[esi]am suam. Idem ep[iscopu]s 100. In illa u[er]ba Ioan. 13. qui est lotus, non indiget nisi pedes lauet. quia Ch[ri]stus lotus erat per baptismum.

Ep[iscopu]s illud, qui est lotus.

tisma, sicut & reliqui apti. Non debet n. Sacram. Christi
 nondum baptizati. Hieroph. lib. 2 cap. 3. Ex. S. Evodio doct.
 Christum Petrum suis manibus baptizasse Hunc Petrum Phi
 et Zebedaei & alios aptos. Euthimius in 3 Ioan. Etiam dicit
 MARIAM matrem suam baptizasse. Oredendum igitur baphtis
 ma, quo ad nram & formam institutum solum, sicut pas
 sionem solebiter promulgatum. Marthae. 18. Sacerd.
 Et sic Alexander Hales Leo & alij intelligendi sunt
 Beda lib. primo in cap. 10 dicit aquas ablutas esse san
 ctificatas per carnem Christi peccata nec uiam baphtis
 mae induisse ei uim regenerationis sancti spiritus recepisse.
 Idem d. Hieronymus in 3. Marthi. Christi contactu aqua est
 sanctificata: cepit igitur baphtisma Marthae 3. in Iordane ce
 pit praecipuum a Christo saluatore nostro datum.
 Luca 16. Lex usq. ad Ioannem ex eo regnum dei Euange
 lizatur Marthae 17. Per ipsum uatum templi, figura quae
 fuerant nrorum sacerdotum uelamina antiq. testame
 ni conuersa, ueritas nrorum apparuit sacerdotum. Ioan
 19. prope dixit Christus, Consummatum est. Sed plene
 promulgatum baphtisma in penitencia. Sic Trident. sess. 6
 cap. 4. A quo tempore cepit esse nomen ad salutem ueritate nri.

Ho dedit n. Zachariae Chris
 neta baptizati
 Chris Petrus Petrus dicitur aptus
 baptizauit
 Chris. e. Maria matre sua.
 Conclusio.
 S. Beda.
 S. Hieronymus.
 Baphtisma cepit in Ior
 dane.
 Bapt. uel. templi scripti.
 Confutatio est.
 sed plene & promulgatum in
 penitencia.

**DE NOMINI
BUS BAPTISMI**

1. Baptismus in Abiudic.

2. Lauacrum.

3. Regeneratio.

4. Signum et Siggillum.

5. Illuminatio.

6. Signum militum Christi
et signum sancti spiritus

7. Principium et Terminum.

Et est unum baptisma
in re ipsa multi autem

Per verbum sumitur noster baptismus. Dicitur Graecè baptis-
mos Latine ablutio. qua vox mediatur actum ipsius. **B**ap-
tismus dicitur ante eos. **D.** Paulus vocat lauacrum. **Ad Ephes 5**
mandans eam lauacro aqua in verbo vitæ, quod est bona
definitio baptismi. **Ad Tit 3.** Lauacrum regenerationis. **Sp 836**
D. Thomas Petrus vocat regenerationem ab effectu. **Lati-**
regenerant nos in ipsam vitam. **Ho. Trid. 157.** can. **Sigillum**
Sigillum vocat ab effectu charitatis, quia prædium di-
per characterem et singulari amulo sum custodia. ut non
dicitur est. **S. Dr. Illuminatio** **Ad Heb. 6. & 10.** **Baptismus**
vocat illuminator **D. Dionys. Areopag. cap. 2.** de celesti
hierarchy vocat illuminationem. **Clemen. paedagogia**
illuminamur illuminati in filio Dei ad gloriam et adop-
tati proficiscimur. profecti immortales reddimur. **6.**
Baptismus vocat terram militum Christi & splendidi-
am etiam, quo signatur super nos lumen vultus Dei. **D. Dionys.**
cap. 2. de celesti hierarchy. Et esse principium & terminum
omnium sacerdotum.

DE TRICI BAPTISMO

Nota non esse nobis in auro agere de baptismo car-
nis, qui erat figura baptismi futuri Christi, sed hunc
de baptismo Christi. Dicitur itaque optime dicitur ad Ephes
4. **Vna fides, unus deus, unum baptisma,** tamen illud
unum, sicut esse duplex respectu modi, **Essentia vna**

sanguinis. Marci 10. Lotetis bapuzari, qui ego bapuzari ^{1 Sanguinis}
 donec efficio. Sic SS. martyres, a motu fidei non peruenit
 bapuzaria martyrium christi non adiuverunt, & uelissent
 si opportunitas fuisset bapuzari. Sunt bapuzati in sangui-
 ne proprio sui. s. p. h. m. uita. S. Catharina ^{2 Flaminis}
 sanguinis ab aqua differt bapuzario, quod sanguinis non
 inducat characterem, aqua uero inducat. ^{3. Aquae u. Fluminis.}
 di. flaminis, cum interius contritio, cum proposito suscipi
 eudi bapuzarium est in aq. non aut ut praeventus morte sus-
 cipere. Sic mortuus est Valentinianus Imperator. Catechizans
 eius funebrem D. Hieronymus habens orationem diuina
 illum de uideri saluum, cum loco honestissimo in cae-
 repelant. ^{3. Bapuzarius est, de quo Marci 10. Bapuzaria}
 tes eos & Patres bapuzario sanguinis triplicem dant ^{3. Aquae u. Fluminis.}
 effectum. 1. configurat hominem mortis saluatis christi
 2. remittit omnia peccata in uis charitatis. 3. Remittit oem
 peccata peccata debitam, tam aeterna quam temporalia.
 D. Aug. serm. 17. de uerbis ap. propheta. Et mortuam facta est
 martyri, quisquis pro martyre orat. De altario flaminis ^{Effectus Flaminis}
 certum est, non tamen in sermone sed etiam in confessione
 perfectam contritionem remittere peccata. In confes-
 sione autem contritio semper includit uotum con-
 sistenti.

Quid sentis de Materia baptismi?

*Aqua simpliciter & uerum
naturam, et de fide.*

Aquam simplicem esse ueram materiam est de fide probatum
cap. firmiter de summa Veritate. Tident. sess. 7. cano 2
maneat aqua siue frigida siue tepida siue calida. Haec enim qua-
litates non mutant naturam. 2do quod si in transmutatione pereat re-
ciet aqua naturam, iam non est aqua natura. Non sunt materiae baptis-
mum liquores & quibusdam rebus expressi aqua rosacea &c. Error
Sacerdotum. Monachi quidam ut hi. Venantius & quia haec
cap. 18. q. pretant aquam illam materiam non esse materiam, sed qua-
dam spiritalem materiam de qua Ioan. 4. dicitur quod maneat in uita
aeterna. Similiter errant Iacobita siue Heteropythetiani qui ma-
teriam baptismi dicunt ignem, baptizant candente ferro crucem in
fronte imprimentes, male intelligentes id dictum Ioan. baptizate
post me ueniet, qui baptizabit uos in spiritu sancto. Similiter errant
Flagellantes dicit hoc nomine haereticis, qui existimabant solum
baptismum proprii sanguinis nos saluare. Donebant igitur materiam
baptismi proprium sanguinem, quos dicit refutat Christus Ioan.
3. nisi quis renatus fuerit ex aqua & terra 36. effundam
super uos mundam aquam. ait. & inquit Eunuchus ecce ago
quis prohibet me baptizari. D. P. ad Ephes. 5. mundans nos leta-
mento aquae. quantum requirit aqua. Tantum adhibendum est
aqua ut ablutio fiat modo consueto loci, si quiescitur & aperi-
tionem baptizare, aliquot supererunt quia Trinitatis aperi-
tione facta, si uero ut alibi immersione, tum plus aqua requiritur

12

*3. Non sunt materiae baptis-
mum liquores & quibusdam
rebus expressi.*

Error quorundam sacerdotum

*Error Iacobitarum & hi-
eteropythetianorum*

*Flagellantes dicit hoc nomine
haereticis*

*Hos dicit Christus refutat
Ioan. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua & terra*

et cetera.

quod aqua ablutio

Causa obsequia
suo loco

necessitatem ab obsequio baptizatus e caueat diligentiame
sacerdos postquam mulierem examinauit eam formam & nram debi
te adhibuisse cognouerit ne ullo modo puerum baptizet nec sub
hac forma. si non baptizatus es, ego te baptizo. qd sufficit bap
tisma. id adhibebit egeras ceremonias solennes.

quid sentis de Forma baptisimi.

Formam prescripsit Christus. Math. 28. baptizantes eos in no
mine patris. filij & spūs sancti. hac est forma. Ego te baptizo in
noīe p̄ris & filij. de. ut equalens. abluo. tingo. Ego p̄t om̄iti

Cur Ten. p̄t om̄iti
graciar. sua que

non intem Te. qd denotat personam, qua baptizatus. Graeci
dicunt. Baphtetur seruus Chri in noīe Patris. de. q forma ea

quo fuit abdit.

ab Ecclia recepta est. Haec forma probatur. can. ap̄t̄io. qd
si qd iuxta p̄ceptum d̄i non baptizauerit in nomine patris. filij
id in tribus sine initio principij. uel in tribus p̄uaculis

For. Gnosticarum.
Sic Marcionitar.

uel in tribus filijs, abijerunt Gnostici. ut habetur. Arcani. lib.
1. c. 19. In ueritate matris diuin & descensu Iesu baptizabunt
Marcionista addebant & in noīe ignoti. Dei. Qd lau

Quidam in hunc p̄
notat.

uim ista sui dicit a Paulo Samaritano corrumpebant forma
Trinitatis ideo. Nireno. can. 19. conuersi uidentur rebaptizari

Sic Cataphryges. Ari
ani.
Fons non in hunc

si Cataphryes. si Ariani. Nirenskoy. lib. 10. c. 31. scribit
Deuterium. Ariarum, si baptizasse. Baphtetur seruus
Christi in noīe p̄ris. per filium. statim e baptisterio effusa

Zwinglius & Luther
habet hunc serm. no
de p̄p̄iam.

agua. Nota. Zwinglium de uera religione Lutherum
de baptisate in Ephesitate Babylonica male docere hanc
formam non esse ueram.

Abi gratiam
in hunc p̄t p̄p̄iam illi
et qd p̄t p̄p̄iam

Imo quia haec forma ex p̄p̄iam illa
quetur. qua st. n̄ria. so causam principalem ip̄sij sacramenti
scilicet Ver personam. Qd in ministerium. per Ego. Sic. personam

q baptizatur. per se. 4. Actum baptizandi quem uult Florentinu
concilium exprimit.

Quid dicitur ad factum aptorum q in nomine Iesu baptizantur

Quidam sentiunt ualere in nomine Iesu & sufficere hanc formam. ^{quid dicit ualere et sufficere}
si Carctary. q. 3. de baptismo. D. Ambrosij lib. 1. de spu sancto. ^{ut dicitur}
cap. 3. Una persona prolata si intus sit integra fides plenum ^{ut dicitur Ambrosius}
est sacramentum. Beda n. c. 10. Ador. Nicolaus papa de con- ^{ut dicitur Beda}
seruatione. d. 4. sic loquitur. Unum quippe idem in nomine Christi uel Tri- ^{ut dicitur Nicolaus papa}
nitatis baptizare. Scetus una nominata persona, cetere quae ^{ut dicitur Scetus}
intelliguntur. Haec fuit priuata opinio, qua defendebant factum ^{Haec sentia a quibus}
aptorum. Id minime tuta. Expresse in Trinitatis nomen eponere ^{ut dicitur in pagina proxima}
sic communis doctor sentia habet. Et q. Cui paulo ante ex antio canone ^{ut dicitur in 20 et 21}
citaturq. Math. 28. preceptum exprimere S. Trinitatem. Sic SS.

doctores sentiunt. sic Florentinum & Tridentinum decreuerunt ^{boni uiri plura, licet}
ut Zacharias papa. d. 4. can. in Synodo. si una persona omittatur ^{baptizari}
non est baptisma. Pelagius eap. si reuera, si una persona omisa
fuit, uult eam rebaptizari, q. baptisma non fuit ualidum. Basilij ^{D. Basilij}
de spu S. c. 12. si una uerba deest. baptisma esse inutile docet.

quonobrem dubitatur. quomodo apti baptizauerint sufficienter q ^{quomodo apti baptizauerint sufficienter}
dicuntur baptizasse in nomine Iesu. Varii sunt officij. B. patre ^{uocia a varijs ss. pp.}
D. Basilij de dicto c. 12. de spu sancto. eos baptizasse in nomine ^{ut dicitur Basilij}

Xpi. q. Xpi Iesu appellatio. eius deitatis est q. essentia. Declarat
ipsum nomen Xpi Deum. q. unxit. filium q. unctus est. spem S. per
quem unctus est. Idem sentit D. Ambros. l. 2. de sacris. c. 7. In ^{ut dicitur Ambrosio}
uero nomine aptos baptizare uero miretur, q. patris & filij & spūs
sancti unum est nomen Deitatis. Vbi est una sbā, una diuini

Saluti PP in passione
nobis scari.
A. D. Hieronymus hoc
in scriptis privilegio si
Apost. baptizant ut Chri
Galilaeae. Antiochiae.

Aliq. PP q. baptizant ut
Cyprianus deus, aliq. non.

Aliq. melius nocet, Apost.
in baptizasse in nomine Iesu.

Ibr. 2
Act. in Act. 8

2. Nunc in 55
eos in baptizasse in
nomine Iesu.

3. Baptizant duo loci
de. Dulla a. 5. Damasc.

10.
cuius via huius sanctus
Iesu in nomine Iesu
baptizantur.

sic D. Cyprianus.

Inquit no. e. d. fide.

28.

tas, una manebat. Verum horum Aegio non satisfacit. Atq. D. Hieron.
multiq. alij vident. Apost. in nomine Iesu ex peculiari privilegio bap-
tizasse. idq. multis de causis. Maxe tñ ad auctoritatem PP con-
ciliandam, quorum patrum alij arbitrantur exprobrasse alios ad
personas. Alij tñ tam unmodo illud nomen Iesu appellasse. Vnde
autem spiritus melius sentire, q. negant apost. tñ baptizasse in
Iesu. Dicitur Ioh. 1. q. mag. d. 3. q. Vmra. art. 7. quia Antioch. dicit
q. baptizati erant. a. S. Ioanne. nesciamq. an sit spiritus sanctus. Dicit
Paulus act. 8. in quo igitur baptizati estis. Addeunt in baptismo
Iohannis. sic D. Paulus curavit eos baptizari. unde loquitur eos debet
esse nominare spiritum sanctum; nec probabile e. omisisse nomen
Patris. 2do. Nusquam dicitur in sacra scriptura eos huius baptizasse
nomine Iesu. 3o. Damascenus lib. 4. de Fide. cap. 10. sic intelligit illud
ut & alterum dictum. D. Pauli ad Rom. 8. Nos esse in Christo
Iesu baptizatos. in Xpum scilicet credendo, salutifera aqua in nomi-
ne Trinitatis sanctos. Atq. aliud non dicit, dum dicimus in
nomine Iesu baptizasse apost. quam nulli admisisse ad baptizandum
q. n. credendo in Iesum, recte vivere voluerint. Sic D. Cyprianus
epist. 17. ad Iulianum. Actus 2. baptizetur unusquisq. in nomine Iesu
Xpi non quod & spiritus Sanctus omittetur.

An possit bapthisma iterari?

Non licere bapthisma iterari. de fide est, si semel rite fuerit
datum. sic Florent. concil. Quis antiquitas. sic Trident. reser-
van. 21. sic D. Paulus ad Ephes. 4. Vng. Deg. una fides unum bap-
thisma. hoc em. in scriptis testimoniis utuntur patres. ad Heb. 6. De

ierum crucifigam Xpm, qd baphtia qfertur in similitudine mortis
 ptea ap'us dicit impossibile est renouari. qd X'us semel tm
 mortuus est. sic D. Aug. uhitur hoc loco q'ra donadistas. Adem
 tractat. n. in Ioannem. Damasceus de Coeta fide lib. 1. Epiphanius
 haeresi. 69. quem tm em de poenitentia posse intelligi docet D.
 Hieronym. modo illa uox impossibile renouari. intelligatur dis.
 scillime. No ja. qd baphtiamur in morte. Vt q' una est. Ita
 qd baphtia in p'mis characterem indelibilem, quamobrem sine
 causa iterari potest. Ita quia institutum e ad tollendum originale
 peccm, quod in nullo pote iterari potest, qd nec baphtia. q' q'ra
 uisimiles poenis per concilia & pontifices subiiciuntur, q' reno
 uant baphtia.

quo tu.
ita.
ita.
ita.

Licetne aliquando iterare?

Licet in morali dubio diligente p'iuo examine, tunc sub qoi.
 none baphtiare. Si non es baphtiat, ego te baphtio, ut fit in pue.
 ni nuentis sine ulla signo baphtia. tunc n. non dicit iterari baphtia,
 sed quod fuit dubitatum conferre. Sic d. 7. de Consecratione. cap.
 Barbaros. D. Leo ep'ta 3ia. Carthaginense concil. 5. cap. 6. ^{civis} ^{sub}
 bene dicit Nauarrus cap. 27. manual. 246. nullo modo conse
 iteratur baphtia. quod nescitur prius esse datum. sic Theologor
 schola m. 4. mag. d. 5. quod si q' non baphtiat, proudat ad oia. ^{sub}
 nos, & putaret se tota uita baphtiatum, cum tm uere no esset
 baphtiat, an talis possit salus fieri. R's. Conuixisse dicit
 quendam sacerdotem, q' suis functionibz pie & sancte functus fuit
 ut in obitu ip'is cum anim expirasset, cognosceretur certo illum
 nauquam fuisse baphtiatum. consultus Summus Pontifex sic Res.
 ut.

licet in morali dubio
sub gl'iam in.

sub

Solutio subij.
Exemplu seris notatu.

Sicutu uicarij et alie
max pmissime peccat.

Parua illa ibi.

genuina quatuor
ma legit interpret.
viam sciens iudicari
irregulari.

quis in hoc dispositi

Negant Hareti.

+ Pelagiani.

Plu ex impede.

ut habetur lib. 3. decretalium cap. 2. De presbytero no baptizato
vincetur & non nocet defectus baptimi quando bona fide se
baptizatum putauit. saluatur fundamento fidei & Baptismo sta-
minis ibidem uide lahus. Alioquin scienter iterans & accipiens
grauissime peccat dist. q. de seera cap. Non licet Felix pntis
Iug ibidem statuit, ut rebaptizans etiam separetetur a communi
hominum consortio. Adem epla. 2. cap. 2. su loq. qui unice laicam
iacturam fecit n. finem usq. uita poeniteat. hac intemil. euilicm
Etri nullus sit ingressus purus textus tamen qmorum doctorum
sententia, & genuina quetudine q est qmima legum interpre-
Scienter faciens e irregularis, non n. potest postmodum actu
ordinis exercere, nec ascendere n. ordinibus; quidam tamen putant
quod non noceret actu nisi plectatur a superiore. Melior ti
est solia, & genuinior ipsam actum incurre, si publicum sit
delictum, sedus dispenset summus pontifex, si occultum sit etiam
episcopus sit dispensare, ut hi Tridentinum consilium ses-
2. q. cap. 5. si uero non nitendit rebaptizare, n. qscientiam
non incurrit & si qlet Ecclesia non nitendit se rebaptizare, nec
incurrit n. censuram forj.

An omnibus baptismus sit necessarius?
Multi Hareti negarunt eibz nerium, non tn una sed diuersa
rone. Pelagiani, qa negabant esse originale peccatum, ut
hi D. Aug. hareti. 88. Contra quos est D. Johannes. 3. Nelly
ingreditur regnum coelorum, nisi renascatur & aqua & spu
& pueni non hnt peccatum aliud, quare igitur negaret
illis regnum coelorum, si hoc non hrent ppeca. Adebant

suos distinet ab ingressu usq. in diem iudicii, ut hit D. Aug. lib.

de aia cap. 2. Calvinus insitit cap. 16 arbitratur non esse necesse Christianorum filios baptizare, qd ex fidelibus parentibus nati sunt, in quibus ademptum fuit originale peccatum, et aliter peruenire male intelligendo D. Paulum in ad Corinthios 7. Filij uestri sunt sancti. Calvinus sentia immunet ab omni peccato.

Calvinus paret in op. et Christianorum filios baptizare.

Sensus autem apostoli est. Filij uestri sunt sancti carnaliter s. legitime si sancti patres. Hanc errorem diu refutauit D. Aug. lib. 2.

Scripta illud D. Pauli filij uestri sunt sancti.

de peccatorum meritis cap. 9. & lib. 6. gra. Tubianum cap. 3 de filios nasci in peccato, etiam fidelium, sicut purgatum frumentum non nascitur sine spinis.

A simili.

Tertius error, quod ne sit novus baptismus, nisi tantum predestinatis, quia non saluantur alij, nec proderit alteri, sed plurimum obierit sicut Viclephus sicut Viclephus docuit & adhuc Boemi. Vide hac de re Waldensem lib. 2. de scriptis cap. 66. Idem sentiunt Suerigfeldianj & Anabaptista. Graui error nam predestinatio qd pars diuina providentia, & non excludit consentanea media ad finem, sed potius illa simul ponit, sed medium consentaneum est baptismus.

Alj. Tanta predestinatio respiciunt de baptismo.

Viclephus sicut Viclephus.

Sic Suerigfeldianj.

Sic Anabaptista.

Conclusio effusa.

Conclusio, Baptismus est medium verum omib. ad remissionem originalis peccati, & aliorum in adultis peccatorum ad gratiam & gloriam consequendam. Hac conclusio est de fide Ioan. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua. Acto. 2. poenitentia, & quisq. uestrum baptizetur. Florentinum consilium uocat Januam spiritalis uita Trident. ses. 7. can. 5. negantibus praedictam conclusionem, dicit anathema. Si uisus papa epistola sua sic loquitur. Ne si absq. baptismo, discedat regnu, pcedat

de fide.

Legat Balthasar Bassamontanus cum tota Anabaptistarum
 cohorte, & omnes, qui uocantur de Monte Sion, acient enim
 deesse infantibus fidem. Et ac olim damnata haeresis anno
 1521 decurrentis saeculi in conuulso domus Lutheri capite
 pro hoc Lutheri dictum, pueros propria fide saluari, & pater
 in utero matris inspiratione fidei exultantibus. ut & Joan.
 nes Ophisa ait Balthasar Bassamontanus alter ana-
 baptistarum. hoc ego non fegi, qd sum rebaptizandus in
 propria fide. Et tunc errorum etiam quoddam initium fuit
 Erasmus Grammaticus nullus Theologus, uult aduultu iu-
 uenes propterea examinari, an Cratum habeant suum
 baptisma. Adenus non modo infantes, qui ad templu
 deferuntur, sed omnes quorum aliqua pars nata pra-
 cipua s. egressos utero materno posse in fide Ecclesia
 baptizari, uereq. consequi remissionem originalis peccati.
 Deo dicimus fidem offerentium illis sufficere. ut d.
 Augustinus epist. 23. quae Luca. 5. sufficit fides matris
 Cananae pro filia. & Aug. lib. 10. ad literam in Gene-
 si cap. 27. Infantium baptisma institutum est ab
 Apostolis. Origenes hom. 8. in Leviticum. Tota Ecclie
 Catholica infantes baptizat. Act. 10. legimus
 totam familiam Cornelij stantem in capite
 baptizatam, in qua erant sine dubio infantes. Act. 16
 legimus baptizatam domum Lydiae. 1o ad Corinth. 1o

Sturpant Anabaptiste

orige huius erroris a Lutheri

1o Erasmus Theolo- gus

conclio Afflicto

Tales offerentia sufficit illis

1to q. 3. p. 4.

Origenes

1o 55a Quae tota familia Cornelij baptizata fuit

1to 16a dicitur 2o dicitur

Item Aug. de baptis. Paulus baptizavit domum stephani, qui dicitur in hac
 fuisse misentes. patres plane fuisse & plurimos affirmant. Den-
 drig noster Jesus Christus iussit pueros ad se venire. Adha-
 nouit illis remedium salutis. D. Cyprianus lib. 3. cap. 7. inquit
 Infans in Adam carnaliter natus est: quod per spualis reapti-
 sicut aliena culpa premitur, sic aliena fide lenitur.
*Obiectis haereticis
 de D. Paulo.* Quod autem obijciunt. his si non baptizentur testimo-
 D. Pauli saluos fore. s. ad Corinth. 7. alioquin non essent
 filij uetri sancti. addunt, si sancti, quod saluantur. Non
 norunt distinguere duplicem sanctitatem alteram ciuilem
 de qua & Paulus non essent sancti. s. legitimi, alteram
 ecclesiasticam, qua dicimur iusti & grati Deo. sic D. Augustinus
 lib. 6. contra Iulianum cap. 5. non essent sancti. s. legitimi
 lib. 1. de concupiscentia cap. 4. destinati ad sanctitatem
 per regenerationem. Idem lib. 3. de libero arbitrio con-
 smt detingit misentes ad sanctitatem, fides offerenda
 illis prodest.

Quid de Catechumenis?

*si uolentes delide-
 nam.*

R. D. August. Ni uehementi desiderio optent bapisma
 & queque non possint, non futuros saluos tract. 13. & hanc
 & sunt haec uerba. quantumcumq; catechumenus proficiat ad
 sarcinam imghati. Secum portet, non illi remittitur, nisi uenerit
 ad bapisma. Gregorius Karanreng orat. 40. Catechu-
 nus in ueshibulo est pretatis, ad quod per bapisma nitat.

Quid censendum de sponsore?

D. Dionysius de Ecclesiastica hierarchia cap. tempore a postolor ^{Antipos huius no.}
 adhibitos docet eorum officium fuisse tenere baptizandum ^{officiu sponsis.}
 cumq; in rebus fidei, & moribus instruere. sic Iustinus martyr qd.
 est ad pentes Baptizandus nquit offertur ab aliquo, cum fidei
 committitur. Porphyrus cap. 107. docet puellam ob malam
 vitam repulsam a baptismo a duob; angelis forma Augusta
 in Alexandria baptismo adhibita. Idem h. Trid. sess. 24. cap. 2. vult tamen unicum tantum adhiberi. D. Aug.
 serm. 117. de tempore. Fidei iustori baptizatus tanquam pa- ^{et is honoris h.}
 dagogo traditur. debet igitur esse idoneus ad haec munus explendu;
 alias est a sacerdote remouendus. Noquendum locuti ^{Non est non baptizatus.}
 cap. 47. Non potest alium ex baptismo suscipere, qui non ^{Hierotimus.}
 est baptizatus, nec debet sacerdos admittere illum haereticu
 ut suscipiat ex baptismo. Alex. didorensis concilium cap. 25. ^{Abbas et Marcellus.}
 omnes excludit monachos & abbates, qui instruere pueros
 & puellas easq; in suam curam recipere ab illorum statu
 est alienum. hoc quis Tridentinum renouat.

Quid censendum de cognatione?

Hanc rescribit Tridentinum concil. sess. 4. cap. 2. Cognatio
 inter tenentem & tenentem, & eorum parentes contrahitur
 si maritus suscipit, non uxor contrahit affinitatem, ad deter- ^{Maritus & suscipiens non}
 minauit hinc quintus in quodam modo proprio. Vide Nauarra ^{in quatuor affinitate.}
 cap. 22. numero. 29.

Quis est minister baptismi

Errat Caluinus 4. Institutionum, dum solos mi- ^{Caluus uult, quod}
 nistros deputatos sacerdotes posse baptizare putat, suum ^{in sacerdotibus.}

Act 10

errorem confirmat dicto Christi Matth. 28. Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris &c. quod niquit. Dicitur est episcopis & successoribus eorum, erant a apostoly loco episcoporum. Ideo D. Greg. dist. 4. cas. pagani vult rebaptizari, quos constat a paganis episc. baptizatos.

Act 10

Ad Caluini

Act 10 baptizatum est aut Episc. in ecclesia

Ad Caluini argum. Arg. apostolorum non baptizati, sicut etiam uel sacerdotes, cum dixerit Paulus ipse ad Galatas, si non uocatum dicat, ut baptizaret, sed euangelizaret, ut

Philippus diaconus baptizauit. Siphora uxor Moysis infantem circumcidit. extremae carnis necessitatem, ne quam forte incidere.

ut reseruetur agitur. Nam Philippus diaconus baptizauit Siphora uxor Moysis, infantem circumcidit, extremae carnis necessitatem, ne quam forte incidere.

Quis in Lutheri

id in nouo testamento est baptismus, quod in ueteri est circumcisio. Lutherus autem omnes, & solos baptizatos huius sacramenti putauit esse ministros. Refutatur usu huius

Refutatio 2.

Imbecillitas facti a Lutheri opinio

ria, & paruitate fundamenti, qui putauit baptismi beneficio omnes euadere sacerdotes. Ideo dicitur. Si omnes

Omnes reges gubernant.

sequam conditionem u.g. laicos, mulieres, & infideles, non ad facere parati sint, quod facit Ecclesia, quod addo operum

Cur debet interdum facere minister, quod facit facti.

qua minister instrumentum est uoluntarium, tam ad hunc Ecclesia, quare si uoluntate sua se subtrahat a

Tus ordo quod ex officio administrant.

Christo & Ecclesia, minister uerus esse desinit. Primum ordo eorum est, qui ex officio administrant. Ad officium

proprium episcoporum & sacerdotum est consecrare de charitatem, quod est sacramentum pacis & unionis,

equ

atque per baptismum patet. aditus ad utrumque gō. Consi-
 mator quia eiusdem est facere totum & partes ad totum dispo-
 nere. Et tamen observata sacerdotis huius nomine maxime servari
 chum intelligi. Secundus ordo est eorum qui ex delegatione
 ut non possint baptizare, nisi ex commissione parrochi vel epi
 Nam eorum officium, ut nomen ipsum indicat, ministrare sacer-
 dotibus atq; hoc sensu Dionysius cap. 5 ecclesie hierarchia
 Epiphanius haeresi. 79 negant, diaconi uocare officium bap-
 tizandi. Diacony miserim, ut nonnulli dubitent, etiam
 solent baptizare potest, tum quia sic tradit pontificale
 Romanum, tum quia id, quod manus est hoc rite dicitur
 u. g. administrare Eucharistiam. Tertius ordo laicorum est
 utriusque sexus, tum fidelium, tum infidelium rone dicta
 constat exemplis Rephora exod. 4. Anania act. 8. Athanasij
 presij, ut memorant Rufinus Soromerg. Hierophony. Rabi
 di. Ita consuetudine totius Ecclesie receptum est quae rite
 baptizatos uel ab haereticis, uel a Judaeis & paganis rebaptizare
 non solet. Ad haec ad huius sacramenti administrationem,
 nec probitas, nec fides ministri requiritur. Ad canonem
 Calixto editum. Ap. Gregorium pontificem eam ob causam
 iussit rebaptizari, quod legitima fuerit uerborum forma permixta
 Quis ordo seruandus, ut homines, loco ac
 tempore recte baptizent urgente necessitate?
 Respondet extra necessitatem non praesumat baptizare
 quaequam, si ad sit mulier, uel uir fidelis. Nec mulier

Exemplum est supra totum, et partes ad totum disponere.

Et q. ordo q. in q. dicitur.

qui nomen Epiphanius officio baptizandi.

Cur diacony possit administrare baptizandi.

3° laicorum uiriusq; sexus.

3° gentis. Scythorum. Anania. Athanasij.

Ita in officio de mag. Salia receptum.

Ad hanc ad laicorum a Calixto aduenit.

præsente uirō, nec laicus, præsente clerico, nec clericus in
minoribus præsente diacono. Nec diaconus præsente sacer-
te & episcopo. Sacerdos autem dñi D. Thomae Valis
in præsente exorcizo, quia est ordinarij minister huius
Observandum uero hic si alicuius cuiusq; sexus non postulat
se id extrema necessitate solenni ritu baptizaret oīes
doctorem scilicet non peccaturum tantum mortaliter sed
eiusdem irregularem nisi ignorantia eum rōis impedire
eximat. Ad. can. si quis laicus & clericus non ordinatus
quis tamen absq; ullo solenni ritu bona fide contra cogi-
tum extra necessitatem baptizaret eum nec notam illam
subitoram & solum ueniale peccatum admissurum.

Laius quando hīc fuit
Irregularis.

Possuntne plures unum baptizare?

Nota plures illos uel spectare, ut quisq; per se sufficiens
alterius rōis abluat, & uerba pronuntiet. Id quod dicitur
ut causa totalis baptizet; uel ut quilibet non per se
dependenter ab alio baptizet. s. ut causa partialis. R. n.

Ex pte gaudet

R. 2. cum gemina
Distinctione

eadem tempore plures ut 2. 3. 4. aquam infunderent uer-
bis additis q̄q; simul pronuntiantes omnes hos uerba baptizant.

Ratio.

R. 2.

Ratio quia quilibet eorum omnia ea facit, q̄ ad hoc sacra-
mentum necessaria sunt, & sub eodem siue personam h̄t idoneam, cui sacra-
mentum impertit. R. Do. si quilibet eorum, ut causa
totalis & aquam infundat & uerba proferat, nec eodem ti-
mideant, tunc is qui prior uerba pronuntiauit & aquam
aspenderit uere baptizat, reliq; uo non, sed rebaptizant peccato.

in consuetudine

171
An unus plures simul baptizare possit?

Responde, si ferat necessitas, ut in magno numero infidelium. *Actus officii.*
Nam multi scholastici docent apud in actis plures simul
baptizasse. Usus etiam habet in rebus, teste Soluto, ut in India
minister unus quam plurimos simul baptizare soleat, si exigat res.

An aliquis possit seipsum baptizare?

Responde non posse, ut habetur in cano. de baptismo, de eius effectu. *Actus regis.*
Debitum. Ratio quia baptismi forma postulat personas. *Et cur. 2.*
Distinctas eius, qui tingit & tingitur. Denique baptismus est quodam
regeneratio spiritalis, nemo autem seipsum regenerat, ut nec gene-
ralis & March. baptizantes eos. *3*

DE EFFECTU BAPTISMI

Fuit quondam Carami haeresis, ut refert Tertullianus de
baptismo, & Manichaeorum, ut tradit D. Aug. haeresi 46. nullum
peccatum delere baptismum. Uta haeresis est, tantum tege-
re peccatum, ne imputetur, cuius erroris fit mentio apud D.
August. lib. 10. contra duas epistolas Pelagii cap. 13. & imputat hanc
haeresin Pelagii. Theodoretus Messaliens tradit docuisse
baptisma solum vadere peccatum relicta radicibus, ut hinc
Epiphanius haeresi 67. Hanc haeresin Lutheranus & Calvinista re-
uocant, quam Magoselkita ad omnia sacramenta transferunt. *Haec hodie quasi*
Horum fundamentum est. Baptismus non tollit concupiscentiam, *hoc fuit.*
quia tamen est peccatum, quo nullum aliud tollit. Ad *Baptismus non tollit quod*
Roman. 7. lex spiritualis est uero carnalis su, uerundam sub peccato. *non est peccatum est.*

*Non quod quicquam sit
peccatum.*

R. Hic p[ro]p[ter] sumis p[er]m[issionem]

*Ita Baptismi locus
etiam futura peccata.*

*Sic Calvinus, Lutherus,
Remonius.*

Refutatio h[er]es[is] etiam.

*Ita effectus.
Remonius originale p[er]m[issionem].*

Non operor ego illud, sed quod habitas in me peccatum, quod
Paulus vocal concupiscentiam remanentem post baptismum
peccatum. R. Hic peccatum dicitur sanctos patres & d. Paulus
dicto cap. sumi pro causa, quia frequenter concupiscentia
nobis relicta est ad exercitium, & nullo modo in se est peccatum
nec proinde ignotus, tamen est frequenter causa, cur
homines peccent. de qua re uide tractatum in cap. 5. circa
initium. Ita si aresit de baptismum delere oia peccata
non tantum iam commissa, sed etiam quae post susceptionem
trisma committuntur, quamobrem rejiciunt poenitentiam
reliqua sacramenta. de qua haereticus Bellarminus lib. 3. de
baptismo cap. 18. eam non male tribuit Caluino quanta
dicit lib. 4. in institut. Luthero, quia ipsam in cap. 2. ad galatas
copiose indicat. Remonius qui in sess. 5. illam de fide
dicitur tamen de sola imputatione loqui, quia dicit illos pro
fide remittuntur peccata, nullo sacramento adhibito.
Omnes tres haereses refutat i. d. Petrus epist. 1. cap. 3. et
saluos facit baptismum. Ad Titum 3. et saluos nos facit
per lauacrum regenerationis. Ad Ephes. 5. mundans eum lauacrum
oro aquae, Alia non opus est refutatione, quam haec apostolica.
Primus effectus baptismi est, ut uere de propria quae
est in originali rationem peccati, tollat, ad quod in institutis et
Trident sess. 5. can. 5. qui dicit tantum rarij peccata

non imputari sit anathema. Ad Rom. 6. concepti sumus scilicet
per Baptisma cum illo in morte. Ad Rom. 8. Nihil est dam-
nationis nisi in his qui sunt in Christo. manet tamen aliqua quasi
poena, quae consecuta est originale peccatum, scilicet concupiscentia
ad exercitium.

Unde effectus est, qui simul delet omnem
actuale culpam personae, qua baptizatus. Trident. sess. 6. d. 1. h. 2.
et 2. baptizatus unusquisque in remissionem peccatorum; est enim
patrum consensus. Vide D. Hieronymum ad Oceanum epum epistola
83.

Tertius effectus est non solum remittit culpam, sed et poenam
non autem poenitentiae, quae sunt consequuntur originale peccatum. In delo
res, requiritur idem, famem, sicut. Trident. sess. 5. can. 5.

Effectus
quartus est, Deo dilecti efficiuntur filii. Ad Rom. 8. Inoperamur
Christo. Joan. 3. natus ex spiritu. spiritus est. Vere igitur effectus
tres primi maxime apud catholicos, delent omnem culpam &
poenam. Ubi spiritus ex genere generato gratiam & dona Dei dicitur
formaliter iustificatur homo. 3. Imprimis indelebilem cha-
racterem. D. Chrysost. hom. 1. ad Niconatas facit animam
pulchram, Deo dilectam, splendens, & obsignat illam regio
sigillo, quod facit heredem Deo, quod aperuit regnum caelorum.

Abjiciendi sunt haereticorum effectus. Imo Lutheri. quod bap-
tizatus non possit damnari, nisi nolit credere. Ubi quod liberet
ab obedientia divinae legis. 3. quod liberet ab omnibus uoluntatibus
4. quod liberet ab humanarum legum observatione. Sed quod
Sola illius memoria iustificatur homo, a quibuslibet peccatis. hoc
extiores, ut haereses damnat Trident. sess. 7. can. 6. 7. 8. 9. & 10.

etius
Remittit non
culpam.

etius
remittit non poenam.

Et
Filius Dei efficiuntur.

etio ex quo quod infidelis
quodam et dona dicitur.

3. Imprimis indelebilem
characterem.
D. Chrysost.

Abjiciendi haereticorum effectus.
1. Lutheri.

2

3

4

5

1. Non quod baptizati sunt
impeccabiles.

2. Nec liberat a lege dei

Palam dicitur.

3. Nec irritat vota.

4. Nec sola memoria tollit
peccata.

5. In his in primis ad carnis
nihil obstat.

1.

2.

3.

quod baptisma non facit impeccabiles can. 8. Ad Rom. 11. Dum fide An-
noti aliam sapere, sed time. 2. Petri. 2. dicit de illis qui per
baptisma peccauerint, melius erat non agnoscere Christum, iustitiam
quam conuerti retrorsum. Act. 8. Vide de Simone Mago. Ad
Rom. 8. si dom carnem uixeritis non uerimini. Ad non liberat
lege dei can. 7. gra Lutheri commentarium in cap. 2. ad Gal.
ubi sic loquitur. si conuersa dicit, peccasti. Ad peccasti. go. De
te puniet. Deon. sed dei lex dicit; nihil mihi cum lege dei
respondebris, quia libertatem habeo. Ad per peccasti, nil est
cum uolo, quia hic miserum. Christus docuit nos seruan-
mandata Matth. 23. docentes ea seruare, & mandauit uos
Matth. 23. si uis ad uitam ingredi serua mandata. Ad Gal.
6. quia quis seminauerit, colla metet. 3. Deon irritat uota
vident sess. 2. can. 9. psal. 75. Vouete & redite. 4. & si
memoria tolleret peccata, frustra esset poenitentia me-
mentum. de quo errore impio suo loco in sacramento poenitentiae

De caeremonijs baptismi.

Conuenientissimum esse. dare aliquo ritu baptismum
hominem ad actionis sanctitatem & pietatem inflammat.
Est de fide. Ad probationem sufficit Ecclesiae auctoritas &
perpetua traditio patrum, quatuor sunt praecipuae causae
caeremoniarum baptismi. Prima, ut instituantur fideles
per externum signum, quod ibidem agatur. 2da ad significandum
& ad mouendum animam ad pietatem. 3da ad efficaciam de-
clarandam & reuerentiam, qua datur sacramento. 4da

ad ornatum, ut decentius agatur. 5. enim cum gratia homo trans-
 fertur a demonis potestate ad cultum Dei & amicitiam & tran-
 sit in Ecclesie gremium, transiturus in angelorum (non paucis
 modum actis pretereat) consortium. Ideo exorcismi adhibentur
 non quod quies sit obsessus, sed quod per originale peccatum sit
 in potestate diaboli, a qua transfertur. 2do non solum homines
 verbis, sed & rebus instruantur & actionibus, quibus mysteria sig-
 nificantur, ut est unctio in unctio, & scilicet consecutio gratia &
 uinae desuper descendens per baptismum, ut sentit D. Thomas.
 3o. Efficacis habent res facta in memoria, & exortant maiorem
 pietatem, quam qua sine actione peraguntur. 4o. Propter ma-
 iorem huius sacramenti delectationem, quia rariua e cum sacra-
 mentorum. Catholicis diuiduntur ceremonias baptismi in eas
 que antecedunt & in eas que comitantur & in eas que conse-
 quuntur baptismo. Antecedunt 1. ut fiat catechumenus 2. Antecedunt . 1.
 examinatus de fide. 3. Fit abrenuntiatio daemones, & peccatorum 3
 eius. 4. professio fidei. 5. ponitur signum in fronte & pectore 4. 8
 6. adhibetur exorcismus. 7. Infusio salis. 8. guttus salis. D. Aug. 6. 7. 8.
 ubi 10. glos. cap. 12. signabar signo crucis eius, & contingebat sala-
 eius. 9. salua naves & dures attinguntur. Marci. 7. sputo te. 9.
 tigit linguam. 10. Impositio manuum. 11. Unctio christiana 10. 11.
 in scapulis & pectore. Comitantur haec, Impositio nominis 2do Comitatur
 unctio susceptorum. 3o. colere aqua si non fuerit consecrata 1. 2.
 ante. 4. trina immersio tempore apostolorum uel apostolica 3.
 5o. cereus accensus. 6. uestis candida. 7. dicitur libatio lactis 4. 5. 6. 7. #

cur exorcismi adhibe-
antur

quid significet unctio in
unctio

diuisio ceremoniarum

Antecedunt . 1.

5. Augusti

Comitatur

4. 5. 6. 7. #

et melius & dicebatur iuris D. Latini. quomodo genitri misantes
lac concupiscite.

An regatur dispositio aliqua in baptizando?

In adultis fides regitur

In adultis ex parte intellectus regitur fides si aliqua dicitur
Ad Heb. 11. sine fide impossibile est &c. estq; fides iustitia
ana fundamentum. Prima. Christus aut. Matth. 28. docete om-
nes gentes, qui crediderint &c. 2. Voluntaria susceptio, proprietas
remissionis peccati, commendationis. si. Sicut in q. mag. disp.
14 q. 4. art. 1. & 3. si. Carthusius subiicit se baptismo verbi-
alis est potentia. D. Ambr. lib. 5. de sacris cap. ultimo qui
venit ad baptismum, huius nullum confiteatur peccatum in hoc
implet confessionem omnium peccatorum, quod baptizari debet
ut iustificetur. Doleant satem de peccatis, vel in quibus nullum
actuale mortale velint persequi. Act. 2. poenitentiam in bapti-
zetur unusquisque vestrum. non tamen necesse est quod putaret
Gabriel Bebel in q. disp. q. 9. 2. regni contritionem. Melius
docet Nauarro & Corduba lib. 1. q. 1. theologiae. q. 2. iusticia
contritionem. Adhuc istis melius sentit Soto de nat. gratia
lib. 2. cap. 15. quamlibet displicentiam peccati cum proposito con-
ditionis sufficere. quia si accedat contritio, iam est iustificatus
sic sentit Trident. sess. 14. cap. 4. vel modicam inquit iusticia
contritionem, vel attentionem. qua si ad sit non opponit di-
sturbantis gratia. In infantibus nulla est contritio, ideo
nulla regitur dispositio. Dubium. qui facti recipient
iuramentum baptismi an deam rebaptizari possint? R. D. August.

Voluntaria susceptio, proprietas

Solentia fides & peccati
vel in gen.

Ita hic regitur gratia

Sufficit peccati Soto quia displicentia
peccati cum proposito conditionis.

Ita aut.

Sic locuti: Trident.

In Infantibus nulla regitur
dispositio, et iur.

An qui facti recipient baptismi
iuramentum rebaptizandi.

ib. 10 de bapuzimo cap. 11. cedente dictione per infernam solum con-
 fessionem. Consequitur effectum gratiae & bapuzimi. prope nullo
 modo rebapuzinandi, sed peccatum solum dictionis poenitentiae di-
 uantur. Ecce la uox ante bapuzinum commissa nullo modo
 uocata est q̄buzi, nec sunt nra poenitentiae sacramentalis.
 sacramenta, qua imprimunt characterem, hōnt effectū suū
 cedente dictione, sic Goferrubias in cap. Almanni ja p̄te 8.
 num. 13. Idem sentiendum est de mahnimonio, & extrema
 unctione. Verisimile est idem contingere, ut sentit. S. Thomas
 de poenitentia in q̄ mag. dist. 17. Ibidem Labidary dist. 14. q̄
 ja. Tūctior tamen est aliorum sententia, ut ipsa q̄puzio repetatur.

Q. d. August. 174
quod non
Santa inuicem ha charac-
ter hnt effectū suū cedente fi-
clatō.
De Hahimonia: et Ext. unctione.
In 2. p̄te. cum P̄mā.

DE CONFIRMATIONE

Quid Confirmatio quaq̄ eius nomina?

Confirmatio est bapuzatis per episcopum cellatum sacramento, quo sacra sanctum chrisma robur spiritus additur ad nomen domini libere confitendum. De quo sacramento agunt theologi in q̄ mag. dist. 7. Prima Ecclesiae consuetudo fuit, si episcopus bapuzaret, qui propemodum ordinarie bapuzabat, statim post bapuzina conferrebant ipsam confirmationem, antequam domum redirent, sacra Ecclesiam, ut docet. D. Hieronym. in dialogo gra luciferianos. D. Aug. epis. 23. sic loquitur de bapuzina confirmatio uelut perfecti & q̄mmodi Christiani hoīs. D. Dionysij de Ecclesia N. hierarch. cap. 2. cum uirum unguendo, quod maxime facit diuinos insigniuit. Et characterē, qua uim moxam hōnt, perficienda sancta his

De fū Confirmationis.
olm statim post bapuzina q̄m hōnt confirmatio, Eusebio 8m.

1. In Confirmatio.

participem esse pronuntiat. Zuerus in decreto fidei Florentini concilij. Per baptismum spiritali renascimur. Per Confirmationem augetur in gratia & roboramur in fide. Roma igitur pro sua Confirmatione, quia reddidit nos idoneos milites, ut vincamus in tentatione caput. Hieronymus. Melchisedes ad Hispania episcopus Confirmatione nos ad pugnam preparat. 2. D. Clemens episcopus

2. In Confirmatione.

uocat Sacramentum consignationis ipsi gratiam, quae infunditur unde dum frons signatur sancta cruce & character imprimitur

3. Signaculum in Signum Christi.

3. D. Cyprianus ad Julianum uocat. Signaculum Christi. D. Hieronymus lib. 19. contra Iulianum Manichaeum cap. 14. signum Christi. 4. Dicitur

4. In Confirmatione.

sacramentum chrisomatibus sicut Cyprianus lib. 1. episcopus 12. & dicitur loquendo contra Peshianum cap. 104. In Tempore apostolorum

5. Impositio manuum.

& ritu nominantur impositionem manuum. Act. 8. & 13. In scripturis patres. D. Paulus autem 2. ad Corinthios 1. qui unxit nos

infirmavit nos, & dedit pignus spiritus sancti in cordibus nostris. Joannis 2. & uos functionem, quam accepistis a deo natus

Olim Nouatus negavit.

An Confirmatio sit sacramentum? Olim ^{ouatus.} Nouatus negavit esse sacramentum, ut in Theodoro

rely lib. 3. de haereticorum fabulis. quam obrem decreuerunt presbiteri concilij, ut recepti ad poenitentiam Nouatiani, & unitio

quae in baptismo fit, & gismoem reciperent. Nouatus enim conuersus ex gentilismo incidit in grauem morbum aduocato

humanus in lecto sine caeremoniis baptizatus. Postmodum hoc
 in eo non fuerunt superaddita. quare factus haereticus haec a suis
 contemni iussit. Ideo Flagellantes & pauperes de Lingdona
 Ruteni. Lutherus. Calvinus in concilio Synthae anno. 1548. Luthe-
 rus recepit sacramenta & paritiam de negato hoc sacramentis
 recepit. Kemnius parte 2da examinis Trident. concilii pagina
 270. scribit ordinem lutheranae confirmationis q̄ fundat in sex
 articulis. 1. Parvulos institutos catechismo q̄vri dñi super
 misericordenti aut episcopo, q̄ noneat eos suscepti baptismi. 2. par-
 vulos dñe publice recitare professionem fidei, scilicet symbolum
 apostolorum. 3. Dñe ostendere se dissentire ab ethnicis dñe.
 4. Dñe de propriis doctrina capitibz dñe significandi
 5. Dñe graviter admoneri promissionis facta in baptismo ut
 rever sevet in confessione fidei. 6. Dñe fieri publicam orationem,
 aut eos spūs sancti girmel. postmodum dicit, si scriptura hinc na-
 doceant assensero confirmoem esse sacramentum. 1. Promis-
 sionem gratiae. 2. signum seu visibile induens gratiam catho-
 lici significans gratiam dicent. 3. mandatum quo iubeatur
 ministrari. Videtur Kemnius non satis diligenter legisse
 uel intellexisse scripturam, qui manifestissimam promissionem
 gratiae non intellexit. 1. promissio sit Joan. 14. cum docet spū
 sanctum consolatorem venturum. cuius is qui arguet mundum
 de peccato, iustitia & iudicio, & docebit omnem veritatem
 Luc. ult. sedete in civitate, donec induamini ex alto. Act. 1.
 Accipietis spūs sancti virtutem. Ad Rom. 8. signum sensibile

2. Flagellantes, et Pau-
 peres de Lingdona

ordo lutheranae confes-
 sionis fundat in 6.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

2. Quod spiritus habet
 promissionem esse.

2. quod habet lignum visibile
sicut gratiam.

2. quod habet mandatum.

D. August.

D. Clemens.

Text. Genial. j.

Caluinus et Lutherus no-
gant a Christo institutum.

Error. e. hinc quoniam
Catholici.

Vnde hic error?

2

est manus impositio. Legat Remmius cap. 8. act. iam Petrus
& Joannes missi sunt in Samariam imposerunt eis manus
acceperunt spiritum sanctum. Plures apostoli acceperunt in
testes die spiritum sanctum in gratia actionem. Ad hunc finem
fugiet aplos mandatum, ut hoc sacramentum administrari
non statim post missionem spiritus sancti perticerent primis con-
uersis contulerent, quia nil ab illis in rebus religionis temerari-
actum. D. Aug. lib. 3. de baptismo cap. 18. datur visibilis spiritus
sanctus ad commendam rudis fidei, & ad Ecclesiam primordia
dilatanda, iam vero datur invisibiliter visibili in signo. D. Cle-
mens epist. 4. dicit assignari ab eis corpore baptisati, ut accipiant
sepi formam spiritus sancti gratiam. Urbanus episcopus decretali ait
dicit oes accipere manus impositionem per episcopum, ut plene Christiani
inueniantur, sic omnes tam graeci quam latini patres docuerunt
Et Trident. sess. 7. can. 10. negantibus esse sacramentum dicit
anathema. D. Clemens 34. constitut. Africanorum cap. 16. Chrisma
confirmatio est professionis Christianae fides.

Quando est hoc sacramentum institutum?

Caluinus lib. 4. instit. cap. 19. Lutherus in captiuitate Babylonia
negant a Christo institutum. Errarunt & olim quidam catholi-
ci, qui putarunt in concilio Meldensi institutum fuisse. In magna
hominum catholicorum fuit ignorantia, quod nescirent nullum
omnino concilium, uel pontificem posse instituire sacramentum, esse
hanc potestatem solis Christi. Ideo cum negligentis a quibusdam

episcopis administraretur. Maldenses patres canone conati sunt
 illorum negligentiam corrigere. 3. Non uiderant eptas Dele-
 neris, & libros constanti nec Tertulliani, & aliorum patrum q
 die ante maldense concil. uixerunt. Conent. resonante in illoru
 decretis. cap. 28. hoc sacramentum dicit a Christo instituti, ab
 eptis promulgatum. qd institutio sacramenti pertinet ad potestatem
 exaltent ius, qua fuit in Christo. Nil autem ne esse fuit per se
 christum hoc administrare, satis fuit instituisse. Joan. 20. acci.
 pite sp. sanctum quorum remisistis &c. sui Scoz m. q. Dist. 7.
 qd p. nec dissentit Tridentinum. multi enim docent eo loco esse
 aptos factos episcopos, qui in coena dñi facti fuerant sacerdotes
 licet magis placeat S. Adriano papa & martyri eptas. in ulti. Fabiano
 ma coena tam sacerdotes, quam episcopos factos, eozq. christi
 docuisse eucharistia conficere: quare adhuc in hodiernum diem
 ab episcopo illo die consecratur, quod impositionem manuum Cal-
 uinus ad catechesin refert. ad istos scilicet uocatos ab episcopo
 auditos in rebz fidei, & impositionem manuum, ut confirmaret eos
 in proposito. dehi sine ullo fundamento, Nil horum legitur
 in scriptura, nec in illo patre, nec ipsum institutum. Probat
 quid autem dicit, olim em hereticos per impositionem manuz
 receptos, qd & illud esse sacramentum confirmois, errat non
 distinguens impositionem manuum. Leontij epta 37. Hereticos
 episc. receptos per impositionem manuum docet, & in oriente
 additam unctionem, qd receptio in Ecclesiam & baptisicum
 confirmationis sacramentum. Ag. Leontium scribere de uicij.

*A. Chri institutum
Ab Augustino promulgatum*

*quato ante facti sunt
Episcopi. Et Sacerdotes*

*Cur in coena dñi dicitur
impositum*

*posuit Caluinus, sed in imposi-
tione manuum ad Cateche-
sin refert.*

Caluini obiectio.

Solutio.

Qui Novatiani reprobantur
in Zualyram

receptione Novatorum, q non admittent, nisi uellent sa-
cramentum confirmois accipere, quod Novatus rogabat. Et post
post reditum per confessionem, absolutionem, facta absolutione
patres dicitur manuum impositione, dabatur sacramentum con-
firmois, de quo epus de origi legi. sic docet optime in Tertio
in 1° conuil. Nicanum in can. 31. Gregori lib. 9. regim. epla 11.

Turrianus. 5. 2.

Qui alios haereticos reprobant

Hoc sacramentum confirmois docet, quod haereticos Novatiani re-
probarunt. alios haereticos per solam manuum impositionem s. gressio
sacramentum a sacerdote recipiuntur, sicut in toto occidente
fit. Vide. epla Leonis 88. Negant apostolos hoc dedit esse sacra-
mentum, quia non addiderunt unctionem. Ag. Multorum sunt
apostolos addidisse unctionem. sic S. Fabiani marty. epla 3. Ste-
nes Waldensis tomo 2. de sacramentis cap. 113. apli adhibuerunt
impositionem manuum ad externam caeremoniam. unctionem
tantquam sban sacramenti. D. Thomas pte 3. Laladary m. 4. na-
di. 7. qst 1. p. 1. diuinam dispensationem ibidem docent aplos
nec maam, nec uerborum formam adhibuisse, per solam manuum
impositionem adidisse sp. sanctum. qd illis potuit Christi gressio.

Ar huius S. S. A. adhibere
sunt unctionem?

D. Thom. Laladary.

Qui ante hunc S. S.

Docuerunt uero alios ipsi unguere confirmandos, ut his D. Clari
3. gnt. apliar. cap. 16. S. D. Dionysii de Eccl. hierarchia. quod
negat Calwing datam gratiam iustificantem. quia lingua sub-
m signum, quod donum gratis datum est. Ag. Verum donum
simul datum esse. Act. 1. Repeti sunt sp. sancto Crepteri autem
uultus qd sp. sancto. sine gratia sp. sancti. & reperit. & q.

Calwing, No fuit gratia
data iustificans. qd.

Di. ludo
Verum, hanc simul da-
tum.

varijs linguis. Idò patet ab efflu. Prig apli fuerunt timidissimi
 postquam acceperunt sp. sanctum parati mori. Iga Philippus
 diaconus aut & maxime fecit virtutes, non tñ potuit confirmare
 qd hoc fuit officium apolorum. p̄p̄ea miserunt Petrus & Joannē
 qui possent confirmare. caput. Omnes. dist. 5. de consecra. nulli
 baptizator tam infantes, quam amicos posse confirmari. Colliqui
 hoc ex D. Dionysio Areopagita de Ecclē. hierar. datam fuisse
 tempore apolorum infantibz. Trident. sess. 23. cap. 4. de confirmac.
 nulli romi confirmacem ante omnem ordinem
PARASTVA q. An ordo teneat si non supponatur confir-
macio character. Rg. Vere tenere omni epus non sit confirmatus
 omnes ordines vere collatos esse, tñ quilibet ordinatum qñ
 intellexit, hoc sacramentum illi deesse, esse confirmacem. Si
 autem desit character baptismi, tñ ordo e nullus, qui collatus
 est. Dubium 2° dicitur. Utrum stultis & pueris ante rationem
 confirmari possit. Eunt theologi in triplicem sententiam. posse
 confirmari tam ex dictis constat. ¶ Dicunt quòd confirmari infan-
 tibus & amentibus confirmari, qm̄ seimz infantes confirmatos in
 ne pueri abate propter robur sp̄. acceptum fortiter pro Christo
 pugnassee. Vide Victorē m̄ vicensē de p̄secutione Vandalica
 lib. 1. Item plurimos octennēs. duodenēs fortiter ad deū
 supplicium cucurrisse. Uda Ratio quia corū gregis
 effectum, cum non libent obicem. ¶ Et volunt nonnulli
 adultam aetatem esse, ut meminisse possent se confirmatos,
 cum his confirmari, sit valde periculosum, præscribunt an-
 non aetatis 12. Volunt idem cap. Gaudentium dist. 5. de consec.

2. Patet ab efflu.

Cur Philippus diaconus non potuit confirmare.

#. A. n. d. confirmati.

Olmi Infantibus delictis.

In no confirmato ordo tenet.

Noti in no baptizati.

An stultis et pueris ante rationem confirmari possent.

Ep̄. 22. sententia.

Qual. p̄cedit.

In talis huius.

etc.

2. Vult aliqui non esse adultos.

¶ Item alij 12. Plura.

3. Vult ieiunios ac p[ro]p[ri]os
consecr[ati]o[n]e[m] servare.

3.
Dignitas annu[m] 7.

Coiter, s[er]m[on]e[m] con[tra] h[er]eticos
illig[er]e dicitur, in qua q[ui]s dicitur
Halla e[st] t[er]ra, cui dicitur h[er]eticis.

Sec[un]d[u]m q[uo]s, q[ui] h[ab]et lucida
int[er]ualla.

ad t[er]m[in]u[m] q[uo]d m[ag]is p[ro]p[ri]o v[er]o
s[er]uatur.

Hic sacerdos ieiunios con-
firmatione[m] facit Irregularis.

1. vult Richard[us] Antwerp[er]is;

2. Noluit alij et h[ic] melius
cur.

Tharacoense concil. An[no]
t[er]m[in]u[m] p[ro]m[iss]u[m] 8.

Omnes adulti h[ic] con[tra]
male p[ro]fite[n]t[ur] tenentur
h[ic] s[er]uare, et t[er]m[in]u[m] p[ro]p[ri]u[m]
s[er]uare salutis.
Scot[us] enit[ur].

consecrat. ieiunios ac p[ro]p[ri]os q[ui]s p[ro]p[ri]os accedere si sentit Aurelian[ensi]
conci[lio] cap. 3. Terrij volunt septimo anno t[er]m[in]u[m] admitti. s[er]uare.

D[omi]n[us] Solo. Marfilius, Victoria, Trident. concil. Billig catech[esis]
nulli. In genere hoc tenendum est, ut sexuel. q[ui]s dicitur illis

Eclesia, in qua quis vivat. Amentibus non est causa, cur deb[et]
cum sp[irit]u pugnam huius sacramenti robur conferatur, quod non tenent

habitu[m] amentes. Si autem sint lucida interualla, possunt
indere in pugnam & illis non est neganda confirmatio. qui non

in periculo uita baptizantur, ut fit Melchides papa, non sunt
nova auxilia confirmo[n]is, si tamen commode conferri possunt

sunt priuandi. DVBLVM. Si quis sciens iterato
accipit, an uere fiat irregularis? Richard[us] m. q. d. p. 7. q. 1. s.

Antoni[us] p[ar]t. 3. tit. 28. cap. 6. Tharacoense concil. can. 6. Hi
omnes uolunt eum qui iterato confirmatur, uere fieri irregu-

larem. multi uero neq[ue]nt, quorum sententia tunc dicitur non
est, q[uia] non habent aliquid singulare ius q[uo]d iudicent

irregulares. De hoc Tharacoense concil. can. 6. efficit
hoc ius. As. Tharacoense concil. t[er]m[in]u[m] fuisse provinciale non

generale, nec sit aliquem extra suam dioc[es]in obligare, non
de iure hoc g[e]n[er]al. ad ius g[e]n[er]ale conu[er]tendum. P[ro]terea optimi the-

olog[us] sic sentiunt non fieri irregularem. Gabriel Bebel
d. p. 7. q. 1. unica. Scot[us] ibidem. Omnes adulti, dum con-

firmo[n]e[m] accipiunt, tenentur accipere hoc sacramentum. Scot[us] m. q.
d. p. 7. q. 2. Paululum tamen erat, dum putat eos tenentur

sub detrim[en]to salutis. Melius igit[ur] Lehg Solo lect. 2. at q[ui]s
vult

plurima theologorum turba sentit, nullum teneri sub periculo
 salutis accipere confirmationem, si uero contemnat, iam non
 posse saluari. ^{Secy h. Henry astit.} ^{2. dicit qd. tenet in eo.}
 Idō dicitur quis si nō accipere, eam imminet ^{dicitur p. dolo p. dolo p. dolo}
 periculum iōram tyranno profertenda fidei. qā gha uenem est ^{ant. tyrannu.}
 sine armis ad pugnam procedere. Bene negant theologi ulli
 datum esse praeceptum serio suscipiendi hoc sacrm. Si serhi
 3. pro m. q. mag. dist. 7. & Dmieg dolo. Ledesma. Richardy. Victoria
 tamen peccat quis, non suscipiendo, qn persuadet sibi sine hoc
 sacramento se non posse resistere tentationi. ^{quādo quis 2. peccat, hoc n.}
 Idō quando neglecty ^{peccando.}
 eum scandalo. ut uideat quodammodo contempty. 3. vone cleri
 catus, quā dōt. pramiti ordimb. Trident. sess. 33. can. 4. p. dolo
 ter non iniuri censura, nisi sint firmati, nulla tamen ad h. cēsurā

Qua est Materia Confirmationis?

Prima sentia nullam sensibilem miam esse ueriam nisi manū
 episcopi impositionem. Hanc uere esse de entia sacramēti. si.
 3. pro m. q. mag. dist. 7. q. 5. art. 1. qā mīa alia ab Ecclesia fuit
 instituta. Idō Ecclesia non hī plem partem aliquam entialem
 sacramenti constituerē qō chrisma institutum non ē de esse
 hā, nec mīa uerā. Eodem modo procedit Halensy, & addit
 aplos sola manus impositione usos. ^{Idō sentia. chrisma}
 2. hī. ^{chrisma licet sit ex oleo}
 3. hī. ^{est sine balsamo.}
 4. hī. ^{esse hī uere hūg sacra-}
 menti ueriam. manus impositionem pōhig ceremoniam. Si
 Carit. Dmieg dolo Victoria. Nauary. cap. 32. manualis. numero
 8. Cophorubias lib. p. uariarū resolutionum cap. 10. D. Basily

de sp. sancto cap. 23. nqt aristolica traditione solum deo
 sanctificato utendum. D. Cyprian. ep. 70. ungi necesse est
 eum, qui sit baptizatus deo in altari ab episcopo sanctificato
 Innocentij p. cap. unico. Adhuc Plinius docet hb. 11. naturalis hist.
 cap. 25. balsamum uni Judea terra concessum in duobus factis
 hortis crescere utroq. regio & vix hinc 20 iugera non possit
 igitur balsamum uni patrie sufficere. Caritany nixionem
 balsamum dicit ab Ecclesia esse institutam & si sit balsamum
 uniatum nil efficere. Nec horum quamvis multos thade
 gotum suscipienda sentia, qd determinavit Florent. concil.
 in decreto Eugenij & Trident. sess. 7. cap. 7. christiana est
 de necessitate huius sacramenti vere niam antiquissima
 traditione, hanc rem ab A. d. r. susceptam, q. traditio sufficit
 ad fidem. Idem sentit Fabianus martyr. ep. 3. D. Clemens
 Discipulus lib. 7. constit. ap. cap. 28. D. Dionysij Areopagite
 de Eccl. hierarchia cap. 4. Justinus martyr. 133. ad gentes
 voluit ha. deum distinctum ab deo cathecumenorum. Mel
 dense concil. can. 10. & deo esse distincta vascula consueque
 hunc usum ab ap. cepisse. Certum est nixionem balsamum
 non posse iam amitti, nisi praedictorum doctorum sentia casu fue
 rit integritati sacramenti nil decedat, tñ tutior est sentia nixi
 tionem balsamij pertinere ad niam integritatem. si consuet
 Colonicense concil. dist. 4. Gabriel in 4. dist. 7. art. p. Florent
 concil. dicit nitorem consuetudinis & odorem bonae fame per Bal
 samum

Plinius

In fine 2m. C. Flor. et Trid.
 & Trid. concil. sess. 7. cap. 7.

In fine deo distinctum ab deo
 cathecumenorum

In et regule

In fine balsamij per se
 ad niam integritatem

quid intelligat & christiana

num consecratum ab episcopo significari. Nil autem addit
 an sit de necessitate materiae. Non est illa raritas balsami, q^{ue}
 ab illis, qui sunt in Syria ex Plinio afferitur: nam crescit balsamu^m
 in Arabia, ut h^{ab} Josephus lib. 8 antiq. cap. 2. & 6. reginam saba^m
 Salomoni plantam balsami obtulisse. Cuius hodie ferax est una
 regio n^{on} inscientia regina Saba. Demum certum est cant. 10. en
 crescere in vineis Engaddi. 3. Magna copia ex India afferitur.
 Ut chrisma sit recens, vel illig anni non est de essentia, huius
 defectu nil deest il^{li} sacramento, ut docet Caietan^{us} loco dicto
 art. 2. Idem Victoria de sacram^{entis} q. 1. 4. Dn^{us} Jo^h m. q.
 dist. 7. q. unica. Est autem de necessitate sacramenti, ut
 sit ab episcopo oleum consecratum, si^{cut} definit Florent. conc.
 & fundatur in perpetuo Ecclesiae usu, ut h^{ab} Dionys. Areopagit.
 de hierarch. eccl^{esi}. cap. 4. sic reliqui patres. sic Trident. sess.
 13. can. 2. plura concilia vetant, ne presbyter consecret chris^{ma},
 ma. q. si h^{ab} dispensatore papa chris^{ma} consecrare, ut h^{ab}
 Victoria de sac^{ramentis}. q. 3. 4. & Toletan^{us} in can. 20. ostendit, qui
 busdam locis fuisse morem, ut sacerdos consecraret chris^{ma}
 Gregor. 12. permisit sacerdotibus consecrare baptisma, & chris^{ma},
 qui sunt in India.

*Ar. sit tanta raritas
 Balsami in Syria
 negatur.*

*quid in locis christiana
 esset.*

*Ut chrisma sit recens u
 illis anni n^{on} est illa*

*Tanto est illa, ut h^{ab}
 ab Ep^{iscop}o consecr^{etur}.*

*Presbyter n^{on} pot^{est} nisi
 ex dispensatione.*

An sit necessaria manuum Impositio?

Manus Impositio est essentialis pars materiae, licet nonnulli, ut
 ante docuimus, velint esse tantum ceremoniam. Constat
 ap^{osto}los per manus impositionem act. 8. & 19. confirmasse
 reddisse sp^{iritu} sanctum. Nota manus impositionem Iuan^{ne} suri

Et quis esset materiae

*Manus imp^{ositio} vari^e
 fuit.*

1.
Curativa.

2.
Confirmativa u. ordinaria.

3.
Confirmativa.

4.
Cerimonialis.

5.
Reconciliativa.

Dicit alij sufficere locum
manus imponere.

De manus impositione ab
Episcopis facta
In concilio Helveticis.

2. Bellarmino.

Mane ult. supra agros manus imponent, & bene habebunt.
Act. 9. Introiit Ananias imposuit manus Pauli, ut visum
recipiat. Act. 28. pater Publij magnis vexabat febribus, Car-
lus imposuit illi manus, & curatus est. Haec dicitur manus
impositio curativa. Ubi manus impositio e. consecratiua seu
ordinaria. 1. ad Timoth. 4. noli negligere gratiam, q. data est
tibi per manus impositionem. presbiterij; cap. 5. nemini oti-
mans imposueris. act. 16. orantes, & illis manus imponetes.
3. e. confirmatiua. act. 8. & 19. 4. e. ceremonialis tantu-
m in baptismo ad cathecumeni sanctificationem. D. Aug. libro
de peccatorum meritis cap. 26. 5. Manus impositio est
reconciliatiua ut sit. in Kiranu concil. can. 8. reconcili-
entur per manus impositioem. Dicunt quidam sufficere loco man-
us impositioem in sacramento confirmationis, tñ male adert
arithores pro se, ut Tertull. de resurrectione carnis cap. 8.
manus impositione caro adumbratur, ut aia sp. s. illuminet.
D. Aug. item h. lib. 3. de baptismo contra Donatistas cap. 11
in Ecclesia datur sp. s. per manus impositioem. De facto haec
apolorum non est una opinio, quidam putant semper usos
fuisse solum manus impositione sine unctione. Trismahis-
ti Alexander Hales prt. 4. q. 7. 24. docet usq. ad Meldense
concil. multos episcopos solum impositioem manus usos quem re-
rem Meldense concil. reprehendit can. 1. dicunt aplos ha-
buisse specialem dispositioem. Ubi opinio aplos no. dedisse
sine chrismate. Item modo seq. Bellarmino Cardinali.

lib. 2. cap. 9. citat varios, inter eos male Hugonem bene uero Leonis, eptam 88. & D. Aug. de baptismo lib. 3. cap. 16. adiungit ^{quos Bellarmus} has uoces. Non defuit aptis balsamum. cum libram Magdale-
 na supra caput Christi effuderit. & non defuit infirmis unge-
 les oleum. 3. patrum hac est traditio aptos uos fuisse uncti-
 one. sic D. Cyprian. epta 77. dicit Petrum & Joannem act.
 3 seruasse ritum, quem iam Ecclesia seruat in manus impoe.
 Tempore aut Cyprian. addebat balsamum. 3. opimo D. Theo.
 n. 4 mag. d. 1. 7. & plurimorum theologorum. est media inter ^{D. Thom.}
 utramque & multo probabilior. scilicet aptos aliqui solius manus
 impositione uos, aliqui uo manus impoe, & sacra unctione ha sa.
 uamentum contulisse

Quae est Forma Confirmationis

Consigno te signo crucis. confirmo te chrismate salutis. In nomine ^{Sancti} ^{quod}
 patris & filij & spiritus sancti. Hanc tradit Florent. concil. censetq;
 patres capite a tempore apostolorum ept. Romanae Ecclesiae non
 illas alias tamen reperimus formas. 3. D. Aug. lib. 4. de baptis.
 no contra Donatistas cap. 24. de hac forma dicit, quicquid ^{August. nobile}
 tenet uera Ecclesia, nec e a concilio institutum, sed semp reten-
 tum, non nisi ab aptica traditum autoritate rethineone.
 dicitur. Vd legitur quosdam patres, non ea uoce uos uerboru ^{quidam q. 22. no}
 si n. dicit D. Syluester confirmate sanctorum Constantinum ^{iste uerbo hac form}
 Signet te deus sigillo fidei tuae in nomine patris &c. 3. D. Ambros. ^{exornabat.}
 lib. 2. de sacramtis cap. ultimo ponit hanc formam Deus qui ^{D. Amb.}
 te regenerauit ipse te ungat in uitam eternam in nomine patris &c.
 Cur autem in modum ordis detur, assignatur causa alt 8
 orauerunt pro ipsis, ut acciperent sp. Sanctum. Ecclesia Romana

*Forma Ecclesie Romana
hoc servari cum e. & h. v.
cur aliquid ablatum?*

Infirmus confirmatur.

*Et quod plures non
est in confirmacione.*

Adulterini effectus.

*Per se quod gratia sancti
firmatur.*

*Non est peccatum huius officii
imitari.*

Non ieiunium neque.

formam traditam esse sufficientem obrem conservari est modus
de fide. Alapa aditus ad secundam patientiam, est can-
monia si relinquatur, nihil demitur sacramento, quamvis
relinqui nullo modo debeat. DYBLVM. An Imprimatur
caracterem? Negat. Calvin. 4. in. lib. cap. 13. Imprimatur ca-
racterem est de fide. Tolletarem. concil. 8. can. 7. Florent.
de unione. Trident. sess. 7. can. 9. Gabriel Beel in 4. di.
7. dubio 4. non est extensio baptismatis characteris. sed e-
ius character, quia baptismatis se habet in modum potentia
confirmatio vere in modum actus. quia addit robur. In en. Ca-
sar. & D. August. lib. 3. de baptismo contra Donatistas cap. 10.
per impressum caracterem non est confirmatio regulari man-
impositio.

De effectu Confirmationis?

Falsum est quod Raimij Lullius docuit se conferre gratiam
tollere originale peccatum (et hoc haereticum est) et non con-
sentiat confirmatio, nil valere baptismum, & illud haereticum
darium est. sit itaque conclusio. Per se & vi sua confi-
matio conferit gratiam sanctificantem. hac est de fide. nullus
declarata in Florent. de unione. & Trident. concil. quod datur
Sp. Sanctus, quia docent. ss. pres. Trident. sess. 7. can. 2. et in
hac virtutem sancti. datur ad augendam gratiam & robur
suis. Nullum est praecipuum confessionem praemittere, qui-
tamen est in peccato mortali, illi suadet, ut habet Avencia-
nense concil. cap. 3. nec est praecipuum ieiunium audent. honeste
tamen & commodum est. docet. D. Tho. in 4. dist. 7. sals.

esse ritum accedere, ut consequatur gratiam in hoc sacramento
tubior tñ Dnig Sotj & reliquorum sentia melius esse consilij
si non sit occasio ad minus conlexj, si dabitur maior effectus
gratie & confert singulari dō. s. perfectionem & auxilium ad
fidem constantem tenendam & defendendam.

Quid de Suis ceptore?

Valida & antiqua est Ecclesie traditio, ut hñ. Higinj papa de con-
secrōe docet q non esse Romana Ecclesia consuetudinis ut idem
sit baphtism & confirmatio patrōnis. quamvis ppr necessitatem
fieri possit, ut hñ m pontificali Romano. Ibidem dicitur tenens d. susceptionis officia.
ligari ut confirmatum m situat m fide m bonis moribus, & m bonis
operibus. spiritalis cognatio oritur quam limitavit Trident con-
sess. 24 cap 2. de reformatione. Ea eq cognatio q oritur ex con-
firmatione inter confirmantem & confirmatum, utriusq patrē
ac matrem ac tenentem egrediatur. quod si non confirmatus sit
tenens, nulli putant, nō illum contrahere cognationem. sui Vi-
toria, m summa verite. si. Angly m sacramento confirmatiois &
ibidem Tabiena. Oppositum tenet Sylvester m verbo matri-
monium. num. 8. Dnig Soto. m 4. dist. 92. qst 1. ant. p. Volunt n.
illi potiores sufficere characterem baphtismalem ut sit cognationis
huius capax. Venior e prior sentia qd nullam contrahat cognationē
ga talis pōtm committit & p. Soto. non determinat quale. Fran-
ciscy Soárez docet esse morte genere suo qd m gravi e careno-
nia. est qd a viritem religios. Chonance. Et qd alium suo noie sub-
stituit. Quæritur qd cognationem contrahat, an is q a parentibus
vel a terto est rogatus, vel is qui substituit. Rñ non illum qui
aliud substituit contraxisse cognationem. sed illum qui tenet.

Soti Sotia Tubien.

Si idem sit baphtism & confirmatio.

Cognatio qd oritur ex confirmatione.

An si tenens sit in confirmatione, contrahat cognationem.

Apud Sotia.

Posterior.

quod nō.

Pror e uero.

sed sit tenens m p.

An tenens a substituto, contrahat cognationem.

R. Quod tenens.

Quid de ministro Confirmationis?

221. Alii loq. e sacerdot.

q. 55. PP. hanc Sacro-
tom. ab ipso Ep. & non
Ep. confirmant.

Conclusio.

nam e. f. fide ordinari
e. ministro confirmationis Ep.

Sacerdos si hoc officio, nil
aliud.

Pr. actus q. f. f. 22

Oldm Sacerdos et Epus
idem erant.

Ser. si confirmat Sacerdos
q. commissione.

Victeph. sacerdotem esse ministrum huius sacramenti docuit Dam-
natur hic error sess. 8. m. Constantiensis conc. D. Amb. m. cap. 4.
ad Ephes. D. Aug. & non pauci alij docent per totam sequentem
si dicit Epus. consignare in fronte presbyterum. f. confirmari
Resert. Francisq. Tarritani in lib. 3. q. 1. ap. cap. 18. q. 1. Nic-
lao pontifice 10. ad Flernannu. Gracos olim latinos comprehendit
eo quod prohiberent presbyteros baptizatorum frontes ungue
D. Hierony. dialogo contra Luciferianos, non nigt ad legis veni-
tatem, sed ad honorem sacerdotij pertinet, quod baptizato-
deferamus ad episcopos, ut illis manus imponant. Nam de f. h.
est ordinarius esse ministrum confirmationis episcoporum. Sa-
enim docuit Florent. in Unione. sui Trident. sess. 7. can. 3. non
esse solum episcopum, sed quenuis simplicem sacerdotem
sit anathema. Si etenim sacerdos propria tentet auctoritate
nil efficiet. si ex commissione summi pontificis faciat. proficit
sacramentum. Plurimorum patrum sententia est epum ordinari-
um esse ministrum. ait 8. Miservunt Petrum & Joannem &
29. Paulus imposuit man. D. Hierony. epla ad Rusticum
D. Aug. lib. 9. noui & veteris testamenti. q. 101. Non distingui-
mus sacerdotem & epum, licet diu idem fuisse videtur &
putant per Trident. sess. 23. can. 7. omnes, qui dicunt simpli-
tes sacerdotes confirmare nullo mihi fundamento. firmo se
fuisse sacerdotes & episcopos. Et si sacerdos ex commissione
summi pontificis conferre confirmationem. ut habet cap. Cui
tempore de consecrae dist. 4. dicitur n. expresse presbyter pre-
sente episcopo non signet infantem in fronte. nisi ab ep.

fuerit praeceptum. Act. 9. Ananias imposuit manus Saulo & accepit
 sp. sanctum. Ananias erat laicus. qd & laicus potest confirmare.
 Quid evidens est. Ananias erat discipulus Christi, & illi erat
 dicitur commissum ut manus imponeret. Sed manus imponit
 one curationis, non confirmationis. Toletan. concil. in can. 20
 statutum est, ne amplius diaconus chrismate, sacerdos p'sente
 episcopo nisi mandetur, utatur. sic Aurelianu conc. can. 2. R. q.
 fugere errorem illorum correctum qui putarunt omnem eum
 qui iohesi solemniter baptizare, licere etiam confirmare. Alij
 dicit dicit loais pres loq de ceremoniali baptisimi r'nditione
 q teste Hugone de s. victore lib. 2. de sacris p'f. 7. prius
 temporibus fiebat a solis episcopis. p'ncip in solutio melior
 est. Nequaquam quidam posse sacerdoti committi. Adria. De
 v'ndg. Soto. de h'z. Caietan. in q. dist. 7. Ratio illor est, qd
 tria sunt de s'ba sacramenti. Ma' forma & minister, ut
 sbante ut pontifex mutare, qd nec ministerium. Ratio 2da
 dependet a'ctus confirmationis & consecr'is sacrorum ho.
 minum a caractere episcopali, qd non pot committi sacerdoti
 qui consecrare. Quisiam dependet a caractere sacerdotis, il.
 le non pot diacono hoc officium committere, cum sit diuersus
 caracter. qd nec ep'us sacerdoti confirmationem. Opinio 3da
 est em pontificem posse committere clericis inferioris ordinis
 sacramentum confirmationis. Sic Syluester in verbo. confirma.
 tio. q. 7. summa angelica in vbo consecr'o. Panorimidang
 glossa in cap. de consecr'o' dist. 5. Horum canonistar opinio
 cum a vero, tum em a consuetudine Ecclesie aberrat. Posse
 committi sacerdoti, ut vice episcopi non ex proprio officio

obiectio et factu Ananias.
 Solutio.
 In scriptis illa manus erat curatua.
 Alia obiectio.
 R. q.
 de his p'ncip p'f'it in sacrosancto b'aptisimo.
 Negatives.
 Hanc r'nd. 2da
 2te
 3ta.
 Affirmantes.
 qd pot' committi

21. an?

confirmet. apud hos authores certum est. Hb̄i D. Tho. in 4. di
7. Nauarrus cap. 22. manualis numero 8. & plerima fuerit
doctorem; non enim facile totus oriens est abijcendus
tota Aegypt. Ciliicia. Asia. Armenia, quibus in locis ante
Meldense concil. & Nirenū idū sacerdotes confirmarunt
on. em. D. Gregor. ep̄ta. 9. p̄mittit presbyteris in latina le
teria, ubi desuerint ep̄scopi in fronte fideles Ep̄scopi
Florent. concil. fateri pontifices nō male dispensasse. in
Trident. sess. 7. can. 3. dum dicit ep̄scopum ordinariū
nō in seorsum confirmationis: non negat extra ordinariū
esse sacerdotem. Eandem sententiā confirmat Gregor. Magn.
lib. 3. reg. in cap. 26. dum ait. Vbi desunt ep̄scopi, confir
mant presbyteri: quā etiam nō saeculo post Trident. con
sancitū & doctissimo Greg. 13. dispensari, ut sacerdotes
confirmarent.

DE SACRAMENTO EVCHARISTIE.

- 1. Eucharistia.
- ob 4. apud 28. to. Eucharistia
- 2. quia gratia illius est longe
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8. Communionis.

Quibus nominibus uocatur hoc sacramentum.
Primo quatuor de causis uocatur apud patres Eucharistia. 1.
quia continet Christum realiter, & hanc qui plenus est gra
tia, sicut à se diffundens. 2do. quia bona gratia digna sa
cramentibus conferitur. 3. quia gratiarum actio apud multos
dicitur. quoniam Christus gratias egit, anquam institueret.
4o quia fors omnis gratia nobis per hoc sacramentum con
municatur. 5do dicitur communio actus. Et quidem

per antonomasiam, quia nos maxime coniungit cum Christo & Deo. *1^a*
ad Corinthios 10° cap. Panis, quem frangimus nonne participatio corporis
 Domini est? quoniam unus panis, unum corpus multi sumus
 in Christo, qui de uno pane participamus. *D. Dionys. de Hierarch.*
eccl. cap. 4. pro univulvum unitatis & pacis vocatur Synaxis seu
 congregatio vel communio fidelium *cap. 3.* quia in fine congre-
 gationis sumitur. *D. Ignatius epist. 14.* *Eusebius lib. 5. hist. cap. 24*
Nirephorus. lib. 4. histor. cap. 19. *D. Iustinus martyr in apologia*
1^a. hi vocant communionem & univulvum pacis, quia episco-
 pus adveniens in signum unitatis obis mittebatur
 3° Vocatur univulvum caritatis, & Symbolum concordiae. *3° Virgilio caritatis &*
Symbolum concordiae.
Tridentina Synodus sess. 13. cap. 8. *D. Dionys. D. Ignatius D. Iusti-*
mus praedictis locis. 4° Vocatur panis vitae. *olim eodem 4° Denique et cap.*
 ad legendum hoc mysterium. Solebant n. Ethnicos hostia
 referre mysteria, nec projicere margaritas ante porcos sic
 ad Corinthios 10° panis quem frangimus de. *D. Ignatius epist. ad*
Rom. 15. peto panem illum, panem coelestem in quo gratiarum
 actiones sunt actae. qui panis est corpus & sanguis Domini
 nostri. *Joan. 5.* ego sum panis vitae. *Idem Ignatius epist. 14.* vo-
 cat panem Dei. *in lib. sapientiae* vocatur panis angelorum, quia
 1
 continet nutrimentum spirituale, seu inhabitationem Dei. *Idem 2°*
 2
 quia conficitur ex pane & vino. 3° quia resident species panis
 3
 & vini, non tamen panis vel vinum, accensura n. haec quae
 communtur & sapienter sunt sine subiecto, ex quo ante
 versabantur & conservantur divina potentia. De glorijs

INTO

5 Sacramentum Corporis et Sanguinis
Dni.

6 Coena mystica

Et au.

7 Victimam Christi

8 Ratione huius hanc PP.

9 Fons bonorum omnium.

10 Carbō purificans animam

Quibus Euxia tollit peccata
mortalia

11 Pharmacia ignominialis
Hic, hinc, hinc, hinc, hinc

posteriori agitur. 5° Vocatur sacramentum corporis & sanguinis
domini. Sic D. Aug. lib. 3. de Trinitate cap. 4. 6° Coena
mystica dominicum conuiuium. D. Aug. de serm. Christi in mont.
cap. 1. lib. 2. Luca 14 homo quidam fecit. Apocalyp. 19. beati.
ad coenam agni uocati sunt. quia conseruat gratiam ad gloriam
agni. sic D. Chrysost. D. Thom. D. Anselm. D. Hierony. The.
Doretus & addunt eandem rationem, dicit enim p^r coena a ceteris
stantia temporis, quia in coena institutum est hoc sacramentum
p^r ubi maiorem reuerentiam in matutinum tempus est relatum.
7° Dicitur Victimam in Nixano 10. conu. cap. 12. in Cartha.
ginensi 4. can. 77. addunt patres hanc rationem, quia in
uita huius peregrinationis sustentamur Eucharistia. Et
nos, qui omnino conseruari debet, ut eo decessurj e uiuis se
communiant. ut sicut Helias 3. regum 19. ambulauit in
fortitudine cibi illij usq. ad montem Dei Oreb. 8° Chrysost.
hom. 45. in Joannem uocat fontem bonorum omnium. 9°
Damascenus lib. 4. de fide orthodoxa uocat carbonem puri-
ficantem animam. ad quod adducit Esaiam 6. & Cherubim
cepit carbonem de altari Dei & tetigit. gra. tñ snra Damasc.
14, si intelligenda est, non esse ordinarium effectum Eucharistiae
remittere peccata mortalia, per consequens tñ ea remittere in eis
quod puro animo contriti. uel facta diligentia confessi ea
quorum meminorant, si quod peccatum latens mortale non occu-
rerit, nec eorum malitia factum est. hoc igitur Eucharistia
caritatis assumitur. 10° D. Ignatij epist. 14. pharmacia

II Augustissima
Stm Star

quid sit laica coe?

locat immortalitatis. antitheton aeterna mortis. St. D. Dionysius
 in Eccles. hierarch. cap. 10. vocat augustissimum sacramentum sacramen-
 torum. **DYBIVM.** quid est laica communio. Communionis laicae
 notio qstionem hbt ppr ius canonicum, quod hanc interdum a
 clericorum communione distinguit ut conc. Elchevino. can. 66
 sandiensi. can. 2. Avarusiano can. 50. quibus locis clerici a
 sua communione exclusi, reijciunt ad laicam. idq ob quam
 crimina. Erat itaq laica q communio, q seorsim ab altarib
 a clero fiebat in loco laicorum, & inter laicos, ea q clericis
 interdum permittabatur quaedam indulgentia, ita ut in ea locum
 & conditionem quandam subirent laicorum. Post tn usq d h
 nait. ut quicq clericis more laicor communio obtingeret, di-
 cretur laica non habita quidem ratione loci, sed erga tantu
 conditionis, qua clericis submouentur de suo statu. Non q
 recte communionem laicam interstantur eam, q facta fuerit
 sub una, vel utraq specie, & clericorum, q tm sub utraq. nam
 clericis idem dabatur per hanc communionem, quod & laicis.
 atq so laici olim hieunt sub utraq specie iocare. Nec multo
 rectius illi, qui accipiunt clericorum communionem eam q fit
 & complementum sacrificij in fine missae. Nam citatis in
 concel. em. Diaconi priuantur clericali communione. quorum
 tm nullus capax unquam est illig complementi, quod a solo per-
 agitur sacerdote.

Erant de cetero de d. q
facta fuerit sub una u
utraq spe, & clericor q tm
sub utraq.

Erant item quorundam
quid sit.

Defu iurid.

Quid est sacramentum Eucharistiae?

Est sacramentum corporis & sanguinis dñi per modum

Quae sit natura Sacramenti

Hae duo hinc inquiruntur.

Fufior Sati defio.

I. Est quod n. glitac in
consecratione.

2. quod n. in functione ut
Lutherus uult.

3. quod n. in hoc corpore
et sanguine dñi.

refectionis, uel coniugij ad nutritionem aie spiritalem a Christo
institutum. Probe hac definoe explicatur tota hinc sacramenti
ratio. Sacramenti enim natura est, ut sit signum externum
sensibus subiectum. quale hinc uisibiles panis & uini species.
Demide ut habeat gratiam signorem & efficientiam quod ubi
reperitur hinc itidem nam & illa panis & uini symbola gra-
tiam coelestem, & diuinam astra significant, eam qua tanquam
spirituali cibo anima reficitur, alitur, roboratur: & eadem symbola
ut corpus dñi continent eandem gratiam efficientem, & uelut
antidoton, est quo liberetur a culpis quod diuinis & a peccatis
talibus praeruetur. Prudent. sess. 13. cap. 2. Catechismus Romae
de ecclesiast. paragrapho explicata nois ratione. & Carisiy
de Euchria. Ceterum eandem definorem paulo prudens
& dist. 2. exegit Scotus. Euchria est sacramentum nouae legis
contines sub speciebus panis & uini, uel altera earum, uel
ter & substantialr corpus & sanguinem domini cum aie erg
& diuinitate per consecroem, & his uerbis. debita intentione pro-
lati consecutum, ad nram spuaalem refectioem a christo institutum.

In quo consistat praecise ratio sacramenti.

Omissis aliorum sentijs q. non consistere in consecroem, quia haec
est actio transiens & quasi quodam ad sacramentum. Euchria aut
est sacramentum permanens, em post consecroem. Prudent.
sess. 13. cap. 3. Arg. Id. non consistere in assumptione, ut Lutherus
uolunt, quia ante eam est uerum sacramentum, & post sum-
ptionem etiam perdurat, quam diu manent species. 3. A. No
consistere etiam in solo corpore & sanguine dñi, quia sacra-

tam, qua tale est, debet esse res externa & sensibily subiecta. at corp
 e huius in Eucharistia non cadit sub illum sensum. 4. ^{Ag. consistit.} 4. sed ne species
 re in speciebus panis & uini, non solum quidem ijs, sed quia ^{panis et uini, qua gnerat} ^{corpus et sanguine Chri.}
 sensus continent corpus & sanguinem Christi. Ita docet mag.
 in 4. distinct. 4. & ibidem Doctores omnes. A alio quia sa. ^{Et cur?}
 emanentium debet esse signum sensibile rei sacrae. sed in
 Eucharistia non est aliud sensibile signum, quam ipsa species
 q. Dixi quatenus continent corpus Christi, nam licet ^{cur additur, qua cont. cor.} ^{et iun. Ch.}
 species per se considerata significant spualem cibum, no
 ti sunt cibus spiritalis. Nam Ioan 6. dicitur. Caro mea
 uere e cibus. Obijcies Eucharistia sacramentum e unum ^{Obijctio.}
 at eiq ratio, si in speciebus ponatur, euadet geminum, cum ^{Ita eia 2. Eucharistia} ^{Stm.}
 due sint species, qd in his non consistit ratio sacramenti
 Ag. consistere in ijs, prout continent Christum, qui certe ^{dilatio.} ^{I.}
 unus est: deni ordinarij ad unam perfectam refecionem ^{2. qd ordinarij ad unam} ^{in ista refecione.}
 spualtem, quemadmodu carnium in corporis alimento, nisi
 diuersissimis speciebus dabilibz instruat, unicum in sensu
 conuincium. Et confirmat, qd singulae species eade gratia ^{Confirm.}
 am, per quam refectio fit, scilicet, non n. aliam gratiam cibis, ^{quia singula eade gratiam} ^{per quam refecio fit.}
 aliam potius spualis feat. sed unam & eandem, ut dixer.
 te testatur D. Cyrilian. in sermone de coena dñi. Obinet
 1. usus scripturae. Ecclestij. 24. q edent me, adhuc esurient,
 & qui bibent me, adhuc sitient. Math. 5. beati qesuriunt
 & sitiunt de. qbz locis eade supra & iustitia cibus & potus sut

Quomodo distinguitur a reliquis sacramentis?

Respondeo distinguitur definitione paulo ante allata. Quia Ordo
essentia physice materia scilicet & forma peculiaris quodam modo
quei nutritionis est. in alijs n. sacramentis tam materia quam for-
ma seu proxima sunt res quodam fluentes & successorie id est
moraliter simul fiunt, simulque pereunt. huius autem materia gra-
vata quidem manet. Et dicitur discrimen e alijs sacramentis
in usu & in sacramentis, quia tunc fiunt cum ad usum applica-
cantur, hoc autem sacramentum ante usum in ipsa specie
fiat, & manet, quam diu species durat ut optime colligitur
ex Tridentino concilio sess. 13 cap. 3. Hoc discrimen negant
Lutherani, & Calvinistae propter errorem, quem videtur Bucer
anno 1536. 23 May persuasit Luthero in concilio. Sicut
domus, & alij, qui ibidem aderant, nec manere corpus dei
nec esse nisi sumatur, summationem esse partem elementarem
& constitutivam, quam haeresis damnavit Tridentino con-
cilio. De hoc errore vide Cochium lib. 3. misse latinorum
Hunc errorem nonnihil dilatauit Calvinus, & vult totum
sacramentum in prolatione verborum. datione, & manda-
tatione consistere, & nihil extra usum sacramenti
habere ut huius lib. 4. nihil cap. 17. Remittit in examine
Tridentino concilio sess. 13. cap. 4. nihil hoc potissimum
arguit. Hoc facite in meam commemorationem, penitus
se torquens scripturam contra proprium sensum fa-
cite

1. Deficit.
2. Mater et forma.

In alijs utitur e quod fluens
& successivum.

Sensu huius.

2. Huius sunt tunc in usu
Sunt, sed non tunc.

Lutherani et Calvinistae
videtur, tunc in usu & in

Huius erroris Bucer et
Bucerus.

Hunc errorem dilatauit Cal-
vinus.

Huius in usu & in

1. Hoc facite in meam
in meam commemorationem.

facile ad est agite. vel sumite. Cum patres doctissimi de
 ceant hunc locum esse sensum. hoc facile s. consecrate
 xi. uox. Syrica. graeca. & hebraea indicat. Plerumque habent
 aliquoties in scriptura, facile mihi uictulum s. sacrificata te
 mihi uictulum. Altera ratio ergo, qui baptismi sacramentum
 consistit in actione tantum, nec post actum e sacramentum
 go neg Euchar. quis n. tam ineptus e, qui aquam baptismi
 permanentem, dicat esse sacramentum? Tertia ratio conse.
 crationis ipsi usum, go si non sit usus, nullum est sacramentum
 inepta admodum confegria est, hanc sententiam vident.
 concil. damnareit haereses. sess. 13. can. 4. est & fuit semper
 de fide, non solum in usu ita hoc sacramentum consistere
 sed permanere in consecrata, qua tota transit in aliud esse
 esse, prius n. erat panis & uinum. post modum realiter idem
 essentiam est corpus & sanguis Christi, non autem ulli
 alteri sacramenti in se sunt aliud esse in deputatus
 consecrationem ut instrumentaliter domini dei ordinem gerat
 gratiam. aqua n. baptismi consecrata manet aqua. oleum
 confirmatis manet oleum. Vere autem manere corpus
 docetur. Luca 22. Hoc est corpus meum, nil additur de
 usu. Ad hoc go ineptus. foeminam. puerum. quemlibet uten
 tem Euchar. facere Euchar. quid igitur ergo sacerdote?
 ces Christus suos apostolos consecrauit ad consecranda
 hanc Euchar. si usus facit hoc sacramentum? Plerumque

secus. 31. 22.

ssa. Fuit. lantiate
nuntiatu.

2
Baptis. q. d. in ipse
1. in go et Zuchia.

3. Consecrat. ipse
usu. go.

transit in aliud

si in aliud sunt man
is in se sunt & effecit.

2
quid manet
corpus an.

4
Ad hanc multa
dantur.

2
3

¶ Elliot. S. m. sine for.

¶ Remanentes spūs sc̄i habi-
re sūt p̄ dō, et ut dicit
aliqui.

¶ Ebr̄. 5. 22.

¶ S. Ambrosio.

¶ S. Hieronymo.

¶ S. Augustino.

¶ S. Clemente.

¶ Conc. Nicē.

Nec differt Caluini
et Chemnicij.

¶ Usus n̄ e. S. m. dicitur, nec
pars illius.

quod sacramentum unquam sine forma fuit, in usu nulla
uox, nulla forma. Est n. usus ipsa comestio, quamobrem nil
neglig. Burexo. Ado semper p̄manētes species habitee sūt
pro sacramento, & ea adoratione, qua Christi adorab. D.
Amb. in orōe funebij Satyr̄i fratris sui, inqt. Frater meus
habuit alligatum in collo corp̄s dñi, sic se commisit h̄c
sacramenti maxi & sexuali est. D. Etyero. epla ad Galatas
docet Exuperium Tolosanum corpus dñi portare in fornice
canistro. D. Aug. lib. 2. de uisione in firmore. cap. 7. qd cor
secratum redititer manet corp̄s dñi, dñe seruari in singulis ter-
plis, ut nocte dieq ad infirmos pro uisico possit deferri. D. Cle-
mens. lib. 8. constit. ap̄t̄icar. cap. 13. post communionem reser-
tes reliqua Eucharie reponantur in tabernaculo. Eusebius lib. 5.
hist. cap. 24. Mittēbat statim post tempora apostolorū obui-
uenturo episcopo sacra Eucharie. P̄terea Nideram p̄mittit
in absentia episcopi & sacerdotis, ut diaconus ante consecra-
tam Eucharie ad infirmos deferat, eorū communicare facial
can. 17. Fauet Caluini & Remnicij dictum usum fuisse
à tempore ap̄torum. postea uo prohibitum, sicut per Calui-
num, Remnicium, Lutherum. Ecclesia uero nunquam pro-
hibuit, qd permanet sacramentum, tam diu quam diu species
externam seruant formam, & totus permanet Christi. Hic
sit hæc Catholica conclusio, usus non e. sacramentum Eucharie
nec pars illius, quam conclusioem q̄ uult nullis arḡis probari

*1. Alij negabat incarnatione
dominica, et sic Euchariam.*
Tempore ap^{osto}rum Marcioniani & Simoniani negabat incarnatione
 dni nostri, & q^{uod} consequens Euchariam, ut h^{ab}et Theodoret^{us} Dialogo 3. de
*2. Alij aut negabat mysteriu
altaris.*
 Argentici mysterium altaris omnino negabant. Vide D. Epiph^{an}as
3. Alij nulla ee illi utroq.
 Hares. 8. 3. Messaliani dicebant, nullam esse sacra Euchariam ut
 sitatem Theodoret^{us} lib. 4. hist. cap. 10. 4. Tetobusiani senel
*4. Alij, stem operati Eu
chariam nisi fuerit in Eula
ria.*
 a Christo celebratam sacram Euchariam, eamq^{ue} realiter ap^{osto}
 datam, stem autem consecrandi nullam pot^{er}us fuisse. utquam
 ni Ecclesia, nisi in solo Christo. Hanc Haresim refutat D. Ber
5. Alij nulla ee Smta.
 nard^{us}, & Petrus abbas Cluniacensis. S^{an}cti Boremi^{us} ora laista
 prorsus exortebant, contenti oroe dnica. S^{an}cti Beonomachi anno
 700. in concilio abido Constantinopolitani, ut refert in 7° synodo
 act. 6. dicebant unicam imaginem a Christo institutam
 panem & vinum in ipsa Euchar^{ia}, q^{uod} representet Christi corp^{us} &
 quam Haresim ab illo tempore oes graeci ceperunt fateri, non
 esse figuram corporis domini, verum esse vere Joanne corp^{us}
 dni. Vide Damasc. lib. 4. orthodoxa fidei cap. 13. postmodum
 800 anno Joannes Scot^{us} scripsit, & promulgavit similia dicte
 Haresis. Damascenus in Fecallensi conc. non est in illo ordine.
 Francisc^{us} Joannes Scot^{us} Tonst dictus. Bengarij anno
 1150 renouavit eam Haresim & dixit Euchariam solum esse
 signum, qui 3. suam Haresim damnauit, & renouauit sub Gre
 gorio 7. & Nicolao 2°, quem sequit^{ur} Caluimista, ante hoc ante
 anno 1240 Petrus Bruis anno nos Abrienses Fran anno
 1370 Adem do uis Meleph, anno 1504 renouauit han

*Alij vna imagine a Christo
in panem & vinum in
ipsa Euchar^{ia}, q^{uod} representat
Christi corp^{us}.*

Seus Graec^{us} ferunt.

*Leornis Scoti Tonst dict^{us}
1150.
Item Bengarij a dicit^{ur}
Euchariam h^{ab}ere ee figuram.*

*Hanc Jo^hann^{es} Caluimista
& alij.*

Item Meleph.

Haeresim Cardstadig Lutherij discipulis, quem post seculum Zwinglij, haerig ^{Caluicij} 107
 saltem secutus Caluicij, q. in his hanc haeresim docet 4. inst. cap. 17. ^{Zwinglij}
 Catholicorum sentia est, & semper fuit, quam Trident. synod. tradit ^{Caluicij}
 13. cap. 1. Contineri uerum Deum, & hominem sbante sub specie ^{Catholicorum sentia}
 panis & uini, sicut n. docuit Christus Luca 22. hoc e corp. meum ^{Contineri uerum Deum et homi}
 qd. pro uobis tradet. illud erat uerum sbante corp. ^{ne s. h. t. sub sp. panis et uini.} 1. Th.
 Joan. 6. Marci ultimo. Joan. 6. panem quem ego dabo caro mea ^{Figura huius in uet. testam.}
 est, cuius rei fuerunt multa in ueteri testamento figura ut h. d.
 Hierony. in 1. cap. ad Titum. panes propolis Gen. 14. panis
 melchisedech, & panis cinerice, Gedeonis. 3. reg. 19. Heliae panis,
 quem ei angelus obtulit Exod. cap. 16. manna. Joan. 6. panes
 uesit. Vide D. Ambros. lib. 5. de sacris cap. 1. h. s. umbris ^{idem sentit 22. et 23.}
 successit ueritas. Vide Cyrillum lib. 10. in Joan. & Eucharistiam Christi ^{D. Ambrosij}
 nobis uere realit. sbantur uinitur. D. Andreas in martyris die ^{D. Cyrilli}
 bant, ut hinc diaconi Asiae quotidie immolo sacrificium Deo ^{D. Augustini}
 agna miter sumitur, & nunquam absumit. D. Irenaeus ep. ad ^{D. Irenaeus}
 Irenaeus & ep. ad Romanos sub finem ordit, sbantur in Eucharistia
 esse corp. & sanguinem d. n. D. Paulus 1. ad Corinth. 10. panes, ^{D. Augustini}
 quem frangimus nonne communico corporis d. n. est. Iustinus max. ^{D. Iustinus Martyr}
 in apologia 1. ad in sacra Eucharistia corp. & sanguine Christi sumimus.

An Eucharistia sit uera ad salutem?

Necessitas huius sacramenti uarie sumi potest, & proportione ^{Necessitas huius sacri ueni}
 uita carnis & spiritus, ut caro ueruo alitur cibo. sic spiritus ^{h. ueni}
 Eucharistia. 1. Cibus conseruat & auget carnem: sacra Eucharistia = ^{Ex Augustini}
 conseruat & auget gratiam. 2. Cibus addit robur & ad speciem =

statum perducit, si Eucharistia animam, quanto quodammodo aliquando
decedit in corpore agente, calore naturae, quod restituit cibum
ss Eucharistia quod hinc istos defectus tollit, nosq perficit de
iungit Christo fonti omnis boni & gratiae. quia igitur neq
sitas viventi ad cibum, ea est baptizati ad Eucharistiam

non sufficit viventi ad cibum
ca. e. baptizati ad Eucharistiam

Non tamen eadem necessitate ad salutem, qua baptizati.
Baptizati n. absoluta necessitas est. si D. mag. Soto n. q. 1.

Cur sufficit Eucharistia.

distinet. 8. q. 1. unica. coelivoe 3ia. suscipitur Eucharistia
quenter, ut in statu veteri & referat vita spiritualis. Do non
videtur Eucharistia ad iam iustificatorem. Joan. 6. Non manduca-
ritis & biberitis de. licet pleriq velint Christum loqui de de-
fis. patres tñ quidam probant etiam de pueris, qd danda

ita pl. confero e. pueris
sancta Eucharistiam

ss. Eucharistiam censent. si D. Cyprian. lib. 3. ad quiriū ca.
25. D. Innocentij ep. 26. D. Aug. ep. 106. panis quem
ego dabo, caro mea est, pro mundi vita constat non illis

Effectus noster in simili hinc
leva tibi

verbis explicari necessitate precepti sed medi, quia in parvulis
sola ponitur necessitas locum hinc. Joan. 3. nisi quis renatū
hinc est necessitas medi. sit igitur conclusio. sic se-
mentem non est institutum ad remissionem originalis pe-
net mortalis qd non est veniū ad iam gratiam si hinc

Conclusio.
Hoc n. e institutum ad remissionem
originalis peccati ut mortalis qd
n. e medi in n. p. ad p. gratiam

mentem non est institutum ad remissionem originalis pe-
net mortalis qd non est veniū ad iam gratiam si hinc
m. Trident. sess. 3. can. 11. in quodam nat. ces, qd dicitur, p. p.
um hinc servamenti effectum esse remittere peccata hinc

Sic Conc. Trid.

in conc. can. 7. bene dicit esse anatheton, quo purgatus

in conc. can. 7. bene dicit esse anatheton, quo purgatus

de praeservanda a mortib; peccatis. Baptismus uero remittit originale
 & omnia mortalia, quae nascuntur, poenitentia mortalia peccata. Eu-
 charia auget gratiam, nam praesens confectio uiuum hominem
 scilicet remissionem peccati mortalis, & repositum in gratia. quare nec
 adultis, nec parvulis Eucharistia est medium uerum ad iam gratiam.
 Vide D. Thomam lect. 7. supra. 6. Ioan. Dnicum Solen loco predicto.
 sic determinat Florent. & Trident. conc. 3. Estne necessaria
 ad conseruandam gratiam. His. In Trident. conc. Armeni affy. 4.
 mant deo statim quicquid post baptismum dandam Eucharistiam
 idem conser. B. Cyprianus loco predicto, & Jacobita ut hbt
 Bractecolus lib. 8. cap. 15, qui Jacobita Nestoriani sunt, qui
 chian mortuis dant Eucharistiam. colligitur em ex Synodo
 can. 83. Carthaginense. 3° can. 5. quibus locis abusus hui-
 dam natur, per quem insanib; sacra Eucharistia ministrat. 2do
 quidam catholici docent esse medium uerum re uel uoto sus-
 ceptum ut ait D. Tho. 3^a parte qst 79. art. 1. Petrus Soto lectio
 8. de Eucharistia. 40 sig. Leterna D. Cyrillus lib. 10 cap. 13
 Non poterat aliter corruptibilis haec natura corporis ad
 incorruptibilem uitam traduci, nisi naturalis uitae corpus
 illi coniungeretur. Ibidem notandum est hoc sacramentu
 esse uerum ad uitam aeternam sicut D. Aug. docet cpta.
 1° ad Probum cap. 11. Sit itaq; conclusio. realis sumptio
 sacramenti, non est simpliciter medium uerum ad con-
 seruandam gratiam, uel obtinendam beatitudinem. sic

Baptismus effectus
Hic se supra ad conserua-
da gratiam.
Armeniam sentia.
quod quicquid post baptismum sit
danda Eucharistia.
ut B. Cyprianus.
sic Iacobita, q. e.
mortuis dat Eucharistiam.
Abus huius tollit.
Abi Catholici aut uolunt ad modum
u. necessarii u. uoto sus-
ceptum.
Conctio. 4
Realis sumptio sacramenti non est
simpliciter medium uerum ad con-
seruandam gratiam, uel obtinendam
beatitudinem.

h^o Trident. conc. sess. 31. can. 4. & D. Aug. ep^ota. 23. q. si n^o sal
baptizatus moreretur posito medio n^orio sumendam Euchar^{iam}
non saluaretur. quod non solum falsum est, sed em si q^o uel^{et}
defendere h^{er}esi noceret. Ut declarat can. 4. sess. 20. si
quis dixerit, paruulis anquam ad annum discretionis uer
vint, n^{er}iam esse Euchar^{iam} sumptionem anathema sit.

Concordia q^o h^{er}esi, h^{er}esi
s^{er}uauerit.

Reluctis s^{er}uauerit n^{er}iam (s^{er}uauerit
ualde uel^{et}) ut ad q^o s^{er}uauerit.

Explicatio s^{er}uauerit in 6. z^{er}uauerit.

Necessario late sumi d^{er}uauerit
adirectum.

Sic Cyprianus & Innocentius
u^{el} p^{ro}stante.

2. N^{er}iam d^{er}uauerit 6. u^{el} d^{er}uauerit
u^{el} p^{ro}stante.

3. s^{er}uauerit quod Euchar^{iam} n^{er}iam
s^{er}uauerit paruulis n^{er}iam.

3. s^{er}uauerit coena s^{er}uauerit Christi.

1. s^{er}uauerit legalis ante loqu^{er}ntem
u^{el} p^{ro}stante.

2. s^{er}uauerit mystici post loqu^{er}ntem
u^{el} p^{ro}stante.

3. s^{er}uauerit coena s^{er}uauerit Christi.
de Ja.

Dico adultis moraliter n^{er}iam esse Euchar^{iam} ad con
seruandam gratiam. s^{er}uauerit esse ualde u^{el} p^{ro}stante. q^o D. Aug. in 6.
Joan. dicit absolute n^{er}iam esse sumere Euchar^{iam} ad
uitam aeternam, quidam asserunt absolute esse scriptura
N^{er}iam uero late sumi, tam de spi
ritali, quam corporali manducate, spiritalis uero est f^{er}uauerit
quo sensu paruuli manducant, q^o n^{er}iam habitu credunt. s^{er}uauerit
Cyprianus & Innocentius, & alij sunt interpretati. Verba
Christi Joan. 6. non dicunt necitem, sed efficaciam. s^{er}uauerit
est ministrata Euchar^{iam} pro paruulis, sed pro adultis. s^{er}uauerit
corinth. 11. probet se ipsum homo & si de pane hoc manducet
paruulus serpsim probare non potest. q^o de.

Quando sit hoc sacramentum ministratum?
Triplex coena fuit Christi. 1° Agni legalis ante loqu^{er}ntem
pedum, ut multi putant. 2° Agni mystici post loqu^{er}ntem
3. communis q^odam coena s^{er}uauerit. Joan. 13. Facta coena p^{ro}stante
se Christus) s^{er}uauerit legalis, q^o fiebat stantibus, & orac^{er}ntibus lambis
dum h^{er}ent baculos in manibus. post loqu^{er}ntem pedu^{er} deui.

buit. qd Exodi 12. agni comestio erat sacrificium & agnus erat
 celeriter comedenda. Non est probabile qd hoc loco dicit D. Cypri-
 ang post coenam, & decessum Iuda lotos esse pedes. quippe ^{refertur Cyprianus qd uult}
 Evangelista testatur adfuisse Iudam, & Iuxta Christy dixit uos ^{ant coena qd dicitur Iuda lotos}
 estis mundi, sed non omnes. scribat n. qd illum traderet. Si
 omnes seve patres sentiunt. Ido post lauonem pedum reu-
 bruit Christy ad coenam cum discipulis. de qua coena Luca
 22. dicit. manus me tradentis mecum in mensa est, de usu ^{de sta uel usuali.}
 ali coena Joane 13. cui in hincum porrexero panem ille me
 tradet, post hanc coenam usulem surrogare Christum &
 lauisse pedes ante mysticam coenam pleriq sentiunt patres.
 ga Exod. 12. in agno legali oportebat stare. Et euangelista
 hi, surrexit & predicauit se, discubuit iqt p'ig, anquam
 surrexerit. D. Chrysost. hoc docet 82. hom. in Joannem, cum
 expresse dicit ante usulem coenam lauisse pedes chian ^{D. Chryso. scribit.}
 Iuda. Melior & magis probata opinio ante ubrang coenam ^{Opinio ma, quod ante}
 uere hospitum Christum lauisse pedes, sic loho facta est ante ^{abraq coena lauent}
 in stultonem saeramentu. Iudas uero communicauit. Damascen ^{Iudas a Christo fuit}
 lib. 4. cap. 14. ait. Fuit Iudas a Christo communicaty. sic Leo ^{communicat.}
 papa. serm. 3. D. Aug. tractat. 6. & 5. & 6. in Joann. Latino ^{Coena facta fuit}
 rum sententia primo die asynorum facta coena. Mark ^{in die asynorum.}
 26. Luca: 22. ga Exod. 12. scriptum est. septem diebus asy. Ite
 ma comedetis, & in die prima non erit fermentatum, in do-
 mibus uestris usq in diem septimum. quia conscorauit Christy

14. Luna ad uesperam, quo incepit dies azymorum, quia mortuus
 est decima quinta luna azymorum. quia media nocte percussus
 aegyptijs non potuit fermentari panis, quia festinandum erat in
 hoc Josephus lib. 2. cap. 5. pridie omnes filios Israel in Ramesse
 & sodalitia Moyses distribuerat, iusseratq. omni hora paratos
 esse, sic facile erat egredi ea nocte?

Quae sit Massa Trify sacramenti?

1. Alii negant sanguinem
 addunt farinam.

2. Alii addunt caseum.

3. Manichaei humanum semen.

4. Alii albam formam sub
 albam ut nig panis quoniam
 lambent.

olim uarie hae de re haereses. Cataphryes farina misantur
 miscebant sanguinem, ut hie D. Aug. haesi. 26. 2do. Vepulian
 addebant caseum, ut hie idem haesi. 28. 3. Manichaei in
 humanum semen, ut hie idem haesi. 46. 4. Quia albam
 serpentes sub altari, ut panem lambent. alias non putabat
 posse consecrari, ut hie idem haesi. 17. & qdam olim trichiaque
 in loco uini ponebant aquam, ut hie D. Cyprian. lib. 3. epist. 5.

Verum nulli sunt dictorum haereticorum haereticorum sequaces
 hoc saeculo, non igitur necesse est eos refutare. Carientia putat
 omnem panem humano usui aptum esse miam. Potest

Caudano q. panis et miam.

Triplex panis:

1. De fructibus arborum, et labris
 asellis.

2. Ex leguminibus.

3. Ex agris, q. dicitur frumentum
 et culmen tritici.

duo panes recipiuntur hie.

1. panis facientis.

triplex panis distingui. qdam fit de fructibus arborum
 castaneis. glandibus. radicibus ficibus. amichdalismi. Hortone
 qd de salpis. 2do. Ex leguminibus. pisces. fabis & similibus.

3. ex agris, q. gualt. nomine frumentum dicitur & culmen
 habent. dua priores species non sunt miam sacramentinae
 panis auenaticus. nisi auera culmen habeat. quidam putat

sufficere siue sit siliginos. siue hordeaceus. siue triticus. siue ex ^{ghuda theologiae qualis} spelta. si Gabriel B. Schel lect. 35 in can. missa. D. Thomas de ^{panis panis de panis}
 Argentina dist. 11. qst. 1a in 4. mag. ibidem Albertus Magnus. si ^{velut cum frumentum}
 Caput fr. inter de summa trinitate. si Caput Martini Martini ^{panis}
 de celebratione missarum, omnem frumentaneum panem esse ^{conclusio.}
 miam. Dicendum est triticum panem esse miam (tam certa ^{Trinitas panis et uera}
 est iam haec sententia, ut gruum asserere foret temerarium) ^{et uera panis}
 & uinum de uita. si sit Florent. conc. & D. Greg. Soto estque
 communis theol. & canonist. sententia. Carletang se ipsum corru. ^{causam se ipse comisit}
 git, dum ait triticum panem iam esse de precepto, licet
 non uideatur esse de entia. speltam etiam sufficere. si ^{Florent. et Eduardus}
 Halens. & Paludanz. Negant uero reliq. omnes, & dicunt ^{sufficere. & spelta}
 panem non de communi frumento, sed de tritico miam esse. ^{sed negat reliq. oes.}
 Traditio praeterca Ecclesiae est, qua semp. usa fuit farina ^{Farina aqua natu. & uera}
 triticea, ubi solum hac farina aqua naturali coagmentat. ^{ca. ubi coagmentat.}
 nullo alio liquore. Carletani aut. sententia reijcitur, qui ^{Farina aqua natu. & uera}
 putat posse aqua rosacea coagmentari. Nam enim cum sic coact. fuit. ^{ca. ubi coagmentat.}
 alijs similibus reijcit Trident. conc. sess. 13. & 21. Causa propia
 cur illa sit miam, est uoluntas instituentis Christi. Dubium ^{ca. cur illa sit miam.}
 Num possit pontifex dispensare de miam? Posse docet ^{ca. pontifex non dispensat}
 Adriang. Alexander Halens. & Georgius maior. qd licet sit ^{et miam.}
 praecipi diuini integritas confessionis, tamen dantur casus ^{ca. ubi qd. miam.}
 in quibus ualeat non integra confessio. Sed integra confessio ^{ca. ubi in p. miam}
 est miam sacramenti iurig. de quo dispensat certis casus qd ^{ca. ubi in p. miam}
 potest & pontifex in Euchria miam dispensare. Addunt

*De omni dispensatione
cum sit poenitentia etc.*

Sic. Albertus. B. Sylvester

*Pontifici licet dispensare circa
matr. mat. s. circa etc.*

*Barthol. de dispensatione in matrimon.
mat. s. de dispensatione
in voto.*

Erro. Volaterrani.

*De quibus dispensari potest
ab una sola materia etc.*

Alij dicit, et videtur.

Quid sit distantia mat.

Actioes particularium sunt

Pulcrum dicitur

Solutio.

cum satisfactio sit pars poenitentiae, tñ ob gravem causam
omittit, sic pontifex potest ob causam de una parte ma dispensare:
privata autem auctoritate dico non licere: sed posse au-
toritate pontificis fieri, in quam sententiam em abijt Albertus Magnus
Bethel. Sylvester, & qd colligi ex constantiensi conc. Less. 13. de
Trident. sess. 21. cap. 2. Haec dispensatio non debet esse circa
substantiam materiae, sed circa usum, si liceret pontifici dispensare: sic
utrumq. conc. determinat: non sicut illi doctores, qui voluerunt
materiae posse mutari, sic em pontifex de voto. cum sit iuris divini
na, dispensat in matrimonio rato & consummato. Volaterranus
7 geographia cap. de Saxony. refert. Innocentium 8. de iure
dispensasse & Innocentium 9. dispensasse cum Norwegis
non est hoc certum. in. n. m. n. in decretalibus. Alij putant
in necessitate posse dispensari, ut una sola materia consecraretur.
Censent doctores, qui melius sentiunt pontificem non posse dis-
pensare, cum non sit sacramentum necessitatis, & praesertim ali-
quibus negari, quam utilitatem sacrificii tollere. Durandus.
Distantia materiae nonne est omnino a tergo? Sic Dominicus de
Victoria, Ledesma, quod em indicat verbum (Hoc) nec tantum
distat, quin possit videri. Distantia prudentis iudicii re-
quiritur. De materia definitur q. intentionem consecrantis non de-
bet in incertum ferri, quia actiones sunt particularium. u. g. si sit octo
hostias, scit esse voto & intendit b. consecrare nullam con-
secrat, nisi illae duae sint certae, quia non maior est ratio con-
secrare, quam illam consecret. sic Durandus dist. 11. in q. ma dist. 7.

Richardus 4. 10. 21. 7. d. est eorum sententia, si sacerdos duas pro una
auspiciat utraq est consecrata, quia intentio fertur in presentem
miam sine determinate, & putat esse unam. Si sacerdos tulit in
altare hostias consecrandas, & posuit debito loco, inter actionem
obliviscitur, & suam solum consecrat in actu. intentione in ip.
sam lata, sunt omnes consecratae virtuali intentione, modo
sunt in altari, & non fecerit oppositam intentionem. Navarri
cap. 25. manualis num. 91. Si pergit sacerdos & tempore q. se na.
honiae ante distractus nullam habet intentionem, imo cogitans
de rebus mundi, dum profert formalia verba, quibus dicitur
consecratio facta. Atq. dum se induit, voluit saltem q. Eccl.
sua, sumpsit hostias habituali, vel actuali intentione, qua
oppositam contradicentem intentionem non fecit, bene con.
secravit virtuali intentione. Et sacerdos in pane, quam
uis parva sit quantitas conservare, & continet totam Christum,
modo sit visibilis. D. Tho. m. 4. dist. 11. q. 4. art. 1. quatuor
una pars frig tempore consecratur, ut panis. tamen statim
adeit corpus domini perfectum. Vide Trident. sess. 13. cap. 7.
et ut formae unius pars non perdet ab altera, nec se habet, ut
in unione extrema, in qua non datur effectus, nisi omnibus
actibus absolutis, qui ad unum finem terminantur, sed se habet
sicut in ordine, in quolibet ordine datur effectus. Una ma
potest sine altera consecrari, utramq. autem simul consecram.
dam est praecipuum de consecra. dist. 2. cap. Comparing no sine
gravi sacrilegio dirigi potest unig ab altera mra

172

car h sacerdos duas
pro una auspicat utraq
est consecrata

aliud e. m. i. g. p. t. a. r.

sufficit q. se na.
honiae

panis tamq. de tota ut
sit visibilis

una pars panis altera
consecratur

et ut formae unius pars
non perdet ab altera

In unione extrema quidem
actibus absolutis, qui ad unum
finem terminantur

una pars potest sine altera
consecrari

Grati uult? non fermentum
e t mra. Satis
quando sic omni cogunt.

Negat in azyro fieri fermentum.

Neutrū de azyro esse substantiam.

Azyrus panis in latini e t
nisi fermenti.

Vtrum sufficiens e t fide.

Chri in azyro pane yferuunt.

38. Quia Chri yferuunt azyro pane
dicit dicitur illi dicitur azyro in latini.

Azyrus, sicut fuit azyrus panis.

Cur uinum si dicitur de azyro
lat n. fermenta, nec uinum.

Cur am. Azyrum uinum an
gelatum n. fit azyra mra.

Et cur am. Gelatum fit?

In multo ar. fermenti.

consecratio. Vide Concilium Tridentinum sess. 22. Graeci putant panem
fermentatum esse de nouo sacramento. Huius error cepit anno
1120. ut Leo pontifex in eptā ad patriarcham Constantinopolitānam.
Super Ieremias patriarcha in responso dabo
theranis negat in azyro fieri consecrationem posse. Neutrū
est uinum. neq. n. necesse est panem esse fermentatum, neq.
necesse esse azyrum scilicet necessitate sacramenti: utrumq.
n. consecrans uere consecrat. Nam autem azyrus panis
nisi est de necessitate precepti. Sed q. m. q. d. h. n. q. 6. Behe
lect. sq. m. can. missa. utrumq. panem sufficere est de fide
ut h. Florent. conc. in decreto Eugenij. Trident. sess. 13. In
canonicum cap. abolendum de hereticis. Luca 24. agnoueris
cum in fractione panis, idq. die pascha, quo die in edis, iu
daeorum nonerat nisi panis azyrus. idem n. Chri in solo
annuo consecrauit corpus suum. Et azyrus saepe dicitur uinum
panis. s. regim. 21. simpliciter dicunt panes q. fuerit azyrus
Leuiti. 2. Omnis oblatio, qua offertur domino absque
fermento fiat. in corinth. 5. epulemur in azyris sicut uitis
uinum non debet esse acetum, q. corruptum est. non aggrauat
non uera quia non potabilis liquor. Alanus etiam putat
lib. 10. cap. 11. Uinum congelatum non esse aptam naturam, q.
non est potabile. Contrarium tenendum est cum Sylicato
in uoce Eucharistia. q. non differt specie id solum acedele
tantum, calefactum redit in materiam potabilem. posse
uinum consecrari omnes concordant. de consecra. d. 12.

cap. Omne. Julius papa permittit unam calice posse exprimi
 & consecrari quia mirabilis est potentia verbum. Necesse
 est praeceptum non mixturam sacramenti misceri aqua & quidem
 misceri tantum aquae, ut à vino absorbeatur. D. Bering in l.
 Synop. Dubit. 7. r. apologia. r. Synod. cap. 32. Tride.
 sess. 22. cap. 7. D. Cyprian. lib. 3. epist. 2. probat ex misti. Et cur.
 ratione & praecepto Christi aquam misceri. Idem facit D.
 Aug. de doctrina christiana lib. 4. cap. 21. Remmij examine
 Trident. conc. sess. 22. can. 7. credit more orientis Christum
 diluto vino usum esse aqua. In oriente n. moris erat. vultu
 ad iaphorum reprehendit catholicos, quod regent sine aqua
 sacramentum fieri posse. Hoc more haereticis affingit ca.
 tholicis, quod haec est eorum doctrina. sine peccato sacerdotem
 prudentem missionem aqua relinquere non posse. Imo ob
 levione contingat nil aqua misceri, aequae fidei sacramenti
 nec nisi scienter omiserit, eum peccasse. quod nobis objicit
 D. Cyprianus, q. est non fore calicem dominum in epist. 6.
 si consequenter legisset. nuncius, de hoc qualem dng
 imperavit. vel etiam Remmij iudicio, exemplo suo probat.
 Xiph. lib. 1. cap. 53. docet Armenos non miscere aquam.
 quantum aqua sit miscendum. Consuetudo ratioq. habet
 unam alteramve quorundam. ut ratio Ecclesiae docet ut à vino
 absorberi possit, quanta igitur aqua copia facit, ut con-
 secratio sit nulla. Rg. 2. Praedominatur aqua, tunc
 nulla consecratio facta est. Vide Rubricam missalis

Et an.
 qua refert ad hanc aqua.
 Chemonitius dicit nos
 perire sine aqua fieri
 non potest.
 R. vultu.
 bene iudic. Sacerdos nuncius
 aqua, an dicit n. non licet.
 nec si nuncius dicit.
 Armeni n. miscerent aqua.
 Sufficit una alteram
 esse ut a vino ab-
 sorberi possit.
 Nulla species est, si pre-
 dominatur aqua.

2 in quibus una est aqua,
& media uinum.

Aggitur uinum, ut sita dua
partes uini, & una aqua.

2do quando media pars est aqua, altera medietas uinum
si determinauit cone Triburicse, uult ut ad minores dua
sint partes uini & una aqua, ut ualeat consecratio, si enim ad
medietas non est apta tria. Florentinum si loqr modica
sit admodum aqua, ut facile d' uino absorbatur.

An maneat panis & uinum?

Caluinista uolunt manere, qd
negant Chr' substantiam.

Idem dicit Lutherani:

Non uania diffugi.

Quisq' uoluita. Lutherani uolunt

Caluinista uolunt in figura

Caluinus.

Fortunatus Caluinista.

Episto Corp' Chri' facti fidei
corporatione dicitur.

Corba hinc Tertullianus.

Caluinista negant Christi praesentiam, quam rem uolunt
panem & uinum s' b'at' permanere. quod & Lutherani docent
& plerima cum defendere non possent diffugia q' serunt q' dicit
cum pane esse Christum, sub pane esse Christum, supra pa-
nem, intra & iuxta, deum haec in parte coeperunt rursus cum
Ecclesia sentire, nec remanere panem, sed esse s' b'at' realiter
Christum. Caluinista uero si loquunt, ut uideant uerbo ad-
mittere p'sentiam, quam re ipsa negant. dum solum signum esse
uolunt. Sic n. loqr Caluinus in 4. instit. cap. 17. Dico in uera
mysterio panis & uini per symbola Christum nobis exhiberi,
adeoq' corpus & sanguis eius. Fortunatus Caluinista
de re Eucharistica pagina 98. uerissime & realiter in
mi Eucharistia sacramento corp' Christi percipio. haec sunt
integumenta impietatis, uolunt spiritali fide, non corpo-
raliter percipi. Contra docet q' dicit Tertullianus de resurrex-
tione carnis. Caro corpore & sanguine Christi uescit, ut anima
de Deo saginetur. Sadernus caluinista de manducatione

aqua & panem & uinum dicens esse signum tñ corporis & sang. ^{Sacerdos celebrans}
 uinis. Et uere manducat, qui anima ore fide percipit Christi corp
 Ecclia docet, estq de fide panem & uinum reati & stantir ^{Ecclia docet, Non}
 corpus & sanguinem dñi conuerti, & desinere panem & uinum, ^{manere panem & uinum}
 aentia tantum sine subiecto permanere, ut sapor, color, albedo, ^{in aentia sine st.}
 & stantir ore christum manducari, animam uero recipere
 gratiam & alimentum spiritale, si pura consera, non fide
 fide manducet degne. Non manere panem docent antiqua ^{Sic loquitur, et 22.}
 conc. & patres. Florent. de unione. Constantiense sess. 15. quin
 & dominus noster ipsa ueritas Luca 22. Hoc est corpus meum ^{Sic dicit Christus}
 Joan. 6. panis quem ego dabo caro mea est. Non manet ^{Non aliquid panis in}
 quicquam panis, nec dicatur q̄ minimam penetraem & quicquid ^{uini remaneat}
 onem, carnem seu domini corpus panis, ut ignis in igni
 ferro, uiniq, & si n. misit ignis, fumen permanet ferrum, sed
 hi non permanet quicquam panis uel uini. Vide Damascen
 lib. 4 de recta fide cap. 14. Nihilominus d. apth panem ^{Ecclia non uocant panem,}
 nominant, ut ferarum, a quo. ga arte consecroem fuit ^{ut terram. A quo?}
 panis act. 2. p̄mangerunt in fractione panis. D. Paulus explicat
 hunc panem 1o corinth. 10. Panem, quem frangimus nonne
 communicatio corporis domini est. D. Ignatius ep̄ta ad Rom. d. ^{Legimus.}
 sub calicem. p̄to panem, in quo benedictio peracta iam corpus
 domini nostri est. Sit itaq, conclusio non manere stantir ^{Conclusio Catholicorum}
 panis, sed uere adesse corpus domini, sicut uerbo fuit un
 rum

tum se cundum divinitatem & humanitatem sic Durandus in 4
mag. dist. 10. qst. 10. & cum illo omnes catholici doctores si enim
quippiam panis remaneret, diceretur verbum impanatum sicut
verbum incarnatum, quia vera caro remanet. quod falsum est
nec verum esset illud dictum Christi hoc est corpus meum. quia
panis dicitur iam factus corpus domini. Ag. quia speciebus
invisibilibus unitus, sub quibus illum nobis adesse cognoscimus
quem pro nobis incarnatum fecimus. Cum olim contra Jansenium
Bergarium in concilio Romano sub Gregorio 7° concessum
panis panis in corpore domini expresse confiteri coactum
est. Jansenius lib. 4. cap. 34. sic loquitur, & antea erat panis per
cipiens invocationem Dei, iam non panis sed Eucharistia est
corpus & sanguis domini nostri. Quicquid a tempore apostolorum
contra Jansenium illos Ecclesia haereticos damnavit
Catholici doctores eos regresserunt. sic D. Jansenius Valentini
& Sardonem lib. 3. cap. 4. Primi autem qui negarunt veritatem
praesentiae Christi in sacramento fuerunt Capharnaite
Joan. 6. inter quos fuit quasi princeps principum sathiartha
Judas Iscariotes, ut hic D. Chrys. Rom. 46. in Joan. Vide sa-
pientiam Christi. nec Judam de praesentia sui corporis
nihil credentem. manifestavit. neq. errorem omnino late-
re voluit, illud ne impudenter contenderet. hoc ne late-
re arbitratus licentius auderet. Ideo dixit: sunt quidam ex vobis
qui non credunt sicut Judas, & iterum: nonne duodecim

quia si panis remaneret diceretur
verbum impanatum sicut in car-
nate

Bergarii reuocari.

Jansenius a nobis, sic.

Hic haereticus Jansenius fuit
in concilio Capharnaite

Judas qui princeps fuit
duodecim Iscariotes. ut in Jo-
hann.

Chrysostomus.

Sapientia Christi circa Judam

nos elegi & ex vobis unus diaboli est (ga segh magistrum suum in
 heresi. Idem sentit. D. Aug. tract. 27 in Joannem Judam se ut
 non Capharnaithis sensisse, & mansisse Judam cum Christo no
 ad intelligendum, sed ad infidandum. hinc ducem segh Sectary
 qui fuit dux eorum qui comprehendemat Christum Joan. ig
 Et autem iam Luca 22 hora illorum, sicut & Christus dixit
 Haec est hora uestra, & gl'as tenebrarum. Udo Vident em
 dam Corinthij non credidisse praesentiam corporis domini
 ad Corinth. 10. ideo dicit D. Paulus. audis scissuras inter
 vos esse. paulo post docet eos in digne sumere corpus dñi,
 quod non dividunt, non autem dividere, idem est ac
 non decurrere a communi cibo, si non videntur credidisse
 praesentiam domini. sic h't Cyrillus Alexandrinus lib. 4. in
 Joann. Franciscus Turrius lib. 1. canonicis apostolicis cap.
 22. idcirco laude docet realem praesentiam, panem quem
 frangimus &c. Tantum manere acentia. panis est de fide
 caput Firmiter. de summa Trinitate. Constanti. con. sess.
 8. Trident. sess. 13. cap. 4. Sancta Synodus declarat per
 consecrationem panis & vini, conversionem fieri totius
 substantiae panis in substantiam corporis domini, & vini in
 sanguinem. D. Ambrosius de sacris mysterijs cap. 9. uocat
 transmutationem. D. Cyprianus de coena dm. n'q't non est
 que, sed natura mutatus est panis in corpus domini.
 D. Ambros. lib. 4. de sacris cap. 4. n'q't. Vbi accesserit can.

ut uult S. August.

Cap. talay manifest. cu Christo

ut uult Josepho Corintij

Sic Cyrillus et Franciscus Turrius S. 1.

Tantum manere acentia panis est de fide.

Sic Conc. Trid.

Sic D. Ambrosij

Sic D. Cyprianus

Sic Item D. Ambrosij

consecratio de pane uere fit corpus Christi.

Quomodo Christus sit sub speciebus

quomodo est Christus sub speciebus. Non uidetur ut in loco subesse, nec enim definitiue, nec circumscriptiue est sub speciebus. Ratio, quia non commensuratum est corpus domini in speciebus. Sic inest, ut totum in totis, & em totum in singulis partibus, simili quasi modo quo anima rationalis in corpore humano. licet adhuc magna sit diuersitas, quod

Sub speciebus uere fit corpus Christi sub toto, & in parte.

sub minima parte tantum sit quantum sub toto, de fide est. Constant. conc. sess. 13. Florentin. in Unione. Trident. sess. 13. can. 7. Vbi dicit sine dubitatione tenendum esse. Eius

Idem esse in singulis partibus.

autem in singulis partibus, rursum idem Constant. sess. 13. loco dicto. Florentin. & Tridentin. tam can. 7. quam cap. 3.

Sanguis generatur panis corpus generatur sanguinem.

Sub specie panis est corpus (ut oia dicta concilia determinant) & concomitantiam sanguis. sub specie uini sanguis per concomitantiam uero est corpus. Fractura dum fit non frangitur corpus, sed ut habet D. Thomas opinio in hymno uenerabilis sacramenti, specierum tantum fit fractura, accidentia

Speciebus fit fractura, non concomitantia.

specierum subiectantur in circumstante aere, non in corpore Christi: ut habet D. Nic. Soto in 4. mag. dist. 11. q. 2. art. 1.

1. Accid. poss. cum solo subiecto, ut in circumstante aere in corpore Christi.

2. Negare manere accidentia sine subiecto est haereticum. Declarauit Constant. conc. sess. 8. gra. Vicleph & dicitur

2. Scito gra. Soto mult. dist. 11. q. 2. art. 1. in illis quibus sine manere.

bat accidentia manere in subiecto. Scotus autem habet

Idem error Vicleph.

est non subiectum in aere circumstante, sed Deum loqueri

vere, in illis existere, sine. ⁱⁿ existere. Caret tunc uo modo quoniam ^{causam hinc existit.}
 tam agere. ea aucta s'banlem, cuius ui per se subsistent
 ut quantitas substat, uel sustentet reliqua aucta. Angeli ^{Angeli et q'ta Beatorum}
 uident in Euchria praesentiam Christi. & beati qui in terris ^{in Euchria s'banlem Chri uident.}
 huius mystery habuere fidem. Sic Gabriel Bebel lectione q's.
 in canone, Bonaventura, Richardus & ferre omnes theo. ^{Et qui uident.}
 loqui putant naturali suo lumine angelos cognoscere praesentiam
 Christi in Euchria, non tamen uidere modum, quo existat. ^{sed in uident modum, quo}
 quomodo desinet in speciebus. ^{quomodo desinet in}
 subia, magis tamen recepta est ea, qua dicit commutatione ^{speciebus.}
 quadam desinere, quam omnes prope canonista sequuntur, ut ^{in modis}
 corruptis speciebus ad sam desinentiam, ut ipsa aucta capi. ^{et commutatione quada}
 uent subiectum, Christum se in coelum recipere. sic loquitur. ^{qua corruptis speciebus ut iam}
 D. Gregor. 4. dialogor. cap 52. aperiri coelos, descendere de. ^{diffinitam ipsa aucta capere}
 sic D. Chrysost. circum si stare angelos retractis uelis adue ^{sed sic in coelo uoluit}
 nire coelitus Christum. Non itaq desinit sub speciebus ^{quomodo desinet in}
 esse sine aliqua parte mutationis, qua realis p'sentia ^{speciebus.}
 est aliquid in corpore Christi, qua esse desinit. ^{in modis}
 aliquem realem modum se exten'se afficiendem, dum amittit. ^{et commutatione quada}
 hanc praesentiam. 3. Amittit quod ante habebat q'o mutah. ^{qua corruptis speciebus ut iam}
 4. mutatur aliqua relatio propinquitatis & distantiae ab ^{diffinitam ipsa aucta capere}
 alio corpore, licet nulla fiat mutatio in termino. Sump. ^{sed sic in coelo uoluit}
 ta species quam primum alterantur sacramentalis p'sentia

Sic Glossa.

Sic Bonaventura.

Desinit, ut hic Glossa caput in tribus gradibus de consecratione
dist. & Bonaventura in 4. dist. 15. q. 2. art. 2. qui addit sal-
tem finita manducatione mutari, & esse desinere sacramentaliter
D. Aug. serm. 28. de verbis domini. Panis iste non est, ille
qui uedit in corpus, sed iste in anima nostra substantiam quam
fulcit. Idus modus cum in locum immundum proiecit, aut
a mure corroditur, aut in sacra in curia. sciendū hōi pe-
trecit: aliqui dicunt tunc Deum creare rursus sub spe-
ciebus priorem substantiam panis. quod probabile iudicat mag-
ni 4. dist. 13. D. Innocentii pontifex. lib. 4. de mysterio can-
12. cum multis alijs. Dico nunquam corpus dñi desinere
sacramentales species, nisi quando ibi succedit alia substantia
per corruptionem, in qua subiectet quantitas que manet eade-
demino nisi aliud generetur. Hec est communis sententia
non recedit corpus domini donec corrumpantur species
que quam diu accidentia sunt sine subiecto tam diu subsistit
Christi. Quid de adoratione censendum?

Adorandi hinc Christus quasi in
Xpna spū uideret.

2. Quia & nobiscum per
Eucharistiam. 3.

Tridentinum sess. 13. cap. 5. determinat, Adorandum
Christum quasi in propria specie clare uideretur, quia
Christus in terris adoratus fuit ab angelis ad Hebræos. p.
a magis Matth. 2. quod nobiscum maneat dicit Matth.
28. Ego uobiscum usque ad consummationem seculi, sed
est nobiscum per Eucharistiam per nullam aliam corporalem

presentiam q̄ in Eucharia est adorand. Den̄ eadem est in
 hoc sacramento Christi excellentia & maiestas q̄ est in coelo
 s̄ in coelo ab omnib; adoratur q̄ & a nobis in terris debet ado-
 rari; differentia solum est in modo existendi q̄ dialog. D. <sup>Ita h̄c et ibi dicitur q̄
 maiestas q̄ est in coelo ultra</sup>
 Gregor 88 cap. sed modus diversus non tollit dno maiestatem ^{difficili t̄ in suo existenti}
 q̄ nec adoroem. sic D. Chrysost. hom. 60 ad populum, multitudo <sup>si h̄c in illis maiestas q̄ nec
 adoratur</sup>
 circumstantes angelorum adorant, quare tu non adoras hominib; <sup>in angelis q̄ est h̄c
 sic Chrysostomus</sup>
 ad populum, dum uides uela retrahi, tum supernum aperiri ^{no aliter s̄. Damascenus}
 caelum cogita & Christum descendere. Damasenus lib. 4 de recta ^{similiter Cyrillus}
 fide cap. 14. quia reuera adest Christi ueneremur ipsum cum
 anima tum corporis puritate. Cyrillus Hierosol. catechesi 5. ^{Item D. Clemens}
 mysticochica. Accede, pronus adora. D. Clemens 2. constitut. ^{quod in 5. Augustinus}
 apostolicarum cap. 6. Eum timore & tremore tanquam ad regis
 corpus accedentes adorem. D. Aug. epist. 120. probat ado-
 roem q̄ illud psalmi. 21. manducauerunt & adorauerunt
 omnes principes terra, carnem Christi nemo manducat nisi prius
 adorauerit.

An repugnet Christi corp; plurib; esse locis?

Nullo modo. P̄ haec q̄stio duob; modis potest intelligi; alii
 quod enim corpus esse in duob; locis dici potest. ^{Non}
 sicut uel circumscriptiue, ut nihil illig existat extra illum <sup>corpus in duob; locis u
 locatur & in aera
 consistit</sup>
 locum: uel ut corpus sit commensuratum loco. quomodo uero ^{no}
 sumas certum est quod s̄ba possit esse sine hoc & isto aente <sup>si s̄ba pot̄ esse sine h̄c
 uel illo aente h̄c & ista</sup>
 Corpus Christi est s̄ba. locus uero aentis, nil q̄ addit uel demit ^{no}
 s̄ba

ut addit uel demit sbā
in pluribz.

quod aliquid diuinitatis
facit fieri sine dubio
531

Chrs fuit simul in cae-
lo et in terra. 2. Cor. 10.
Act. 9.

Chrs corporali spc apparuit
Paulo.

Cur Paulus exstetit.

Contiando huius rei.

quia in casu alma ebone
inuenitur corpus uere et scilicet
scilicet ueritate.

Chrs uel illis dicitur signum
dabat seipsum.

Explicat dicitur S. Chry.
Hoc in.

ut in ut Brentius.

quod Chrs in locis simul fuit
fuit in locis speciatim.

sbā qd esse pot sine illo. Sic em. nil addit uel demit sbā essen-
tialibz ut scriptura & patres docent. quod aliqui diuinitus &
factum sine dubio fieri potest. Sed quodq; Chrs in corpore sim-
eodem tempore fuit in diuersis locis praesens, qd adhuc fieri
potest. fuit enim simul in caelo & in terra. p. ad Corinth. 10. no.
uissime uisus est mihi post ascensionem. act. 9. dicit Amanias
Christus Jesus misit me ad te q; apparuit tibi in uia. Sicut pa-
norum doctorum est Christum corporali specie Paulo ap-
paruisse & lumine glorificati corporis illius excaecasse, tunc
simul erat scdm doctores in caelo & in terra. Si Actores
sequenti nocte assistens mihi dñs & dixit de. quin & factū
esse adeo certum est, ut negas sit dubitare, nam in caelo
domini idem uirificum corpus uere & realiter seipsum por-
tabat. duodecies idem permanens aderat. quod em. teste
Chrysost. Luca 24 contigit cum illum discipuli in fractione
panis cognoscerent, ipsemet duobz illis dabat seipsum. Adde
D. Chrysost. hoc de dñica precatione in ista uerba. panis
nobiscum quotidianum. Totum Christus mundum inplet
non tñ deest unicuiq; qui locus si intelligendz non ut Bren-
rig uoluit q; hinc ubiq; latem docere uult, ut quous locus
consecratus panis in toto orbe. uere sit illud uerbum in
carnatum, ut habitet in nobis, sic enim se Chrysost. statim
explicat. D. Aug. rogatz à Volusiano quomodo fuit in locis
fuit simul, quot in locis consecratur. Adet docet epla.

ad Volusianum: quem hanc rem fide tenendam subiecit & rones
 huius fidei. Et enim magis spiritus e sua eorum anima qm quous
 sui corporis membro tota & eadem, nec alia in pede: alia in ^{Et a simili.}
 capite, simili hoc modo in corpore domini sentias. Adhuc quidam
 unus locus duo recepit corpora, ut factum est dum clausis oculis
 nigris christus, clauso surrexit sepulchro, integro virginis
 dextro natus, si hoc possibile fuit. multo magis pluribus esse <sup>si unus locus duo recepit
 corpora multo magis
 unum locum esse de plu-
 ribus locis.</sup>
 locis. Iterea patres hoc pleno ore docent, sicut sit nobis Gregorius ^{Sic e. ss. PP.}
 Nyrensis oroe de paschate dum sic loquitur: Unus est dum coele. ^{S. Gregorius dicitur:}
 creatur in innumerabilibus locis, tantum est & manet unum
 corpus. Adhuc fixa hac ratio. quicquid non melius gradum ^{Et ratio}
 honorem deq. it. sed remoueri corpq ab omni loco nullam plane <sup>quia si duplicat rem
 unum corpq ab illis locis.</sup>
 melius contradictionem, qd. qd. est. qui locus est accidens cor-
 poris & qdem gternum. Iterea sbam, cuiusq. rei nunquam <sup>S. hinc autem e. r. mag. d.
 fuit l. c. f. 87.</sup>
 definitus loco, sed quare & infra, qd. it esse sine loco.
 Absit igitur Calving & habeat sibi met. inceptas suas ra: <sup>Calvingi noster m.
 unculi.</sup>
 hinculas 4. m. h. cap. 17. Vbi illud frequenter repetit
 cum christi corpus uere sursum sit in coelo, que sunt ista
 aquila ut euolent & uescant eo.

Quae Forma huius sacramenti?

Manichaei nullam esse ueram formam dicebant ut hit D. <sup>Manichaei nulla e
 ueram formam dicebant.</sup>
 Aug. lib. 10 gra Faustum cap. 13 & ibidem ait, noster calix
 & panis contra benedictione fit uobis non nascit promide
 quamuis sit nobis alimentum refectiois, non deiret esse
 sacramentum religionis, eum Manichaeis post Caluimilos

de Aluino Heidebergenses

Idem Bucer.

Et ante hanc, tunc usque fit
hoc sicut, in consecratione.

1. Ex D. Augusti.

2. Ex Con. Flor.

3. Ex D. Beullo.

4. Ex SS. 22.

Qua Christus usus fuit.

Enim omnia nil seruit fuit

Christus Bucer & D.
Greg. Soland.

Qui dicunt 22. hoc fuit
Eucharistia.

Qua sic hinc fuit Luther
& Calvinus.

Heidenbergenses, qui nullam veram formam dixerunt, nec
verbum ad illud efficiendum destinatum ullum. Perinde esse
pater noster vel symbolum apolorum dicat. Idem Bucer in
Martini caput. Nulla nigt quamuis papista contendat, forma
est veria, solo usu hoc sacramentum fit, non consecratione.
Rg. Ex D. Aug. tractatu 20. in Joann. accedit verbum ad eleme-
tum, & fit sacramentum. 2do sic docet conc. Florentin. &
omnis antiquitas. Tertio D. Paulus 10 ad Corinthi. 10. calicem
cui benedicimus. 4o Uno ore fatentur omnes patres per-
fecte Christum seruasse formam, quam & nos adhuc ser-
uamus. Hoc est corpus meum, hic est calix sanguinis mei
Conc. Florent. recte tradit, ad essentiam forma sufficere
hoc est corpus meum. Enim non omittendum, tamen si
omittatur casu, nil demit forma quod obijit Bucer &
D. Gregorio lib 7. registri, epistola 25. aplos ad solam voce
Latinam solitos consecrare, nil exierit. non enim dicit per
orationem dominicam eos consecrasset, sed qd ipi, exiuentia
perientia reliqs ceremonijs omisis premissa dominica ordo
tantum, processerint ad consecroem. si & nonnulli alij pro-
sunt intelligendi, qui dicunt prece fici Eucharistiam. Inde ex-
natus est error Gregorii, qui putat ista verba pertinere
ad formam. Oramus te sancte pater, ut mittas spm tuum
sup nos. Nec bene Lutherus & Calvinus 4. in thes. cap 17. dicunt.

hanc esse formam. Accipite manducate, hoc est corpus meum: uo-
lunt n. ipsi manducate. pertinere ad essentiam sacramenti
vel esse presentiam corporis domini nisi in manducatione. Addu-
cunt suae sententiae confirmationem s^m Toletanum conc. can. 4.
si quis susceptam a sacerdote sacram Euchariam non sumserit,
velit sacrilegus abijciat. Caser Augustanum can. Si quis
susceptam Euchariam in Ecclesia non consumpsisse probetur
sit anathema q^d manducatio etiam ex antiquo conc. erat de veritate
sacramenti. R^s. Negando consecrationem, qua nullo modo sequitur
ex antecedenti. Id^e R^s. Intentionem fuisse horum conditionu^m,
ut antiquum illum morem abrogarent, quo debebant fideles eu-
chariam domum deferre, pro multa, q^d contingerant contra
reuerentiam sacramenti. Sexta synodus in Bulla habita
can. 101. prohibet fidelib^{us}, ne amplius ad Ecclesiam adferant
uasa argentea, uel aurea, quibus recipiant sacram Euchariam,
et per ea postmodum, per se commutent, sed manibus pro. semel
prius euergiant & uolent. Niceph. lib. 12. cap. 41. D. Ambros. ^{Tertius Hieron.}
uerba referens ad Theodorum Imp. propterea dixit, quomodo
telles manus q^d sanguine fluant, quomodo illis Euchariam susci-
pias? D. Aug. hom. 26 in libello. 50. honor. quanta sollicitudine
obseruamus, ut nil ex ipso corpore dⁿⁱ ex manib^{us} nostris cadat
in terram. Eusabius refert. 16 puerum semis Serapionis ^{Tertius Hieron.}
cum presbyter infirmus esset & tremere non posset domino
Euchariam detulisse. D. Aug. serm. 252 de tempore sic

191

an^{te} illius manducati^ois
& illa^m s^unt.

Quia in I. Tol. Concil.

Caser Augustanum.

R. Hugo glossa.

qua fuerit intentio
hanc Euchariam.

Non solum fideles
Euchariam in domo
habent.

Et adhibent has quodam.

Tertius Hieron.

Tertius Hieron.

Tertius Hieron.

Tom. 2. Aug.

Tom. Tertullian.

Vid. u. d. p. s. f. u.

Consequenter Euchar. 1. p. 2. Clemens. n. r. d. d. ad m. p. m. u. s. i. m. s. e. n. t. i. a.

S. c. i. f. i. c. i. c. o. n. s. u. l. t.

Idem panis huius. Hoc est corpus meum.

S. c. i. f. i. c. i. c. o. n. s. u. l. t.

Gr. c. o. n. s. u. l. t. p. a. n. t. e. d. i. c. t. u. m. e. s. t. q. u. i. d. a. m. t. r. a. n. s. i. t.

Idem panis meum.

Quia factus calicis. Hoc est sanguis meus.

Quidam uolunt ut supra ut in 1. p. 2. Clemens. n. r. d. d. ad m. p. m. u. s. i. m. s. e. n. t. i. a.

loqui omnes mulieres nitida exhibent lintea in quo corpus
 Christi excipiant. D. Tertull. lib. 2. ad uxorem non sicut uarij
 quod de sacro secreto quotidie ante omnem cibum habere parat
 gustat. Hunc morem abrogant conc. si. manifeste doctus. uerum
 non esse partem formae. Praeterea ut h. d. Clemens 8. cons. tra.
 ap. i. c. a. r. u. m. conseruabatur Euchar. nocte dieq. ad infirmo-
 rum in templo. Nicenum in can. 24. mandat omnib. p. b. l. i. c. i. s.
 ut de centes. in uia. u. o. u. a. s. e. s. i. n. o. m. i. n. a. t. o. q. u. a. m. e. o. c. o. n. t. i. n. e. b. a. t. u. r.
 sacra Euchar. in uia. u. o. u. a. s. e. s. i. n. o. m. i. n. a. t. o. q. u. a. m. e. o. c. o. n. t. i. n. e. b. a. t. u. r.
 itaq. panis haec est. Hoc est enim corpus meum; sufficient.
 haec uerba ad essentiam formae. quidam tamen putant ca-
 esse de necessitate formae. ab illo loco. Prudie quam pat.
 retur. sic Scol. m. q. dist. 8. q. 2. Anglus in uerbo Euchar.
 2da Opinio. Graeci praeterea estimant necesse esse addere
 quod habetur in Lyrurgia. D. Basilij & D. Chrysost. qui pro
 nobis fradetur. sic sentit & D. Clemens 8. cont. ap. i. c. a. r. u. m.
 cap. 17. Ioan. Damascen. lib. 3. de orthodoxa fide cap. 14.
 Prima uero sententia melior est sufficere haec uerba. Haec est
 corpus meum. Forma calicis in hoc consistit. Huius est calicis
 sanguinis mei. uel haec est sanguis meus. An requiratur haec
 & ueteris testamenti mysterium fidei. quod pro uobis
 multis effundetur. uariae sunt sententiae. Prima opinio
 oia esse de essentia & s. b. a. formae. sic D. Thomas Cap. 1.
 m. q. dist. 8. q. 1. art. 3. Ibidem Paludang. Syluester Lib. 1.

Soto lect. 2 de Eucharistia qui his romibz hanc communis sententiam
 sua 22 Interponunt uerbis formae qd phrasi ad eam. 2do
 qd si sit consuetudo Ecclesiae. Romana qd dicitur. 3o quia si sit
 catechasis Pij quinqz pontificis qd phrasi. 4o Oia ista phrasi
 ad integritatem locutionis qd em ad formam. 2da opinio
 sufficientia haec uerba. Hic est sanguis meus. uel Hic est calix
 sanguinis mei. si m 4 mag. dicit. 8 plurimi theologi. sic.
 D. Ambros. lib. 4 de sacramentis cap. 5. Hic est sanguis meus
 D. Cyprian. serm. de uera domini. Hic est sanguis meus. D.
 Augustinus in apologia 2. & Ioan. Damasceus lib. 4 orthodoxa fide
 cap. 15. nullus Catholicus dubitat quin haec uerba efficiant
 totum effectum sacramenti. id est phisice. Si sit D. Tho. m. 4.
 disp. 1. q. 1. art. 4. Tamen requiritur ut dicantur haec uerba a
 consecrato sacerdote, si enim non sit consecratus nil efficit.
 Hoc est de fide. Probat per traditione Ecclesiae inde a tem.
 pore apostolorum ad nos usq. 2do ex sacris concilijs. Niceno
 1. cap. 14. Trident. sess. 22. si denum omnes patres. D.
 Clemens 2. constit. agrianum. cap. 28. si loq. Si tentat
 laicus Eucharistiam consecrare, nil prorsus efficit. Non tamen
 male sentiunt patres qui dicunt dei uirtute effici sacra
 mentum, nullo enim modo tollunt necessitatem criminibus,
 uel efficaciam uerbi. sic D. Chrysost. de prodicione Iuda
 hom. 2. sacerdotes ore uerba profereunt, sed dei uirtute
 Eucharistia consecratur. si hom. 88 83 in Matth. non su.

*2da opinio qd sit
 3o quia si sit
 4o Oia ista phrasi
 ad integritatem locutionis qd em ad formam.*

*Hoc est de fide. Probat per traditione Ecclesiae inde a tem.
 pore apostolorum ad nos usq.*

*2do ex sacris concilijs. Niceno
 1. cap. 14. Trident. sess. 22. si denum omnes patres.*

*Non tamen male sentiunt patres qui dicunt dei uirtute effici sacramentum,
 nullo enim modo tollunt necessitatem criminibus, uel efficaciam uerbi.*

sic D. Chrysost. de prodicione Iuda hom. 2. sacerdotes ore uerba profereunt, sed dei uirtute Eucharistia consecratur.

D. Ambrosius.

*Ordine in quibusdam locis
Fidei et Trid. Virtute per
virtute Trid.*

Non diffinitur & Augustinus

*Fide tenemus solum sacerdotem
consecratione & officio ministrare.*

Ita Trid. sess. 23.

Ita quod tunc Sacerdotes

Ita Trid. sess. 23.

Nec. e. ad Sacerdotes / 15. huius

humana virtute perficiuntur. nos ministrorum ordinem tantum
tenemus, ipse perficit. D. Ambros. lib. 4. de sacramentis cap. 4.
solo Dei imperio perficitur. sicut enim concludit virtute
verborum consecrati Eucharistiae conc. Florent. & Tridenti sess. 13.

cap. 3. D. Aug. lib. 2. contra Faustum cap. 3. Panis noster corporis
consecratione fit. sicut omnes prope theologos in 4. dist. 8. sentiant
Quis est minister huius sacramenti?

Fide tenemus solum sacerdotem consecratione & officio
ministrare. sicut docet perpetua Ecclesiae traditio. Florent. &
Trident. sess. 23. cap. 1. & can. 1. Nec negant haeretici sed
volunt haeretici ordinem perferre ad populum, vel omnes
esse sacerdotes iuxta D. Petri dictum, quae postmodum suo
loco refutabuntur. Solum autem sacerdotes & officio ministrare
re hinc solo dist. 23. in 4. q. 1. art. 3. & Leterma q. 23.

conclude. 3. D. Paulus 1a ad Corinth. 10. Sic nos gerimus
& quid igitur. nonne D. Dionys. de Ecclesiast. hierarchia
cap. 3. D. Clemens lib. 8. cap. 2. dicit diaconum posse dis-

pensare. R. Bene dicunt, non tamen ex officio possunt
sed permissione sacerdotis, vel in necessitate de se
sacerdotis, tamen ex praesensificatione. sicut Niceni can-

4. Non tamen omnis sacerdos habet ius dispensationis
quia non habet ordinariam iurisdictionem quae
habent episcopi & pastores, & qui habent potestatem

habent episcopi & pastores, & qui habent potestatem

delegatum. In deficiente parochia p[ro] omnis sacerdos in articulo mortis. Vtrumq[ue] em[en] tunc s[an]cti sacramentum conferre, s[ed] p[ro] poenitentia & Eucharistia, q[ui]a iure naturali huic subueniendum est. ^{sa iam nat[ur]ali huic subueniendum est}

1° probatur per caput (quod in te) de poenitentia. peccatorum remissione. 2° praesumpta rata habitatione parochi & pontificis, sicut sentit Angli & Ho[lland]iensis in verbo Excommunicatio cap. 5. casu. 12. potest & homo seipsum communicare ut h[ab]et. <sup>Ex et q[ui] seipsum communi-
cavit.</sup> 3° videt[ur] sess. 13. can. 10. q[ui]a haeretici sine fundamento hoc negarunt tantum dicitur similitudine sacramentorum, in alijs n[on] sacerdotibus esse ministris ab eis, exi ministratur. Aeger sacerdos p[ro]p[ri]e, ubi seipsum communicare quam a diacono suscipere in re, secluso scandalo potest laicus seipsum communicare & praesantificari. <sup>Quamvis negat haereticus.
Sacerdos aut[em] p[ro]p[ri]e s[an]cti-
cavit seipsum sicut p[ro]p[ri]e curavit.</sup>

si h[ab]et Carletang in 26 Martii. Fecit hoc regina Scotia nup[er] in Anglia aditura martyrium, semet p[ro]p[ri]is manib[us] & praesantificatis communicavit. <sup>Exempli gratia
Regina Scotia.</sup>

Qua preparatione auerendum est?

Corporis & anima preparatione est accedendum. q[ui]a si Hebraei & virgines sex mensib[us] senes comunt & unguis oleo myrrhino, antequam auerant regem Assuerum, quod nos debet facere, dum Deum coeli & terra niter anima nostra habitationem sumus suscepturi? Alia sane corporis & anima est preparatio necessaria, sed longe tamen magis animi curanda, quia Deus spiritus perficit unum sp[iritu]m. <sup>In omni et virginitate
2° q[ui] p[ro]p[ri]e auerunt
ita curatio magis curanda, et cur.</sup>

Itaq; ex illis. Probat se ipse ha-
quantu peccatu sic indignu
communione, de hoc ex S.
Chrysostomus.

De Augustino.

In Chrysostomus Confessi-
is amittitur indignu
examine si obsequi

Quamvis alii fortiant Ali-
qua et Ceterum

Tametsi fortiant tam-
non inter Conco. Trist.

Sic sicut haec plene in-
tellecta sunt.

Sancti et Fab. 22 et
de hoc Aug.

Quia licet coram sine Confessi-

et cum urgeat necessitas, et alibi
Confessarij.

eriusq; tamen corpus etiam commenda-
tione conari potest. Ita
dicit. D. Paulus. 1a ad Corinth. ii. probet seipsum homo D. Chry-
hom. 60. ad populum indignu audentes comparat occisores
Christi. Idem Chrysost. hom. 24. n. 1a ad Corinth. indignu
municantes corpore Christi comparat cum Iudais blaspha-
mantib; ante crucem Christi. D. Aug. tractate 61. m. 7. au-
comparat cum peccato proditoris. D. Chrysost. in corin-
sarium admittentem indignu, putat se gravi crimine
obstringere, & ait, non esse respiciendos potentes de regni
maioru, nisi sua pietate remoue indignu, ne admittat. Ma-
na tractat. 2. de confessario. & Caietanus nullum putat
esse preceptum huius. nec humanum. nec divinum. cum
Dicat apud 1a ad Corinth. 10. probet seipsum homo non aut
probetur a confessario homo. quam sententiam Trident. sess.
13. cap. 7. & can. ii. damnare videt. Vult hominem per
confessionem probari. quod conc. sequi Nauarrus cap. 2
manualis. num. 7. Victoria de confess. sess. 26. si semp
intellexit hanc probem Ecclesia. Euseb. lib. 6. hist. cap. 6.
refert. quod a sancto Fabiano iuxta Philippi Imperator
non sit admissus ad communionem.
quando vero licet sine probem confessarij communicari
1a. 10. si urgeat necessitas & desit confessarij dum
licet, cum firmo proposito confitendi audente pmissa
confessione. Nauarrus cap. 2. num. 7. 2do in articulo

mortis, vel proprio vel alieno, dum occidit illum alium commu-
 nicare & deest Eucharistia. Articulum mortis non esse intelligend-
 sed quando hmetur periculum mortis. Dm'g Soto dist. 12. m. 4.
 mag qst. 1a. art. 4. 3o quando alig m'cureret infamiam ^{3o Si inueniet infamiam}
 circumstantiam aliquam. Victor. qst. 79. Navarra cap. 23. num.
 43. 4o Parrochy ne desit officio in die festo. s' si in alteri ^{4o Parrochy ne desit offi-}
 prius occurrat peccatum mortale seruat predicto modo. Notoria ^{5o Si constitutus ne alius}
 tamen peccator, non nisi acta peccati iudiciali admittit ^{quod iudiciali peccato admittit}
 Cyprian. lib. 1. epist. 10. Hieronym. hom. 13. ad populum. Ni-
 centum in conc. can. 12. non publico uero peccatoris, sed occulto ^{seus occultus}
 danda est Eucharistia, nec infamandus. Corporis haec sit com- ^{Corporis Eucharistia}
 paratio, ut si sanguis est reuerens auerdat, ieiunium autem sit ^{ut ieiunium qd ieiunium}
 naturale. D. Aug. epist. 118. Ad honorem tanti sacramenti ^{sic d. Aug.}
 placuit spiritui S. ut sit primum cibus qui in os inpediunt. Tertul- ^{sic Tertull.}
 lib. 2. ad uxorem. Ante omnem cibum sumatur Eucharistia ^{sic d. Cyprianus}
 sacra. D. Cyprian. lib. 2. epist. 3. D. Clemens epist. 2. ad gra-
 tum fratrem doming. Requiritur autem & dispositio ^{dispositio de iustis animis}
 nec ut ex his mystica scriptura locis cernitur. 4. requir- ^{requiritur de nobis Ioh.}
 es Josaphat noluit fieri pascha, donec omnes purgerent ^{1. par. 4. l. c. 23.}
 ab idolatria, ni non sumenda communio, donec mor- ^{1. par. 1. l. c. 19.}
 talis peccati idolum animo eijciat. Exod. 19. si bestia motum ^{1. par. 1. l. c. 19.}
 tetigerit in quo doming loqui, lapidabitur, si bestialis
 animus si sumat. Xiph. cap. 31. lib. 1. ingressus Christus

Figurae huius Sacri.
I. N. O.

Iste Christus sublimis
lucis pater.

Conversus sine ulla
causa.

Dei in unitate
sacrae doctrinae.

Philosophi habuit bonum
sacrae doctrinae.

In manibus cordis
sacrae doctrinae.

De D. Cyprianus.

De Ambrosius.

De D. Augustinus.

De D. Chrysostomus.

De D. Balthasar
philosophi doctrinae usque.

Aegyptum conuerunt oia idola Aegypti. In Dakhis ab
inflexa adorabat. Vide figuram huius sacramenti Iosaphat
a longe sequitur aram. 1. reg. 6. Indigne aspirant Beram
te & occiduntur. 1. reg. 5. cedit Dagon. 2. reg. 6. Iosaphat
ora cedit mortuus. Ioan. 19. Ante Crucem Christi huius
pedes discipulor. Math. 22. non habens uestem nuptialem
exiit. Luca. 15. prodigus prius reuerentiaur patri &
accipit annulum antequam de saginato uitulo comedat
qui solum suam Ambros. denominat Euehriam. Gregorius
11. cap. 24. Refert Eulogium donatum fuisse munere cog
noscenti occulta eadem, & diligenter excussisse oia
quodam ad sacram Euehriam accedent. D. Cyprian
lib. 7. ep. 57. 17. reprehendit grauitur sacerdotes quodam
quodam ad sacram Euehriam non perfecte confessor
alios nondum perfecta poenitentia. D. Ambros. ut h. D.
Theodore lib. 5. cap. 17. repellit Theodorum Imperator
sibi eadem Thessaloniensem. D. Aug. tract. 26. in Ioannem
summam magis oportet ferre ad altare puritatem. Chrysost.
hom. 45. in Ioan. si tibi regius daretur puer nonne puris
manibus acceptares, cur igitur audeas foedata conscientia assu
mere Christum. Daniel. 5. Balthasar indigne tractat
sacra uasa ea nocte occiduntur. Itaque perona templum
tui cordis, ut impleatur consolatione. ut 3. reg. 8. Salomon

illud marestate Dei. qd p ad corinth. 3. nescitis qd templam Dei
 estis. Idem hom. 2. in acta Tu te Cherubim mteris, prig
 gis desiderijs te pare. D. Placilla ut hie Dizeph. n. ub. cap. 4. <sup>quale hic d. Placilla
 quassum habuit.</sup>
 parabat se visitando mfirmos, illis coquendo & cibos offeren
 do. Sit & fervor quidam spiritus. qd Luca. 12. venit ignem <sup>Sit et fervor adam
 spiritus.</sup>
 mtere m terras. & quid vult, nisi ardeat ille ignis & Christy
 ille n. carbo sumptus est ex altari Dei Esai. 6. Joan. 13. Cum
 dixisset suos in finem dilexit eos. cur signum amoris dedit
 pedibus. Elias. 3. reg. 19. accessit in Heliseum oravit
 ferventer. 4. reg. 1. Questem Elia duplex spūs conseritur ^{Figura p. rex.}
 Heliseo. Levitic. 6. sumatur iste ignis ab altari domino
 ad mcedendum nrum sacrificium. 3. reg. 18. Hic phtur
 & celo. 2. Machab. 1. si hie ignis m te spissa aqua est & ni
 ludo clem sol erit ni nubilo crescit ni ignem. qui sine uoles
 fluxes nodos hinc succedendi ignem. legat. D. Chrysol.
 hom. 60. ad populum maxime circa hunc locum. Cogites
 te attingere Christum

Quis sunt effectus huius saceti
 Primario & ex institutione sdm quosdam patres sex po. ^{Sunt.}
 nentur effectus. 1° Est augmentum gratie conciliat n. ^{2. augmenti gra.}
 homini ne ubiaria quadam auxilia, eaq diuina qbus
 resistat concupiscentie. 3. reg. 19. ambulat Elias m forti
 dine cibi illig usq m montem Dei Oreb. quare non tantum
 haec auxilia domant concupiscentiam, sed etiam addunt ^{Figura m helia.}

Exptis Jordanis con-
uersus retrorsum.

Altitudo versus huius.

Figura huius effectus.

D. Chrysost. assensio.
consolationum.

Deum D. Aug.

Quid sit quod huius effectus
in Jordanis.

2. quod in huius iurata ac
colony.

A simili.

2. quod nihil possit
pauca in in huius
in communitate.

2. effectus. quod nihil
causa ueritate, et quod.

in spiritali itinere fortitudinem. quoniam & iste uersus psal. 113.
a patribus de depressione concupiscentiae & Euehriam miter
yentur. Jordanis conuersus est retrorsum, scilicet dum area dicitur
q̄ in se continebat manna, figuram huius sacramenti; ita
in medio Jordanis conuersus est retrorsum, scilicet consistit sicut
tus aqua, ut sicco pede populus Israel transiret. sic in cor-
dis medio consistens dominus repellit motus concupiscentiae,
q̄ p̄ter rorem sunt. sic iudicium. 7. panis suberantibus per-
cussit castra Madian. 1. reg. 5. uadit cadit Dagon in
templo consistente aula domini. D. Chrysost. hom. 6. in
consolationum. Ex hac mensa flumina apostolorum profluunt
sicut alunt augmento gratiae animam, ut in uita christi
persistat. iuxta illud Ioan. 6. qui manducat me uiuit. D.
Aug. lib. 3. q̄ 153. cap. 11. Cibus sum grandium crescit
manducatis me, non tu mutabis me, sed tu mutaberis
in me. quod hunc effectum non sentiamus. In causa est
ga non huius parati auedimus, quia ut in pueris no uide-
mus cibum proficere, sed inter cresendum profecisse. sic
Euehria est cibis spiritalis saepe sumptus. si digne sumit
ostendit profectum in uirtutibus. In causa quod libera-
mur paulatim a malis passionibus, uel sensim mitigantur
idus effectus est remissio peccatorum ueniam quod
rum non amplius uiget in animo effectus, q̄ propter

praeteritum actum consistuat in privatione fervoris caritatis.
 De hoc vide Trident. sess. 13. can. 2. D. Ambros. lib. 4. de
 sacramentis cap. 6. ^{3. Balaust à rectis.} In effectus praeservat à moribus
 peccatis, quia robur suggerit per consequentiam gratiae. ^{1.}
 quia Christi passionem representat in animo nostro, quam de
 non perhorrescit. D. Crisost. hom. 45. in Joann. Ab hac
 mensa, ut leones spirantes flammam, discedimus
 terribiles daemones. lege hanc hominiam. ^{4. Videt nos capiti Christi.} In effectus
 unit nos capiti Christo. D. Aug. tractat. 26. in Joann. quia
 nos ut membra cum Christo capite unit, dicitur sacramen- ^{De Unitate et}
 tum unitis & charitatis. ^{Caritatis.} In ad Corinth. 10. Unus panis unum
 corpus sumus in Christo. ^{5. Sustentat hanc vitam} In effectus. sustentat hanc ^{et diriget in vitam aeternam.}
 vitam, & dirigit in vitam aeternam. Joan. 6. qui manducat
 me vivet in aeternum; praestat enim vires, ut veniamus
 ad vitam aeternam, cum adhuc in hac vita positi cum miser
 nos contineamus, qui est vita aeterna. ^{Hic loquitur} prope em uiaicū
 nominari solet, ut in Hieron. 1. can. 14. conservatur ideo ^{Hoc et dicitur factum con-}
 ut nocte dieque emigraturis dari possit. ^{tematum.} quin & D. Clemens ^{Sec. Hier. con.}
 de rugula D. Petri 8. constit. apostolicarum. dicit in pasto- ^{Sec. D. Clem.}
 phorio uiaicum conservandum. Chrysost. refert. 6. de
 sacerdotio visos esse suscipi à choris angelorum, qui
 emigraturi digne communicaverant. ^{Sancit ex hac} Jo uita in carcerem ^{vita gestam hoc}
 episcopus attulit sacram Eucharistiam, ne martyrio affectu ^{salvo uiaicu se puy}
^{mari dicit}
^{2. Sic. Iacobus}

S. Lucia Martyr. ea privaretur. Lucianus martyr in carcere communicavit
supra proprium specus celebrat ut fit Joseph. Nireph.
S. Lucia. lib. 8. cap. 31. Sancta Lucia perforata iam collum obstravit
antequam moveretur sacram Eucharistiam. Maurus Imperator
eius filius cum a Thoca tyranno occiderentur non
misericordiam, sed solam Eucharistiam petierunt. unde Chrysostomus
6. effectus est immortalitas corporis post resurrectionem
in n. Joan. 6. Interpretatur D. Hieronymus haec verba qui
manducat me vivet in aeternum. D. Ignatius epistola ad
Ephesios n. 10. sacra Eucharistia medicamentum immortalitatis
est. Vary effectus sunt vany varia ratione dispositi.
Contert enim quandoque iam gratiam seu remissionem peccati
mortalis, cuius in nobis non erat conscientia, scilicet alicuius
vitae, licet latens inesset peccatum illud, ut fit D. Thoma
in 4. mag. dist. 9. q. 1. art. 5. & Ibidem Scotus q. 1. Et
communiter tenent omnes theologos. Causam huius sententiae
dedit D. Ignatius epistola ad Ephesios & D. Cyprianus sermone
de coena domini. Vnde remissio poenae temporalis in qua
tum excitat motum caritatis in suscipiente. Impedit hanc
gratiam & reliquos omnes secundarios effectus accessum
cum peccato mortali. prout ad Corinthios II. Iudicium sibi sumit
& manducat. Idem determinat author de dogmatibus
Ecclesiae. 53. Ignoratur qui sibi consuevit est maioris peccati

S. Lucia.

*Ignatius & Maurus
eius filius.*

*6. Immortalitas corporis
post resurrectionem.*

Interpretatur D. Hieronymus

haec verba qui manducat

me vivet in aeternum.

D. Ignatius epistola ad Ephesios

de coena domini.

Impedit hanc gratiam

& reliquos omnes secundarios effectus

non purificatur Eucharistia perceptione. rdo qm Yemaha adhuc
residens in animo ad qua e affectu. Yemaha in actu sumptio
ho mis, ut e negatio mentis.

qui sunt modi sumendi Eucharistiam

Tridentinum conc. sess. 13. cap. 8. indicat triplicem modum
solum sumi potest sacramentaliter quod fit a peccatis
indigne accedentibus. rdo sacramentaliter tantum uoto &
desiderio. & spiritaliter & sacramentaliter. de quo loquitur
D. Aug. lib. 1. gra. Gesseum cap. 25. & D. Chrysost. hom. 20.
de prodicione Iuda qd bonum inqt seruandum male acci-
pit. D. Aug. cap. 6 in Joan. in quo non manet Christus, non
manducat Christum spiritaliter. & si denique sacram. Eucharistiam
brenat. De rdo modo Idem D. Aug. tract. 25. in Joan. crede
& manducasti. p ad corinth. 10. petra autem erat Christus. Ean-
dem escam spiritaliter manducauerunt scilicet p manna.
sumptio tamen sacramentalis semper addit aliqd meriti
ut hnt Trident. sess. 13. can. 8. Illud negare e haeresis nisi
dicant catholici in extrema necessitate sufficere deside-
rium Eucharistiae. ut hnt Dmigo Soto dist. 12. m. 4. qst. 2. art. 1.
& Lestesma qst. 22. art. 4. & Idem Trident. sess. 13. illos
qui uoto panem coelestem edunt fide uina q p dilecti-
onem operantur, fructum eius & utilitatem sentire dicunt
Non est tamen intelligendum. de opere operato, sed
merito operantis obtinere quia fructus sequi & illigantore
& desiderio.

2. Venialia adhuc resistentia
ad ad q est effectus
3. Venialia in actu sumendi

3. triplex modus

2. sacramentaliter
3. Spiritus sancti uoto & desiderio

3. Spiritus sancti

De 2.

sumptio Spiritus sancti uoto & desiderio

De 2. uoto & desiderio

ut dicitur Spiritus sancti uoto & desiderio

De 2. qui intelliguntur

Quod est discrimen inter sacramentum & sacrificium.
I sacramentum manet etiam in sacrario de quo supra dicitur
quia semel effectum a consecrato sacerdote permanet
quam diu species durant. Sacrificium vero consistit in actione
qua perfecta desinit sacrificium. Ideo sacramentum ex
re operato tantum prodest sumenti, & non alijs & huius
conferit gratiam, & quandoq; etiam primam conferit gratiam.
sacrificium vero em alijs pro q; offertur prodest, & semper
aedificat Ecclesiam & reconciliat Deum patrem. I sacramen-
tum est signum unionis & gratiae cum Christo. Sacrifi-
cium vero est imago crucis sacrificij Christi. & sacramen-
tum est una species, sicut ab apostolorum tempore semper
aliquis usus unig tantum speciei. Sacrificium vero factum
sub utraq; specie fieri potest. sequentia haec loca scripturae
solum de Sacramento sumuntur in tra patrum. Mat. 26.
panis confirmat cor hominis, & illud sapientiae panem ange-
lorum manducauit homo. & Joan. 6. Panis quem ego
dabo. God. 16. manna sine petu dabo. omnesq; figurae
qua sunt glievina. Iosapha. 3. 1. reg. 5. ibidem. 6. 2. reg. 6.
& plerag alia. quid & Christus dedit laicis sub una spe-
cie. Luca. 24. agnoverunt eum in fractione panis &
actor. 2. actor. 13. & 20. Etiam Calving 4. in 1. cap. 17.

2. 16. dicitur in sacramento.

Sacrificium quod est in sacramento.

5. 16. per una species.

Sacrificium est factum sub
utroq; specie.

Loca in tra patrum.

Quid est Christus dedit laicis
sub una specie.

Lutherus in sacramento de captivitate babilonica & de
primogeni Anholdanum, & in concione de Eucharistia multis
alijs locis, docet debere per fractionem panis intelligi Eucharistiam
in Aug. de consensu Evangelistarum cap. 23 Lib. 3. & sermone
140. de tempore nobilitatis agnosci ante fractionem panis,
voluit autem agnosci in fractione panis, quia sacramentum tollit
ingredimentum.

¶ quid de una specie sentiendum?
Constat utramque etiam fuisse speciem licitam & frequentem
populum fuisse usum, ut hi D. Fishing apologia. 2. & Gene
docet, D. Chrysost. hom. 18 in p. ad Corinth. miser sume domum
Eucharistiam. non est de iure divino miser sacerdotem & laicum
ullum discrimen. Theodorib. lib. 5. hist. cap. 16. docet The.
odosium sub utraq. communicasse idq. miser populum. DUBIUM
An liceat sub una specie communicare. Ag. Volant
Lutherani & ante hos Hussite & firmissimum quod afferunt
in parte negantem dist. 2. de consecrae cap. Comperiunt
sa. loq. Gelasii pontifex quidam tantum sumpta corpore
christi portione. a calice laici cruoris abstinere conpung, q. quid dicit
aut integra sacramenta suscipiant, aut ab integris abstinere
ant. Loq. ibidem Gelasii ut tota epistola indicaret sa. solutio
dicantibus tantum propterea miser sacrificium alias non
esset integrum. Leo serm. 7. reprehendit monachos quosdam
quod a calice abstinere. Dabant olim & ijs q. no utramq.

*Et dicitur ipse Lutherus et
alios, per fractionem panis
aut miser agnosci*

*Et dicitur ipse Lutherus et
alios, per fractionem panis
aut miser agnosci*

*Et dicitur ipse Lutherus et
alios, per fractionem panis
aut miser agnosci*

*Et dicitur ipse Lutherus et
alios, per fractionem panis
aut miser agnosci*

*Et dicitur ipse Lutherus et
alios, per fractionem panis
aut miser agnosci*

*Et dicitur ipse Lutherus et
alios, per fractionem panis
aut miser agnosci*

*Et dicitur ipse Lutherus et
alios, per fractionem panis
aut miser agnosci*

*Et dicitur ipse Lutherus et
alios, per fractionem panis
aut miser agnosci*

*Et dicitur ipse Lutherus et
alios, per fractionem panis
aut miser agnosci*

*Ex his hanc & remane-
bat hanc hanc manichaeos
distinens a Ceteris.
Ficta est Tomaso de
omni sub agris per populo
Hoc est.*

*Qui in publico exercit
manichaeos hanc*

*Manichaei dicebat, Verum
a diabolo creati, et hinc
in hanc.*

*Ita hanc delecta ad una
hanc hanc.*

*Ita dicit, et dicit hanc
sub utraque specie*

*Acipite & bibite
Sic verba nuntiatis in praesentibus
Sic Cyrillus*

Lutheri dicitur

Vale hanc hanc

Quoniam hanc Boemi

sumebant intinckam Euchariam. Beatus Leo non intendit uel
uero uelare, unicum speciem tanquam non sufficientem. Sed
haec est misentio B. Leonis, cum multas uias tentasset Ecclē
sia perniciosa hanc heresim manichaeorum extirpandam, q̄
cum in Italia & Africa, tum etiam in ipsa Roma occulte
serpebat, hanc putauit maxime commodam, ut omnes omnino
sub utraq̄ specie communicarent, sic enim in publicum pro-
ducebant manichaei, qui latebant, & erant monasteria
pleraq̄ plera manichaeis. praeter illis remittentibus, mandata utiq̄
speciem, nam manichaei dicebant uinum a diabolo crea-
tum, quamobrem malebant mori, quam uini uino. sic dum
non utramq̄ seruerent speciem, proditi sunt & extirpati, post-
modum Ecclēsia ad consuetum rediit usum. Dicitur esse pra-
ceptum Christi communicare sub utraq̄ specie. Luca 22. 16
Matth. 26. ad corinth. 11. Ag. Luca 22. Accipite, bibite cum
miserantis nō praecipiens uerbum. sic D. Cyrillus, quod ali-
quid aduersarij esse praecipit. (quamuis illorum per-
cepta Lutherus fortiter ambigat, & neget esse praecipitum) In-
terunt & haeretici olim damnatis Nestorio & Pelagio, q̄
doctissime cum a Cyrillo, tum a concilio Trullo sum est.
Capit autem hanc heresim renouari in Germania Brage &
Jacobellum rustinensem, qui fuit persuasus a quodam Huis-
utramq̄ speciem esse ueram. Ut hanc Aeneas Sylvius de:

corpus domini accipere & serapioni S. de ferre, qui procul in
 puero inqt. Bene uenisti, sacerdos uenire non potest. Venio
 praebere tibi corpus domini, quo accepto expirauit. Postea graeci
 inde ab apostolorum tempore usque ad Gregor. Magni & Petri
 quadragessimam tantum sub una specie communicabant ne
 frangerent ieiunium, quam consuetudinem huius synodus
 in Trullo Nestorio & Pelagio can. 22. sic em. deca
 rauit nouissimum con. hanc qst. Trident. sess. 22. cap. ad
 istam causam, cum totius sacramenti effectus tam sub utra
 que, quam sub utraq. uult tamen ratione sacrificij sacerdotis
 utraq. sumere. quod si uero daretur licet 22. d. Math.
 26. esse praeceptum, quod nunquam dedit, nec debet Ecclia
 debet tantum referri ad D.D. aplos sacerdotes. Si manda
 tum esset sacrificantibus sumere utramq. speciem qd omnes
 catholici faciunt. Haec de re uide de Eucharia Caslani
 art. 11. & 12. & Alanum lib. 10. de Eucharia cap. 4. Propterea
 in art. D. Marcy 14. cap. & biberunt ex eo omnes, quasi ad
 istos aplos debeat referri. ita tenet Dionys. Areopagita de
 Ecclesiastica hierarch. cap. 4. & frenes lib. 4. gra. haereses 34.
 D. clemens lib. 5. q. 18. applicat. cap. 18. & alij quos sequitur
 Trident. sess. 22. can. 1. & mandat concipiente nullo Euchariam
 utramq. speciem sumere. Cum haec expenderit Caluinus
 4. instit. cap. 17. dicit se accessurum ad hanc uiam sententiam
 si

Graeci usq. ad Gregor. Magni
 & quadragessimam sub utra
 que communicabant.

Sicut dicitur in Trullo
 concilio can. 22.

Et sic dicitur in
 26. esse praeceptum, quod nunquam dedit, nec debet Ecclia

In die 27. Martij 14.
 Trident. (Acti. Saeculari) ex

Ita Dionys. Areop.

Ita Boreus.

D. Clemens.

Conc. Trid.

Confirmandum Euchariam
 utramq. speciem sumere.

Caluinus.

si ad quinque Adeam. 1. quo oraculo habeant hanc solutionem
 scilicet sacrificantes utriusque speciei ut: Arios una. Rg. nos ha-
 bere ex oraculo S. Spils. Joan. 16. is enim docebit omnem
 veritatem scilicet Ecclesiam, quia ab apstis hinc usq sic decretu
 est ab Ecclesia ipso doctore hanc solutionem habent. 2do. 74
 Cur q multos annos non sunt usi nisi utraq specie. R. semp
 nos usos sub una in Ecclesia a christi tempore hinc usque
 aliq sub utraq prout disposuit Ecclia in cuius pte est hoc
 modo disponere usum sacrament. 3. Cur christi simpliciter
 dixit edite & bibe. Rg. qa intellexit praesentes in sacri-
 ficio. 2do. qa ming aptum fuisse sermonem ad alios dicit
 gere qui non aderant, nec is mos scriptura est, nisi q ad-
 ventum indicet ad absentes pertinere sermonem. 4. Vocare
 singulos sacri fideles dignatus est. quis vocavit extraneos ad sa-
 cramentum. Rg. Nullus dixit Catholicorum solos sacerdo-
 tes christum dignatum esse sacramento Eucharie, sed solos
 dignatus est sacrificio, quod ex ipso contextu, nisi malitiosus
 esset Calvinius satis adverteat. 5. An mentiebatur Paulus
 se accepisse a domino se ad corinth. 11. Rg. Minime. 2do nullu
 domini D. Paulus ibidem posuit praeceptum. 3. tantummodo
 ibidem recensuit historiam ultimae coene. 4. Falsissima
 est Lutherianorum & Calvinistarum conclusio. Paulum auc-
 toritate Euchariam sub utraq specie a christo Jesu, quippe ex
 his patet falsitas. 5o quia Paulus in carne no e cum dno

Aliter ad illa 5. aliter.

Ex oraculo S. Spils.

Zacari. 13.

1. 18. una lingua.

2. si facta ex dispositione.

3. in hoc.

4. qd intelligi potest.

4. Vocare.

*5. Regula qd dicitur
sacerdotes dignatus e
sacri fideles.*

1. 18. 1.

*2. si praeceptum
debetur dno.*

*3. dicitur de Eucharistia oritur
in manibus.*

*4. 2do dicitur in carne n e
cu dno fuerat.*

conversatus, quando enim post ascensionem domini primo anno
 fervens fuit christianorum persecutor, hostem adhuc & re-
 dam christi non pauli. Si descendit christus de caelo in
 bilig modo paulo sub utraq specie sacramentum prae-
 uel scriptura. uel aliquo patre doctate docerent, quod fere
 nunquam fiet. Ad haec si christus paulum non adinuenit
 sed sua manu uolueret sacramenta suscipere non e uerbis
 nam tum Damasci habitantem uocasset aut g. eangu-
 misisset ut paulum baptizaret, nec de natura sacramen-
 colligitur quod seruetur sub utraq specie communicare
 Trident. sess. 21. cap. 5. quia sub una specie dicitur christus
 quia non est sanguis sine corpore nec corpus sine sanguine
 uero christo. sic Cornel. Ephes. anathemate. 11. Ad h. p. 1.
 dicitur Caluini 4. misit cap. 17. in corporis consecratione
 apud paginas nulla fit mentio sanguinis. Arg. n. qd ad
 per concomitantiam. nec unquam uisum corpus gelidus, sangu-
 nem qd uox corpus dum uiuum efficit sanguinem simul
 Vnde in Ague de fra calicis, in q sanguis sumitur pro-
 uente sanguine q esse non potest nisi in corpore, nec q co-
 comitantiam ncludit corpus, missa n. e corpore sanguis ipso
 momento emissionis mortuus est. nec possibile ulla natu-
 rone. est momento temporis uisum conseruare. Et tunc quibus
 species habet totam in se dicto modo refectionem. Si
 ga totam significem scilicet multitudinem un omis ut habet
 Aug. tract. 16. in panis fit ex multis granis redacti in unu

2. Ga. Chri. h. p. n. pauli.

3. Si e. u. h. p. n. pauli.

4. Si e. u. h. p. n. pauli.

5. Si e. u. h. p. n. pauli.

6. Si e. u. h. p. n. pauli.

7. Si e. u. h. p. n. pauli.

8. Si e. u. h. p. n. pauli.

9. Si e. u. h. p. n. pauli.

10. Si e. u. h. p. n. pauli.

11. Si e. u. h. p. n. pauli.

12. Si e. u. h. p. n. pauli.

sic dicitur in 1° ad corinthios 10. Vng trans unum corpus sumus omnes
 in Christo. 4° qualibet specie efficaciam habet sacramenti ^{quod per officium dicitur sub}
 bene preparato confert. Et gratiam speciet. ^{hinc per unum dicitur.} Nec ex usu. ^{hoc hoc ex usu colligitur}
 possumus colligere, nec esse sub utraque specie communicare.
 Christus enim laicos Luca 24 propria manu parit Eucharistia.
 Vide D. Aug lib. 3. de consensu Evangelistarum. Chrysostr.
 hom. 17. in Matth. D. Ambros. 2do. Corint. est quam dubitari ^{ga corint. 2° q^o dubitari potest}
 possit. Luthero etiam & Calvino testibus tempore apostolorum sub ^{tempore apostolorum sub}
 una specie Christianos Eucharistia usos. Act. 10. & 20. ineptum n.
 agunt ab Evangelista quotidiani convivij meminisse. Diffu. ^{Calvini in eodem diffu.}
 sicut quoddam ineptum Calvini querit 4. inst. cap. 17. dicitur.
 Synodicos item pro solo. quod nullo satum haerens admi.
 sit. Deim gstat antiqua proxi per Africam pueris infantibus ^{per Africa dicitur infantibus}
 dum baptizati essent statim quantum sanguinis dmi in calicem ^{habetur sanguinis in calice}
 esse. Putarunt n. nonum esse statim baptizatum coicere.
 Vide D. Dionys. de ecclies hierarchia cap. 7. Testatur q^o D. ^{D. Clemens.}
 Clemens sub una specie mandato D. Petri Romae Eucharistiam
 conservari. Adem detulerit Arianum in can. 14 D. Basilij ^{D. Basilij. f. 41}
 in se suo sacro duas preceperit hostias unam quam sumpsit,
 alteram quam monitione jungeret, q^o recondita in columba fuit
 conservata. s. in aureo instrumento in stria columba degen.
 dente super altare. Inde igitur ab apstis usq^o ad Constantiense ^{unde si ab apstis usq^o}
 conc. nunc sub una, nunc sub utraque specie laici commu.
 nicabant. Ibidem sess. 13. multis & gravissimis de causis
 laicos iussit sub una tantum specie communicare. Ne.

Renouavit hoc decretum
confirmavit Trident.

Renouavit hoc decretum conc. Basiliense sess. 3. Idem rursus
confirmavit Trident. sess. 21. & docuit sess. 22. si cum abusa
ratione, populo, civitate dispensandum esset hoc non per gene-
rale conc. expedire ut fiat. Sed per summum pontificem sicut
dicitur. sicut facta est dispensatio cum Bohemis, Austriaci &
Bavariis, sed tanta sunt consecuta incommoda tanta im-
uerentia sacramenti tantag multitudine istig haresis demerita
in synodo anathemate. n. ut Dux Bavariae omnibus suis
statim uetuerit. Imperator & conc. provinciale mandauerunt
nullum omnino esse admittendum ad utramque speciem, nisi
dixerit uerbis singulariter a sacerdote examinali profiteri
non esse sub utra, quam sub utraque specie. Sed ob gra-
uiter nobis id tam docti, quam plebs, a Christo omnibus facti
esse nos potentes calicem, quod nos subiremur. Ad hoc hoc
Ecclesiam facere non posse nisi furto: cum omnis istig pars
non sit data ad destructionem, sed ad adificationem. In
nulla sufficiens causa est abusus tollere bonum usum.
R. Ecclesiam posse ordinare de modo sacramenti unam ali-
quam speciem sumere est modo sacramenti, nil tollit de
substantia. Hac ratio est gelusio fieri tradita in conc. Trident.
sess. 21. cap. 1. & 2. quem obrem qui contra senserit haresis
est. Ad pro utilitate sacramentum, ueneratione uariatio-
temporum & locorum nunc dare sub una, nunc sub utraque,
cum primum fecerit ipse Christus optime & ronaliter cum

Inuentum sunt ex unius
facie.

53 obijciuntur

1. Obijciuntur facti
sunt potentes calicem
nos subiremur.

2. Ita est facta factum cum
n. quod cum illis, nisi fuerit

3. Adabus n. tollit usum

R. facta est oratione & non
substantia. Ergo & hinc.

Docuimus de conc. conc.
substantia, nunc sub utraque.

Seip

sequitur Ecclesia. Ado Cum aduersarij nil sine scriptura admit-
tere uelint ostendam disertis uerbis in nullo loco scriptu-
ra ius datum laico potendi calicem, si adserant prai uideant
significationem. Si. Math. 20. significat passionem Christi
nomine subire. pontificem posse p mittere uni nationi si uis
multis romibz docere lege Emmaum Syluim de origine Boke-
norum cap. 35. Sanderum lib. 7. de monarchia uisibili &
quendam germanum. Damianum Goh, in hist. de presbitero Joanne
quadro. quid de sacrificio in re Eucharistica sit futi-
endum. Et quoadmodum non uno loco de Liturgia seu
missa, nouae legis sacrificio in doctrina Christiana futi agen-
dam. q in praecipuum tertium. sunt dicta cum sit praecipuus
diuini munitis cultus, hic minime reuelentur, sed q ad pro-
prium hanc locum pertinent quam fieri poterit breuissime
persequar. *quia sumptuo uocis*

sacrificij. & quid sit sacrificium

Vox sacrificium proprie significat externam quandam ac-
tionem, qua res aliqua per publicum, & legitimum mi-
nistrum, si Deo offeratur, ut legitime de Sallerni ritu in
Dei honorem & cultum abigat modo immutetur. si q.
Gen. Abelis sacrificium diuinitz teste Damasceno igne
in testimonium acceptionis consumptum est. si 3. reg. 18
Heli & oium magistrum illud seruatois rothij in ara
crucis Math. 27. & Joan. 19. modo qdem cruento, quod
perpetuum. modo non cruento consecrat Ecclesia. Ad hoc
offerendum debet esse legitimus & publicus minister.
Quil Vox sacrificium proprie significat
Quilj minister legitime ad hoc offerre oportet

Ad Heb. 5. omnis pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus
 constituitur, in his quae sunt ad Deum, ut offerat dona & sacri-
 ficia pro peccatis. Idem Joan. 20. inquit inquit me pater & ego
 uos. Rursum idem Ap[osto]l[us] ad Heb. 5. Nemo sibi sumit honorem.
 D. Paulus & D. Barnabas huius sacrificij ministri constituerunt,
 act. 13. post ieiunium permissum ap[osto]li eos ordinarunt, ut D.
 Paulus ad Titum 1. cap[itulo] propterea reliquit Ecclesiam ut consti-
 tuat per Ecclesiam presbiteros sacerdotes & episcopos ad
 hoc officium offerendum unanimi saluam consensu. Chri-
 stus Luca. 22. constituit ap[osto]los, dum ait. Haec facite in meam
 commemorationem. sicut n[on] p[er]missus ordinis, & effectus ip[s]o
 actu uoluntatis declarato perfectus est. Haec huius sacrificij
 legitimus minister est ordinatus sacerdos. Verum in sacris
 litteris, & apud non paucos sacrae theologiae doctores, haec
 uox sacrificium sumitur per analogiam sive similitu-
 dinem rei pro uobis bono actu, quod offertur in Deum tanquam
 ultimum finem, sicut pro contritione suscepta psal. 50. in
 sacrificium Deo spiritus contritus &c. sicut laus Dei uox
 expressa psal. 46. sacrificium laudis honorificabit me.
 sic de Elemosyna loquitur D. Paulus ad Heb. 13. talibus hostijs
 placatur Deus. De mortificatione carnis seu malorum den-
 deriorum D. Paulus ad Rom. 12. Obsecro itaque uos & uideri
 cordiam Dei ut exhibeatis corpora u[est]ra uiuentem sacrificium
 Deo placentem. sic & loquitur sancti pater. Gabriel lect. 25.

p[ri]m[us] & Sacerdos.

Sacrificium sumitur per
 analogiam.

1. Pro contritione.

2. Pro laude Dei uox expressa.

3. De elemosyna.

4. De mortificatione.

in car. missa. Omne bonum opus ad Dei gloriam relatum pro-
 prie dicitur sacrificium. D. Aug. lib. 8. de civit. Dei cap. 5. Veri
 sacrificium est, omne opus bonum, quod agitur, ut sancta so-
 cietati adhaereamus, sic in Deum relata, ut sancti esse possi-
 mus. D. mag. Soto de Jure & Justitia lib. 6. q. 1. p. 1. dicit. Des-
 mpt. actus religionis sunt sacrificia. Lactantius lib. 4. de vera
 sapia cap. 7. negat probabile, esse possibile verum tale
 sacrificium ab ullo, qui non sit in fide recta offerri posse. De
 hoc sacrificio dicitur omnem hominem esse posse. ^{quasi hic negat. p. 1.}
 sine ulla acceptatione persona a Deo, modo non desit fides,
 aut caritas, recipi. ^{quasi hic negat. p. 1.} Huius sacrificii altare deservit nobis. D.
 Basilii in psal. 138. & Origines hom. 9. in leuiticum corda
 nra sunt altaria, in quibus Deo per sancta desideria
 ut spiritales sacerdotes sacrificia laudis & boni operis offeri-
 mus. D. Greg. 25. moral. cap. 7. cor nostrum divinum est
 altare, in quo praeceptum est semper bonorum desideriorum
 ignem succendi.

Quotuplex Sacrificium.

Cum in omni sacrificio praeter iam dicta verset & sicut q.
 dam moralis, sed omne sacrificium sciat in Deo esse supe-
 riam excellenciam & homo testatur suam subjectionem & re-
 cognitionem illius dignitatis, haec dicitur causa moralis
 sacrificii, propter quod nunquam licet, nec licet ulla crea-
 tura, ne quidem B. Virg. sacrificium offerre soli in Deo de-
 betur. D. Aug. lib. 10. de civit. Dei cap. 19. Daemones non ca-

Huius sacrificii altare
 est car. nra.

Quasi hic negat. p. 1.
 Cur n. licet ulli rei
 create sacrificium offerre.

Ita dicitur sacrifici
Ita dicitur sacrifici
nata.

Aliud legis antiquae

Aliud natae

Ita
Sacrificiū nōc nāc ē apte

1. Animalium oblatio.

Hostia aut dicitur.

2. Fruentia terre.

Cur in translatione.

3. Ex liquoribus.

Ita
2. Aliud Holocaustum.

2. Aliud Hostia.

Ita
Aliud Cunctum.

Aliud inuentum.

Quibus sit definitio nri sacrificii
Ita dicitur sacrifici
nata.

cadaveribus, nec videtur, sed propter superbiam Divino honore gaudebant, Ideo sacrificium Dei, quia est cultus laetitia & caritate sanctorum debetur, sibi offerri mandabant. Et dicitur aliud sacrificium legis natura, quale illud gen. 4. & per factum 9. p. ritale gen. 8. ipse Enoch. gen. 8. sacrificium Noe, aliud est legis antiquae, aliud autem & unicum longe perfectissimum, cuius omnia alia umbra fuerunt, nova legis sacrificium est, semel factum in ara crucis, quoties per sacerdotem in Ecclesia renovatum. Unde dicitur sacrificium novae legis simplex. In oblatio animalium, ut apud bos. & hostia dicitur, quia profecturi in hostes nactabant, vel perigunt, ut dicitur, ceperunt in ostio tabernaculi iactari. Quae ex fructibus terra, ut fructus panis & dicebant immolares, a vobis, quae contrebantur, Trimum liquoribus vinum oleum. Trimum dicitur batur, aliud holocaustum dicebatur, cum totum in honorem Dei igne absumebatur, aliud hostia, quia partim absumebatur igne, partim condebat, vel ab offerente vel a sacerdote. In omni pacifica hostia pars cedebat offerenti, pars sacerdoti, tertia igni. 4. Divisio. aliud est cunctum, quae fuerunt in antiquo testamento, & illud in ara crucis quod fuit cunctum, succedit nostra missa sacrificium in mentum. Nota esse discrimen nri sacrificii & antiquorum, quorum respectu acceptationis, quia antiquorum hominum virtutum sacrificia Deo placebant ut illud gen. 4. Abelis gen. 8. illud Noe. dicitur in scriptura odoratus est dominus.

odorem suavitatis, & illud 19 gen Melchisedech. tamen teste
 D. Clemente. 6. constit. ap. 12. cap. 22. plerumq. populi sanctis
 sacrificium displicuit. In 3. saeculo 10. dicitur causam, cum non accep-
 tet sacrificium eorum, namq. enim plenae sunt sanguine. Mal.
 39. Si uolueris sacrificium deditum. Nostrum uerueant. ^{id est non sicut sit acceptum.}
 sacrificium uerueant est acceptum. sive sanctis, sive impijs sa-
 cerdos offerat, quia offertur unigeniti Dei filio, qui patri
 displicere nequit. Esse uero missam uere sacrificium <sup>missa de uere sacrificium
 sicut Ecclesia docuit.</sup> uerueant
 Ecclesia docuit. ut hic Carthaginiens. con. 4. can. 84. Male
 uitamum cap. 12. Abbatense. n. Leo papa ep. 83. Substan.
 tia huius sacrificij a Deo est instituta, ^{Constituta.} Ceremonia ab Eccl.
 sia. Haec conclusio est de fide Christum sacrificium his
 uerbis instituisse. Hoc facite in meam commemorationem. sic
 Hieron. lib. 4. gra. haereses cap. 34. Christus dicit nouam docuit
 oblationem, quam Ecclesia ab ap. accepit in uerso mundo
 offert. Deo. D. Ambros. in praefat. missae, offero sacrificium,
 quod tu institui mihi, & offerri praecipisti. D. Aug. conc. 2. in psalm.
 33. ipse de corpore & sanguine suo instituit sacrificium domini
 ordinem Melchisedech. Trident. conc. sess. 22. can. 10. dicit
 hoc unum uerueant esse sacrificium. D. Aug. lib. 10. contra legis
 aduersarium cap. 20. Et uis summo uerueant sacrificio curata
 uerueant. Et autem nullum aliud sacrificium Ecclesia agnouit,
 uel instituit, uel permisit. Nota quod sacrificium non sit
 sacramentum, licet eadem res sit, & sacramentum & sacri-
 ficium, quia sacrificium ordinatur ad diuinam excellentiam,
 & maiestati debitum cultum provideendum. Sacramentum

*missa de uere sacrificium
 sicut Ecclesia docuit.*
Constituta.
Leo Papa:
*Sacrificium huius sacrificij
 a Deo est instituta et fide.*
Sic. e. P. P.
Hieron.
D. Ambrosius.
D. August.
*Sicut C. Trid. d. can. 10
 uerueant sacrificium.*
*Cum sacrificium licet
 eadem res sit, & sit. Sacra.*

24
no est institutum ad hominis sanctificationem. Ad. Sacrificium
consistit in actione directa in Deum mystica scilicet seu Chri-
sti cruce pro nobis passum patris, Deoq gratum. Justiores pro
patris sacrificium. Adtulisse sacramentum vero aeternum
signum gratiae sanctificantis.

Quae sicut panes Missae?

*Essentia sacrificij consistit in
actu externo et sanctificatione*

Essentia sacrificij in duobus consistit, nempe in ritu externo
et sanctificatione, de prioris parte nil opus est dicere quia
signum est inferioris cultus, seu laetitia et praerogativa
divina excellentia. sicut Alexander pontifex episcopus. Panis
et vinum aquae mixtum tantum in sacrificio operatur. D.
Greg. lib. 5. dialogor. cap. 23. & D. clemens episcopus. Ad jaco-
bum fratrem dñi. Tot holocausta in altarij offerant
quot populo sufficiant. Hi patres uocant Eucharistiam hoc

*Quod Christus primarius hic offer-
tury*

caeratum, Christi primario in hoc sacrificio offertur, sicut
ad corinth. 5. pascha unum immolatum est Christus pro ad corin-
th. 10. panis quem frangimus de. D. Andreas Moriturus dicit
Aegea. Ego quotidie Deo sacrificio aquam immolatum
vident. 22. can. Christus in cena Deo Deo patri

*In Eucharistia terminus offer-
tur sicut quae in manibus panis
ex quo.*

suum corpus obtulisse, quia in Eucharistia terminus offertur
ad quem, non materia panis ex quo. Sunt istae quinque
partes missae. 1^a est Actio seu praeparatio materiae. 2^a pars
est consecratio. 3^a est oblatio Deo patri statim postquam
dixit flexum est genu. Unde & nos memores de. 4^a est
fractio. 5^a est sumptio sive solus sumat sive distribuat.

Sunt 5 partes Missae

1. Praeparatio materiae.
2. Consecratio.
3. Oblatio.

4. Fractio.

5. Sumptio.

Oblatio nra non est de essentia sacramenti, nec fractio nec divi-
 butio, sed tantum remanent essentialia partes tres. Consecra-
 tio, oblatio Deo patri & sumptio. quidam tantum ponunt sacri-
 ficiam in oblatione post consecrationem. sic ^{Tamē sūt hī 3 offit, et q} Erig lib. 1. de
 sacrificio missae cap. 9. Christophag lib. 2. gra Lutherum cap.
 16. sed bene negat Scotus & Gabriel, quia consecratio con- ^{Contra Scotus et sic, cu}
 sacra rem offerendam scilicet unigenitum Dei filium de coelo de- ^{gloria gl'iat se offerri}
 ducit modo sacramentali, quam rem sacrificium praesuppo-
 nit. sic Trident. sess. 22. can. 1. distinguit actum offerendi, ^{Conc. Trid.}
 consecrandi & distribuendi. quos dicit soli competere sacerdoti.
 potest multis probari quod consecratio non sit actus sacrificij.
 Tamen multo melius tenentur qui dicunt consecrationem esse ^{Actus consecrationis nō est actus}
 essentialiam partem & intrinsicam sacrificio. sic docere & hinc ^{Sacrificij.}
 re debemus sic D. Thomas part. 3. q. 83. art. 4. Gabriel Dehel
 lect. 26 in can. missae & dicit loco Trident. con. Rursus id ^{Sacrificij est et q' hinc hinc Sa-}
 paulo post in eadem sess. summptionem esse de essentia huius ^{crificij.}
 sacrificij, tum uniuersa docet Ecclia, tum multis rationibus
 confirmat hanc rem Dehel. lect. 26 in can. Dm̄q. Solo in q. ^{et au.}
 dist. 13 q. 1. art. 6. quia in holocausto requiritur hostia iofugio.
 Da opinio fuit quorundam quod sumptio solum pertinet ^{quid aliq' et sumptio hinc}
 ad perfectionem sacrificij, & esse partem extrinsecam in qua
 inhaerent sunt dari quidam auctores & putant ad mundandum
 sacrificium, solum sufficere consecrationem. quod si uerum esset, ^{et inde hinc}
 non teneretur sacerdos ire dirino ad sumendum sacrificij.
 um, quia nullum est praecipuum pontificum qd p iubeat ^{Quod sicut dicitur in n}
 hoc fieri, sed poena sunt iusuriae in non sumendum, ut habet ^{hinc}

Comitatus Sacrosancti

Curia ruffina summa

10

in cap. Compensing. de consec. dist. 2. dicitur in mane sacri-
legium a consecrante non sumi utramq. speciem. si Tribu-
one. sess. 13. cap. 8. Pterea ram vera sumptio, ut si sacra
post consecrationem & oblationem deo gratij factam desi-
ciat, ab aliis sacerdos substitui, qui ab eo loco a quo dese-
cerit prior sacerdos progrediatur ad sumptionem, & si non
adit sacerdos ieiunij, Celiamsi, comedere, pergere debet
ad sumptionem.

Quia Christus est sub qualibet specie

quia Christus est sub qualibet specie niteget, qd sufficit ut
quocumque specie sumat. Est enim in alterutra altera
concomitantiam vera. In calice est corpus, in hostia sa-
cra. Sic D. Tho. in 2. 2. qst. 85. art. 5. Et prater hunc nonnulli the-
ologi. Alij utramq. reru regij rone mystice mactationis
q. semel facta est in ara crucis, hie uere representatur
ophime docent. Hac enim ratione est hie modus divini
cultus sacrificium, si sentit Cardinalis Belarminus,
lib. 4. de Euch. cap. 22. & gradichy D. Tho. suam renou-
suhiam in 3. pte. qst. 80. art. 12. Hac demum est ratio
mitionis, hie servator noster sicq. voluit, dimit. ho-
facere in meam commemorationem. Itaq. ut sit uerum
sacrificium mystice mactationis Christi dmi nostri regij
utraq. species. si D. Lantg ad Heb. 9. sine sanguinis
effusione non fit remissio, qui finis est huius sacramenti

utraq. uere regij rone mystice mactationis

quia ut sic, et hie modus divini cultus sacrificium

quia hie est uere mactationis

quia sine sanguinis effusione non fit remissio

Quomodo differit hoc nostrum sacrificium ab eo qd Christus in ultima uena fecit?

Primo differet loco. 2do quod hoc nostrum fiat a sacerdote non
 a christo in persona offeratur. 3o quod in coena erat meri-
 torum & satisfactorium pro peccatis illig mundi respectu
 propinqua immolationis & effusionis sanguinis. Nostrum vero
 tantum instrumentum est applicandi meritum passionis
 dominice. 4o In coena scabatur mortem christi futuram. hoc
 significat mortem christi factam. 5o Fuit illud nri exemplar
 nostrum vero representatio ipsiq coena sacrificij. 6o Consi-
 detur utrumq in cruce sacrificio & in re oblata ut supra
 Caluinistas optime decernitur in Trident. sess. 22. cap. 2
 Idem enim christus in cruce offertur, qui in ara crucis expi-
 miento modo obtulit

1
2
3
4
5
6

quid censendum est de offerente seu sacrificante?
 An christus sit offerens in manibus oium sacerdotum, ne-
 gat Joan. Dechy quodlibeto to Gabriel Behel 26. lect. in
 car. missae. Ratio illorum sumitur ex D. Paulo ad Heb.
 9. oblatione semel facta in sancta qd non dofferit
 quid igitur uobis uidetur Luca 24 a christo factum cum
 fateretur illum corpus suum daret eunibz in Emars
 tradidisse. Conclusio christus est sacerdos, qui
 principaliter offert. quando cunq & ubicunq offertur. Haec
 propositio est certa plane & multis auctis confirmata
 in 4. neg. dist. 13. ab alijs theologis. Idem sentit Bellar-
 ming lib. 1. de missa cap 4 Theologicus sic loquitur. Non
 dicitur est christus sacerdos in aeternum pro cruce in

Cur Sumo & dicitur
 christus sit offerens
 Sed qd christus dicitur
 Conclusio
 christus est sacerdos, qd punit
 ratio offer.

sacrificium, sed quia nunc & perpetuo sacrificat p sacer
dotes ipse sacrificans & offerens. sic conc. Lateranense
definiuit cap. Firmiter de summa trinitate. Vbi dicitur
Christus in omni sacrificio sacerdos & sacrificium. sic He
rent. Trident. sess. 22. can. 2. neque tamen ferit ana the
mate, principalis offerens semper est Christus. Ideo non
conignatur utquam hoc sacrificium p immundum sacerdotem
Sic D. Trens. lib. 4. q. haereses cap. 34. Per Jesum
Christum offert Ecclesia sacrificium, minister in
est ordinatus sacerdos. D. Cyprian. epist. 63. sacerdos in
altarij vice Christi fungitur. D. Aug. lib. 20 de ciuit. Dei
cap. 20. Christus ipse est offerens in sacrificio missae &
oblatio. D. Chrys. hom. 85. in Matthaum. quod sum in
ipsa uera operatus fuit Christus, nunc etiam p sacer
dotem in altarij operatur. Haereticus putant Ecclesiam &
non sacerdotem offerre. quapropter cum populus qui
secundum ipsos in quouis etiam pago est Ecclesia ali
quem iubet esse ministrum, ipsum offerre & exequere
sed falsum est sicut & opime Calvin. hb. 4. in 1. cap.
is docet ab apostolis ad nos usq. semper sacerdotes ab episc
fuisse consecratos, sed postquam hanc ueritatem haereti
cus possidet, dedit haeresim, iam aliud tempora requirit
nec opus esse eos amplius consecrare. Falsum est soli
animi sacerdotes possunt offerre, tamen tam boni quam

Sic Concilium Lateranense

Christus in omni sacrificio

Christus ipse est offerens in sacrificio missae & oblatio.

Haereticus putant Ecclesiam & non sacerdotem offerre.

Calvinus opinio non est

In hoc falso.

mali sacerdotes ab Ecclesia consecrari vere offerunt & solent
 ti ab Ecclesia. Solet autem Ecclesia multos ab altarij etiam sa-
 cerdotes removere. Pro ob periculum & si optimi viri sint,
 epilepticos. Item in manifestis magnis criminibus solent etiam
 homicidas non nisi per summum pontificem ad-
 mitti. Eodem modo olim & cortator, simili modo de qua-
 datus haereticus. Vno tamen verbo dicendum, quales
 sint si ordinati fuerunt sacerdos legitime, si consecrati
 vere consecrant.

Quales Sacerdos debet
 ab altari remoueri.

1
2
3

Si itaque Conclutio. Consecratus ab episcopo rite sacerdos et minister huius sacrificij
 & non aliter. Haec conclusio est de fide, ut in
 Nicen. conc. can. 14. Florent. in unione. Trident. sess. 21. cap.
 1. Quando dicimus quod solus sacerdos sit minister sacrificij
 non excludimus haereticum, & excommunicatum
 modo rite sit ordinatus, licet sacrificando graviter peccet.
 Ratio huius est quia potestas sacrificandi consistit in characterem
 qui sacerdotalis character nulla potest delevari, quam
 obrem etiam sollemniter degradatus & eiectus di presu-
 met sacrificare, vere sacrificat, quin & ille character nec
 in coelo, nec in terra delebitur. Laicus autem potest
 simul cum sacerdote offerre, vel pro quibus singulatim
 sacerdos orat, vel pro suis suorumque necessitatibus non
 minus tempore gratia, quam olim laico permittitur. Hoc
 autem eum olim potuisse huiusmodi num. 28. & Levit. 24. qui
 offerbant per manus sacerdotum illi interim oblatio

Conclutio
 Consecratus ab Episcopo rite Sacer-
 dos et minister huius sacrificij
 & non aliter. Est de fide.

Con. ex haereticis & Excom-
 municatis Sacerdos sacrificat.

Cuius laicus potest simul
 cum sacerdote offerre.

reputabatur. Si habet Trident. sess. 22. cap. 1. est hoc
natum usque Ecclesiae sacrificium.

Pro quibus offertur hoc sacrificium

Ad Heb. 5. Omnis pontifex ex hominibus assumptus est
pro hominibus constituitur, in iis quae sunt ad Deum, scilicet
potest & debet pro omnibus offerre. Licet aliquis possit re-
cubantiter applicare, vel etiam sibi. Offerre pro se
cum suis, tum etiam alienis applicare potest laici: alius
est cultus ex parte laici, alius ex parte sacerdotis. Ita
cum procedit effectus ex opere operantis. I. tantum con-
sequi in effectu, quantum vig. animus fuerit in cultu
Deum. Ex parte vero sacerdotis praeter hunc effectum
sequi & fructus ipse ex opere operato. I. ex vi sacrificij
& ipse significationis dominica, quod a nouo Deo patri pre-
sentatur. Ideo pro uniuersa Ecclesia offertur & illius
membris: non tamen pro omnibus expresse, sed pro iis
qui tunc sunt actu membra, non est actu membrum ex
communicatus, haereticus, schismaticus. ethnicus, sunt tamen
membra Christi praesentia. Debere autem nos pro uniuersa
Ecclesia orare in sacrificio missae docet Trident. sess. 22.
cap. 2. dum dicit sacerdotem nullum animo excludere de-
bere ab hac generali oblatione. Idem habet D. Tho. in 2. 2. q. 81.
35. art. 3. Mariani de orae cap. 29. & nulla ex archie-
piscopis. ut e. Illiberitum, Carthaginense & Iluberitum
cap. 29. etiam pro Eucharistia & pro infantibus ex op-

1. Pro omnibus.

qui sit alius cultus ex parte
laici, ex op. sacerdotis.

2. Pro uniuersa Ecclesia et illius
membris.

Sic Conc. Trid.

operato in modum impetrandi esse applicari hoc sacrificium.
 Idem sentit D. Clemens lib. 8. consil. applicat. cap. 10 qui em-
 cense: pro membris potentia Christi s. ethnicis & posse ^{qui sunt y membris}
 sacrificium missae offerri indirecte ut dum offerimus pro ^{pro}
 augmento gratiae Ecclesiae mente & animo complectimur
 hoc ut reducantur haeretici. convertantur ethnici. Eodem modo
 cum pro pace & unitate Ecclesiae offerimus vel dum directe
 pro bono ipsorum fidelium offerimus ut ab huius membris
 non deprimantur. ^{3. Tamen ut dicitur in}
 fructum, quanto magis animum ad hoc sacrificium applicare. ^{quatuor magis animum ad hoc}
 rit. pro tamen descendit meritum post sacerdotem in ministris. ^{sacrificium applicari}
 tem. Ideo descendit maior minorq; fructus ratione dispositi. 2
 omis. 3. cui postq; sacerdos applicat, sic hinc Trident. conc. sess. 3
 25 cap. p. Vbi etiam hoc 2 adiungit semper prodesse defunctis
 quamobrem semp debet sacerdos mentionem facere defunctorum
 causa addit in sess. 22. cap. 1. Licet anima non possint satis ^{cur dicitur merito fa-}
 facere (s. per poenas meritorij) potest tamen a nobis vivis ^{cor dicitur applicari in}
 illis satisfieri. Pulchre tamen D. Aug. distinguit meritum ^{missa}
 in defunctos descendens in Enchiridio ad Laurentium cap.
 100. Hoc nigr sacrificium quoddam fauet ut sit plena re-
 missio. Alijs ut tolerabilior damnatio. s. lenietur in purga-
 torio poena. Non enim de damnatis intelligendū est D.
 Aug. licet in sui loq. videatur. tamen non nate docet
 consequitur D. Aug. pro valde malis & damnatis & pro

3. Tamen ut dicitur in
 quatuor magis animum ad hoc
 sacrificium applicari

cur dicitur merito fa-
 cor dicitur applicari in
 missa

S. Augustinus

Be. q. by. factis in h. h.
officiis.

cur in p. de Beatis offerri

sic D. Cyrillus.

sic D. Aug.

sic D. Hieronymus.

Idem. q. applicari in h. h.
v. h. h.

in factis non baptizatis nil prodesse sacrificium in Enebr.
103 cap. Idem h. D. Greg. 4 dialgor. cap. 44 pro damnatis
non esse orandum docet in conc. Bauarense can. 34, qua
drem qui sibi uolentis manus miserunt, uel publici us
vrij sine poenitentia moriantur, uel in simili scandalo
uatio, pro illis non esse orandum denueritur. D. Cyprianus
priuatus episcopus statuit per totum suum episcopatum
ut non pro illo mortuo ad altare fieret memoria qui
clerum ad secularia negotia traxisset. Idem uenit in
4 mag. schola st. dist. 45. Non potest em pro beatis offer
ri, quia est sacrificium propitiatorium, potest tamen mor
tali applicari. sic D. Cyrillus Catechesi. 5. mystico dicit
offerimus sacrificium pro sanctis patribus defunctis episco
pis nostris sanctis Christianis, qui sancti dicuntur. ut si
nondum sanctitatem in coelo consecuti sunt, eam ac
quantur. non autem pro ijs, qui iam deo ipso fruuntur.
propterea facimus in memoriam sanctorum beatorum ad
sacrificia pro gratiarum actione. sic D. Aug. 22. de ciuit
dei cap. 10. non sacrificia offerimus martyribus, de deo
immolamus, ut proficiat sanctis ad honorem, nobis uero
ad salutem. Sic em D. Dionys. de coelst. hierar. cap. 3.
Potest tamen etiam applicari pro temporalibus, quia
Ecclesia dicit pro nostra & totius mundi salute. Quibus

lib. 4. de vita S. Constantini cap. 48. offerri dicit pro com-
muni pace. D. Chrysost. hom. 21. in acta offerri pro terra
frugibus, sunt in ordinariis missabilibus varij alij modi, pro in-
firmitatibus, pro sponsis, pro tempestate amouenda, pro victoria,
demum uero uerbo fit sacrificium offerri missae, pro omni co-
modo, quod credit corpori domini mystico, s. pro quavis uti-
litate cuiusvis hominis. Sic tamen intelligendum est pro
rebus his non applicatur ex opere operato, sed in modum
impetrationis.

DE MERITO

sacrificij seu fructu quid censendum.

Fructus sacrificij unus est, & infinitus, & infiniti meriti
extensionis. Si missa est igitur infiniti ualoris sufficit
pro peccatis omnium, tam uiuorum, quam mortuorum, sic
Caietan. in 3. D. Thoma qst. 79. art. 3. & in opusculis tract.
3. tono 2. Syluester in uerbum Missa qst. 9. Opinio
2da est D. Thoma cum quibusdam alijs, quae est multo
uerior & probabilior, quod tantum hoc sacrificium rone
Christi sit infiniti meritorium, non autem prout opus
est sacerdotis. Pater enim omnipotens non sinit in ope
sacerdotis, sed multo magis in opere filij, quod ut semel
in ara crucis cruentum oblatum fuit infiniti ualoris,
sic illius perfecta presentatio quae fit in sacrificio missae
est infiniti ualoris, sic loquitur D. Gregor. hom. 5. in Euange-
lia dum addit, non expendit Deus quantum, sed

quae in mallegenda

Prout opus

Opinio

quae hoc sacrificium fit
merito personae, et
quae non

Nu non remittat, in pie
assistens nobis applicando merito

D. Cyprianus.

D. Cyprianus.

D. Marialis.

D. Gregor.

D. Nazianzenus.

S. Damascenus.

D. Paulus.

D. Paulus.

quae haec intelligenda.

Pro sacerdotibus cum laicis
communicantibus stola

ex quanto operatur sacrificium. Dubitas igitur num hoc
peccata remittat, cum pie assistis tibi applicando, merito
Trident. conc. sess. 22. cap. 2. sic Ades. Dng placatus gra-
tiam & remissionem concedens, crimina & peccata. Gran-
nigentia dimittit. D. Cyprian. serm. de coena dni, dicit
valere ad sanandas infirmitates, tollendas ingrates. D.
Marialis ad Gordianenses cap. 3. quod Iudaei q. invidiam
immolarunt nos in ara sanctificata proponimus, scienter
hoc solo remedio nobis vitam mandandam & mortem effu-
gendam. D. Gregor. 4. dialog. cap. 58, haec uictima ab
miseritu aeterno animam saluat. Nazianzenus orde
hoc ngt sacrificio passionis, & divinitatis participes effi-
cimur. Damascenus lib. 1. 4. cap. 14. de orthodoxa fide
Hac hostia meruita omnis cordis & purgatio. In
Liturgia D. Pauli sic legitur, ut delicta delcantur que
commisimus. Ad Heb. 5. offertur pro peccatis. Sic eni
haec omnia intelligi debent, ut pie assistenti impetret
gratiam poenitentiae in gravioribz peccatis, leuora uero
& auofidiana prorsus delcantur, & non raro una cum
culpa & poena, prout assistens dispositus fuerit.
Quid censendum de decreto Baecarauenfis concilij.
Hoc uult sacerdotem sub poena inferenda excommunicati-
onis, dum cum laicis communicat stola habere?

super

Super utrumq[ue] humerum extra suum sacrificium
olim responderunt si ad solennia missarum audeant,
hoc verum esse, si autem in privato altarij vel sacello
cum uno a flexore communicet, non incurrere in cano-
nem. Quareq[ue] vero cap. 21. manual. num. 54. exponit
in solenni summo sacrificio: non tamen iam amplius

*Hoc peccatum amplius
obligat sub peccato seculo
si q[ui]ntu[m]*

Quando sacerdos non ieiunans potest
communicare?

Tres sunt causa, in quibus licet sacerdotibus pro
altaris ministerium implendum, vel pro sacramenti
reuerentiam non cibum & potum Eucharistiam sumere.
1° propter offerendum sacrificium, quando loco vini
aquam misulat sacrificatorio aduenit frigida postquam
functam hostiam & aquam, tunc n. debet vel
solum sanguinem consecrare, vel potest etiam utramq[ue]
ferre consecrare, magis tamen receptum est
ut sanguinem solum consecret, magis n. verum
est ut sit integritas sacrificij, quam ut ieiunans com-
municet. De D. Tho. q[uestio] 83. art. 6. p[ar]te 3. Ad q[ui]n-
re cordatur in altarij post consecrationem se mare
comedisse, nisi mala fide accipit tenetur p[er]icere.
Si autem nondum consecrasset circa temp[us] Euangelij

*cum loco vini aqua
misula post q[ui]*

*cu[m] deinde post consecra-
tionem comedat se non tenetur*

3.
Si sacerdos ab agnitudine
mista n. pot. fieri.

quid faciendum si post sacrificium
reliquias calice portata.

quid negant esse sumenda
Car.

Alii longe probabilius affirmant.

Et cur.

Notandum hinc

Si sine populi infamia fieri posses, melius faceret ab
altari recedendo. Tertio quod aliquis sacerdos agri-
tudine correptus cogitur desistere de sacrificio, cum
si non adsit vicarius, sacerdos etiam praeclusus tenetur
perficere sacrificium & coequare sic concil. Tolosan.
7m cap. nihil. Et cap. 7. can. 1. Dubium
quid faciendum sacerdoti, cum post sacrificium re-
derit in calice particulam. quando necessum est sac-
doti reliquias sumere fragmentorum post calicem de-
lutionem. putant quidam, quia Christus est, sub calice
particula visibilis totus & integer non posse sumi. sic
censet Paludanus dist. 9. q. 1. S. Antonius 3. part. n.
cap. 6. & concil. Radisponense. n. can. 6. ubi dicitur
vicarius etiam pueris reliquis. Tamen quidam hi cen-
seant, licet sumere sacerdoti & debet sic docet Cuius
in summa. Dmca Soto dist. 12. n. 4. q. 1. art. 8. Ne-
quid cap. 25. Summa numero 89. quid est comple-
mentum prioris sacrificii & conuincit. sic Scotus in
4. dist. si particula adheret calici superfundat
vinum & sic simul sumat, sic etiam, si palato ad-
haereat, idem faciendum est. sic Syluester in uerbo
Eucharistia num. 2. q. 9. Non tamen sunt sumenda
particula tota peracta functione, sed post abrespon-

ab altarij. Sed dicis quid agam. *Ag. in sacrarium in*
alterum diem recondes. *De doctrina nob. lib.* Cum sacra tua hostia
sumes, uel si laicos communicaturus est illig particula
superpones non autem laico. *De doctrina nob. lib.* Fine particula in modum
communione dabis non quod deesset aliquid, sed ille
forte non firma fide aliquid dubij pati possit.

An laicus possit non ieiunio sumere?
Quod ad hoc Apoli constituerunt ad reuerentiam

et honorem sacramenti ut sit prima cibus qui nivet
in or hominis supra dictum est. *De August. teste.* Et habet. D. August.
epist. 118 apud Pridorum lib 10 officiorum ecclesiarum
cap. 18. Vbi sic loquitur placuit Spui. sancto ut per
altor in honorem tanti sacramenti in or christianu
pug dmi corpus quam ceteris cibi recipiantur. *D. Cyprianus.*

Cyprianus epist. 63. Tertullianus lib. 2 ad uxorem. Cartha.
genense conc. 3 can. 29 & multa alia non tñ impedit
si casu aliquid sumatur in modum saluati. sic fit D.
Thomas & Paludanus in 4 dist. 8. Abriena in uou
Communio. *Tertulliano.*

Nota errare eos, qui putant non esse iei.
iunum hominem, nisi intercesserit somnus, satis n. est
a tempore consueto & patrio more abstinuisse a cibo
nulli enim sancti uigiles duxerunt noctes, nullo tñ

De doctrina nob. lib.

*Agostolus consolatio 3.
de a. Ieiunio, sumere.*

D. August. teste.

D. Cyprianus.

Tertulliano.

*Ho tu ieiunij si esse aliqd
sumere p. parte idem.*

*Si q. no dormierit, sine
nox ieiunij.*

Qui.

Quod sit, ut dormiat.

modo impediti a communione. Expediit tamen, ut som-
nus intercedat, pro meliorem animi dispositionem, in re-
quiescente enim cerebro, nec potest esse illa pietas, nec sensus
illa spiritus affectio, quae plurimum confert ad ali-
quam dispositionem.

Quando non ieiunus potest laici coartare.

Cur hoc fieri non oportet.

Ratio sacrificii.

Ratione personae.

Nota 1.

Cur in tua personae, propter non
habentis communione.

Secundum.

Cum hoc praecipuum de modo communionis, ut scilicet su-
matur a ieiunio, sit Ecclesiasticum, & neque positum
patitur exceptionem propter graves & certas causas, &
ratione ministerii seu sacrificii, de quo supra. Ad ra-
tionem personae, aeger non potest non ieiunans communica-
re, sed si per canonem non excipiat, tamen nunquam
censuit Ecclesia illum in ieiunio. Nota errare plu-
rimum eos, qui putant aegrum non ieiunans. Tan-
tum semel in infirmitate communicandum, & si dia-
decuraverit. Licet in his fortiter praebere, quoties pro-
babilis necessitas exigit, nec octavo quoque die illis
neganda communicatio semper non habet rationem
utilitatis. Tamen nisi singularis intercurvat necessi-
tas, vel variatio morbi non esset frequenter illis
danda. Haec res, & si in utramque partem graves
habeat auctores, optime tamen relinquitur pro-
prii sacerdotis iudicio.

Nota 1° olim quosdam omni diei tempore, dum
infirmus communicandus esset, nec esset praesanchficia
tio seu hostia sacrata partem faciebat sacri sacer.
dot & consecrabat etiam si sacra deessent vestes, nisi
arymus panis, in fermentato & vino transigebat sacri.
ficium & sic agram communicabat idq omni loco, sic
cum Marto re n. 4. mag. dist. 49 q. 3. ad quintum
venient multi theologi. Nam uero res declarata est, &
accessit prohibita in conc. Constantiensi sess. 13. sic
sentit Dñiq Soto n. 4. dist. 12 q. 1. art. 8. Indicat
hanc sententiam Trident. sess. 13. cap. 8 & Navarra in ma.
nualj cap. 21. num. 53. Nota 2° si quis afficien.
tus supplicio, mane comedisset, magistratq nollet
in alterum diem differre, hinc sine communione plec.
tendus? nequaquam, sed nisi sit potus, & dispositus
iudicio sacerdotis, omnino communicandus est, si
etiam qui uoluit confitey non adeo qdem infirmus
merdit in epilepsiam, factus uidetur esse periculosus
estq a latere cordis, dum usum retinet lingua est
communicandus. Item qui cadit in lucidam frenesi
metu in sequentis mortis uel grauioris freneseor
cum aliqua dispositio este sit, & adhuc dominat
ratione absente periculo reuersionis curandus est.

scilicet periculo obitu
no uolunt communicandus.

quia tantum.

sic uolens gloriari.

Et quia Thorellus
aliqui.

Vtrum minister indignum debeat
ab altari depellere?

Zelus ss. PP.

D Chrysost. hom 83. in Thaurum sic loquitur. Non
parua nobis o sacerdotes immanis poena si quam
improbitate tenent. scientes admittant ad sacram
Eucharistiam. sanguis Christi de manibus uestris req-
retur. D. Gregorius graviter reprehendit eos, qui post
publicum lapsum sine publica absoluta poeniten-
tia admittunt. D. Augustinus in libello. de hom. hom. so.
graviter in hoc invehitur. Nota haec omnia sumi

Exploratus item.

Quando publici peccati
reprehenduntur?

Cur.

Ratio huius.

Quid, si occultum.

De peccatis publicis & scandalosis. Absolvetur
loquendo tenentur sacerdotes eos repellere, dum id sine
scandalo fieri potest, quia non debet sanctum dare
canibus. sic statensis p. 3. q. 48. & Albertus 4. dist. in
Nauarq. cap. 11. manual. num. 55. & Sylvestrus in ver-
bo Eucharistia. Rationes horum haec sunt, ne cooperetur
alteri peccato, ut sit fidelis dispensator mysteriorum
Dei. Si uero est occultum peccatum, & illi constat eum
non confessum, nec si commode priusquam illum
monere, & si sit enorme peccatum, debet tamen illum
communicare. Exemplum habes in Christo dno
qui Iudam talem coicavit, nec sacerdos inducit
ad

ad indignè communicandum, sed cum non abis
 potest permittit. Si in talique etiam hanc difficul-
 tatem: quidam confessus est parochio, non potuit il-
 lum absoluerè, nec uoluit interim accedè cum alijs
 ad communionem: poteritne parochus tibi præbere
 Euchariam. R. Potest & debet præbere, id adeo,
 ut ne qdem signum det, quia sanctius è sigillum se-
 creti, thanusq in commodum ex illo fracto sequeret,
 quem ab huius malitia, dum sigillum fractum in plu-
 rimos reducere poterit, ne scellent sua peccata con-
 fiteri, iste enim forte ea prudentia doctrina est, ut
 sciat, quomodo digne possit communicare? si sentit
 Gabriel. Behel. Adriang & Nauary in sum. cap. 21.
 num. 25. licet sit intrinsicè malum indigno dare com-
 munionem, & reclamet gloria, dicit in parochia practi-
 case conformare scire qd expediat talibz circumstan-
 tijs dare. Nota quod possit nullo modo suspecto
 de crimine negare Euchariam, uide prædicto loco
 Dnicum Sola, nec amplig dicit dare Euchariam in cri-
 minis purgationem, licet illud ipsum approbent conc.
 Wormathense cap. 10. & 15. (fuit n. palmarum episcopa
 led erravit) sic docet D. Thoas in 4. mag. dist. 9.
 estq omnia iuris canonici doctorum sententia,
 in prædictis sententijs nõ è sequendy. Mago. Fabriena
 aut D. Bonaventura.

*Obsequio qd casu
 reseruat, an coimuni.*

Et aut?

*Suspecto tñ d crimine
 danda è Euchar.*

*Ita amplig permissa
 Euchar ad delatione
 criminis.*

An quis teneatur communicare?

Magnum tunc Halensis

ita vult temere iure dici
no.

et quia hoc a Christo

3° p^o p^o sumitur Eucharistia

1 Sacramentalis.

2 Spirituales.

3 Spiritus et S. p^o.

Non teneri quengquam s. Euchariam sumere, nec esse divinum, nec humanum praeceptum docet Alexander Halensis q. p^ote. q^ost. si. Addit nec posse esse sciente ratione aut auctoritate probari Christiani hominem teneri ad s. Euchariam necessitate salutis, q^om s^o Inham D. Tho. in mag. docuit. Idem autem opinio est ferme omnium doctorum, iure divino teneri hominem Christianum, cum ad annos discretiōis venerit sacram Euchariam necessitate salutis sumere. Sic docet Carletanus & Soto. q. d^ol. 12 q^ost. 1. art. 11. ibidem D. Tho. & omnis theologorum schola, per q^o voluit hoc praeceptum a Christo Joan. 6. Dixi manducaveritis. Alij vero inter quos est D. Gresham magister apologia idem hoc praeceptum positum esse Lucae 22. Quia facite mi meam commemorationem. Trident. conc. sess. 13. cap. 2. servator summi voluit, ut spiritalem animarum cibum, ut idem patres cap. 8. distinguunt hiidricem sumptionem. 1° sumit sacramentaliter a peccatoribus. 2° spirituali voto, vel desiderio & fide, una huius sentit fructus sacramenti. 3° spualr & sacramentalr ab ijs q^o digne auerunt & parem angelorum iam sacris

uel amibibus accipiunt in coelo sine uelamine mandu-
 caturj. Sufficit neq̄ q̄dā modus. Ag. sufficit eodem <sup>sufficit etā, dū sta-
 tū regit.</sup>
 tempore necessitis, dum ex causa terij adhiberi neq̄,
 ut dum infirmus perpetuo dormit, uel nimia debi-
 litate neq̄ transmittere, uel deest in periculo uita
 Euchria, ut in naufragio, in bello, uel dum quis in la-
 trones incidit, uel Similis est casus, dum effraenter,
 desiderio & fide uia communicabit. In autem pt
 haberi sacra Euchria terij modus adhibendus est
 sic S. Lucia transfossa collum abstrinuit uita, do. ^{S. Lucia.}
 nec sacram sumpsisset Euchria. sic Maria Magdalena ^{S. Maria Magdal.}
 moritura ad templum accessit a sancto Maximo Eu-
 chria suscepit & exspirauit, ad utramq̄ historiam
 alludit Chrysost. hom. 24 in sm ad Corinth. Nota olim
 ab usum per simplicitatem irrepsisse, ut em mortuos <sup>No amplius mortui
 uerenti.</sup>
 communicarent ad corpus p̄p̄ta Euchria. sic dialog ^{factū S. Benedicti.}
 2 apud Gregorium a S. Benedicto factum, cum in
 sepulchro non quiescebat, quem morem Carthagin-
 conu zium abrogauit cap. 6. & Amphifiodorensi conc.
 can. 12 decreuit nullo modo amplig faciendum, &
 sufficere communionem factam uoto. Trident sess.
 21. dissoluit dubium illorum, qui putabant neces-
 sitate salutis teneri Christianum ad Euchria, & ideo

Pueris morituris nihil abant. docet cap. 7. puerulos non obligari ad Euchariam, sufficit enim illis factus esse per baptismum de corpore Christi. Nota quod nec phrenetici cogent Euchariam, nec illos danda, quia non probant se ipsos. 1. corinth. 11. nec diiudicant cibum hunc, tamen conc. Toletanum 11. non mittit dandi amentis, si lucidum intervallum habeat, emsi id possit plene confiteri, vel qui fuit aliquando prudens solum tamen in mortis periculo.

Cur phrenetici non cogentur

Sed qui, et quando

1. Tantum semel in vita

2. In quibus articulo moriturus

3. Si fuerit in magno periculo

4. Quod ubi non tenentur semel in anno sub p. m.

Sic Car. h. 1. Tit. 8. 24.

pueris morituris nihil abant. docet cap. 7. puerulos non obligari ad Euchariam, sufficit enim illis factus esse per baptismum de corpore Christi. Nota quod nec phrenetici cogent Euchariam, nec illos danda, quia non probant se ipsos. 1. corinth. 11. nec diiudicant cibum hunc, tamen conc. Toletanum 11. non mittit dandi amentis, si lucidum intervallum habeat, emsi id possit plene confiteri, vel qui fuit aliquando prudens solum tamen in mortis periculo.

Quando obligatur Christianus ad Euchariam
Sententia prima est, illum tantum semel in vita obligari. Caritatem in summa. verbo Communio suam sequitur hanc sententiam q. 102. art. 11. Ita sententia semper hanc in articulo mortis obligari, q. sententia adeo est recepta, ut sine peccato aliter fieri non posse videatur. sic Bonaventura in q. dist. 10. Syl. uester in verbo Euchariam cum plurimis alijs. Ita sententia iam proxime observanda est, omnes eos q. ad nos discretionis venerint sub mortali peccato teneri semel in anno a die palmarum usq. ad dominicam in albis semel cogere. si defuncti vident. sess. 29. versus sess. 13. can. 9. ferit eos qui negant anathemate, idem decrevit conc. Lateranense

can. Oris utriusq sexus sub Innocentio 3. & q non
 fecerit & mortuus ante confessionem illiq conc. iudi
 cio cap. 21. non est sepeliendus in loco sacro. Nota 1.
 variam, dum hoc tenetur pcepto, postea quibq sine con-
 fessione coiccare, non n. tenetur ad confessionem nisi
 sibi sit confessus peccati mortis, Do non tenetur in
 articulo, nisi semel confiteri sub pcepto idq quocunq anni
 tempore facere potest. Nota 2. in Mediolane
 si Ecclesia d. em in Hispania satis fauere, qui a pri-
 mo die quadragesimae usq ad dnicam in albis tenet
 coicavit, hoc C. privilegium illis datum est a Cle-
 mente 7mo. 3. Nota si desit confessariq, q post
 illum a reservatis absoluerit, cum propriq gressu
 rig non habeat ptem, potest contra h. accedere. Do
 si adit tantum diaconq. 3. si deficiat loquela & si
 non novit idioma sacerdos, uel em si deest aptus
 confessariq. 5. si confessariq non est tenens, secreti-
 b. si non sit ptem absoluentis. si accedent ad com-
 munionem p. rig occurrat mortale. Di his modis sola
 contritione praemissa urgente pcepto Ecclesiae p
 coiccare, dum autem commodum natus fuerit
 confessarium, confitebitur, & si p. rig contritione tm
 iustificatus fuerit, ut digne communicari, quia

qui scus, n. humilis
 in loco sacro.
 Nota 2.
 2.
 3.
 Mediolani et in Hispania
 quos quadragesimae die
 coicavit satis fit.
 3.
 quia q. p. h. h. h.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.

Confitio includit votum confessionis. Ideo Trident. con-
sess. 13. can. 11. sic loquitur: si quis solum dicit confitio-
nem sufficere habita copia confessionis, quos mor-
talis peccati gratia gravat, sit anathema. Dubium
An igitur is, qui transgressus est hoc preceptum, statim
teneatur confiteri & communicare. R. Potest hoc
gressor sine peccato transgredi, & is non tenetur nisi
sequenti anno sub peccato. v. g. confessarius illum
suspendit a communione, quod fieri multis de causis
potest. 2do infra est optimorum autorum in eum
qui cum peccato transgressus est, non teneri sub novo
peccato ante sequentem annum. sic Antonius p.
2. tit. 9. & Sylvester verbo Eucharistia. 3i Alij dicunt
si per impotentiam non complevit preceptum, quan-
tum potest confiteri tenetur. Censetur impoten-
tia, ut si in mercato. v. g. apud hereticos versari vel
si perpetuo vomitaris, vel si spirituale impedimentum
est, de quo confessarius illum suspendat, vel simile
genus impotentia, tenetur talis, cum potest primum mor-
taliter, moraliter nunquam, non autem statim sub peccato
mortali, modo non differat ultra tempus alterius pas-
chalis, sic D. Tho. 4. d. 13. Navar. c. 21. man. num. 45.

Debitū & transgressio
confessionis temp. defici.

1.
Quādo tenetur.

2.

3.
Et quādo tenetur.

quae impotentia sufficiens?

Quid censendum de ministro ratione

sacrificij

Logman de ministro, qui ministrat sacerdoti, de conse. ^{leg. adhibet q. tunc.}
 dist. 1a. citatur ep̄ta A. haclefi in qua sunt haec uerba
 Nulcus praesumat dicere missam sine duobus manifeste
 respondentibus, quos secum testes adhibeat, quib; serant
 personam Ecclesiae. plurib; id docet Soter ep̄ta. 1a. ad
 qdam conc. seuerē statuerunt. Moquntur nunc can. 43
 uult ad ming unum esse identem, ut uerba q. dicit
 sacerdos sint uera: ^{duae opinionēs} Duae sunt opiniones haec de re
 una haereticorum, q. planē damnat priuatum sacri-
 ficium; altera quorundam catholicorum nullum
 regni ministrum. ² sic Durandus lib. 2. de reb; Eccliae
 cum sacerdos dicat non, dñg uobiscum, s̄ dñe
 exaudi orationem meam. ² Conclusio, de fide non
 est prescriptum, nec lege diuina, ut missa fiat coram
 plurib; aut uno. ^{Conclusio 2^a} Conclusio de fide est priuata
 missas esse uabidas. Est q̄tra Lutherum & nri seculi
 haereticos. Probi in solitarijs ohim locis missa fiebant
 etiam nullo praesente nisi sacrificante. <sup>q̄tra priuatas missas
 ee uabidas.</sup> sic docet
 Ono Luniacensis. sic D. Gregory 4. registri cap. 4. &
 hom. 37 refert Cassium Natingensem ep̄m in priua-
 to oratorio celebrasse. Meminit D. Aug. 22. de triuit.

Conclusio 1^a

2^a

q̄tra priuatas missas
ee uabidas.

Josephus Sacerdot.

Dei cap. 8. in Hesperij domo suum sacerdotem cele-
brasse, ipsoq; sacrificio domum ab hostione diaboli libe-
ratam. Solomon lib. 7. cap. 5. refert D. Marianum
in privato oratorio semper celebrasse. D. Nephro lib. 8.
cap. 31. refert S. Ciceronem in carcere catenis onusti
iacturam, & supra proprium pectus iacuisse celebra-

An sit unus minister sufficiens

se. Quod non sit unus minister verus, nec sit de
fide, nec opus ipsum asserere, sit hereticum, vel erro-
neum, patet, quia per traditionem accepimus in om-
nibus prope ecclesijs quosdam solos celebrare. Ut
necquam dicit vel conc. vel papa rem hanc fidei
esse, aut legis divinae. Est tamen unus minister

Est unus sufficiens iure ecclesiastico.

verus iure ecclesiastico, ut habetur in Trid. sess. 22. cap. 6. & can. 8. Vbi damnauit predictam
hereticorum sententiam, & alteram eorundem, qui esse
dicunt priuatas esse missas, in quibus solus sacer-

In priuatis sufficit unus.

dos communicat, determinat conc. satis, esse in
priuatis missis, si unus sit minister idem. In pu-
blico sunt plures pro ratione loci, diaconi, sub-
diaconi, nec amplius Soterius aut Anaclethi preceptum
obligat, si non uelint plures assistere. Satis est
unus assistat. sic Alexander Halensis q. 1. 16.
sic decreuit Basilicense conc. sess. 21. Item conc.

Constantiense sicut prius dictum. Moquentinund
 in omnibus patres reprehendunt eos sacerdotes, qui
 privatas missas sine ministro celebrant. Antoninus
 igitur non sit tamen minister assistens femina, si in ^{Femina n. ut sacerdos}
 alius huius requereat, potius sacrificium omittat. idem ^{facient ministrum.}
 uentent reliqui quoque doctores. Si uero sit dies festus ^{Tunc ideo missa emittenda.}
 potius sine ministro celebret. Antoninus 3. pt. h. ^{Sic dies festus potius sine}
 13. cap. 6. & D. miq. Soto m. q. dist. 13. q. 1. Non ^{ministro operetur.}
 tenetur tamen, ut haeretici uolunt, communicare,
 sed si semet sicut fideliter ministrare & respon-
 dere; dicto loco Soto putat tunc em. in die festo, ^{si q. ministro assistens}
 si caveat ministro respondente, non celebrare, nisi ^{opus deo debet.}
 admodum sollemnis sit dies, & praesumat de papae
 gratificatione, scilicet interpretatur uicentia. Longe aut ^{qui moniales ministrant.}
 tem moniales remota ab altari, urgente neces-
 sitate & uide & ministrare possunt. sic Innocen-
 tii Syluester & Fabiana. Dubium, potest
 ne sacerdos celebrare pro eo, qui in profanato templo ^{in pro q. in morte}
 mortuus est sine poenitentia. Non debet pro ^{p. mortuus, operetur.}
 illo offerre D. Greg. 24. moral. cap. 13. quia homi-
 ni mors est quod angelo casus. moriens igitur in
 mortali, non potest esse particeps sacrificii. Aliud
 potestne sacerdos celebrare in profanato templo?

Non pot. sub peccato p. m.
q. in p. p. templo sacro.

Prohibetur sub peccato mortali in cap. episcoporum
de privilegijs in 6. Celebrare curiam missam
extra locum divino cultui destinatum, vel extra eccle-
siam vel oratorium domus privatae, quod huius rei
causa ab episcopo designetur. Trident. sess. 22. Pon-
tificale Romanum 13. Si Navarrig & praedicto loco
Sofus. Extra tamen locum talem celebrare mortale
est, vel em. dum locus, in quo celebrat est profanatus
potest tamen nunc, sicut & olim iure communi dis-
pensari, ut in privatis adibus. in campo bratore alij
locis causis debitis celebretur. Non hoc sustulit
Trident. con. sed mandavit tantum epis, ut curent
in locis sacris celebrari. potest autem epus, magis
abbas dispensare, ut hic conc. Moguntinum cap. 1.
Ius canonicum ca. 2. q. 1. g. cap. Concedimus. Syl-
vester in missa, si necesse est in casibus deputatis
vel facilius recessus ad epum ipse sacerdos, potest
habita rata habitom. spe celebrare. Si Navarrig
22. Antoning. Soto & alij. Paulus 1. archy. bricta
hi nostrae dedit ptem in privatis adibus celebrandi
& quous alio loco. Videbatur hoc ius persisten-
tium antiquatum, quando v. Gregorig. 13. in

Sed si fiat dispensatio.

For. abbas Concilio Trid.

quis pot. h. dispensare?

quid sit h. dispensatio
in locis alijs, q. in templo
sacro p. m.

Sacros T. s. s.

bulle anno 1275. hoc ius renouavit.
 Olim legimus quaedam exempla, quae non sunt imi-
 tanda. Sicut Luciam, & illius S. Malis, qui in mari:
 bus duorum diaconorum celebravit; non licet in mari ^{quado remanet flumine}
 uel in flumine celebrare, nisi sit tunc sacrum pro ^{esse sacrum facere.}
 deratione praesentium.

Quibus rebus profanatur templum?
 Primo effusione sanguinis, uel uolenta, & iniuriosa
 suffocatione, uel debilitatione membri. sic fit Coli-
 hang fit. de privilegijs cap. 14. In uero sit correctura ^{scilicet si uoluit illa}
 uel etiam medici ^{lume} arte per fugo, quaedam sanaria ^{effugit uel a correctore}
 non profana, s. sectio ^{lume} uel etiam sudimode.
 rator, aliusue in modum discipline, quempiam peccati
 hmoi templa profanata permittit pontifex clemens
 & anno centis q. b. quaedam regulares maxime in ^{ita religiose possunt}
 terris infidelium orientis possunt reuerberari, ^{bellum mouere.}
 tantum dicto de profundis & aspersione aquae
 benedictae. Vide in privilegijs ordinis praedicatorum. ^{Prædicatores.}
 Eandem oten non restitutam permittit Gregorius 13. ^{Baris 5. 2.}
 patibz Societatis impetrando Eberhardo. ² ^{Illiusa humani seminis}
 illicitam humani seminis effusionem templum pro ^{effugine}
 sanatur. con. Gangiense can. 20. Babylonense
 can. ultimo. Carthaginiense sim can. 14. Si si

Si infidelis, hereticus, qd.
mancipatus in Templum su. congre-
gatione

Quis excommunicatus, qd.

4.
Si maior pars parietis fi-
mil. correat.

Hic fit, ut compleretur sit
parietis dicit publici scilicet

quis infidelis actu de nuntiatus, vel excommunicatus
vel interdictus sepeliatur in templo. Si talis fuerit
qui secundum cor. Constantiense sit vitandus, qd
si tantum excommunicatus, cum quo adhuc nobis
permissum est agere, cadaver illius non plus parietis
pat. de iure excommunicatus, imo magis, quam vivus
quare si cum vivo conversari viderit, mortui cadaver
non profanat templum. Nec clericus sepeliens mi-
dis in censuras. vide Narvarrum cap. 27. num. 137.
& in conc. concilio. 15. Idem censet Victoria. De libere
& omnes canonice. 4to profanatur quando omne
vel maior pars templi deicitur. Tum vel est bene-
dicendum, vel consecrandum. & pro multis casu
prestat benedicere, quam consecrare, si enim tan-
tum benedictum fuerit templum profanatum, qui-
vis sacerdos iure communi aspersione aque bene-
dicta potest reconciliare. dicendo semel. Misere-
re. sin. vero consecratum fuerit, debet ab episcopo
reconciliari. Nota nunquam propter hoc dicitur
suis templum profanari, nisi publice sciant, quam-
vis sunt occulti, enim parochus sciat & aliquot pa-
uci homines, vel ipsi conscij mali, non est profanatum
possunt tuto peragi divina, si dictis locis profanari

auctores censent. Nota id quomodo dicimus in constantiensi concilio tantummodo publice denunciatos & clericorum percussores vitandos esse doctum, cum ne nota de hisce rebus in concilio constantiensi reperiamur. Fatemur nil esse in edito lib. de concilijs, hac de re tamen in ipso concilio hoc esse decretum, docent, yq. concilio interfuissent, ut D. Antonius. parte. 3. tit. 26. cap. 2. tunc exemata de summa Ecclesie cap. 100. cum multis concilijs, qbz credendum est. Cui non potius tribuitur concilio Basiliensi, cum in eo manifestissime sit tractatum. Rg. 1^a ga illud concil. fuit a Gregorio non enim fuit praesens per totum a pontifice designatus. Ad ga hoc in paucissimis tantum decretis a Nicolao quinto est receptum. 2^a ga Eugenius 4us praeter paucissima, inter q non est hoc privilegium, reiecit decreta Basiliensis concilii. Cui non Bitunensi, quod & illud decretum proponit magnifice. quia illud tantum episcopale est. Ad ga illud conc. pontifex tantum sub conditione approbavit. q conditione, cum non sit recepta concilium non fuit approbatum. Dicendum est cum Antonino Medina. Dnio Soto. S. Maxhnum hoc decretum & fecisse & Constantiensi concilio

In Conc. Constantiensi. capitulo. 26. publico tractatu et clericorum percussores de hisce rebus.

An haec deinde adhibetur concilio Basiliensi.

R. Iudicium & concilio Basiliensi.

An Bitunensi?

R. Et haec inchoat.

quid sentiant de hoc decreto.

R.

R.

=

3

2

=

2

obtulisse, à quo receptum privilegium, & ga summi
 pontifices decretum approbarunt & non in sui concilij
 corpus redegerunt. Ad hoc decretum receptis in
 commune eius concilium generale Lateranense sub
 Leone. 10.º. hinc sequitur quomodo posse à suo parrocho
 etiam excommunicato, quam dicit toleratè sine
 peccato petere sua iura, ut audiat ipsius confessionem
 ut ipsum coicet, reliqua officia parochialia præstet
 ipsi. Nec dum omis fuerit officium coicet
 tunc parrocho in peccato mortali, ubi n. suo iure
 Ad hoc in tali casu potest parrochus contem. & digne sa.
 cramenta præstare sine irregularitate (non quod
 contem. solvat excommunicationem) sed privi.
 legium omis per privilegium solvit pastorem ad hoc
 actus. sic Antonius Dñica Soto. Navarrus medicus
 & Trident. conc. Aliq. ex his dicunt, quod pro illo
 actu invisibilis sacerdos Deus non facit per vi.
 carium, quam per se solvat, quod idem censendum
 est de parrocho in pluribus vicariis excommunicatis.

Quid hinc obponat hinc
 Chianu

Quid Curiam?

Rati.

Quando dicit hinc supponit
 officia sacerdotis.

**DE SA-
 CRAMENTO: POE-
 NITENTIAE**

Longe

Longe difficilimum ingressurus tractatum de poenite.
 ista, brevius, quam vellem multa, temporis ratione
 habita, sunt dicenda. Primo quosdam errores, denique
 nominis sumptionem, eiusque negligentiam (quoniam petiti-
 veria est ad salutem) tradam. Ideo loco tam propinquo
 quam remota materia eiusque partibus cum forma propositis
 quae sit ratio sacramenti indicabo, ut cognitis partibus melius
 totum perspiciatur. 1. Sigillum seu secretum, eius scilicet
 veritas prudentia cum prima parte clavis proponetur. 2.
 denum loco alteram clavis partem indulgentias & censuras
 proponam. quibus in partibus plurimae practicae rationes ut
 particularium hominum gratia agnoscantur intercurrent,
 quae brevitati consulens non disputantis modo in utraque
 partem tradam, sed in ista diffinitioris tutiorem partem
 brevi sententia vel generalibus consiliis, vel gravi auctore quem
 sine periculo sequi liceat proponam.

De quibus actum

quae nabit
temerarius.

Quid de erroribus circa hoc sacra-
 mentum censes?

Censeo non omnes proponendos, sed eos tantum qui nu-
 mer ab miseris a nostris novatoribus sunt reuocati. Primi error
 nempe est error quem antiqui Novatiani tempore supra
 Cornelij docere ceperunt, post baptismum qui in nobis
 tale prolapsus esset, eum non esse reconsecrandum, sed
 solum Deo permittendum. sic fit D. Cyprianus, sive Epiphanius,
 19

Primus error
Novatianus.

si graviter
lapsus non reconsecr-
dant, sed Deo permitt-
tunt.

Clementis

haeresi: s. August. haeresi: ss. quamobrem impudens est
mendacium. Reminiscit parte rda examinis Trident.
con. pag. 90. eos omnino negasse sacramentum in Ecce-
lesia esse poenitentia, & sufficere ad peccatorum remissi-
onem. Baptisma em in gsequens tempus, quod parum dictum
habet in iudicis examinis. Notum optime docuisse.
Cathodorum. s. parvite lib. 10. cap. 11. D. Constantinum
10. Aizeno con. Casium Novatianum episcopi rogasse
cum in omnibus cum Catholica Ecclesia quae de Trini-
tate sunt consentiret, auctoret ad partes catholicorum
vni Casius Alet, nos graviter lapsos non reconuertimus sed
Deo permittimus: ad quem D. Constantinus Tu go o Casi-
scalam caelo adiungas & solus congruedis. quam
historiam paulo post Remonius sui immemor retulit
quos nostro saeculo novi novatiani resequuntur quoniam
aliud verbis significare videantur. Sic Wiclegh. & oer
Boemi haeretici. sic Calceimani si rigidi & laxi Luthe-
rani videntur tamen illorum dicta aliud quasi
significare. Lutherus in Rom ad Galath. sic loquitur.
Nos poenitentiam admittimus sed humanas satisfacti-
ones non necessarias ducimus, quem satis refutat Sti-
mannus in libellum 60 errorum pontificiorum. quod

Historia narrans
et Casio Novatiano

Novatianos et se-
quens nos haereticum

1. Hussite
2. Calviniani
3. Lutherani

Lutheri opinio de
satisfactione

addiderat priori loco Lutherus Catholicos in forma conse-
 crationis nec uerbo meminisse meriti Christi. huius addit me-
 ritum Christi passionis, fontificij adiungunt & male ad-
dunt in forma. & B. Virg. Idem Lutherus de captiuitate
 babilonica cap. poenitentia ponunt papista contributione de contributione
est partem Ecclesie. O Insuperabilem Ecclesie errorem
 haec ne Ecclesia, docet idem libello aduersus papatum
 Romae fundatum qui editus est anno 45. Papa dicit extra
 neas clauas & nisi eas nemo potest terre auiarium petri
 Christus & fides nihil; Christus ^{factus} factus est, cuius soli
 dus, respicit quam ligandi potestatem dederit papa. Lutheri
 discipulus Philippus in apologia anno 46 cap. 12. post multa
 mendacia & reprehensionem sacramenti poenitentiae magis
 ut explicarem trias partes ex labyrinthis sophistarum di-
as ponimus poenitentiae partes contributionem & fidem. Duas sunt poenit
partes, contributione et
fide.
 uidet huius quomodo confidet suum magistrum in captiuitate
 Babilonica Idem Philippus anno 47 de abusijs: quam est
 inegrum per satisfactionem compensari poenam aeternam
 operibus cuius remissionem culpa. Idem in locis citatis anno
 48. reprehendit grauissime tunc. Nirenium. quod patres
 ibidem formam posuerint sacramenti poenitentiae. Hi inaugurat hunc
locum: Lutheri.
 Heshusius negat ullo modo sacramentum, & reprehendit
 D. Hieronymum, quod dicat rem post naufragium tabula

Philippus Melan-
thoni.

Duas sunt poenit
partes, contributione et
fide.

Hi inaugurat hunc
locum: Lutheri.

Philippus Melan-
thoni.

Heshusius negat
esse Sacram.

Et D. Gyrion. qui uelit partem aliquam confessionem
esse, sermone de lapsis uocat formam absolutionis blasphemiam
quod meminerit B. Virg. uno uerbo omnes Lutherani
cum singulas poenitentiae partes regent, tollunt
sacramentum poenitentiae. Calvin. In dnt. cap. p. dicit
poenitentiam tantum esse disciplinam & austeritatem
quandam, qua domans carnem & reuocans a uitijs. Item
dem cum pleura mendaciorum in Catholicos conuulsi
dicit ueterem catholicos torquens, an possit illorum
poenitentia iterari, quod ut prius sicut & illud menda
cium est. Trident. sess. 19. can. 13. ait solus posse iterari
quoties quis in peccatum lapsus est. Idem. Id. dicit
confessionem peccatorum esse impossibilem. quem
damnat Trident. sess. 4. cap. 8. s. Tamen sui non memores
paulo post dicit deo orare iniqua peccata esse confitenda
Tota inquit labor coram deo effundenda est, iniqua peccata
recoGITanda, ut seriamus quos peccatorum flagis lauij fiamus
& haec uerba mentitur in antithetico articulo. par. 1. art. 3.
Cum sui Catholicorum inducit loquentem gerit
Ad confessionem nra est de iure diuino, forma de iure
positiuo, qui etiam negat ullo modo posse dici sacramen
tum. Tamen Lutheri in uisita Saxonia iubet con
seruare confessionem. licet actum per peccatum speciat.

qui Lutherani eliminant
sermone de lapsis

Caluini opinio de
poenitentia.

Dicit, nos uide torquens
an possit illorum
poenitentia iterari.

Secus, locut: Trid.

Idem dicit, confessio
peccatorum esse impossibilem.
Habet, locut: Trid.

Idem negat eo sermone.

Lutherus uult, ut con
fessio seruetur, qui non.

hanc enumerationem cui suis voluit. Regant qdam Calu-
 mitra homini confitendum, tamen Heddbergenses anno
 1577 compulerunt suos ad confessionem auctore Casparo
 Olbriano. Ita iudocentur miseriores. Lutherani Eberhardus
 Eberlein & Bernardus Berhardi supermiserens reuocarent
 confessionem, non tamen ut sacramentum, sed ut Christianis ho-
 bus verum. Heddbergenses hoc modo instituebant. mi-
 nister ingrediebatur domum uocabat in conelauo famulum
 ipsum Examinauit de moribus domini & dominae, postmo-
 dum dimisso famulo aduocabat, animum quem examinauit
 de moribus famuli, postmodum omnibus eo modo auditis in fa-
 milia singulis iniungebat poenam & non raro multam pecu-
 nariam ut paulo numeratior domum rediret, conelamant
 et ab omnibus malle se seipistis eo modo confiteri. In
 Aueram autem sporenses sic instituerunt. Dixit enim
 pro conuione Eberhardy ut tres quatuorue foeminae in
 unam conuenirent aedes, unam alteramue mensuram uini
 comportarent, tunc stato tempore se uenturum & eas ab-
 soluturum, si se adhuc etiam inuenturam unu hanc hanc
 Modus autem ordinarij nigt non placet quo nulla uestru
 simul confitentur in templo. Videre est in Dmco Solo q
 fuit confessarij Cardni quinh' quomodo Norinbergenses
 anno 1553 instituerint per supplicem libellum ut cura
 vel Imperator auricularem confessionem Norinbergan
 rediret quandoquidem post illam sublatam de custo

Cur Heddbergenses
 Caluistie confessione
 Aus ad confessionem

qui ante Lutherani
 fuerunt

Heddbergensium
 Confessio modus.

Item Lutherani
 Aueram hanc modus.

Norinbergenses a Ca-
 rulo V petierunt ut quilibet
 ad aures auriculari con-
 fessio. Et cas.

omnes peiores sunt effecti. Non debuerunt à Carolo Impe-
 ratore sed à suo ordinario Episcopo Archiepiscopo Adriensi pete-
 re. Secundus nostri sacri Error est Lutherani
 & Calvinitarum sufficere ad peccatorum omnium remissionem
 recordationem sacramenti baptismi, quem errorem dam-
 nat Trident. sess. 7. & in Synodis nostris satis refutatus
 est in baptismi tractatu. Tertius error post annum 1550
 convicte novatores fuisse semper sacramentum poeniten-
 tiae in Ecclesia. Admittunt à hoc modo ut solant con-
 fessionem & contritionem & dicant solum consistere in
 absolutione. Quia non singulos sed omnes qui fatentur
 se peccatores posse absolvi. quem errorem se quidem cum
 Scotis hoc sacramentum esse voluerunt, defenderunt
 per Scotum Durandum. Nam in q. mag. uterq. impro-
 punde hanc rem assererent dixeruntq. solum esse de
 essentia absolutionem sacramenti. plus tamen q. illi
 viri tam Calvinista quam Lutherani dixerunt. p. d. 1.
 n. duo doctores docuerunt confessionem & contritionem
 non esse qd. em partes essentiae sacramenti, tamen conditio-
 nes esse omnino necessarias aliqui ut Scotus casus sine qua
 non. quae opinio in Florentino conc. est declarata er-
 ronea & haeretica. Quartus error Lutheri est
 omnium peccatorum poenitentiam solum esse refipi-
 entiam

2tus error et Lutheri
 et Calvin.

3tus.

Qui haereticum iam ab
 his erroribus quibus sit
 convicte.

Scoti et Durandi ex
 his erroribus et omnia et
 haereticis, qui in Flo-
 rentino.

4tus,
 peccatorum

centiam vel novam quandam vitam. Calvinus in antih. ^{Calvini}
deco gra Trident. Cone. uocat reformationem sui negantq
remissa culpa remanere poenam aliquam temporalem

<sup>Negant remissa
culpa remanere poe-
na temporalem.</sup>

Quibus Dominibus denotat hoc sacramentum? **3**

Patres & sacra scriptura varia qdem assignant nomina
potissimum tamen utuntur nomine poenitentia quam no. ^{Poenitentia.}
vincis triplicem, priuatam iam modo maxime usitatam <sup>quod est
1. Priuata.</sup>

2do publica quae in priuatiua Ecclesia ualde fuit usitata ^{2. Publica.}

3um em publice sua scelera proderent, & publicam subi-
rent poenitentiam, secundum denuntiationem episcopi uel
parochij, & non nisi peracta poenitentia absoluebantur

3ia est sollemnis quae sicut olim si adhuc nro saeculo soler- ^{3. sollemnis.}
riungij ab episcopo propter enormia & scandalosa populo
peccata, dum subentur poenitentes uel nudi cum uir-
gis uel euaginato gladio cum candela uel alijs quibusdam

signis certis temporibus ante templum, uel in ipso templo
subsistere, qui tales olim poenitentias egerant sicut etiam
haec tempore non possunt admitti ad ordines sunt n. plu. <sup>Publici poenitentia
excludunt ab ordinib.</sup>

rini canones eos excludentes. sic D. Ambros. lib. 1o de
poenitentia cap. 2. Tertullianus Augustinus & pleriq. pres
Edo uocant multi poenitentia & confessionis medicina <sup>2. Poenitentia et confessio
sunt medicina.</sup>

sic D. Aug. gra Faculum Manichaeum lib. 2. cap. 29
Tertio uocant reconciliationem sui prope omnes patres ^{3. Reconciliatio.}
quia reconciliamur Deo. Victor Viterbensis lib. 2. Wanda.

Wanda in persecutione sic inducit populum clamantem
 ad martyres quis reconciliationis indulgentia obstrictos
 a peccatorum vinculis nos absoluet. *¶* Graeci uocant
 εἰς τὸ λυεῖν, sicut D. Cyrillus. D. Chrysost. & quidam, uocant
 ἄλυσιν. Sicut D. Irenaeus lib. 1. cap. 9. gratia haberes uocat,
 manuum impositionem reconciliationem. *¶* Non raro pro
 uocant absolutionem potius propter pro omnibus peccatis
 ponentes. Haereticorum sumptio nonis proxijs e reuocanda
 Laurentij Valla in cap. 7. 2. ad Corinth. dicit meliorem
 esse uocem μετανοίας & μεταπέθεως quod poe-
 nitentia scilicet hostilitatem commissi tantum, illa uero uocem
 emendationem, nihil itaq; agere qui hostilitatem poeniten-
 tiam dicant. Ut una sit conditio. Altera confessio. Tertia
 satisfactio. Hic praecursor Lutheri est quem sequi Erasmus
 in 3. cap. Math. & nihil sisse dicit errorem obsequisse ex
 publica satisfactioe ut patres nonen poenitentiae su-
 manis pro misero de peccatis debere poenitentiam tantum
 agnoscere tenendum dictum esse, ut sciret solam reuocan-
 centiam quem sequi Caluinus & Beza in idem caput
 qui dicit μετανοίας de μεταπέθεως & factum se
 deinde & poenitentiam post factum sapientia Caluini
 lib. 3. in tit. cap. 7. μεταπέθεως Est post rem uitam
 amicum esse. Lutherus uero epistola quam dedit ad Sur-

4. Homologia

5. Manuum impositionem
reconciliationem

6. Absolutio, et poenitentia
in libro Caluini poenitentiae et cur.

Historia summi regni
euba.

Laurentij Valla opus
uana et elumbis.

Deum Erasmus

In fine poenitentiae

Caluini et Beza

ordinis vicarium anno 1518. & habetur in 1. tomo. Wirken
 bergij edito, dicit se doctum esse (scilicet per Erasmus) etiam
 tandem intelligere veteres errare, poenitentiam non signifi-
 ficare dolorem de peccatis, nec invidere desiderium emen-
 dationis, sed solum amorem iustitiae. Expresse vero sacrae
 scripturae has interpretationes tollit Johes. 2. conueniunt
 ad me in solo corde uestro. Lucae 10. Si in Tyro & Sidone
 sic in cinere & cilicio poenitentiam egerunt. & ad corinth.
 12. Fugiant eos, qui nondum poenitentiam egerunt, per
 poenitentiam odium & dolorem praeteri peccati cum pro-
 positio emendationis. Semper intellexerunt sic. Basyl. Chrys.
 August. & omnes. quoniam etiam omnes uocem hanc Ephraim
 & boni latini sic intellexerunt. Cicero enim. 4. Tuscul.
 extremo inquit Alexandrum Coptum occidisse, reix a se
 manus abstinuit, tanta uis est poenitendi. sic Ouidij

*quid bonum includat
 am. salutem.*

*non oporuit omnes
 abstinere, 5. 5a.*

ss. 22.

3. 2a.

Poenitentia & facta furior ipse meo
 Ausonio Dum Dea qua facti, non fatique exigo poenas,
 Nempte ut poeniteat. sic tu et deuota uocat.

Differre hoc sacramentum ab alijs? *I*

Differre non solum uoce, sed re. ma. forma. effectu, ut
 hic trident. conc. sess. 6 cap. 14. Licet quidam baphtismus
 dicatur renouatio ad poenitentiam, non tamen est sa-
 cramentum poenitentiae. ad Heb. 6. Impossibile rursus
 renouari per poenitentiam, qui lapsi sunt post baphtis.

*quid differat ab
 alijs.*

*Explicatur locus illud
Ius qd S. Paulus ad H. 6.*

num. si hunc locum interpretatur D. Aug. de recta fide ad
Petrum 20 cap. per baptismum n. non solum praeterita sed
etiam praesentia remittuntur peccata, qui semel collatus est
plig conferri non potest. Impossibile est ergo renouari per bap-
tisma ad poenitentiam. Si eundem locum interpretatur
D. Chrysostomus q. 114. Nouatum Theophilact. D. Ambros. Mari-
us pro praedicatione baptismum poenitentiae in remissionem pec-
catorum. sicut et ipse baptismus uocatur quod est baptismus
poenitentiae. Etiam et quia uocatur poenitentia labo-
rius baptismus. Sic D. Clemens Alexandrinus ut h. de-
scriptis lib. 3. h. 17. cap. 17. uocat poenitentiam baptismum
lacrymarum. D. Damascenus lib. 4. cap. 10. Mariansenus
in sacra lumina. Tridentinum uero conc. sess. 14. can. 2.
laboriosum baptismum. Haec causa est cur uocent bap-
tismum, ut per baptismum emendatur a peccatis anima. Sic
in poenitentia obnox ponatur, em purgatur. Differt
autem a baptismo ratione materiae proprie dicta. Proinde
tota materia baptismi est originale peccatum, licet alia
actualia simul dissoluatur. Mater uero poenitentiae sunt
actus poenitentis circa actuale peccatum, nullo modo circa
originale. Differt et forma quia baptismi forma uis
in hac forma est. Ego te baptizo &c. Forma autem po-
enitentiae est. Ego te absoluo. uel Te absoluo, uel uox
aequalis. A reliquis autem omnibus sacris differt

*Poenitentia remittit peccata
baptisma et poenitentiam*

*Poenitentia est baptismus la-
boriosus in laboriosis baptis-
mus*

Et uocatur uocatur

*qui materia differt a ba-
ptismo materiae proprie
dicta*

qui uocatur forma

*qui forma
aequalis*

poenitentia nra forma & sine. Est autem duplex ^{poenitentia duplex}
poenitentia alia est sacramentum unum ex septem ^{2. 5. artic.}
de qua paulo post alia est virtus p[ri]m[us] moralis p[ri]m[us] theo[logi]c[us] ^{2. Virtus.}
b[ea]ta. Quomodo cognoscas esse Virtutem?

Ex obiecto formali colligitur q[uod] sit specialis aliq[ui]s habi-
tus poenitentiae, quo fit prompt[us] anim[us] ad g[ra]tiam & op[er]e
ratur cum delectatione, n[on] t[ame]n alioquin minime delectabilis
cum poenam habeat adiunctam. Est habitus supernaturalis
est simpliciter virtus, manetq[ue] in formis in peccatore, sic t[ame]n
prope omnes theolog[os]. Sic D. Tho. m. 2a q[uestio]ne 63. art. 3. D. ^{Ex ista sententia}
Gregor. 2. moral. cap. ultimo. ^{Deus} ^{De p[er] aliquid esse infer-}
virtutis obiectum est Deus, in quantum ^{in infer-}
per hanc satisfactio Deo fit pro illata iniuria q[uestio]ne 26. Oe ^{in infer-}
n[on] p[er] aliquid Deo miser[is] iniuriam. ^{in infer-} ^{in infer-} ^{in infer-}
uora. non t[ame]n rejicienda opinio Gregorij Valentian[us] & D. Chy.
10. hom. 23. in Math. obiectum g[ra]t[ie] emendationem in q[ui] ^{in infer-}
tum emendatio ratione attingit, qua opinio non rejicitur ^{in infer-}
orem. sed est via quasi ad p[ro]p[ri]am. s[ed] n[on] intellectu concipi ^{in infer-}
mus nos velle nos emendare de peccato p[ro]p[ri]o. dem[um] appli-
cans voluntatem, ut velimus offenso Deo satisfacere, qua
quidem virtus pertinet ad restitum in quantum e[st] conq[ui]e-
satio offensi Dei. & simpliciter h[ic] habitus subiectatur in
voluntate, quam dolor est poena ad involuntarium non p[er]

Ducere, quodqdem poenitens respicit conuertendi Deo labens in
dram, corporis afflictiones suscipit. sicut & Christus uolens pas
sionem sustinuit pro salute nostram. si optime deter
minat Dñe q. doto m. q. mag. dist. 14. q. 1. a. art. 3.

6

Qui sunt actus habitus Virtutis?

3. actus habitus virtutis
1. Fuga a malo

2. Diffinitio illius actus virtutis

3. Attrahenti & trahenti actus
a malo

4. Actus virtutis qui sunt

2. Propinqua 2. Remota

Commentus Theologorum sententia includit huiusmodi actum gra
uatum. 1. actus est fuga seu odium facti peccati, quem
actus mens explicat hoc conceptu. Vellem, me non fecissem
Edo actus huiusmodi displicentiam actus illius peccati qui expro
batur hoc conceptu. Vnam non fecissem hoc peccatum. 2. actus
actus est retractatio & delectatio uoluntatis a malo, quem
actus dicitur electio medijs, quo destruat peccatum, quoniam
alia sunt propinqua, alia remota. propinqua malos so
cios deseram, habitam diuigiam occasionem, id respicit
semper firmis ne venicidam, tum consequitur perfecta electio
medijs, quo fiat compensatio diuinae offensa quantum
sibi est possibile in parte moris qua ut sit efficacior
procedit ad sacramentum poenitentiae

7

Quando acquiritur huius habitus Virtutis.

Defectibus Infantibus
per baptismum

Cur pueri leuiter peccantes
emendantur

Quo ad suum primum principium infunditur infantibus
per baptismum, ut in adulta aetate eo habitu utentes
praeseruentur a peccatis. Unde videmus pueros dum vel
in minimo se ostendisse cognoscunt, erubescere dolere

dum persector usq[ue] rationis fit si in minimo ueniati Deum
 offendunt, percelluntur q[ue] scia, idq[ue] p[ro]p[ri]a ut dum grandio-
 res sunt sibi proponant nunquam peccare mortaliter, quod
 non pauci Christiani sunt affecti: n[on]nulli quos referimus S. Kudo
 uicum regem gallia, Nuahislaum Bohemice, & alios d[omi]ni
 peccauerunt mortaliter per hanc morientur, ut citius re-
 surgant, Adam n[on] renou[er]et q[ue] scia. modis p[re]dictorum ac-
 tum facile suggerit a[ut] q[ue] colliges ex p[er] b. conu. Trident.
 cap. 7. quere habitum em Adam habuit in Adam Inrogentia
 p[ro]p[ri]a cuius actum fugit seq[ue] uoluit occultare peccato p[er]to. sic
 Dm[en]g Solo, qui p[ro]p[ri]a hunc habitum uera q[ue] sequente contri-
 tione in gratiam est restitutus ex uirtute p[en]itentie. sic Hunc David.
 David 2. reg. 12. resurrexit ex adulterio & homicidio &
 24 cap. ex Superbia. Jona 3. omnes N[on] p[ro]p[ri]a. Lamech
 ut notauit D. Hieronym de locis hebraicis per hunc habi-
 tum post duplex homicidium poena temporalis receptus e-
 rit in gratiam De[us]. qui em perpulchre simplici hunc actum
 in uerbis Lamech in 4. gen. notauit. Hic habitus non
 tantum manet in purgatorio, in quo fides & spes misera
 manet, quamuis lignum ceciderit nam uel ad Austrum uel
 ad Aquilonem, nondum tamen peruenit ad Austrum, qui
 namq[ue] perhngit dico p[ro]p[ri]a cadit ad Aquilonem subito

Hic habuit Adam.

Hunc David.

Hunc Hieronim.

Hunc Lamech.

Hic manet in igne purgatorio.

qui cadit lignum ad Aquilonem.

quod ad Austrum.

perhincit scilicet ad infernum. qui ad Austrum teste D. Hieronimo scilicet ad beatitudinem illi pars itineris adiu-
vetat ut multis docet Dnig Doto dist. 29. qst. 3. art. 3. quoniam
etiam hinc habitus in coelis etiam in beatis remanet, nec
frustra quia semper actu odij hinc peca q fecerunt
dum uiti fuerunt. Dices si odium qd aliquis dolo, qd
non plena beatitudo. Rg. Aemare actu odium sine
dolo, odij n. accedens est dolor, igit remoueri potest,
nec hoc odium est ibidem ut passio, sed ad ornatum
pohus, qua de re si multa perexpias lege Paludorum
in q. mag. dist. 14. qst. 4.

Quia et in celis hic nemo

obicitio.

Flupio.

8.

Quae sunt partes poenitentiae tanquam materiales?
Vt statuere possimus qtra aduersarios poenitentiam
esse uere legis nouae sacramentum, oportet ab illorum
blasphemis prius vindicare nram, cum niter nos deos
de forma satis constat. Lutherus partes poenitentiae
facit uarias sibi omnino non constat, anno 1520. qha
gaerabilem Antichristi bullam dicit ptes esse adias
confessione et fidem. paulo post anno 1521. in defen-
sione arhenli st. dicit solam unicam ptem esse
satisfactionem. anno 1530. in prophe. 37. ad louanenses
dicit, confessionem, confessionem, satisfactionem opa

Facit ad omnia & Rg.

Mutabilibus Lutheri.

Tam illi ptes sine ptes
confessione et fides.

Tam in Satisfactio.

Tam 3.
Confessione Confessione Satisfactio.

esse iudea proditoris & simularum qd damna & haeretic

Anno 1537 Schmalcaldy duas gre ptes dicit legem & Evangelium, & si inquit placet minus & fidem. Philippus non minus est uarius hunc ponit in lous conq anno 30 editis mortificem & uiuificem, nunc uiuificem in Augustana consultatione contritionem & fidem. Alij ut Salneceus, Almy Franciscus.

Ulricus cum sola fca addunt nunc bonum opus nunc obedientiam. Apud Catholicos nonnulla fuit em de his partibus controuersia. Scotus de quo supra predictas ptes contritionem & satisfactionem putauit esse cordi.

hones sine qua non. quidam alij contritionem esse actum miserum, propterea non posse esse partem nihil ligentiae poenitentiae dicam, q debet esse externa.

Alij satisfactionem tantum esse partem necessariam & perfecto sacramento adhuc satisfieri posse. Verum consentiens theologorum opinio est in q dist. 16 has tres esse partes. Contritionem. Confessionem & Satisfactionem, nec amplig licet de hac re dubitare quoniam Florent. conc. optime has quasi maales partes tenendas esse decreuit. Pterea Trident. conc. sess. 14. can 4. hos actus poenitentis. Contritionem Confessionem & satisfactionem quasi maam ponit & in

*Schmalcaldis 2
Lex et Evangelium,
u. d. fides.
M. Lutherus anq in
eodem 10.*

Almy Franciscus.

Catholicorum opinio.

Scoti.

*2m alij contritio e actus
interior, et hinc a partem poenit.*

*2m alij Satisfactio fit e
partem integram.*

Conclusio. 2 fide.

eos qui negant fert anathema. Vbi et qui partes porci
inquit in eius gloria terrores & fidem Euangelij sit ana-
thema. Sumimus frequenter sacramentum pro his p[ri]m[is]
malibus, quia actus hi poenitentis merito antecedunt
formam. satisfactio quidem. Volo, licet possit esse prior
& sunt quasi causa efficiens remissionis peccatorum, si-
cut & ipsa absolutio, tanquam instrumenta Dei, necnon
hoc dicimus cum Trident. conc. aliquid detrahimus, aliqd
de efficacia Dei, & merito passionis Christi, quod
malitiose nobis obijcit. Hinc in altera parte ex
minis folio. 93. sicut nec per absolutionem in baptismo
nec per consecrationem in Eucharistia aliqd detrahitur me-
rito passionis dominicae

9.

^{novae} Hinc poenitentia sacramentum legis.
Est vere sacramentum novae legis, quod vel ex ipso ad-
versarijs docere possunt. Nam in Augustana confessio-
ne sic legitur. Baptismus, coena & absolutio & est
sacramentum poenitentiae sunt vere novae legis sa-
cramenta, hi n. ritus habent mandatum Dei & promissio-
nem gratiae. Idem censuit Calvin. lib. 3. instit. cap. 3. Vbi
dicit, Etenim quo severiores in nos sumus per poenitentiam, eo
magis propitium debemus sperare Deum. Verum pro modo

Secundum hunc modum in his
partibus tractat, et cur.

Satisfactio saltem curi h[ab]et
necessariam formam.

Refutatio poenitentiae

Baptismus, coena et poe-
nitentia sunt sacra et in
novae legis

quod dicitur in
novae legis

non dicitur Calvinus.

3. m. s. l. cap. 4. & Remissio pte 2. q. 16. reg. quomodo enim
absoluetur nisi poenitentia significat ptem, hoc absolute
midice. Sed non sunt audiendi haereticj qui haec verba quo-
rum remiseritis, dicunt pertinere ad Evangelij predicem
quos Trident. sess. 14. can. 3. fecit anathemate. Praeterea
omnes fere patres censuerunt a tempore Apostolorum ad hoc
usq poenitentiam vere ac legis novae sacramentum & duo
instituta esse ad remissionem peccatorum. baptismum & poe-
nitentiam, ita ut si qui baptismo sumpto iniquiora in-
vident per secundam tabulam fecit poenitentiam reme-
diarent ne peccant. si Hieronymus q. 1. ad Jovianum &
alijs quibusdam locis loquitur. Tertullianus de poeniten-
tia inquit in vestibulo posita est vita, qua pulsantibus
patefiat & patefaciat. D. Aug. ep. 180. si nimirum ad-
sunt alij baptizantur alij reconvertuntur nulli corpore
& damnis fraudantur

10

Utrum Poenitentia sit sacramentum de precepto.

In veteri Testamento.

quae in diffinitione.

In veteri Testamento.

In nova Testamento.

Si autem in nova, quam in antiqua lege fuit poenitentia de
precepto, hoc tamen discrimine quod in antiquo testa-
mento virtus ipsa poenitentiae non educta fuit de pi-
ebantur. In nova vero lege non tantum confititio sed
virtus ipsa poenitentiae, sed etiam vel voto vel re-
ipsa confititio cum absolutione praecipitur. In an-

tique quod in lege habet. ¹⁰ sordite corda uestra & non uestime- ^{2to quod si uideri}
 ta uestra & frequentissime. Conuertimini ad me in solo corde
 uestro & Ezechiel 33. & 18. Non est mea uoluntas ut mo-
 riatur uel pereat peccator. sed magis conuertatur & uiuat. ^{quod in uerbo}
 noua lege Christus dicit Luca 13. nisi poenitentiam egeritis
 omnes simul peribitis. Ioan. 20. quorum remisistis & dabi-
 s. confite mini alterutrum peccata uestra. Act. 19. annuntiantes
 actus suos &c. Acto. 2. poenitentiam agite & baptizetur de.
 Rom. 2. benignitas Dei nos uocat ad poenitentiam. Apocal. ^{3to e. Et dicitur}
 2. age poenitentiam. Si D. Cyrillus lib. 12 in Ioan. cap. 56
 D. Clemens constit. apostolicarum lib. 6 cap. 12. peracto peccato
 quisq. tenetur confiteri, si redibit ad gratiam, q. g. h. ^{quod uero includat confes-}
 ho uoto includit confessionem, re praestandam, dum est ^{one confitit}
 opportunum. q. fuit omni tempore ueria ut h. Trident. ^{Loquitur super u. d. o. b. y}
 sess. 6. cap. 14. Nota non absolute nos dicere poeniten- ^{nota}
 tiam esse ueriam, sed tantum ipsi, qui post baptismatis
 gratiam inciderint in peccata mortalia illis omnino ueria ^{cur in p. n. u. u. d. h. y. s.}
 est poenitentia, rone iudij ad salutem. Dubium quid ^{quod si peccata dispense}
 possit dispensare de hoc praeccepto. Fuisse olim peccatum ^{et sic praesto}
 poenitentiae optime declarat Fabianus papa epist. 2. &
 nichilam semper fuisse in mandato communionis. Et
 itaq. hoc praecceptum iuris diuini in dictis mortaliter ^{quod uero, cum sit}
 post baptismata peccantibus, quemobrem nemo potest de ha- ^{et iure diuino in illis.}

hoc precepto dispensare neq non hax seum, vel cu ullo alio

Quis peccator sit capax huius precepti?

Si intellige quis cum fructu possit poenitere. Omnis eis
alleguntur effectum poenitentia qui facit quod in se est
si Anasacianum cone. rdum can. 4. Trident. sess. 14.
cap. 4. quia Deus vult hominem converteri: scit en illum non
posse sua natura a peccato gravi resurgere, quamobrem
illi largitur gratiam sufficientem. quem D. Bronysig de

1. 2. qui facit, quod in se
est.

Dei gratia 3. Dicit
nihil comparat in fructu

divi nos nobis comparat fructu alicui in gloriam de
misso, nostrum vero laborem in reditu ad gratiam conpa
rat applicoi manuum, ut extrahamur incedente libero

2. qui seipsum cum gratia
materie dispensat.

no arbitrio. Vdo est aptus, ut sequatur fructum poen
tentia, qui seipsum cum gratia pulchre disponit. Nota
hoc loco nullo modo esse dispositum nisi quis cum do
lore accedat confessarium. nota explicat, suscipit abso
lutionem nisi firmiter statuat, non remittere. Vdo qui

qui se ipse dispositus
an si firmus statuat, si remittit

2. no vitas proximas occasionis

non curat proximas occasionis, dum sit actu vel dum
non sit firmo proposito prima data occasione, ut iohan
ni actum ducatur. Vide Dnicum Solum in 4. d. 1. c. 1. r.

3. q. nec contentus nec abstinere
de peccato, si tunc in specie gratia

Vegam libro. 6. in Trident. 10. con. cap. 22. 3. q. nec
contentus nec abstinere est de peccato, sed spe, et confes
sioni satisfariat vel metu, vel favore preceptoris vel alio

hami

tenetur. Nota dubium esse qn pueri teneantur sub pœna
 Arbitratur Cordua post. 12. annum primum obligari. Opposit
 non male Dmiz Soto dist. 18. septennem puerum dum nitella
 gens est, & ingreditur claustrum monachium excommunicari
 Unde Ecclesia iudicat talem tam capax, ut possit peare
 mortaliter. quomobrem sui censendum est cum Soto, Soto
 cum pueri deuenierint ad annos discretionis scilicet tanta
 roins capaces, ut possint peuare, eos teneri ad præceptum
 poenitentia. Nota etiam poenitentiam dici esse iuris
 humani ratione consequentia. quoniam iure canonico de
 cretum & statutum est, ut omnes singulis annis ad mini
 mum semel sacram Euchariam suscipiant, ut hñ m. con. ha
 terantur sub Anno centio 3. cap. 31. & renouat hoc ius videtur
 sess. 14. cap. 5. Haque ex gregñi mandatur poenitentia &
 confessio, quia nullus confesit nisi mortis p̄ digna coicere
 Tamen confessio seu illa poenitentia non sicut communi
 restricta est ad determinatum tempus, p̄ n. nisi anni die
 cursum quouis die fieri. Ad Nota non esse uerum
 absolute confessionem seu hanc poenitentiam non esse
 præceptam, sed solum esse de consilio. Nam Ecclia diuino
 iure præscribit tempus coicis. In uero diuinum nullum
 omnino obligat confiteri, nisi habeat p̄ta mortalia. Unde

Septennis ut excommunicari

Pueri tenentur sub pœna
ad confessionem, ut annos
nonis arbitrentur

Nota 1
Poenia qui dicitur de iuris
positiui

Hac in pœna si tibi
statu et fieri tenentur

Nota 2
Sed et uerum hanc confessionem
non esse de consilio

consequitur qui sibi conscius est peccati mortis non digne satisfacere precepto communionis sine gravia confessione. sic cen-
 set *Reterna Caritatis in opusculis de confess. q. 5. s. r. d. com. sess.*
 14. can. 7. quod si non sit sibi conscius peccati mortis, quod non docet
 confiteri. non tenetur, tamen suadent doctores cum se pre-
 sentat confessario dicat se de nullo crimine conscius uelle
 coicere. sic *Dm. Soto dist. 17. q. 1.* Nota 3. Si quis con-
 fessur regulari non potest compelli, ut confiteatur episcopo vel paro-
 rocho quod concepsit. *Alexander quartus & Clemens 4.*
sacerdotibus ordinum mendicantium. Paulus 3. & Gregorius
13. amplissime proprijs ulnis hanc facultatem dederunt so-
cietati Jesu. Causa cur non possint ab episcopo vel parvocho
compelli. Nam Bonifacius 8. in extravagante super calhe-
dram de sepulturis ait, quia potest per se vel per delegatos
suos quoslibet in toto mundo absolvere, nisi non concepsit de
legati potestatem. quamobrem ea a dominis inferioribus, ut episcopis
& parochis tolli non potest. Vide Dm. Sotum hae de ve-
n. dist. 18. q. 8. art. 3. Nota 4. per hanc satisfactionem
 non fieri confessionem, ut quis possit communicare. sic
 Medina de consess. q. 22. maxime si crassa ignorantia
 vel affectata sine causa omisit, morte peccati, aut nullam
 attulit dolorem, neq. attentionis neque contritionis.

*Confessio p. me. & digne
satisfacere peccati mortali*

*Si quis gloriatur in se tunc
peccat*

*Confessio regulari
Ordinarius potestatem non
habet, nisi per se vel per
delegatos*

ca. huius

*Confessio per hanc
satisfactionem non
fieri confessionem*

maxime diebus & festis diebus gter. & dolere. Veia. de iusti
fial. q. 13. periculosum tamen est contritionem differre
propter praeceptum fidei. Spei. caritatis & religionis, quae cum
omni die sunt maxime fidei debemus exercere, qui non vult
statim reconcitari Deo, maxime cum Deo respiciat & gratia di-
tat in periculo est, ne gravius statim peccati antecedens trahat
vide Nazarrum cap. 10 & cap. 26. num. 23 Dilataio enim ui-
detur quidam diuinae uocationis contemptus. Iga aliud
mortale facile trahit D. Gregorius hom. 11. in Ezechielem

Quis sit effectus huius contritionis?

Lumine natura non cognoscitur haec contritio, sed gratia
unde non a nobis sed a Deo proficiscitur, quod autem Plato
in Phaedro dicit amicitiam Dei per spem gloriae restitui, di-
dit ex Iudaeis in Aegypto & quo habet illud Ouid de ponto.
Saepe leuatae poenas, erectaq; lumina reddidit

Cum bene peccati poenituisse uidet.

Non autem natura, sed gratia lumine agnoscitur notat D.
Tho. Dmca Solo & determinat Tvident. Sess. 6. cap. 3. Ha-
bet enim vim quandam supernaturalem, facitq; hominem
Dei amicum. Alium adoptiuum, heredem regni coelestis.
Principium igitur contritionis Deo homini impotenti perse
offert per quam gratiam, non quidem ut homo de iustitia
satisfaciat de mortali, sed ut contritio accepta ex Dei
misericordia, tanquam dispositio requisita, ut morsus apphi.

Contritio expellit in
Cohetium p[er]

Tollit poenam temporalem
et poenam totam poenam

Contritio p[er] nichilum
in confessione

Afflictio

Dolor sensibilis in seipso
non tollit poenam

14.

Quae sit contritio
vera

applicentur merita christi & gratis iustificatur. Contritio
etenim expellit nichilum peccatum. Cuncto modo per Dei
misericordiam quantum ad conversionem ordinatam, si
aut actio sui effectus expellit gratiam. Ad contritio tollit
poenam temporalem & aliquando pro tota poena satisfactam
non est g[ra]tia q[ue] facit ad tollendam poenam damni suffi-
cis ad poenam sensus, quam iustus debet, quia est alterius
rom[an]. Sic Nauarig cap. 10. num. 43. Carletan. de g[ra]tia
q[ue] 2. tamen tenetur g[ra]tia, dum datur occasio, quanti-
vis perfecte prius contritio, p[ro]pter nuper dictas causas em[er]it
cauere quia semper contritio includit uolum[en] confessionis
sub cuius uoto facta est remissio. Nota & d[icitur] turp[er]udo
peccati & metus gehenna per attritionem magnam concitat
dolorem non esse tamen dolorem contritionis, solum dispo-
nere ad gratiam quem aliqui metus. talis inducit & tollit
talis dolor sufficit ad g[ra]tiam, ut confitens consequatur
gratiam. Dubitas ut an semper dolor sit n[on] sensib[ilis] ser-
uabilis cum h[uius] & metu natur sit sensibilis maxime
tamen non sufficiat. Causa uir non sufficiat, quia debet
esse obiectum doloris ipse Deus offensus
An sensibilis dolor requiratur?
Contritio est uera si desit peccatum super omne detestabile
propter dei offensam, quam per peccatum incurrit. q[ue] q[ui]dem

quodopem subito contingit. Act. 9. Saul cum audis qd me persequeris. miser no brachio illustratus conuersis dicens Vne quid me vis frē. Similes qdam contritiones ni miraculosis conuersionibz notant ut Luca. 7. Mariae Magdalena. Luca. 10. Zachari. apud Nireph. lib. 18 legitur talis conuersio Na. ananis ducis Sarcenorum. Alioqui paulatim procedit ad contritionem ut paulo post dicitur. Dolorem patres & conuul. suadent suscipe summo conatu, quem p̄ maximū adeo Phel. 10. sordide corda uestra. Sic comparat amaritudinē hunc dolorem & parturientis dolori scriptura, dicit p̄ Trident. conu. ut fetor quācumq; sit, uelut Deo illatam iniuriam compensare. Ier. 14. cap. 4. Jeremia. 21. pone tibi amaritudines. Michaeas 4. cap. quasi dolores parturientis. Esaiē 41. rugiamus pro dolore. Quæris an pro singulis p̄tis grauioribz talis assumendus sit dolor. Dico quod nō, qui multa h̄t graua. satis facit si amoret de omnibz conuol. ga grauius contritio delet oia, em̄si pluribz obnoxig unū tantum recorderet, tñ contritio uirtute ferretur in omnia, em̄si confuse tñ nullig determinate meminerit, uirtualliter tñ fertur in p̄ta. Dolor contritionis non recipere est sit sensilis. si d̄m̄g toto d̄p. 7. & est uerissima doctrina Dolor enim contritionis est uitalis, & uersaliter in uoluntate siq; sufficiens ad rationem poenitentiae. Sensilis dolor ē passio

Hic uultu subitō ḡstuit.

Incedit p̄ contritionem.

Dolor, quātū fieri potest maximū assumēdus.

quātū grauius p̄tis fuerit, et oibz p̄tis grauioribz.

et au.

Conclusio.

Nō recipit sensilis et au.

quātū sit dolor uoluntatis.

quid sensilis dolor

Qualitates sensibiles dolens

appetitus, qui varijs de causis nasci potest, & pro ratione citius
nata facilis vel difficilis, quo mollior animus eo facilior. quo
gravior homo, eo difficilior, & quo factior, eo em mutabilior
Eodem n. quasi tempore mulier flet & ridet. sic de leues
homines, quia vehementer & facie mouentur appetitu
graves & spuales, raro & difficulter hoc modo mouent. sub
mittunt n. subitum appetitus rōm. Et q appetitus motus ille

Quid hic appetitus

sensibilis talis, qualem in igne retrunt demones, & damnata
aia, quia ignis ut instrumentum diuinae iustitiae mouet
intellectum apprehensione quadam & vim & necessitate
misert voluntati ad actum doloris & summa firmitate. sic

S. Eucharistia instrumentum diuinae
misert.

em S. Eucharistia est instrumentum diuinae misericordiae quo
voluntas salua libertate dedinat in summan dei di
lectionem, si pie & digne suscipiat. sufficit igit voluntas
dispendia, quae est perfectior multo quam solum dolor
sensibilis.

Sufficit igit voluntas dispendia.

15

1. Propositum uelle se pro supernale bonum offensum
ferre bonum offensum dolere

Quae praecedunt ordinarie contritionem perfectam.
Propositum uelle se pro supernale bonum offensum
dolere, quod bonum per fidem misusam cognoscat, utiq al
quis actus illuminis neesse est antecedat, ut ex pto non
fali pssit & erigere. 1° requiritur fiducia seu speran
na in dei misericordia, qua deficiente Cain & Iudas
perierunt. 2° antecedit in uisio timoris & poena in redent
ad dominum, qui malis seruilibus proadit in amorem filia

2. Fiducia in sps firma in
dei miseric.

3. Inuicatio timoris in poena,
ut redet ad deum

lem. ut Lucae 18. pater peccavi in te & in coelum. Antecedit
actus dilectionis Dei, quibus positis uia ordinaria subsequitur
contritio, quae est supernaturalis, quo ad beatum sui actus, quando re-
regit lumen gratiae nicholaiue. sic statuit Trident. sess. 6
cap. 7. & can. 21. si Medina trah. 10 q. 1. a de Contritione

Actus dilectionis
Dei

Conuertitur igitur homo per intercessionem Dei suasionem, uel
externam aliquam hortationem. q. dum suscipit lumen gratiae
excitat intellectum, qui mouet uoluntatis affectum. Ex quo
quis propter propositum emendandi praeteritam uitam, & ex
placito Dei praecipua in subsequens tempus subnascentur uo-
tum sacramenti poenitentiae cum proposito implendi a q. p. sa-
rio inpositam poenam, quem propositum multum tradit. In
part. 3. q. 85. art. 6. quomobrem quae claris certitur ad
unam perfectam contritionem multas concurrere uirtutes
sui non est mirum illigari posse peccata remitti cum propo-
um agens sit Deus, cum quo conuertit peccator.

Qua quattuor sit.

unde S. Thomas

16

Quotuplex propositum est uerum in perfecta contritione?
Quidam ponunt quadruplex. alij quintuplex. 1. Formale pro-
positum emendandi, estq. medium uerum ei, q. recordatur
peccati de reliquo scilicet non peccandi, quod pertinet ad actum
chiricum & excludit uirtualem complacentiam praeteriti
peccati, quo caret, qui manet in probabili periculo non
peccandi, aut sponte in proxima causa rursum peccandi ex

2m. 1us. 2. q. 1.

1. Nolle postea
peccare.

21 ut si tunc esset a
male, 133 faciat bonum.

3 Velle curare sup. de
curabile in postea p. 100

Hoc p. 100 respicit ad hoc
serm.

Observatio Cantuariensis

fragilitate, quam in se experitur. Nauarrig. Mag. dist. 17. De
proposito emendandi vitam, non ut tantum fiat emendatio uita-
tione p. h. id cum quadam compensa praeteriti mali id ex carita-
tate & timore filiali p. r. reverentiam Dei proponit emendationem
& pertinet ad directionem Dei & eundem rationem in poste-
rum cauendi peccati. sic Trident. sess. 6. cap. 17. quod em. ma. r. d. d.
ut laboret conseruans, ut ad hoc formale propositum p. r. m. r. e. n.
tem inducat. iuxta illud D. Pauli ad Ephes. 4. deponentes ueterem
hominem, induite nouum de. act. r. opera fac. Tunc pro-
positum quod uelis curare super omne curabile in postea
p. r. m. r. e. n. & medium uerum sine quo homo non iustificatur, nec
ullo modo completa ratio contritionis constare potest, hoc em.
deficiente, ut plurimum quicquid aliud adferat p. r. m. r. e. n. u. r.
est absolutus. quapropter p. r. m. r. e. n. u. r. r. e. q. u. r. u. t. u. t. c. o. r.
fessariis cognoscat an hoc propositum sit in ipso animo effi-
cax in presentem statum, alias non est absolue. sic Mag.
dist. 17. & est eor. s. n. r. i. a. o. r. i. u. m. d. o. c. t. o. r. u. m. In p. r. m. r. e. n. u. r. e.
tatis hoc effi. r. a. x. c. e. n. s. e. r. e. t. u. r. p. r. o. p. o. s. i. t. u. m. s. i. b. e. r. e. f. a. c. i. e. t. e. o. m.
gratia & auxilio Dei se notanter p. r. m. r. e. n. u. r. e. u. i. t. a. t. u. r.
sic Cordua, cap. 4. quo em. referuntur qui ab ouatione ex-
citantur p. r. m. r. e. n. u. r. e. m. o. r. a. l. e. m. u. t. f. i. l. i. u. s. i. n. d. o. m. o. p. r. i.
quia patri honor debetur & sine illo deest sustentatio uel
qui est in p. r. e. a. l. t. e. r. i. s. e. x. t. r. a. q. u. a. m. n. o. n. p. r. o. p. r. i. a. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e.

uenire uel quia sine maiori peccato non possunt euitari. Vide Nauar-
 rum cap 3. ^{4. Satis facere p}
 non tantum ex caritate, sed etiam ex uirtute poenitentia cum ani-
 mo compensandi quantum in se est non tam requiritur propositum
 operis externi quam interni doloris. Hoc propositum melius est
 animum sponte explendi quod confessariis inueniunt. ut sit Trident
 sess. 14. cap 8. an uero fereatur suscipere satisfactionem seu
 poenitentiam posteriori dicitur

Quis est ordinarius modus, quo deus in animum
 peccatoris inducere solet contritionem?

Ex praedictis certum est in naali non posse consequi quenaquam
 contritionem, sed requiritur alicuius gratiam quam deus largitur
 Relit igitur haec gratia, ordinariam uiam, qua deus solet indu-
 cere animum peccatoris, ut suscipiat oblatum gratiae lumen &
 persequetur. 2° Subnascitur quoddam desiderium rerum
 diuinarum, quo acceptato lumen quoddam affert se animo cog-
 nitionis facti scilicet, inde desiderium illud uisendi, & nonnunquam
 in quibus tantum, deus enim sensim & paulatim agit, sicut
 natura illis, in quem agit est disposita. ideo Luca 19. primus
 in publicanorum consuetudo in Jericho inuenit desiderium
 uisendi Christum, quod dum accepit, conscendit arborem, ad
 quem laborem consequitur gratiae respectus christi dicit
 enim illi festinans descende oportet &c. Vide lumen, stat q
 ante fuerat auarus & dicit dimidium bonorum de pauperibus.

*4. Satis facere p
 culpa mortali, et qu*

Sorsis huius q. dicitur

*Jo Subnascitur quod
 de desiderium hoc di-
 uinarum*

*Conuulsio Zachae
 qualis*

2. Inde relinquitur desiderium querendi Deum, sicut
habet Esaias ss. querite dominum dum inueniri potest, ne
ira Dei moriatur. quando rem facit quod mandat Iere-
mias 29. cum quaesieritis me in toto corde uestro inueniam a u-
bis. quanto igitur diligentius querit, tanto se magis per
facilitas gloria offert. Inde fit illud psal. 6. turbata est anima mea
ualde. psal. 37. Non est pax ossibus meis a facie petri meorum.

Hoc sunt petri facientes
de gloria offert.

Hoc est ergo quam glorie incantat.

Quidam pp. et Mauri-
tis dicitur q. hoc onere pro-
mouit.

3. Subseqt pugna int. na-
tura publica et gratia
oblatam.

Effectus huius.

Inde subnascitur uehemens desiderium querendi Deum, sicut
habet Esaias ss. querite dominum dum inueniri potest, ne
ira Dei moriatur. quando rem facit quod mandat Iere-
mias 29. cum quaesieritis me in toto corde uestro inueniam a u-
bis. quanto igitur diligentius querit, tanto se magis per
facilitas gloria offert. Inde fit illud psal. 6. turbata est anima mea
ualde. psal. 37. Non est pax ossibus meis a facie petri meorum.
Tunc ergo gloria uehementer regit, sicut habet Gregorius & Diada-
de S. Maurisio Imperatore, cuius mortem uide m. Hieropho-
nibus 18 qui pro commissum peccatum post lacrymas misit ad omnes
Ecclesias ut pro se orarent ut in hoc mundo non in altero
puniretur. Tandem ut predicti auctores hinc imago in aula
posita respondet illum auditum. Phocas tyrannus & inuicem
imperij in conspectu eius omnes filios trucidauit. Inde Ioseph
am quinquagesimo ad extremum de illum. Inde subseqt pugna
inter naturam peruersam & gratiam oblatam. Luca. 11. cum fortis
armatus erit ab inimico s. diabolus armatus peccatis & malis
desiderijs, uenit fortior gratia Dei ligat de deijcti hanc den-
dena sui per reg. s. Adit spiritalis Dagon in gradibus deq. ad
gelat s. Erat ueterem hominem & mouit nouum qui solum deus
creatus est. Inde cum sicut habet Mark. 9. Exit Markus
ex telonio & fit apertus, relinquit peccator occasionem mali
& querit opera iustitia. sic Luca. 19. stat cum Zachario &

dicit reddo quadruplum si quem defraudavi. s. incipit pro posse
 satisfacere. Ad. Rom 6. sicut exhibuit membra sua servire
 iniustitie ad impietatem, sic exhibet servire iustitie ad satisfac-
 tionem. Inde nascitur magna quies q. s. & ara qdam ad
 mirabilis letitia dum sibi quasi audit dicit. 2. regum. 12. dng
 em transtulit p. l. m. eum. q. s. transtulit, ni abissum miseri-
 cordie Dej, in dorsum servatoris nostri. Tunc sentit illud apli
 2. ad corinth. 1. Gloria nostra testimonium bonae q. s. incipit
 Luca 10. sedere cum Maria ad pedes Christi, & suavia ip. s.
 verba misericordie animo revolvere. Inde 10. nascitur magna
 humilitas cum magna fiducia ad Deum sui cognoscit
 tem & liberatoris misericordiam. clamat Luca 5. cum Pe-
 tro, exi a me quia homo peccator sum. & Marth. 8. Non sum
 dignus ut intres sub lectum. Haec vera sui cognitio magis
 dirigit sibi Christum. Nam Esai. 16. queritur ubi sit locy
 refectionis suae, respondit propheta, super humilem corde
 & trementem servos meos. Hunc notum sequitur pe-
 na & absoluta conversio. qua Dom. ad. m. 2. ad corinth. 7.
 stabilem operatur salutem. & redit in minimum animum
 radios quosdam pietatis, ut quandoq. extra se lata anima
 exclamet & miretur misericordiam Dej, sicut sicut. 2.
 Marth. cum magi amiserunt stellam quam cum vrsq
 viderent gavisus sunt gaudio magno valde sic & bria. 11.
 restituo visu vehementer gavisus, sic in reditu luminis

Inde nascitur q. s. q. s. et sic q. s. hinc letitia.

Inde 10. nascitur magna humilitas cum magna fiducia ad Deum sui cognoscit tem & liberatoris misericordiam.

Sui cognitio q. s. s. s.

Hinc notum q. s. s. s.

Exempla Conversionis
sicuti quibuslibet

gratia tantum anima afficitur laetitia, ut remota uix capiat. Vide
D. Aug. de se hoc testantem postquam conuersus esset. pro
Deus conuersum Saulum rapuit in Zion usq. iocundum est que
locus consolationis, de quo saepe D. Paulus q. t. t. meiguerem
iuste uiuere Deus alit & confortat. Nota ordinariam hanc in
esse uiam, saepe em peccatorem miraculose conuersi. Dum sec
illi motus inferni quorum unus ad alium disponit. Anni abou
danti gratia animo infunduntur. de quo modo hui non sumus
locuti. Nota uo An hoc uo labore & concursu cum gratia
mereamur remissionem peccati. Meremur, causa tamen re
victoria non sumus nos, sed patiens Christus, instrumentalis
& dispositiva ex parte nostri. Ex praedictis uenit nos re
collaborantes gratia efficiamur aphi, ut meritum passionis
in nos misuat. Causa efficiens instrumentalis est ipsum
sacramentum poenitentiae, proea bene dicit. 2. reg. 12. Do
minus transiit tuum peccatum, quia oia peccata nra a
ad Adam usq. ad ultimum iustum, & remittuntur trans.
lata sunt in Christum patientem. q. Solus sufficiens ad
offensum Deum placandum, sic bene loquitur Esaias 63. Long
uores uos ipse tulit psal. 38. proiecta post tergum tuum
omnia peccata mea. Luca 15. inuentam ouem s. gregem
humanam tulit in stabulum s. in aeternam felicitatem

NB. #
Sicut hoc non labore modo
Amor gratia peccati

causa efficiens instrumentalis

Solus Christi sufficiens ad
placandum Deum offensum

per crucem. Ideo dicit psal. 56. In umbra alarum tuarum
querabo donec frangeat unguis. Et deuteronom. 35. Expandis
illis dicit, populum suum prolegete, donec expandis brachijs
in cruce deo patri reconciliaris.

Quid Attritio?

Et si dolor de peccatis assumptus pro offensam dei, multo est
remissior quam in contritione. Et ut plurimum nascitur ex
metu vel gehenna vel poena, in quo est sistere non debet. ^{Vnde Augustinus.}
Distinguitur quoque modis a contritione. ut hic dicitur d. 17. in <sup>hoc distinguuntur mo-
di a contritione.</sup>

1. **1° mag.** Contritio est summus dolor de peccatis pro offen-
sum deum; attritio pro poena, non tamen excludens offensam.
Dei, ut sine. **2°** Contritio oritur ex timore filiali, attritio
ut plurimum ex serulo. **3°** Contritio non potest haberi sine
ad solum auxilio superno, sed quoad principium; attritio uero
potest haberi. **4°** Contritio gratiam dei reconciliat homi-
ni, sufficienter cum dispendio; attritio minime. **5° Nun.**
quam contritio est informis sine caritate perfecta; attritio
semper est informis extra sacramentum poenitentiae.

Quaeritur 1° Numquid attritus enim diligit deum cum illum
metuit, ut videlicet, videlicet oio, quia sese habet ut filius hi-
noratus, quem dicimus amare patrem, enim metuit flagella
intendentem. **2°** esse quidem imperfectam in attritio dei. <sup>Qui attritus diligit
deum.</sup>
lectionem, sed tamen longe diversam a vera caritate. Na

Nam si perfecte & efficaciter amicus Deum diligeret prorsus
iam faceret totum, quod in se est, ac proinde emendaretur
at uero enim dicat se diligere Deum & odisse seipsum, non tamen
opus externum praestat, quod mox faciendum praecipitur. Ne
uoluntatem auertit ab omni uirtuali affectu peccatorum, quare
nec censetur efficaciter diligere. *quaris* *quid* *igitur* *fit*
efficaciter detestari seipsum super omne malum. *Ad* *praestare*
omnia uenia, ut Deo reconciliaberis u.g. remouere impedimenta
gratia, excludere omnes occasionales peccatorum, emendationem
ignorantiam & culpabilem, dumque aggredi ad opera praecipita, que
rum iam praesens adsit obligatio. u.g. debitus es poculis, alea
ueneri. fugienda, contubernia symposia. aleatores, mulieres
absolui. Animum, illuc si potes restituendum. Ruit in pec
catum socius, subleuandus est, non seis hoc uel illud esse, sed
scire in posterum uelis, horum aliquid si negligis, efficaciter
non diligis, nec contritus es, nec uere dolens de peccatis, cum mo
rosueris emendationem, siquidem adhuc in proposito tuo occulte
te & latet affectus peccandi, seu uirtualis & niter praestari
ua uoluntas Deum offendendi.

DE CONFESSIO

Quid Confessio ut est altera pars poenitentiae?

Nihil huius de nomine sumptione agendum est. de quo prius
dictum, hinc etiam uox confessio sumenda est pro manu.

quid sit efficacia detestari
seipsum super omne malum.

vero locutione gloriosa
hinc ruffo.

no

quid Confessio hinc sumenda

festatione peccati non per conf. tm (sicut quidam haeretici docu-
 erunt) sed ad ueniam consequendam a Deo, estq; actus exteri-
 or a uirtute poenitentiae elicitus, sic pars est Sacramenti ^{qui sit pars scilicet}
 Nauarrus cap. 2. sui & Dñica Soto m. q. dist. 18. qst. 2. art. 1o
 quam partem sui D. Thoas & Soto definiunt. Confessio sacra: ^{Definitio Confessionis}
 mentalis est peccatorum accusatio ad illorum ueniam gratis peccandam.

Quando primum Deus exegit confessionem peccati?
 Quorundam opinio est, quod Deq; in antiqua lege hanc ex-
 egit confessionem; melius tamen sentiunt q; qui in antiquo ^{In ueteri lege fuit}
 testamento figuram fuisse instituenti confessionis dicunt. ^{fuit figura Confessionis}
 q; a Christo confessio, ut pars sacramenti immediate insti-
 tuta est. Haec cois est. ^{De peccatis & conuictionum scriba}
 Dum igitur haec in scriptura legis scias adumbratam confes- ^{Ex quo quaedam haeretic}
 sionem esse. psal. 50. sibi sibi peccavi. psal. 31. dixi confite ^{in s. libris}
 bor iniquitatem meam, & tu remisisti iniquitatem peccati mei
 et Iosophe. 7. sibi confitere peccata tua, dixit Iosophe ad
 Acham. Deber. 4. non confundaris confiteri peccata tua. 7.
 gen. Adam ubi es? gen. 4. ubi est Abel frater tuus? Per quas
 scripturas dicunt multi confessionem in paradiso instituta ^{qui uellet in antiquo}
 si Reichling serm. de poenitentia, angelica qst. 2. paragra- <sup>in antiquo tunc confes-
 ne instituta</sup>
 pho. post enim peccatum Adae omnes tenebant ad poe-
 nitentiam sacramentum uoto, sed non effectui. Sibi autores ^{scilicet in qua oritur}
 in eo errant, quod sacramentum poenitentiae a uirtute

poenitentia non distinguant. Sacramentum n. poenitentia esse
non potuit, nisi in figura ante Christi passionem. propterea
Thomam Waldensem cap. 139 dicentem se à Iudaeo Iudicij
adhuc certorum peccatorum apud Iudaeos confessionem esse
ut de adulterio, homicidio, blasphemia, optime refutat in
additione D. Thomae qst. 8. art. 2. & Lesma qst. 5. & apud
Navarrum cap. 2. num. 2. fuerunt etenim tantum figura
sacramentalis futura confessionis, sicut gen. 14. passio
nam quod dicitur Melchisedech figura fuit Eucharistiae, &
exodi. 14. transitus maris rubri baptismi, simili modo
quaedam antecesserunt figura in novo Testamento. Matth.
8. dicit Christus leproso. uade ostende te sacerdoti. & Lucae
17. mittunt ad sacerdotes, fuisse autem figuram confessionis
docet D. Chrysost. lib. 3. de sacerdotio. D. Hieronymus in ad
Maurin. Trident. conc. sess. 14. can. 3.

Quando coepit secreta peccatorum confessio?

Ante magis Confessione
Alter Publicus.

Duplex modus fuit confitendi peccata. Vnus publicè coram
omni populo, absolvente & poenitentiam adiungente
episcopo. Et tunc nōdum semper sic fuit attentatū, ut
non fieret integra confessio, maxime si scandala
quaedam in fide poenitentis essent. quomobrem prius
secreto confitebatur, & confessarij quae publicè dicenda
iudicabat. Nec Deus, nec ullum ius non voluntaria

hic te n. canbat
tione.

adhuc modum confitendi unquam impulit nisi peccatum
 esset publicum & cum scandalo committum, cuius adhuc
 aliquatenus forma servatur in Ecclesia maxime in uoluntario
 homicidio & adulterio. ut sit Tertullianus de poenitentia. Bur-
 charde cap. 19. Indiscrete nobilissima quaedam matrona. Constan-
 tinopoli publice confessam magni tumultus fuit causa. De qua
 rem Rectoris sustulit quem sacerdoti publicam inuoluntari
 poenitentiam. Secreta uero confessio a Christo semel in
 vita semper in usu fuit. sic sit Trident. sess. 14. can. 6. & nega-
 ten ferit anathemate. Sic Innocentij 3. docet ad Ve-
 centium. sic Leo Magnus epistola 56. sic Origenes hom. 10
 in moneos. sic D. Dionysius epistola 8. ad Timotheum mona-
 chum. Fuisse semper in usu summi patris & actis 19 cap. annun-
 tiantes actus suos s. quatenus peccata quibus iniquos seclari
 excogitauerunt liberos. D. Paulus 2. ad corinth. 5. uocat legatos
 Christi missos esse in ministerium reconciliationis. D. Iacobus
 5. confitemini alterutrum peccata uestra. (1. Ioh. 1. si con-
 fiteamur peccata nostra, fidelis lex est ut remittat nobis. Ab
 actis ad nos usque uenit ea consuetudo. Irenaeus lib. 3. cap. 4. 2. Irenaeus
 inquit. certum quondam saeuerat exomologesi. Origenes
 hom. 2. in leuiticum. Nullus erubescat profiteri peccata sua,
 si saluari cupiat. D. Cyprian. serm. 50. de lapsis, simpli-
 ter confitentes lapsus suos suscipite, & ad sacramentu

Alto sanctus, q. d.
 Christo inquit, & d. d. d.

Et quod semper
 i. d. d. d.

2. Irenaeus

Euchonda admittit. D. Aug. hom. 99. libello hom. 50. dicit. oc-
culte ego coram Deo accuso me, cur me coram homine accu-
sem. Quo sine causa dictum est quorum solueritis. D. He-
ronymus epistola ad Heliodorum ait de sacerdotibus. claves habent
& ante iudicium de nobis iudicant.

Quo iure tenemur secreto confiteri necesse.

ubi quod iure divino
Iure divino. si enim confessio hæc esset iuris humani, es-
set instituta de creto pontificum, vel conciliorum. Sed fuit
ante pontificum & conciliorum decreta, quod iure divino
instituta; fuisse ante patet ex priori questione. In libro

Et quod non habet

in 22. & 26.

*Quando iure
de n. possit*

Ubi igitur hoc divinum ius institutum. Joan. ultimus
post resurrectionem dñi misit laicos in eos & dixit, accipite
spiritum, quorum remiseritis &c. Ibidem communi-
onum proprium & conciliorum sententia instituit eos iudicari con-
silia ad remittenda peccata: Iudex esse non potest, cui causa
non pateat, patere autem non potest gloria, nisi per confessi-
onem propriam. Itaque hoc loco ius divinum institutum est.
Ad id evident cont. 22. 19. cap. 5. can. 6. & 7. quod non
omnium peccatorum esse veniam iure divino & circumstan-
tiarum mortaliter aggravantium. Hanc confessionem
Deus plurimis miraculis illustravit. quasi cupis lege
Joan. Chiriacum gradu. 4. delatione confitente. Tem-
pore Conradi regis de malite quodam venerabilis Beda

narrat qui iussus a sacerdote confiteri, renuit, dicens, mag-
ni sum adhuc animi ubi conualuero, ibo in templum de q[ui]si-
teboris ingressus episcopus iussit q[ui]siteri noluit, ingressus angelus
habuit ip[s]i p[er] sua bona opera in libello. ingressus diabolus
ingens rotarum ordi[ne] p[er]iorum ip[s]i p[er]hibet libro caput
ip[s]i corrumpit mortuus & ad infernum descendit.

*Episcopus occidit & p[er]it
nonnulli confiteri*

quando data est potestas absoluedi sacerdotib[us]
Iulian[us] dicens christi fidei in meam commemora-
tione, imitari sacerdotes ad Duchiam g[er]endam in
ditant illorum animo caritate, in quo radicaliter fundat
tas soluedi. sic sentit Trident. sess. 22. can. 10. D. Cypri-
ani lib. 2. ep[ist]ola 3. D. Damasceni lib. 4. cap. 14. Martini 16
& 18. non est data p[ot]estas absoluedi D. Petro, sed t[ame]n p[ro]missa
factum esse post resurrectionem extensionem huius carde-
teris, cum formaliter data est p[ot]estas absoluedi, his uerbis
quorum remisistis. de doct. S. Cyrilli lib. 12 in Joan:
cap. 56. & D. Chrysost. lib. 3. de sacerdotio, q[ui] p[ot]estas est inde-
lebilis. Trident. sess. 13 cap. 5. de reformatione quam em abiens
D. Tho. accepit.

*quando p[ot]estas p[er]it
sacerdotis*

*in qua p[ot]estas p[er]it
sacerdotis*

*S. Thomas dicit q[uo]d
potestas augetur*

An possit scripto q[ui] uel alio modo, quam oris uoce
Confiteri?

Potest quis per scriptum confiteri, si sentit D. Tho.
quodlibeto p[ar]t. 10. D. nic[ola]i Soto & Leticia. ga dum
offent peccata sua scripto, satisfacti accusationi sua. de

*si quis uult q[ui]s
satisfacti*

Idem sentit d. August. de vera & falsa poenitentia cap. 10.
& eius canonium dist. 14 de poenitent. cap. quem poenitet.
Ideo dicit evident. text. 14. cap. 10. confessionem non adis-
oris; non autem debet quisquam confessariorum aban-
tem per literas absolueret, praesens si adsit uel natus signo
confirmet suum scriptum. videtur poenitens, ut absolui
sui Angelica qst. 16 de confessione paragrapho. 52. Car-
tang conditioe. 11. de confessione, est communis recent-
orum doctorum sententia. Nota non illicitum esse nati-
gphicare sua peccata, ut quidam, dummodo confessari-
intelligat. Nota 2do In periculo mortis natus, uel uno
coquo, uel quouis signo habitu agrum dolere de peccatis
& uelle confiteri, siue fiat uerbo oculis, siue uisione digiti
uel alio signo, posse & debere absolui de peccatis. si habet
cone. Carthaginense 4tm. can. 76. quod si autem loqui
possit, dicat se commississe aliquos mortalia, propter autem
morbi uim nullis se posse recordari, non minus absoluitur
quam si ipsam faciem absoluerit & presserit, si censent
praedicti auctores, qbz accedit Nauarrus cap. 21. Nota 3o
quod si confessarius arduus poenitentem, nec habuit pen-
casum, a quibus absoluit illum, posse & debere audire
sacerdotem, qui penam casum habet, & misericorditer obten-
ta facultate, dum adhuc sperat poenitentem bene.

Clonens VIII iam
decidi, si forte in fine
absolui.

2. quod Natu, & qui

In periculo mortis sufficit
quoduis signum confessionis
ad absolutionem uandam.

qst. si loqui possit.

dispositum, absentem p̄ absoluerē, q̄a p̄dicta absolutio defec-
tu potestatis nulla fuit. si dicto loco Navarra. sanchy Antoniq
3. parte lit. 17. cap. 12. Petrus Soto de p̄fess. lect. n. Medi.
na de confess. fol. 64.

quae sunt conditiones bonae sacramentalis confessionis?

Albertus Magnus in 4. mag. dist. 17. art. 26. cum Bebel mul. 26. alij numerant
hisq̄ alijs Theologis ponit. 16. p̄tiores, quae possunt ad fierē ^{Principes tres sunt.}
reduci. 1. sit simplex confessio, ne Atylo, uel, suauiloq̄. 2. Simplex.
sua uel obscuritate aliqua adumbret p̄ta. 3. Da sit humilis ^{2. Humilis.}
cogitōe, 3o descripto, secundo gestu genu flectendo. Nota ^{2. de scripta.}
quibusdam in p̄hibq̄ p̄bates tam minores quam maiores ^{2. 9. om.}
in dextrum cornu altaris agnente ad altare confessario
confiteri. qui modus ubi receptus, non reiciendq̄ est, melig
tū faciunt genu flectendo. Non n. p̄nceps uel p̄elatus
ad p̄tor ad confessarium uenit. 3. sit humilis modo ^{3. modo locutionis.}
locutionis, ne conuendet sua ut hiaso, uel utah hypocrisi
uni q̄teatur graua p̄ta, alteri postea leuia, dimidian.
do confessio nem nisi agat causa (ut post do cebitur) nulla
est confessio, Not n. uni morbor omnes ḡera aperire. 3. 3. Lura.
pura non minuta uerbis impertinentibq̄. nec relidet perso. #
nam complicitis. 4. sit fidelis ne mentiat in confessione. 4. Fidelis.
Nota mentiri potest specie humilitatis nimirum augen
do & plus quam debet, seipsum accusando. Vel specie

sui sentit Carolan. predicto loco. Georgij marci de Marsilig.
 Ita sit nuda. Ita sit aperta ut res cum circumstantijs ne-
 cessarijs cogneat confessarij. 1° Sit discreta, utatq; honesta
 phragi maxime circa sextum praeceptum. Dicat eiusdem spe-
 ciei peccata simul addito numero. 8° Sit uoluntaria libet
 & non coactus debet confiteri, sicut n. omne peccatum est uolun-
 tarium, sic & ipsa debet esse confessio, quamobrem amenitas
 & franchici, nisi luorda libeat interualla, nulla e ghesio
 q^o sit uerecunda, non ut miles iactet sua facinora. 10^a
 sit integra oium mortuum cum nexijs circumstantijs qntum
 recordariis. 11° sit o secreta. 12° lacrymosa. 13° ad mirum
 libeat propositum emendationis, quod si non sit, nulla e abso-
 lutio. 14° Accelerata, uile est statim post lapsum confiteri
 non tñ uerum sub peccato. Vnum n. delictum psum morte
 facile trahit alterum. si mirum commotum est accelerati
 confiteri, non netur post actum statim conter, ut ingrediatur
 atrium petrorum. 14° Sit fortis, ne grauo pudore & ue-
 recundia uideat peccata. 15° Sit accusans sibi imputans pe-
 catum non se eius. damoni aut occasionj. 16^a paratur obire
 dire confessarij. Possunt redire ad tres, ut pulchre docet
 Dnig Soto. ut sit Vera Integra & Dolens confessio.

5. Nuda.
 6. Aperta.
 7. Discreta.
 8. Voluntaria.
 9. Amenitas.
 10. Integra.
 11. Secreta.
 12. Lacrymosa.
 13. Accelerata.
 14. Fortis.
 15. Accusans.
 16. Parata obire.
 Reducit ad 3, 10 aut
 11, 12, 13, 14, 15, 16.
 Vera, Integra, et do-
 lens.

Quomodo exprimeamus numerum in actibus moralibus
 quantum habito serio examine numerum poter, si dubio
 sub dubio. si probabile tibi, probabiliter, si integritati

gfeſſionis ſatisfacies. u. g. Fuit publica meretrix decennium
non gteſſa, dedit ſe omnibꝫ iuuenibꝫ tot annis proſtituta
ſrequentibus actus fugre, manſiſſe in eadem intentione mali-
tie. ſi perdurauit integro anno & in ira & odio, ſi ſingulis
diebꝫ intentionem illam habuit, ſi probabiliter numerus
debet explicari, ut peccatoris ſtatus cognoscatur. In ſig. ſoto
diſt. 18 Non tamen eſt conſulendum, ut memoria cauſa

qui ſe hinc debet con-
teſſariꝫ Rurſus au-
diendo.

scribam, & multa pericula, melius enim ſuppletur defectꝫ
prudentis conſeſſariꝫ examine. ſi Nauarꝫ conſeſ. cap. 9
num. 13. Ruſſici conſueverunt rdendo ſolum conſeſſari
ſol. n. prudens gfeſſariꝫ actꝫ apte ſecundum ſtatum exa-
minare, ſi l. hꝫ ſoto lect. 10. de conſeſſione. Victoria 178
paragraphe. Nauar. cap. 6. num. 13. conſeſſariꝫ abſoluit de
ſol. n. qui aliqualem fecerunt diligentiam examine
rurſicos qui bono animo examinandi conſeſſario reſponde-
runt. Vide Medinam de conſeſſ. fol. 68. Nec debet

qui ſacerdos abſoluit
et oblitus.

addi quod nonnulli meſſi ſacerdotes addunt in forma. Ab-
ſoluo te em ab oblitis, qui quidocumqꝫ non malitia rei-
cetur peccm, ſimul cum alijs abſoluitur. Actus n. abſo-
lutionis non eſt actus hominis, uel huiꝫ ſacerdotis, ut
ſol. dei cuius opera ſunt perfecta.

Cur hinc n. inuitatꝫ non
quomodo ſacerdotatꝫ
et oblitus.

Quas tenetur explicare circumſtantias?
Primo tenetur explicare argentes peccm moraliter

2 Augures peccm mortis, u
mortalis peccm mortis

seu mutantes speciem moris. u.g. est quispiam lapsus
 luxuria non sufficit dicere modo in luxuriam, sed addere ubi
 uel cum uirgine. uel cum publica, uel cum coniuge alterius
 uel agnata. uel filia confessionis, uel uiro uel uere sedoni.
 hic singuli n. modi sunt alia atq. alia species, & quodam
 ter augentur moraliter. Ubi Tenetur em' circumstantia² Interrupti actus
 addere interrupti actus inferioris, quia hoc sunt peccata mori-
 talia, quoties interruptus actus reuocatus est. u.g. uolucisti
 quendam occidere & occidisti in ira, odium & rancore
 habuisti annus tempore, decies statuisti ab hac malitia
 recedere, postmodum reuicidisti odium, decies illum co-
 ram Deo occidisti. Vltimum tamen actuale homicidium
 priores interrupti actus. spiritalia sunt homicidia, sic
 quispiam integro die non legit horas canonicas, post
 matutinas fecit nouum propositum non legendi. iam
 & sic de reliquis. septem facit uno die peccata morta-
 lia propter interruptum propositum audirendi Ecclia
 & soluendi debitum suum. Quod si autem uia misen-
 sione tm, omnes horas septem negligit, unicum est
 peccatum mortale. 3. qn sunt plura subordinata in ge-
 nere moris peccata mortalia, fit unicum peccatum
 ut conedit quis die Veneris carnes, obstraxerat seruo

³ quando sunt plura sub-
 ordinata in genere sunt
 peccata mortalia.

die Venetis non comedendum, est ieiunium apostoli, est sine
quadragesima, videntur esse quatuor peccata mortalia, non
sunt sed est unicum tantum. Nec opus est has oes circum-
stantias exprimere, sufficit dicere die prohibito comedere
carnes, vel gra uotum. Si die festo non adiuuit missam
non opus est addere illam circumstantiam, se solo die legitime
uel cum bonis socijs deambulatum iuisse nisi iudi graui
tandem peccatum uelit confiteri. 4o Hareses autem externa,
oem ab interno distinguere debet propter excommunicationem
Internam. actus non subiicit censura sed in externa. Sto-
dum autem ad peccatum graue quoddam scandalum circumstantia
haec generans quasi nouum peccatum est exprimenda. Vnde
Soto lib. 5. de iure & iustia q. 6. art. 2. sunt autem con-
munes circumstantiae

4. Hareses autem externa ab
interna distinguitur per
munitiam.

5. cum ad peccatum accedat graue
quoddam scandalum.

6. cum opus mortali sit ueniale.

Quis. quid tibi, quoties, per quos, cur, quomodo, quando
quando ex mortali fit ueniale quod si non forte est de peccato
vident. sen. 14. cap. 5. tunc debet illud ipsum explicari.
Sed quod actus sonat mortale peccatum, pro circumstantiam au-
tem est tantum ueniale, ut uim in repellendo occidit
paulo cupidus ira motus, quando debuit non debet dicere feci
homicidium, sed aggressus cum uideramine tutela coactus
uicet cupidus occidit. Si nimirum mortalia in iusto bello
ignorans occidit patrem, non debet dicere occidit, sed

quam dum sacerdos intelligit potest absolvere, si cognovit alienam
 uel cognatam putans esse uxorem error excludit penam. Vide
 Medicinam de confess. fol. 53. quod duplex mortale sit, tum de
 illa circumstantia exprimenta, ut occidi se ueroctem in altarij
 quandoq; veniale sit mortale ut uolens centum aureos furari
 inuenit tantum tres ebulos. Nota 1° non tñ sic debet explicari
 re circumstantiam, ut diffametur persona cum qua peccauit
 si urgeat confessarij, dicat se non debere ulterius explicare
 maior n. ratio est non diffamari fratrem, uel alium, quam
 seruari integritatem confessionis. si Angelica uole con-
 fessio qd. ¶ paragrapho 4. Nota 2° quod recte querat
 alium confessarium apud quem integre confiteatur qui per
 bonam non noverit. Nota 3° fornicatus est quis non tene-
 tur explicare oscula amplexus & similia q̄ antedunt & sequi
 Nota 4° Trident. conc. sess. 14. cap. 5. seruit integram con-
 fessionem faciendam & apud uirum grauem talem iurami-
 am esse leuem, qui nouit integritatis rationem & homi-
 num fragilitatem: apud talem igitur confessorem uelut
 tuto explicabis, tñ nec prelati nec confessarij debet urge-
 re, ut explicet personam, uel ullo modo noiet, tñ debet
 cognoscere qualitatem per speciem p̄tj. Nota 5° potest
 personam confitearis manifestare in illis uerbis ut
 iuratur, nouit enim prudens confessarij qd̄ agendum

quod sit mortale sit.

ut occidi se morte.

ut diffametur persona.

Et au.

*2. Alibi prelati tñ confes-
sarij.*

*3. Sic, Antecedentia u
consequencia.*

*4. Tenere confessarij tñ
ordis.*

*5. Quia tñ persona
confitearis manifestari.*

lit ut caute postmodum ab illo eliciat, nullo autem modo se
uel signo uel uerbo prius audire significet, ne quid debeat
integritati sigilli. Nota b. si alicui quidam ex negligentia
adorum, ex praedictis non est opus totam confessionem re-
petat (si idem sit confessarius) sed solum illa pars, quae memo-
riam fugerant. D. Tho. m. 4. dist. 17. q. 3. Colligunt ex Tridentina
conventio. sess. 14. cap. 5.

Quae causae excusant ab integritate confessionis?
Ab integritate confessionis ratione personae confitentis
quaedam excusant. 1. Ignoratio poenitentis, quia videtur esse
nec nouit diuina, uel naturae praecipua, nec quae transgre-
sus est, ideo ea non confessus quia non putauit peccata sua
non integre se confessus, nisi formaliter quia bono
animo dixit, quod seruius est absolutus. u. g. die Dominica
est audienda missa, rursus ob nimiam ignorantiam, quia
non institutus tanquam, putat rem nullius momenti, et
ideo non confitetur, sic in alijs legibus diuinis non affe-
rata ignorantia laborat, sed pura ut coicum actus illi
qui sciendi sunt mortalia peccata, isti nullum peccati.
Si post agnoscat quod peccatum fuerit confitendo. qui autem
dubitat, an actus aliquis sit mortalis, debet sub tali
dubio confiteri, nisi dubium deponat probabili ratione
uel consultatione hominum. sic D. Tho. m. 4. q. 86.

5. Quia in tota confessione non

2. Ignoratio poenitentis.

Non magis integre confessus
fuit.

Nota de quibus

Quia ad sub dubio
confitetur.

86 art. 3. Leterna ad pte qst. 8. Medina de confess. qst 26
Et si confessarij illum in ista ignorantia relinquere nisi
adest scandalum, quam bona fide concepit; Si putat igno
rentia delectionem non profuturam, sic Dm̄c̄q̄ Soto dist.

*quando Sotus in sua
ignorantia relinquitur.*

18. qst. 2. Ado in q̄ntat̄ confessione p̄t̄ om̄ittere, quae
infamiam praesentent, cum sit solus uita. uel aliorum
annorum quando etiam distinctis dieb; p̄t̄ absolui ab
alijs, & alijs confessis, quia non tenet magis ea repetere,
a quibus semel directe absolutus est, quam p̄t̄a uenialia.

*In certi confessione p̄t̄
omittere q̄ntat̄ p̄t̄
solus.*

Si Dm̄c̄q̄ Soto dist. 18. qst. p. art. 1. Angelica in uoce, qst. 8.

qst. 1. art. 8. Tabiena paragrapho 12. cum multis alijs

Excusat impotentia, si poenitens amiserit loquelam
uel sit amens, postquam unum dixit p̄t̄m, si est in mor.
bis articulo, uel tangitur apoplexia. satis est unum dixi:
ipse absoluitur ab omnib; si consentit praedicti auto.

Excusat impotentia.

res loquendo. 4. Multus uel uir ignota lingua si ex

*4. Multus uel uir ignota
lingua.*

phicet quod p̄t̄, absoluend; est. sic Ludouicus Lopez

p̄t̄e. p. cap. 27. Medina lib. 2. cap. 7. Si si plures

*Si plures sint in uita p̄t̄
culo appropinquantes.*

sint in turri uel in domo q̄ succenditur, nec est potestas
evadendi, uel cum sunt plures in mari fluctuante, uel
in alio congestu. Vicin; plurimorum mors incerta, t̄n
probabilis mult; simul appropinquantes. dum uel unum
dicunt p̄t̄m p̄t̄ confessarij omnes simul absoluerent ab

*Et sic p̄t̄ om̄es simul
absoluitur.*

omnibz. si Syluester in uoce gress. num. 23. & Angelica 28
 num. Dm̄c̄g Soto dist 18 qst. 2. art. 5. dum dicit sacerdos
 hoc modo formam. Ego uos absoluo. ^{6o} Si qd̄ sent ex con-
 fessione unig p̄ni scandalum pati sacerdotem, nec p̄ ali-
 um h̄nc, quia fragilis est sacerdos p̄ illum p̄ni filere. Ca-
 uetang q̄d̄itione 10. de confess. 7o Confessarij non potest
 errorem facti in absolute re alterij confiteri h̄nc cog-
 nitione confitentis, non tenetur ad p̄ni confessionem do-
 nec alium gressarium habeat, qui priorem solentem
 non cognoscit.

6o Si quando sit ex confessione unig
 p̄ni scandalum pati sacerdotem.

7o in confessarij

Quando sit iteranda confessio!

I Ratione poenitentis quando sit iteranda, inde ratio
 confessarij dicam. 1o Si omnis absuit dolor miseris
 cet Ecclesie precepto satisfecerit, & non iudicat de in-
 termis, & non invidat in poenam statutam (si quauiter
 peccat, quia dolor est pars essentialis m̄ia. & h̄nc q̄d̄
 putent non ois esse repetere, tunc h̄nc repetit. Si Car.
 tang. tract. 5o de gress. si casset Trident conil sess
 14. can. 5, quia nemo requirit contritionem, uel attri-
 tionem: Eum alij auctores. ut Dm̄c̄g Soto dist 18 qst. 3. art. 5
 putat non obligari ad repetendam confessionem, po-
 nit tunc ualidam rōnem, dum ait Ecclesia obligat ad
 horat, non obligat ad modum, q̄o neq̄ obligans ad cor

Ratione poenitentis

1o Si absuit dolor
 interior.

Contraria sententia tenet
 Dm̄c̄g Soto.

fessionem obligat dolorem, cum ex greggii Ecclesia obliget
 ad aliquam meritoriam mentionem ad horas, sic ad aliquo
 dolorem in confessione sine quo nulla foret confessio. 2o si
 talis fuerit avaritia, vel solus dolor infra gradum avariti-
 onis, ut non excludat voluntatem peccandi, maneatque
 virtualis. Itaque pñi, ut in usurario, concubinario & in quo
 vis, qui hñ vicinam causam recidendi, nisi exisset ne-
 cessitas prudētis confessarij iudicio, non fuit capax ab-
 solutionis, pñea est confessio iteranda. 3o si omisit
 aliquid mortale scienter, aut circumstantiam talem,
 4o si ex crassa ignorantia omisit debitum examen mo-
 longa confessione, & non suppletur confessionis industria
 Trident. sess. 14. can. 7. cap. 5. 5o si fuisse confessio
 facta, ut venialia viderentur, quae erant mortalia
 Kaxary cap. 9. num. 27. 6o quando non intendit satis-
 factionem acceptare vel explet. Trident. sess. 14 cap. 8.
 can. 15. docet teneri acceptare. 7o Aliqui putant si
 non dixit se excommunicatum, tñ ipsa pñta, quibz excommu-
 nicatio annexa illum teneri ad repetitionem, falsa est
 opinio, excommunicatio n. no est culpa, sed solum poena
 si modo sacerdos habuerit illuz scientiam. sñ Ange.
 vice in voce confessio. qst. 1a paragrapho. 19, cum mortalis
 alij. 8o si confessarij erat excommunicatus notorie

No. 2
 si dolor fuit infra gradu
 avaritiae.

3o si omisit pñi.

4o si ex crassa ignorantia
 omisit debitum examen.

5o si confessio facta.

6o quando non intendit satis-
 factionem acceptare vel explet.

7o si opinio n. est culpa, sed
 solum poena.

8o si confessarij erat excommu-
 nicatus notorie.

vel clerici peragor, & illum tñ compulsi ad se audiendum te-
 netur repetere. Navarrq cap. 9. num. 7. Tamen si proprius
 est pastor non tenetur, quia eius hñ ad suum pastorem, tunc
 pastor si copiam habet confessoris dñi pñq gñterij, vel
 ad ming gñteri & absolueret: Eñij tñ, est illum ad alium
 mittere. si Dm'g Solo lib. 9. de iure & iustia qñ. 8. art.
 50. si Victor. Sylvester & Caritang nolo dñem se accu-
 sarit in venialibus, tanquam in mortalibus usq; ex hu-
 militate fecerit debet repetere, ideo dubia ut dubia, cer-
 ta ut certa confiteatur. ^{2o} repetenda
 est ex defectu confessorij. P qñ caruit pte ordinis vel
 iurisdictionis, vel ordinarie vel delegate non est capax cui
 confiteatur. sic Trident. sess. 13. cap. 5. dñi igitur doneq; fieri
 vel ab episcopo vel ab alio. ^{2o} qñ cognoscit illum non
 habuisse pñm absoluerit ab ijs casib; quos illi gñter
 est. im vero non scivit, & bona fide confessus veritate
 lectus, sunt n. varij modi quib; a reservatis casib; gñte-
 rig pñ absolueret. de quib; modis alibi dicendum. Larro-
 chg autem in reservatis, quo ad absolutionem nil pñ facere
 directe. sic Trident. conc. sess. 14. cap. 7. decrevit, sin
 autem sequeretur scandalum, vel infamia, vel alia ex-
 cusans esset causa, Eñe gñpimat Victoria lectus Solo

Seca hñ pñq dñter u lu
 Rñdr.

Dubia, ut dubia, certa ut
 certa gñterenda

Ex defectu confessorij
 Cui caruit pte ordinis u iuri-
 dictionis

Cui cognoscit illum non habuisse
 pñm absoluerit ab ijs casib; quos
 illi gñter

Quibus non a reservatis

& Navarra cap. 9, num. 6. illum posse absolue-
 re, nec tunc subordinatur superioribus: si quidam se ge-
 rens pro parochio non sit p[re]s[ent]is, licet perfecte illi g[ra]t[ia]t[ur],
 non tamen conferat g[ra]t[ia]m absolutionis, maxime si pluri-
 bus constet illum non esse parochum, nec tunc iurisdictione.
 Sic si pontifex vel episcopus alicui p[re]s[ent]em revocet, & ista re-
 vocatio publice cognita sit, sin minus non sit cognita, tenet
 & p[re]s[ent]e sua abstinere ab additione confessionum, g[ra]t[ia]t[ur]
 autem vere absoluitur, sic Sylvester verbo confess. num.
 19, & verbo g[ra]t[ia] num. 15. No[n] si parochus, qui vult
 poenitentem absolue[re] sit excommunicatus. Si est
 adeo indoctus ut non iudicet p[er] m[ort]e[m], nec ne,
 si sacerdos non dixit verba absolutionis.

3
 si quidam se gerens pro parochio non sit p[re]s[ent]is, licet perfecte illi g[ra]t[ia]t[ur], non tamen conferat g[ra]t[ia]m absolutionis, maxime si pluri-
 bus constet illum non esse parochum, nec tunc iurisdictione.

4
 si aliam revocet p[re]s[ent]em.

5
 si parochus excommunicatus.

6
 si nimis indoctus.

7
 si omisit verba Absolutionis.

Quid de forma poenitentiae?

Forma est haec Ego te absolvo, vel solvo te, vel equalis,
 non si omittit te, quia pertinet ad s[ub]st[ant]iam formae. omittit
 si sit ego, quia includit in ipso verbo, nec quicquam
 detrahit formae. Reliqua q[ue] dicuntur s[un]t accidentia, nullo
 modo tenere omittenda. Nota s[ed] contentio ex
 Dei acceptatione h[ab]et quandam inchoatam efficien-
 tiam absolutionis, quasi in modum formae, non autem
 formalem, quia includit votum confessionis & p[re]s[ent]is.

Ego te absolvo
 & solvo te

non te omittit

1
 nota contentio ex Dei acceptatione
 h[ab]et quandam inchoatam efficien-
 tiam absolutionis

non autem formalem

forma: tamen de voluntate ui sua expellit auersionem à
 Deo, quia auersio est à peccato. & hæc sufficiens est, et
 moralis dispositio ad gratiam. Nota de his uerbis. sol
 uo te uel abduo te & penitentiæ sacerdotis prolati etiam
 ab eorum iure, cuius potest huiusmodi absoluit, non debet in re
 que omittit, q̄ antecedunt, temere, nec debet addere confes
 sionis obliuio quæ ab omnibus absoluitur penitentiæ & in
 malitiose reuertit. Vtramq̄ hanc reuocet Nauarro in cap
 Idem de penitentiâ dist. 6. Omnis solo m. q̄ dist. 14. q̄ 1.
 Nota 3. corol. moquentium cap. 24. bene mouent sacer
 dotes ut dicant. Ego te absoluo ab omnibus peccatis tuis, in
 nomine Dei patris & filij & spiritus S. q̄ forma est eorum totius
 Ecclesie. prædicta autem uerba. Ego te absoluo in re
 gerunt ad istam formam. 4. Lutat Omnis solo cum Medina
 & quibusdam alijs conueniunt posse dici regi. Absoluo
 maiestatem uestram, melius tamen uentur sentiunt, qui
 dicunt dicendum. Absoluo te. & ad pontificem & ad regem
 non n. maiestatis, sed peccati confitetur, estq̄ confessio non
 rex, sed subditus iure clarium. Nota 4. Impositio
 manuum in sollempni penitentiâ, cum sit ceremonia
 uenia: unde patres uocant frequenter, penitentiam
 impositionem manuum, non tamen in priuata confessione.

2.
 Forma hæc absoluit. & ab Episcopo
 nunciatione

3.
 Nā addenda uerba, Confessio
 & obliuio.

4.
 Bene mouent Conc. Mantua

5.
 In dicto, Absoluo Maie
 tate uestram.

6.
 In dicto, Absoluo te &
 cur.

7.
 De impositione manuum.

est nēria, imo honestis est ut plurimum ibi quiescentia habet
 non aliud omittere. Nota 6^a Non debet addi addi in for. 6
 ma qd dicit de futuro. u. g. ego te absoluo, si restitueris, ego te
 absoluo, si episcopus gloriaverit, uel si hoc distud fueris. Et n.
 absolute danda sicut Ecclesia instituit, & si rata habitaone
 mente, non forma exprimat. sic Nauarrq cap. 16 num. 12
 Syluester in uerbo Absolutio. Nota 7^a Prius soluitur ab
 excommunicatōe & censuris, quam a pēnis, & semper mittat
 in cautelam. Ego te absoluo a uinculo excommunicatōis
 Nauarrq dicto loco num. 14 Cordua cap. 7. Nota 8^a 8
 qui tentat absoluerē ab excommunicatōe sibi reseruata ex
 communicatur (nisi debita sit causa de qua postea) hac
 tamen distinctione si parrochy sine delegationem parrochy
 alem, absoluat, nō dicitur in excommunicatōem nulli sacerdoti
 reseruata. Si uero religiosus absoluit ab excommu-
 nicatōe, reseruata excommunicatōe superiorj. sic Clementina
 de privilegijs. Durig semper punit iura religiosum
 em exemptum, quam parrochum, qd religiosus nō tenet
 quemuis absoluerē, liber n. est, parrochy proprijs sacerdos
 & poenitens ad illum ius plenum hē, quo si careat ex
 parte sua, non poenitens, sed parrochy dōt iudicare
 sic Nauarrq cap. 17. num. 74. & 101.

*Causa debet addi in forma
soluendi d. h. h. h.*

*Pris soluitur ab Excom. et
Censuris, & pēnis.*

*Durig semper punit iura
religiosum exemptum.*

Quis est effectus absolutionis?

Tollit inimicitia et offensam
Ja, et macula in peccatis

Absolutio tollit inimicitiam Dei offensam, & maculam em
ni peccatis oblatis, modo non legantur malitia. Inimicitia cen
trariat caritatem, Dei offensa iustitia, quia mutat in com
mutabile bonum, mutabitur bono spe em, inde sequi macu
la in rectitudine rohis. Nota so in clarum praeterea re
credetur regnum caelorum petis oculis, dum reddi
uigor passionis dicitur, quem conculcaverat. D. Paulus ad
Heb. 5. Nota 2o remittuntur em peccata in sp. s. licet
Matth. 12. Difficilis sit remissio. Mag. in 2. Dist. 43. ex pluri
morum patrum sententia Christi uerba sic exponit. Neque
remittuntur in hoc, neq. in futuro saeculo, ut in Joh. diffi.
cultas remedij, sola autem impossibilitas est irreversibilis.
Vide nostrum tractatum in cap. 5. de peccatis in sp. s.
so regum 2. dicit si quis peccat in Deum, quis orabit pro eo
simili modo in dicendum est, gravis est alio peccato ad
Heb. 5. Impossibile est eos, qui semel illuminati sunt
rursus renouari ad poenitentiam. Illuminamur per bap
tisma 2o post bapisma no uidemur posse a morte absoly
Oium patrum sententia maxe D. Tho. Chrysost. Augustin
ubi loquitur D. Paulus de bapismo, s. non si rursus reno
uari per bapisma, non autem per poenitentiam. Vide
D. Aug. de uera & falsa poenitentia. cap. 3. 3. Absolutio
conferit uestem nuptialem pro conuicio Eucharistico &

1
In recludit regnum caelorum

2
Remittuntur peccata in sp. s.

3
Sola impossibilitas

4
Sola impossibilitas

5
Sola impossibilitas

6
Sola impossibilitas

7
Sola impossibilitas

pacem consue. si Dñg solo dist. 1. q. 3. 4. tollit reliq[ua] + tollit reliq[ua] p[ro]p[ter]
 petorum. St imminuit em pronationem ex p[er]is facta 5. Inuenitur p[ro]p[ter]ione ex
 in p[er]ta. Et remittunt em remedia p[er]ta, h[ic]et non sint 6. Remittunt remedia
 uera ma[gn]a, & possint multis alijs modis remitti, ut doctum est
 in cap. 5. Vega lib. 6. in Trident. conc. cap. 38. addit,
 nobis p[ro]p[ter]is h[ic]is modis, hoc per quemvis modum uoluntas 1
 in Decem erecta. Ado per applicoem meriti Christi q. con. 2
 capit amimo. & D. Clemens 8. dist. cap. 35. per panem be. 3
 neditum. & D. Grylly lib. 3. in Joan. cap. 17. per benedict. 4
 honore episcopi & sacerdoti in sine sacri. 7. Remittunt remittunt uera bona.
 uera bona q. p[er] p[er] obicem pro mortuis habita fuerunt
 illo deposito obice redit hono[re] in gratiam

Quando sacerdos directe aut indirecte absoluit
 a casibus reservatis.

Non p[ro]p[ter]a olim fuit disputatio inter canonicos docto.
 res, an diuinum hoc ius absolutionis & poenitentia
 admittet restrictionem per ius humanum. Sed an non
 h[ic]et uel alij episcopi possit reservare quosdam casus
 a quibus non liceat ordinarijs confessorijs absolueret
 poenitentem: si modo limitata est, q[ui]s ut si quis neq[ue]t
 hanc Eccl[esi]e p[ro]p[ter]m m[er]it[um] in h[er]esi, ut h[ic] in Trident. 2. d[ec]ret[is] in h[ic]o. Tit. 1.
 core sess. 14. can. 11. Si quis dixerit episcopus non h[er]e
 ius conseruandi casus, nisi quod g[er]ernam politiam
 atque

atque ideo casuum reservatorem non prohibere, quo minus sacerdos a reservatis vere absolvat, anathema sit.

Quæritur igitur 1o quæ sacerdos ordinarius possit ab hinc casibus, vel hinc pontifici vel episcopo generalis directe absolvere. R. 1o quæ omnis sacerdos in ordinis sui non dum illi iurisdictione data sit in quæquam possit ab omnibus omnino casibus reservatis absolvere directe. In articulo mortis quemlibet. hoc docet Trident. 14 sess. cap. 7. his verbis in Ecclesia Dei semper custoditum fuit ut nulla sit reservatio in articulo mortis, atque omnes ideo sacerdoter quolibet poenitentes, a quibusvis peccatis & veniis absolvere possunt. Idem docet de poenitentia. cap. pastoralis. Duo veniunt in dubitationem. 1o An is postmodum restitutus teneatur a superiore petere absolutionem reservatorum casuum. R. ab Henrico henricus

R. dicitur ab articulo mortis in articulo mortis.

Nec sic absolvi debet post restituta absolutione supra. Cap. 7.

quis dicitur articulo mortis.

Lab Archidiano & nonnullis alijs doctoribus catholicis quod non. Altera dubitatio quis hinc dicat articulo mortis. Non dicitur ultimum punctum moriturus, sed probabilis & moralis cognitio illum non diu viturum.

Idem quæ prelati aut superior ipsius poenitentis vel confessarij rogatione, preter sevit absolventi, tantum unig casus memorit ignarus de alijs postmodum

modum confessarij plures inuenit, p̄t directe & ab illis absol- ^{an. i. i. i. p̄t. absol. di. 258}
uere. Si Caretarij in uerbo Confessio. ditione. 10. In di- ^{ab uno casu, p̄t. et ab alijs.}
recte potest p̄o absoluere parochij seu confessarij rata habi- ^{Indirecte p̄t. rata habi-}
tione. s̄. dum bona ratione sibi persuadet, si summa pontifex ^{tionis.}
sciret hanc infirmitatem animae confitentis. uel superior sibi
uere permitteret ius absolutionis. Ratio autem sufficiens ^{que sit r̄o sufficiens.}
est dum imminet scandalum, uel euident periculum. uel
ille poenitens (ut certo aliquo modo confessarij constat)
nonerit petens absolutionem, & peribit anima, cum autem ^{th. 2}
reseruari ius sit humanum non debet ea esse pars in <sup>absolutionis aspectu
& humanum.</sup>
aedificatiōem & non in destructionem aīae. Cum n. cessat ratio <sup>cu cessat ratio iuris
iuris cessat et ipsum.</sup>
hujus iuris, & ipsum ius, nec sacerdos est contemptor iuris
sed prouidus medicus animae. Si tradit omnium ferme
canonistarum sententia dum agunt de casibus reseruarij licet
nonnulli minorum gentium hoc saeculo, se opponant, q̄n etiam
miserabilis legis consuetudo nos docuit, quia nihil uerum
quo ad absolutionem deest, quo minus absolutio ualeat. Si
Rauary cap. 9. num. 6. Dñic Soto dist. 18. q̄st. 4. art. 2.
Henricus Henricus de casibus reseruarij. Udo si absol- ^{Udo si absol-}
uere, si periclitetur fama, uita. uel alia iusta merce. ^{uita, p̄t.}
dens causa. quidam in putant, quod si absolutus teneat
se presentare superiori, ut illius uoluntate recte absol-
uatur, si iustificatus solum contritione, teneat post q̄nterij

sicut obitus peccata mortalia, quae post recedunt, debet consistere
 sed haec opinio non est firma, cum canon hoc onus non im-
 ponat, nec videtur iure adiungendum. Non negatur supe-
 riorem posse tale onus iuri adiungere, id dum nondum
 adiunctum est, tunc non debet plus restringere, quam iuri
 fuerit, & in se uoces sonent. quia enim potestates si potius
 restringenda, quam amplificanda omnium doctorum sententia
 3o si in periculo uitae quisquam uel unum ueniale committit
 cum dolore, uelut & non potest reliqua exprimeret & nihil
 habeat casus reservatos absoluitur. Vide Henricus cap.
 9. de poenitentia. 4o si praelatus a reservatis absoluit
 & dimittit ordinario confessario absoluentum a peccatis
 reliquis. Haec expressis Romanae curiae & uicariae absolu-
 tio sui intentionis facit unam integram confessionem. Sicut
 Caietan. Durand. Syluester. 5o si non habet superior ca-
 sum reservatum cognoscere, & poenitens uel per se uel
 per confessarium, confessario sibi plene absoluenti, negat illam
 superior, eo ipso, quo negat, sibi habet potestatem quibus tale
 celebrare & contere. si confessarius tam ignorans est, ut
 hoc ius non capiat, quia humanum ius non tollit diuini
 & maior praeualet minori, ut uideatur scandalum. Et om-
 ni casibus contra reservatis impeditur, quo minus possunt

In poenitentia non debet fieri
 confessio.

3

4
 Superior a inferiori, aliter
 a se ipsa potest.

5

Superior non negat potestatem
 absoluenti a inferiori, deest
 illa.

Humanum ius non tollit
 diuini
 Maior praeualet minori.

ad papam redire absoluit episcopus iure communi em a casib²⁵⁹
bulla coena dⁿⁱ. ut h^{ic} de sn^{ti}a excommunico^{is} cap. quamvis.

Impedimentum sufficiens est quod vir prudens iudicat esse impe-
dimentum, id^o sufficit; sic em^o censendum est q^u sunt impedi^{ti}
nec possunt adire ep^{iscopu}m, nec p^{arochi} adire vel h^{oc} reser^{vo}.

tum. Navarr^o cap. 17 num. 89. In dictis casib^{us} em magis
abbas exempt^{us} p^{ot}est absoluer^e. Abbas vero regularis iure
dispen^{dit} em in votis, quoad suos ut Navarr^o num. 17.
Sylvester verbo Abbas cap. 2.

Quem reputat Trident. concil. idoneum confessorium

In Trident. conc. sess. 23. de reformatione cap. 15. decessit
antiquum illud ius abire perfecte servari, ut auditur con-
fessionem ab episcopo, vel vicario episcopi approbatur, aut

ab eo, qui in suis orbes quasi episcopalem h^{ab}et iurisdictionem
ut sunt Abbates magni, & exempti. sic Sylvester in voce cong^{reg}.

ho q^u 2. parag. 7. Sic sede vacante capitulum nobile p^{ot}
approbare confessorium, vel vicari^o a tali capitulo elect^o. Sed
haec approbatio fiat praesente examine si sit op^o. nec doc.

tor theologia sine approb^{at}o episcopi censeri p^{ot}est idone^{us}, si n^{on}.
in morib^{us} sit defect^{us}. u. g. sit nimis lubric^{us} & sit theologiae
doctor, debet rejici ab auditione confessionis.

3. Sunt vari^o modi approb^{at}o^{is}, & qui sufficient. 1. si censuit episcop^{us} illum
posse deligi ab alijs in confessorium, eo ipso h^{ab}et facultatem.

Confessarius

audiendi, & si confessoria uel vicaria episcopi quamprimum deno-
tat, hinc ptem audiendi alios, & nisi restringat, is ptem habet
per totam dioecesim. cum autem demandatur parochia
non sit ptem audiendi alios, quam eos, qui in ea uersantur.
Sic intelligendo, ut exemplar personae, cum in parochia uersantur
ab ipso possint audiri, quales sunt uiaiores, medicis, p-
grum in certis adibus uagantes. quodcumq; igitur episcopus p-
mittit alicui simpliciter audire confessiones, & non restrin-
git, debet intelligi per totam illius dioecesim, quia confessio-
nes fauorabiles non sunt restringenda, per regulam iuris si-
restringat episcopus ad certum locum, non ne cessum est ali-
quid episcopus dicit, quam facio te parochum in ipso loco, co-
iure, quo dat hanc ptem, dat ora frequentia potest. Cum autem
per ptem alijs ab episcopo non amplius conferi idoneis pro-
cho, eo ipso amittit facultatem audiendi confessiones. &
si a reliquis petatur ab episcopo, ut liceat eos audire qui a
se hoc petierint, & episcopus illis sine causa negat, tunc
privilegio antiqui iuris hinc ptem, quia hinc in uindicta
& pontificis iure ordinis, nec temel approbata pontifice
reprobant debet sine causa, tamen non episcopus habet
iuris examinandi parochum.

Confessiones fauorabiles
non sunt restringende

Religiosi hinc iudicantur
a pontifice iure ordinis a loco
restituuntur.

Quis cuius sit minister huius sacramenti uel forma?
Iohannes summus pontifex per se & suum vicarium orium totius

I. Pape

nandi est. Do delegati habentes delegatam ptem per orbem ter. ^{2. delegati}
 ra a summo pontifice, quales sunt quatuor ordines mendicantes
 homines societatis ex decreto Pauli 3i & Gregorij 10i Societati
 Jesu amplissima pfa data est. Jo. Larroche qmatis in diocesi
 episcopi & episcopi qmatis in omnes in sua diocesi audire. ^{3. Episcopi in sua diocesi}
 parochia sua parochice subditos, nec licet a parochia in aliam ^{4. Parochy.}
 sine scitu parrochi ire & alteri qnter, quia non est illis subditos
 oes mendicantes extra de privilegijs cap. miser cunctas. &
 ex decreto concil. Lateranensis non hnt ptem eligendi con-
 segnium alium, quam illorum prelati illis constituit, & no
 possunt alteri confiteri sine expressa facultate superioris sui
 Leo 10i mandat minoribz hoc sub poena excommunicationis la-
 ta pna. Alexander 6i mandat Dmicanis, ut habeat in illor ^{Franciscani.}
 privilegijs scti. 31. Gregorij 11. mandat fratribz monis olivari ^{Amuriani.}
 ni privilegio 12. nec volunt pontifices per bullam emittam
 hos extra religiofos. Notandum est si is vigor esset in religi. ^{10.}
 onibz, tum novitios no posse confiteri, sed tm profectos. De m
 mandatur societati Jesu per Paulum 3ium in bulla confis. ^{Sacros Iqti:}
 noris per Gregorium 13. in bulla data anno 1575. q Societas
 acceptatione voluntaria habent in illo privilegio port. scti
 exate servat. Reliquae religiones postea pmissu platoru ^{Reliquae Mendic.}
 & sapientium ordinis voluntarie renuntiaverunt his privilegijs ^{12. hujus tractatus}
 de multis causis. si ubique superior permitit alijs con-
 fiteri sine serupulo possunt alijs confiteri. Reliq autem

Sacros Iqti.
 3. Episcopi in sua diocesi
 4. Parochy.
 realiter parochice subditos
 Mendicantes in fine ptem
 eligendi in pntia alioru qnter
 hnt a suis superioribz.
 Franciscani.
 Amuriani.
 10.
 Sacros Iqti:
 Reliquae Mendic.
 12. hujus tractatus

Benedicti et alij
quos habent confessarios

religiosi, ut sunt Benedictini & Bernardini & quocumque alij
dicantur nobis, non pontificio aliquo privilegio sed officio
possunt tamen sui superioris mandato stringi ad certum
confessarium

270y bonitas hic e minister

alena estis
alena aucto, et qua?

quid requit estis

diacony hinc sit impo
lani

18. dicitur e aply a alijs
ecclia 18. par 1

quida uoluit, esse
laicum

S. Augustinus

S. Beda

Quae requiritur essentialis bonitas ministri.
Duplex est bonitas ministri respu huius sacramenti, una
essentialis, sine qua non ualeat forma. auctoris illa tantum
moralis bonitas, quae ubi aliquid possit impedire auctore
in confessione nec in meliorem uel peiorem facit rationem
ipsam sacramenti. Essentialis autem bonitas se est ut ha
beat legitime ordinem sacerdotij, q. si non sit sacerdos, &
tentet ministrare hoc sacramentum, & si sit diaconus irregu
laris sit, nec sit ascendere ad sacerdotium, nisi elementer
sumus pontifex dispenset; haec sunt de fide ut sit Florent
ni decreto. Imone Constantenae & Trident. sess. 4. cap. 5.
ga Ioan. 20. dictu est aply no alijs. accipite sp. s. quorum de.

Utrum casu uel necessitate alius possit, quam
sacerdos alterij audire confessionem

Mag. m. q. dist. 17. an possit laicum. & Gratianus dist. 5. de
penitent. cap. qui id iurum. D. Aug. de uera religione
cap. 10. Tanta inquit est uirtus confessionis, ut si desit sacerdos
constitatur proximo. Ysa. Beda Super s. Iacobi cap. 1.
Confitemini alterutrum peccata uestra, putat hemalia
posse fratri laico, mortalia sacerdoti confiteri. Ag. p.

241

confessionem laico, ut accipiat consilium, non ut ut clarum a
 minimo peccato absoluitur, quin et laici attentans ad mitte
 ret sacrilegium, & fieret irregularis. Dñs Soto dist. 18 q. 4
 art. 1. Xenu. cap. 17. num. 242. In asserentes laicum posse
 sacramentaliter audire & absolueri dicit Trident. conc. ana
 thema: quia haeretici putauerunt sufficere hominem quem
 vis ad absolutionem. Si Lutherus de captiuit. Babylonica, nec
 excludit foeminas, dein à Leone. 10. art. 10 damnati, abso
 lutionem inquit omnibq. pueris & iuuenibz & mulieribus
 pmitendam. omnibz n. Christi fidelibz data est hac potestas
 Reming si interpretat in ses. 14 cap. 6. Trident. conc. aue.
 dente certa pditione & autoritate. qd idem om Remmiam
 mdictis p absolueri. Qd qualitas essentialis seu bonitas
 non sufficit esse sacerdotem nisi in praedictis necessitatibus
 casibz, id requiritur praerea ordinaria vel delegata iuris
 dictio, non n. p absolueri, nisi sibi subditum, subditus aut
 sit per pmissam ptem, quam episcopi hnt à summo pontifice
 cui dictum est Joak. 21. pascite oues meas, sacerdotes &
 episcopos. 3. qualitas essentialis. requirit aliqualem pmi
 sionem, ut ad minus possit decernere pna à pto, idq. à saecula.
 ri saeculo. Ratio, non p iudicare, qui non p discernere
 audire autem confessionem est actus iudicij. Religiosi uo
 qui ad confessionem se exponunt, debent esse docti, illi
 n.

Episcopus p laico

*potestas laici audire
confessionem*

*potestas audit
confessionem
hominis quod ad
absolutionem
sufficit
Sic Lutherus*

*potestas n. excludit
mulieribus cum
Lutherus*

*3. hanc qualitate
essentiale requiritur
delegata*

qui sint subditus

*3. qualitas est
aliqualem pmissionem*

Et au. 1

*fit a religiosis
requis doctrina*

enim in multis casibus, si sint ignorantes incurrunt excommu-
 nicem, saeculares non. Vnde haec dicitur Dmicum Scdm d. p.
 18 q. 4. art. 2. Mediam q. 1. Nec debet parochus putare sibi
 fieri vicariam, cum religiosi ipsi subditos adiuvent, quia pri-
 vilegium hoc datum est in favorem clerici. Ideo bonitas vero
 auctoritas non minuit gratiam absolutionis, cum sacerdos sit
 tantummodo vicarius Christi, & operetur ut instrumentum
 in & praecipuum agens sit ipse Deus Sp. S. tamen requiritur
 bonitas in confessorio moralis de multa commoda istig con-
 fidentis. 1. ut efficacius illum a vitijs removeat, 2. donec
 ad hortetur ad virtutes. vias modosq. ostendat. 3. quia confes-
 sarius debet omnium virtutum quae ornatus esse gratiam cura
 salutis animarum Christi personam gerit, cuius viscera &
 signata debet portare in animo & miserej ex animo solus
 qua de causa D. Ambros. solebat simul cum confiten-
 tibus flere. 4. ubi illa misere corporis modestia, sit affa-
 bilis, benigne accipiat poenitentem quemvis, et pro ra-
 tione salutis auct. Dm'c' d. d. dist. 15. m. q. mag. q. 1.
 art. 4. & fundat in sa. epta D. Pauli ad Timoth. q. 2. ad
 Titum 2. de qua bonitate multa h'be core. Magunt cap. 3.
 Trident. sess. 14. cap. 6. can. 10.

Bonitas auct' in minuit gratiam
 absolutionis, ut cur.

Cur bonitas moralis requiritur

- 1.
- 2.
- 3.

S. Ambrosius fletus in
 poenitentibus et confiten-
 tibus.

Debet hoc capiti adhiberi.

In quibus prudens confessorius debet
 iuvare poenitentem.

Ius erigat illum ut magna fiducia sine pudore enunciet
 ea que in confessa sua sunt. Do habeat apparatus breue
 interrogatorium per 10. precepta, per septem peccata mortalia
 maxime iuret eos, qui sunt indocti, uel qui multo tempore non
 sunt confessi, uel in modo examinandi conscientiam non sunt
 uersati, sibi n. se in modum iudicis, debet n. poenitens que
 in modum accusantis, estq. periculosum iudicium, in quo si
 quid negligatur frequenter resarciri non potest, nec agitur de
 rebus secularibus, sed de anima salute, que confessionis com-
 missa est. qui hac breuia interrogatoria hinc uolet legat Me-
 dianam lib. 2. de iudic. confessarij cap. 7. patrem Bolanchum
 in directorio confessarij. Nauarrum cap. 5. manualis. Hen-
 ricum Henricum lib. 3. de poenitentia. 3. In his confessionibus
 roget si habeat casum reservatum sibi non permissum ut
 prudenter poenitentem antequam sua peccata annunciet ad ali-
 um confessarium hntem istum transmittat. 4. Sciat si die
 non confessus est, an serupulq. aliquis de preteritis confessis
 in animo resideat & roget prudenter, an poenitentis uel
 malitia uel pudore preterite confessionis non fuerint ni-
 tegra, eum si commodum est eum remittat, ut sumpto spa-
 tio cogitandi integram confessionem faciat: si ratio uel
 temporis uel personarum non fiat per gramen predictum
 eum ad absolutionem capuam reddat. 5. Cognoscat qd

1. Enigat illu, ut fiducia magna g'ituro.

2. Si illi ad magis deus interrogatorem q' de peccata per 7. p'm.

3. In poenitentia habent casu reservatu sibi non permiss.

4. An serupulo uisetur de preteritis confessis.

5. Quis sit huius status.

6. De 6to p[ro]p[ri]o caute
interrogat.

quod sit huius status ut ante cum illo vel interrogando vel moni-
do agere possit. 6. De 6to p[ro]cepto admodum caute
interrogat, & gradatim ab uno ad alium decedat, ne dum ani-
mam iuuare uult, eamq[ue] a peccatis liberare, doceat peccare
quamobrem a pueris & annis centibus, nil de immunditia uel
luxuria interrogandum est, nisi dent ca[us]am. Dem[um] e[ri]t in alijs
caute de cogitac[i]o[n]e rogandum. Dem[um] de consensu, post de specie
fornicac[i]o[n]is, moechac[i]o[n]is &c. Cauendum diligenter ne modus
& actus particulariter modorum examinet, nisi ordo necessitates
cogitandi uel regat. In luxuria n[on] uel ipsa memoria
particularium actuum oblectatur, & facit ut fructus saua-
menti impediatur, obuersatur n[on] facile actui contritionis
uel attritionis. 7. Inuit poenitentem ad firmum consop-
endum propositum, ad amouendam causam & occasionem
peccati, quod propositum si sit firmum, non habet re in mo-
tum iuramenti, & uoti, nec debet illum nisi in casibus a caso-
ribus deputatis & denotatis adigere ad ullum iuramentum
& monetur omni modo iuuare poenitentem ad contriti-
onem, si namq[ue] poterit saltem ad attritionem seu ad peccati
displicentiam cum proposito non amplius periculi si huius-
usq[ue] animum poenitentis per mouere non sit, non e[st] ab absolu-
tione quia absolutio nulla esset defectu[m] male dispositio[n]is
Noro si deiectum aliquem uiderit, animo tamen bono
sua cogitac[i]o[n]em, illum erigat erig[en]s parum ponat p[ro]p[ri]o.

7. Inuit poenitentem ad firmum
consopendum propositum.

8. Inuit ab contritione uel
saltem ad attritionem.

Hic si dicitur in X
absolucio[n]is.

9. P[ro]p[ri]etatis
exigendus.

nitentiam, doceatq; mi misericordia Dei spem reponere. 10. 10. Mysteria p[er]i-
que r[ati]o p[er]i.
ad uertat q; sit praecipua radix p[er]i, & illam cofect euertere eo
& poenitentiam & sua data consilia dirigat, siue demon sit
occasio, siue societas, siue cohabitatio siue ratio uictus uel ali.
ad simile. 11. Doceat implorare poenitentem auxilium diu- 11. Doceat poenit[en]t[em] p[er]ire a
deo, ut p[er]iret long[um] t[em]p[or]e
tenet.
nam, ut p[er]ueniat temp[us] tentor[is]. ut superueniente tentor[is]
sit firmior, nec cedat malis affectib[us]. 12. Druat sensum 12. Druat sensum
druat e[st] serpin[is] ad amo-
re diuinae p[er]p[et]ua.
poenitentem, ad amorem diuinae maiestatis ut illam p[er] seipsa
amet, tot praeventus beneficijs, & idcirco de minima facta mi-
ria diuina maiestati uehementer doleat. 13. Seruatore 13. Seruatore
p[er]e infinita misericordia
dei.
conpletur spe infinita misericordiae Dei, caueat ne illorum
p[er]ta exaggeret, sed potius excuset, caute paulatim eos ab
errorib[us] ad solidam conf[er]mationem, & luctu ad gaudium deducat
14. quomodo agni sint seruandi cum pauca hui[us] dicit non 14. qui agni sint seruandi,
dicit Polanus.
possit & plurimum referat legat Bolanchum in dicto libello.
de arte moriendi. 15. Iudens confessoris accommodabit 15. Iudens accommodabit
seruare poenitentem ad
16. dicit officiu[m].
poenitencias, ut sint reuerentia p[er]itorum, si ratio poenitentis
ferat. 16. Inhibeat poenitentem in reb[us] nouis ad salute 16. dicit officiu[m].
quem uidet indigere. 17. Cauebit ne molestat poenitentem 17. Caueat nimis multas
interrogationes.
nimis multis interrogacionib[us], maxime ad quarum poenitentia
non p[er]tinet, ut alienis ab ipsis h[ab]itu. De p[er]dictis
punctis uide Nauarra cap. 6. Carolan. cap. 5. de conf[ess].
Liberanus conuil. Cap. Omnis. & ibidem interpres. 18.
quando poenitens est.

18. Quibus in iudicio in bono
na sua fide relinquitur.

Quando poenitentia est in bona fide, ex ignorantia iuris humani
nec ulguit in damnum publicum, uel privatam, nec
est periculum scandalum, effi autem esset graue peccatum de finen
da bona fide, saepe numero relinquitur in bona fide
taendo ueritatem. u.g. putat quis se rite coniugatum, sunt
causa ob qua coniugium nullum est, u.g. maria affinitas.
peccauit ante graetum matrimonium cum prore sponsa
uel alia sunt causa, ut post in matrimonio dicitur, si in
alijs quibusdam actibz, qui rone precepti humani cessante
bona fide graue moueret peccatum, et putat probabiliter con
fessari illum non desideratum, si non curabit, sed ex
cerabit animam confidentem. Vide Nauarr. in manuali
cap. 5. num. 3. Medina de institutione confessarij lib. 2.
cap. 3. Inuenta Notum dist. 18 q. 2. art. 4.

Quid censes de scientia confessarij.

Cum sit medicus anima non debet se temere ingerere, sicut
medicus corporis indoctus, qui non potest diiudicare morbos non
commodat reuera remedia, uel assumens titulum doctoris
medicinae. uel se ipsum ad medendum exponens peccat
mortaliter. si enim confessarij debet nosse suum officium
scire quid peccatum, quid non peccatum, ne passionem impietatis
peccata pro passionibus habeat. Et qui adit uaria loca
causa excipiendi confessionem, militum, praecipue ui
torum, clericorum nobilium, uel qui agit in magis

Et quod reser
ua a parulis.

Jo. Petrus eius amicus
habet reseruat doctoris
et alij.

civitatibus concesserunt in temporibus dei esse multo misericordior
 alijs ut videre poteritis ex decreto Tridentini conc. sess. 14
 cap. 1. Ad sciendum quando regatur iuris cautio, ut si publi.
 et usurarius uel conubinarius, uel similis alicuius nota homo
 uelit confiteri, notit que cautione possit absolui. 3. Offi.
 cij & ordinis ecclesiastici sciat impedimenta. 4. Tenent
 resse communes regulas de restitutione. 5. Censuras max
 excommunicoem, minus autem periculi est apud iudices,
 maxime quando multa notit ex lectione & experientia,
 & tantum. Sciduit, ut sciat oportune dubitare, & habeat
 aliquem doctorem, quem possit commode consulere. 6. Sciat
 sciat optime distinguere mortale a veniali & venialibus
 & species augentes & minuentes. Actus n. mortalis quare
 suo ex circumstantiis fit venialis defectu deliberationis plena
 2. Ad iur. parentem rei, uel mar. 3. defectu plen. iudicij.
 7. Sciat quomodo defectus poenitentis suppleant de
 beant. Veniant n. quam d. rationes scelera sua quada
 latitia confitent, uelut clau. facta, quos d. ad humilitatem
 detestationem, contritionem uel attritionem deducere debet,
 uel non absolueri, si de alijs defectibus dicendum. 8. non
 nit nimis tenax propria sententia in iudicio petitorum, cum
 n. poenitentis sit sententia probabilem, unum alterum
 bonum doctorem, quem sequatur a proprio iudicio
 recedat & subscribat sententia poenitentis, nisi includat
 publi.

2. Sciat quando regatur iuris cautio.

3. Offi. c. i. & ordinis ecclesiastici sciat impedimenta.

4. Tenent resse communes regulas de restitutione.

5. Censuras max. excommunicoem.

6. Sciat optime distinguere mortalia a venialibus.

7. Sciat quomodo defectus poenitentis suppleant de beant.

8. non nit nimis tenax propria sententia in iudicio petitorum.

g. Secus semper nichil in
congrat.

publicum scandalum vel alia scilicet sit periculosa. q. serip
m. poenis in iungendis declinet in mitiorem partem, licet
ostendat quodq. poenitentibus ex canonibus poenitentibus quibus
poenas mereatur. Demum hac de re inde patrem Inuri-
anum in 18 cap. 2. lib. 9. tit. apostolicarum, qui post hunc tracta-
tum, sic concludit. qui se ingerit ad audiendas confessiones
non hinc sciam peccat mortaliter, cum se ipsum tunc offerat.

no.

Quid intendendum de sigillo confessorij.

unde sigilla dicat.

Sigillum uocamus similitudine rationis, sicut n. litera
obfirmantur, ne ab alijs legi possint, si iure naturali & diuino
annexum est secretum confessorij, ut nil eorum q. audiuit in
confessione unquam prodatur: quod quidem sigillum non p. ius
ad essentiam confessionis simpliciter. Et n. sicut dicitur
confessio fieri publice coram multis, tum non est rō sigilli
Cum autem confessorij sedeat & secreto audiat & deinde in
illo secreto representet, ideo tenetur sub secreto omnia
conseruare; nec ullo modo reuelare sub poena p. h. mortis
Vide hac de re Trident. concil. sess. 14. cap. 5. Ex uirtute
Iustitiae tenetur seruare secretum, ne proximo noceat con-
tra fidelitatem secreti naturalis. Et ex uirtute religionis ne
prophane hac res iura. quantum ad p. habemus Math.
7. quod tibi non vis fieri alteri ne feceris. prouerbior
14. Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcanum. Multo

quo iure Secus sit an quia
Confessorij.

Cur sigilla p. ius
nec ab istam Confessorij.

Cur Confessorij t. h. d. uia
sub secreto. Roman.

Et hoc p. Ex uirtute Iu-
sticiae et c.

2. Ex uirtute Religionis et c.

autem gravis obstringit secretum confessorij, quam se- ^{per longe quam obstringit}
 cretum amici. Vide Navar. cap. 8. Num. 2. Dm cum solum ^{Secreti amici}
 dist. 18. q. 4. art. 5. quia naturale amici p̄ quodq. revelari, hoc ^{Et cur}
 quod pertinet ad reverentiam sacramenti, nec mortis meli
 p̄ soleri. De hac re vide Ludovicum Lopez cap. 66. ubi
 sic loquitur, sigillum confessionis adeo sanctum e, tantog
 univulso ligat, ut nec papa, nec tota Ecclia in eo resol-
 vendo possit dispensare. Si n. Censet consil. Lateranes.
 cap. 21. Eodem secreto tenetur doctor, vel alig q. consu- ^{qui tenent esse secreti}
 litur a confessario. & is qui invenit scriptam confessione ^{1. De a quo ante hanc confi-}
 alterius, de quo tractatur in 4. Inhar. dist. 21. & censet su ^{2. Inventionis confessionis}
 D. Tho. in 2. q. 33. art. 2. Et est eor. canonistarum
 opinio, in cap. Omnis de poenitentia & peccatorum remissi-
 one; licet laicus non tenetur eodem genere secreti
 solum n. tenetur naturali iure, confessarij naturalis di-
 vini secreti. Secretum naturale quod mandat tibi superior
 vel amig, aliquot casibus p̄ dissolvi, non autem sigillum
 confessorij. I. qm̄ obest corpori & animae, ut h̄ caput. qui ^{Secreti nate que te cas}
 ambulat, causa. 5. q. 15. in Gratianum. & cap. Intima. ^{2. 1.}
 ut ibidem, sic dum res publica nigeris imminet in com-
 modum. I. rone neri testimonij ad defendendam pub. ^{3.}
 licam iustitiam. Sigillum autem confessorij, solig paeni-
 tentis facultate potest dissolvi. ^{1. In casu delicti, an et hinc facult}
^{2. In casu delicti, an et hinc facult}

18.
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Quae cadunt sub sigillum?

Lo omne mortale. denon omne veniale ni confessione
cognitum. 3. circumstantia. 4. em persone complices. 5. oia
ea per qua pt alter ni cognitionem peccati tenere. maxima
punita est Karaxq ni cap. Omnis. 6. caput, sacerdos de
poenitentia & peccati remissione. & omnes interpretes confitent.
7. Oia quae sunt ni via ad confessionem. ut si prius scripta
ipfis peccata legisset, vel cum miltuisset & confitetur in ma-
8. trim consilij fuit una quaedam ad confessionem. Sic Medialib.
2. de milt. confessarij cap. 7. 7. quicqd directe vel indi-
recte pt verecundiam, confusionem, malam suspicionem
adducere poenitenti. si Angelica de secreto. num. 14. Ri-
chardq ni 7. dist. 21. q. 2. 8. Sacerdos empi no absoluat
illud y sum tenetur sub secreto tenere, nisi fit a casu
re servato cum licentia poenitentis ab alio hntie plen vica-
riam petere debeat, tunc dans licentiam eodem, quo con-
fessarij secreto tenetur, sicut em interpretes, & ille qui ni
templo malitiose applicavit aures & auscultavit, ut multi
docet. D. Mo. Richardq. Sylvester & Arnilla
Quod si quis tentet confessarium, an teneat ad
secretum?

Veni tantum, ut miltuatur confessarium ad petm luxu-
ria, vel ni furtum, vel ni conspirationem, vel ni consortium ad-
versus latrocinij, si confessor manifestare tunc illi iuri

6. Oia q. pt in via ad con-
fessionem.

8. Sacerdos quicqd ni absoluit, pt
sub secreto a seculo.

Tentat quicqd ni confes-
sarij.

in eum ut videtur. non n. confessio sed deceptio, nec si fractus
 sigilli sed doli demonis manifestator. sic Abbas in cap. Or
 de poenitent. in voce Abusio facitque confessionis. Idem
 in Angelica cap. ultimo. Sythesler dicit eum manifestare tene.
 si modo dolum possit auertere, & no oriatur scandalum.
 Idem tenet Medina loco praescripto & Alexander Halensis. Seve.
 tum quod sacerdoti committit in flexis genibus. absq[ue] proposito
 confitendi pura, & absolutionem petendi, non obligat ut tene.
 atur confessarius ad sigillum. Confessio debet esse sacramen.
 talis. sic Dmicy Solo in q. dist. 18. q. 7. art. 5. Non tñ sequit[ur]
 ex praedictis, quod ea q non pertineat ad sacramentalem con.
 fessionem, possit confessarius revelare. u. g. cognovit impedi.
 mentum matrimonij rone pñi, illud non potest tñ alijs
 revelare, quicquid n. p cadere in detrimentum confitentis
 quod hñt per cognitionem in actu confessionis, no p revelare
 quod vero aureum candelabrum in sigillo confessarij num.
 et refert. quondam historiam, quod quidam Cardinalis confes.
 sus alteri Cardinali, se velle papam occidere. qd no mani.
 festavit illud papa fit maritus. quoniam non in confessione
 hoc illi, sed tñ sub secreto commiserat. quod si confessarius
 commiserat pñm, quod no p aperit sine lapsio sigilli no te.
 retur illud confitenti, u. g. si duo sacerdotes in uno ep.
 pido, audiuit alter in confessione peruersorem clericij pre.
 sumpta facultate, quam non habuit, absoluit, neta itaq

Et au.

Quid ut sic mani. forte debet.

sigilli confessarij obla. gatio n. e. ubi n. e. sigilla sacramentalis.

quicquid pñt cadere in detrimentum confitentis, no p revelare.

quod confessarius non tenet aliquid nisi pñm.

ab integritate confessionis explicita casabit, tunc n. p. sola
 contumacia coicave: est coris gntia. Plurimi errant q putant
 revelari posse pelm, in permioem confessorij factum, vel alioru
 vel Reip. qualis est Alex. Halensis. Richardo. Recte in sentit
 D. Tho. q. 1. suu pceptorem. dist. 21. in 4. mag. q. 3. art. 10.
 quem modo omnes canonice sequit, nullo modo posse revelari,
 quod si in uno casu daret istas reserandi sigilli facite de
 frueretur confessoris sacramentum. Ha autem st. ^{Ha sit pena.}
 constituta poena in fractorem sigilli. I. d. de p. m. ut hbr ^{1. de p. m. q. 1.}
 caput Or. de poenit. & remiss. tutor. Vob omibz diebz vite ^{2. Semy est mte-}
 sua d. b. esse ignominiosq & vagus & peregrinans, nec fungi ^{nis, & unq. 1.}
 sacerdotio ut ibidem cap. Omne. & multo docet Sylvestro
 in voce glesio. q. 3. parag. 4. 3. prior poena hi mitigata ^{3. Vel retrahendz}
 est ut post peregrinationem & poenitentiam annorum decem ^{in munitem.}
 in arcum retrudatur monasterium, ut hi em predictum
 caput Or. 4. p. m. degradarij & tradi iudicij saularij ^{4. Distio degradarij & tra-}
 ad exurendum & sunt nonnunquam saulari brachio ^{di iudicij, sicuti ad gntia}
 traditi, & occisi, ut hi Feliciano de censuris. titulo. degrada.
 tionis. Si autem doceat aliunde se cognovissis, quam ex
 confessione non habetur revelator, nec cadit in poenas sa.
 cramentum n. glesiois, non illi sustulit ius sua, quod
 habuit ante. Nota si iudex mittat reum ad confessa.
 rium, & velit hoc velut: medio cognoscere sui fori crimi.
 na, confessorij carite admodum agat, & caveat remitti

^{1. de p. m. q. 1.}
^{2. Semy est mte-}
^{nis, & unq. 1.}
^{3. Vel retrahendz}
^{in munitem.}
^{4. Distio degradarij & tra-}
^{di iudicij, sicuti ad gntia}
^{& hoc factu e.}

Confessio qd habet in
sua a iudice ad se mitti
ad iudicium sui fore iudicium.

vel signo, licet ad veritatem illum horret, quod in confessione
actum sit fact, sic Ledesma qst. 10. art. 3. Videatq; confessarij
necesse occasio scandali. Vdo ne det causam occulti crimi-
nis, ut redeletur, sitq; agentis vera concurrat ad huius hominis
condem, si ipse fuerit ipso facto irregularis; quicq; ignab
ipso petant iudices, dicat, se suo officio functum, de reliquo
illorum forum a suo longissime distare, nil quod ipse agit
ad eos pertinere, illis corq; sibi animam commissam. Taxon
tur pterea tales iudicij nimij rebi migrant occulta qd
Deo reservanda peius, quam modo ebato modo exehenda
sunt. ne dum sunt nimij, multi imoxij occiduntur. Denique
te illorum Deus ab anima illorum regrat sanguinem in-
nocentium.

DE SATISFACTIONE

Tertia parte poenitentiae. qstio prima.
An poenitens teneatur necessario ad suscipiendam
satisfactionem

Qual teneatur in a fide.

Teneri ad satisfactionem suscipiendam iam est de fide,
qua confessarij potest poenitentem obligare ad aliquam
satisfactionem, ut pulchre docet Ledesma prt. 2. qst. 20.
estq; catholicum, quod teneatur poenitens acceptare ut
idem hbi folio 306. Hareticum vero est negare ut docet
evidenter Trident. sess. 14. cap. 8, & can. 14. Si qd dixerit
satisfactiones, quibus poenitens per Christum. Jesum
peccata redimunt, non esse cultus Dei, sed traditionis hominum
doctrina

Teneri ad e negare.

doctrinam de gratia, & uerum Dei cultum & ipsum beneficiū
 uostri Christi obscurantes, sit anathema. Et colligit hoc ip-
 sem eū cap. 8. uim satisfactionis includi in Joan. 20. cum
 Christus claves dederit ad ligandum & soluendum, quare non
 potest defendi illorum sententia, qui putant poenitentem no-
 terari ad acceptandam poenitentiam, quia illam senten-
 tiam determinauit Trident. sess. 14. cap. 1. & 8. Sancti di-
 uini iudicij ratio exigere uidetur, ut aliter ab eo in gratia
 recipiant, qui ante baptismum per ignorantiam deliquerunt:
 aliter uero qui semel a p̄chi & dæmonis seruitute liberati &
 accepto sp̄. S. dono, scientes templum Dei violare & sp̄. Sanct.
 contumescere non dubitauerunt. per diuinam uero clemenciam
 deest, ne ita nobis absq. ulla satisfactione peccata dimittantur,
 ut occasione accepta peccata leuiora putantes, uelut iniurijs
 & contumelijs sp̄. S. in grauiora labamur, the sauritates
 nobis iram in die iræ Rom. 2. hæc est medicina & cautio
 futurum, & si poenitentia seu satisfactio semp. fuit nega-
 ta ante Trident. conu. quia iuuat conditionem, præca-
 uerit, ne facile in peccata rursus labamur

An qui non satisfacit sit hbr̄d̄g pro absoluto?
 Hæc q̄st̄o querit, an si poenitens non satisfaciat poeniten-
 tia sibi a confessario iniunctæ, cum Trident. uelit illum
 obligari ad satisfactionem acceptandam, teneatur rursus

Petrus Soto p[ro]bat hunc
n[on] esse absolutum.

eadem p[ar]te confiteri, quae confessus est, estq[ue] nonnulla m[ul]ti-
author[um] controversia. L[et]o Soto qui paulo iud[ic]e esse ve-
hementior, quam deest, lect. 2. de satisfactione arbitrat[ur]
cum non esse absolutum, qui & si multum conuertat, t[ame]n
parum probat, cum, inquit, altera p[ar]te debeat auctori-
tati clarium, aduersari patrib[us], sacris concilijs, decretis pon-
tificum. Ecclesiae, consuetudini. quomobrem in re graui
non acceptans satisfactionem peccat mortaliter, magis q[uam]
sit medicinalis. v[er]o si propositum fuit, dum absolueret
patet, q[uo]d nulla sit absolutio, quia poenitens ex p[ar]te sui po-
suit v[er]icem gratia, nullus n[on] in actu mortali peccati
potest absolui. Docte hunc refutat Couarruias in cap.
Alma mater, p[er] n[on] satisfactionem reservare in altero
saeculum. Cuiusq[ue] libri sententiam plane putat videndam
sed t[ame]n a Soto parum distat. Nauarrus. It[em] si videtur
est. Ex parte non explete satisfactionis, uel non in statu gra-
tia, uel si per obliuionem, uel si per negligentiam, uel
per contemptum neglexerit, modo dum absolueret non
contemperit, scilicet iam iure ipsum tenens ad augmen-
dum Tridenti concilio non tenetur confessionem repetere
est n[on] ualide absolutus, si in alijs non defecerit. sic Sylue-
mi uoce Confessio est. 3. q[uia] nullus tenetur ea rurs[us] g[ra]t[ia]
& rite poenitens semel confessus est, & a q[ui] absoluit

It[em] refutat Couarruias.

Satisfactio p[er] reseruationem in
alio saeculo.

Couarruias libro 2. cap. 2. de
Nauarrus non dissentit a

Soto.

Conclusio.

13.

#

si tamen oblitus satisfactionem, dum recordatur, bene facit ean-
dem explendo. Eandem sententiam docet Dmieg Solo in q. dist. 20
q. 2. art. 1. nonet fr. per Trident. concil. Ut poenitenti satis-
factionem confessorius proponat ante absolutionem, quam
si condemnat, nec aliqualem, nisi minima sit, accepto paraly
non absoluat. quia contra Trident. conc. inobediencia petri
meruit. qua res movit Navar. cap. 9. num. 24. ut audeat
ad sententiam Lethi Soli

Solus Soli opinio.

*Satisfactio imponenda ante
absolutionem.*

Qualis est imponenda satisfactio?

Indivisa ratione personae peccatorum, summae Dei miser-
cordiae, meritorum Christi, in qbus fundatur satisfactio, p
vel medicinale, vel reconciliatoriam confessoris ex suo
arbitrio imponere. Videre tñ omni modo debet ut sit rationa-
bilis, qd si non esset non tenetur poenitens acceptare,
ut si pauperi mirungat elemosynam, vel famulo vel seruo
vel filio familias, qd non hñt nisi alienis propriis, non de-
bent autem ex alieno dare, quia fieret actus iniustitiae.
matri vero familias & filio familias si mirungere, si mater
vive habet qd pariter habet, filio si habet ex peculio
ni suum usum redacto, unde det. si qui melancholico
mirungat solitudinem, si alteri coniugum castitatem em
certorum dierum extra causas impediendi. Udo videtur
confessoris ne putet sibi nisi secundum primitiva Eukstia
& canoni poenitentiali, si n. egeret neganti aliquo modo

*1. Satisfactio
2. medicinalis
3. reconciliatoria*

*1. Satisfactio sit rationa-
bilis, quod si non tenetur
acceptare illam.*

*2. si mirungat poenit-
entia, vel canoni po-
nitentiali.*

Si in poenitentia deca negati
fideliter.

De comitatu morali.

Quis qui 220. feria sequenda

Si in medicina saltem
recomendatione.

Ita fuit Christus.

Quis liby in medicina
recomendatione.

Ita D. Paulus.

Si in poenitentia deca negati
fideliter.

Si in poenitentia deca negati
fideliter.

Ita fuit Christus.

idem de eadem & gravem poenitentiam iniungere, ut
libri caa. 3. q. 2. cap. hoc ipsum, & pro quibus actum mor-
tali in publicum edicto 7. annos exulare. legite dicta
causam. Quamobrem sequatur coem doctorum sathan
quando videt poenitentem non aptum ad medicinalem
vel deyeri eum in gradu, in reconciliativa satisfactione
pohitur, quam firmiter dimittat. Pater & filius in iniungat
Iesus exemplum teste Gregorio & Hieronymo habent
Christum, qui Petrum glentem Luca 2. Joan. ultimo
per hincam confessionem in datum priorem restituit sic
D. Paulus 2. ad Corinth. petri luxuriosum hominem poe-
nitentem confirmari, charitate, ne tristitia absorbeat
ut habet in iure canonico cap. Aliam. D. August. ut dicitur
3. de poenitentia citatur, cap. Satisfactio. suadet quod
fieri potest, ut per satisfactionem causa peccatorum exor-
dantur, u. g. tollatur periculosa in libidine nosis cohabitatio
& similes vicine occasiones. Sciat preterea confessarij
quod poenitentia non merito proportionatur, vel numero
vel gravitati peccatorum, sed ubi persona maxima libri vo-
tanto levior, quanto magis contritus iniungenda. Coram
quando enim contritus poenitentiam temporalem auferat,
dem illis, qui melioris frugis, minores, ut non exarbitre-
tur, sed conservantur, cum infirmis vel aro vel corpora

Multa in prividari & aliquot folijs vix tractari possunt sicu-
tis cognoscere. unde Sigubarium in Trident. conc. sess. 14.
Caveat p[ro]p[ri]etaria confessarij ne pro occultis peccatis publicum
aliquid opus iniungat unde Jusitio p[er] h[oc] promeriat. sic
Trident. sess. 14. cap. 8. mandat.

*pro occultis peccatis publica
penitentia in iniungenda.*

Quale sit peccatum non iniungere satisfactionem?

Est duplex dubitatio, quidam enim putant si confessarius
satisfactionis obliuiscatur, non esse absolutor, q[ui] opinio nul-
lo nititur fundamento. *2. quod si in iniungat
penitentiam non peccat
et absolute.* Quid opinio est confessarium peccare,
cum non iniungat satisfactionem: quod de re inter se ca-
nomice altercant. Lohy Soto lect. 2. de satisfactione pu-
tot confessarium peccare graviter, subdubitatq[ue] an ab-
solutio assequatur suam. Verum Soto dicit. Dm[en]t.
Soto & Sylvester in voce Confessio. Hostiensis & Lanoma-
dani de poenitentia & remissione peccatorum in caput.
significavit. sicut & Medina tractat. 2. Docent confes-
sarium, si obliuiscatur, vel de causam non iniungat nul-
lo modo peccare. Covarruvias in cap. Alma mater postquam
refutavit Petrum Soto & Navarrem, dicit quomodo liber
satisfactionem iniungere negligat confessarij, tantum pec-
care venialiter. *Ita mandare tunc
est iure.* posse autem confessarium nulla data
satisfactione absolueri, & debere in multis casibus *de his et absolueri sine
satisfactione non debet.*
doctores certum est. Cum t[ame]n cautus est in istis casibus *18.*

Quod satisfactio non **miungat pro satisfactione, sed percussione pectoris, uel**
1. In articulo mortis. **Dñe miserere mei, uel aliquod simile dictum. Et est in**
2. In singulis diebus. **articulo mortis cum simile quid sufficit ut sit magis dist. 20.**
3. Si credens satis pro **sed in articulo mortis.** **sed in articulo mortis.**
4. Si non credit pro **quodam redeunt ad confessionem. 3. si credit satis pro**
habuisse penitentiam. **babiter deo satisfacere, quod pluribus signis a proinde**
confessario cognosci potest. Vide Carstanum & Nauarum
cap. 18. num. 10. 4. quando putat probabiliter poenit-
entem non admissurum poenitentiam, ne sacramentum
quod institutum est in fauorem, uelatur in laqueum
abstinebit; hoc communis est doctorum sententia: similiter uel
immaret martyrrium. u.g. cum Thomas Morus pro defe-
sione iusticiae, & asserione matrimonij dicebat ad de-
collandum, non tenebatur sacerdos ipsi miungere poe-
nitentiam. Sin uero aliud agens cum poenitente obui-
uiscatur quantum negligencia & inconfidencia est peccatum
tantum est illud. Alias tenetur ut medicus rationabili
modo morbo prouidere, si & satisfactionem miungere

A simili.

Quid est Satisfactio?

Satisfactio uero sumitur **Satisfactio pluribus modis sumitur, quod scilicet dare**
1. De sufficiente ratione. **sufficientem rationem. 1. lecti 3. parati super ad satis-**
2. De debiti exteriori satisfactione. **factionem omni poenitenti uos rationem dare de ea qd est**
in nobis fide & spe. 2do sumitur pro debiti exteriori so-

lenon

lutione, sic Math 18. 3. pro compensatione quadam, qua alteri
 Dni rationem iustitiae pro re, vel pro accepta iniuria satisficit.
 sic hinc sumitur; quoniam morte peccati quoduis maximam
 Deo mirandam misert, dum animam, Christi sanguine redemptam
 per nefas tradidit e iure Dei in ius diaboli. Itaq tollit gratiam
 Dei, affert mortem anima aeternam, quoniam est auctio
 Deo, & conversio ad creaturam. Per aversionem amicitiae Dei
 amicitiam, per conversionem ad creaturam contempto crea-
 tore meretur poenam sensus. De circo D. Aug. apostolus 18.
 quantum se glorificavit & in delictis fuit tantum date illi
 tormentorum. Alia est poena damni, alia sensus. poena
 damni per legitimam poenitentiam, vel sola (sicut dicitur no-
 dos) Confessione; via vero ordinaria per absolutionem sa-
 cerdotis tollitur, poena n. damni, nil est aliud quam sub-
 latio aspectus divinae maiestatis. si n. moritur in mortis
 peccato in aeternum Deum non videbit. per absolutionem
 n. si non poenitet obex ex parte poenitentis restituitur gratia
 & amicitia Dei. Remanet aliqua poena exolvens sensus
 hinc in hac, hinc in futura vita. Rarum est n. ut tanta
 contritione confiteantur, ut omnis poena sensus tollatur.
 Satisfactio igitur est poenae temporariae compensatio de-
 bita ob iniuriam Deo per peccatum solutam, eorum ali-
 quam saltem aequalitatem iustitiae, non in respiciendo
 commutativam, vel distributivam proprie. Impossibile

3. pro gratia
 ut qui iniuriam recepit
 magis
 Efficit peccatum
 et sensus
 cui illa tollatur
 poena damni
 poena sensus
 Defio Satisfactionis

1. Non commutativa iustitiam: est ut per commutativam iustitiam ullus homo pro delicto
 mortalis peccati satisfaciat. nec est distributiva quia non eget
 bono nisi pro deo, nec nosultum habent bonum, quod cum
 ipso bono commutentur. quod miser, optime docuit Lutherus
 art. 5. Damna ad Leone 10. satisfactione nullig esse moneri
 sed semper odire, nec esse possibilem. At Calvini forte con-
 bene dicit lib. 3. instit. cap. 4. dum commingit deum nullas
 penas a iustis per poenitentiam factis petere vindictam pro
 orum peccatorum, si aliquid contingat tantum castigat
 paternae, ne in posterum peccet. Inviolam poenitentiae esse
 doctrinam de satisfactione. *Ap.* Ex predictis non fundam
 mentis non sequi, nec Lutheri, nec Calvini haeresim, sed
 esse veram, & catholicam hanc doctrinam. In firmis
 romibus gra. Pelagium dno. habet in aliquot conciliis, ut
 in Aureliano de hominem nil ex se posse, quod ad salute
 aternam seclusa gra. Dei. Hoc profecto, sic dicitur pro
 satisfactione, ut utatur dono Dei, factum suum
 bonum, quod deo acceptans, satisfaciat offensa Dei. u. g. ni-
 iungantur fruges pro satisfactione, elemosyna de. Deo
 sua gra. puenit, ut ad gloriam ipsius farias, id a Deo est
 per praevenientem gra. applicas arbitrium, & libenter
 factis, adest rursus donum Dei, sed gra. concomitans,
 sui perficit, quia collabisti gra. Dei, deus suum donum

2. Non distributiva.

Obiectio.
Lutherus et Satisfactione

2. Calvini.

Hae doctrinae catholicae

quae in satisfactione Levator

gratia dei puenit.

concomitans.

acceptat, ut suum donum & sua munera in te remunerat
 si D. Aug. de predest. cap. 7. & de libero arbitrio & gratia
 24. quod Remigij arbitratum nos ^{sal}aversari merito ^{dispositio} passio ^{in aduersari merito}
 amice in examine ^{effici} Jers. 6. can. 24. admodum male intelligit
 sententiam Catholicorum, cum satisfactio robur solum accipiat
 ex passione domini, cuius omnis nra actiois meritoriae, ut fon-
 ti nifi sunt. Ex predictis fit clarum non posse esse proportionem
 in satisfactioe quoad offensam Dei, ^{cur n. pot. de proportio in satisfactioe} ^{quoad offensam Dei} ^{quoad offensam Dei}
 & per consequens offensio infinita, si obrei poena correspondere
 debet esse infinita. Sufficit autem, ut sit proportio in eo fundata,
 quod firmiter possit velis p posse vitare pecc. Et hoc opo
 Deo acceptanti offerre pro retributa amicitia. Non qd est
 satisfactio in aequalitate offensa vel demeriti, sed in Dei
 acceptatione, cuius actionis melius contritionis vera. aliquid
 unig gemitus sufficit, nec satisfactio in magnitudine opo, sed
 in coniunctione uoluntatis cum Dei uolte spectari debet. ^{Satisfactio est ratio}
 Nota
 materialia, sicut duplex est Iustitia, sic duplex satisfactio
 una si absoluta & perfecta aequalitate, q non sufficit nisi
 Deum & hominem, quia infinita persona laesa est, ut dictum.
 alia consistit in aequalitate imperfecta & facto, sicut in
 hoc sacramento, & in uirtute poenitentiae. ^{Altera est facta aequalitate q}
 facit cum poenitente, cum se misericordiae eius non recorda-
 turum, ut ^{In uirtute poenitentiae} ^{In remissione peccati} ^{novo} ^{In remissione peccati} ^{novo} ^{In remissione peccati} ^{novo}
 Ezechiae 33. & 18 tum in remissione poenae in

2. *By donatione liberali.*

3. *By acceptance alterij.*

Et simili iter.

*Rece a sacerdotibus an
cuius officij potest iudicari
repe inuenit*

Sic Conat. Trid.

*Sic Vige
Sic Medica*

Sic D. Leo

Sic D. Cyprianus

2. Chrysostr.

novo testamento. Joan. 20 quorum solueritis erunt soluta
 2do q̄ donatione liberali, sic em̄ in hoc sacramento d̄ D.
 Paulg. 2. ad Corinth. Cui ego donavi loquens de immu-
 do i sto corinthio. 3. Ex acceptatione alterius, si iure civili
 Hic quis 10000 millia non ht. 100. florenos, cedit bonis oibus
 civiliter satisfacit, quia non ht aliud. Eodem modo in poeni-
 tentia parati sumus facere, quod possumus in recompensum
 factae iniuriae Deo, & uellemus non offendisse, tum Deus
 acceptat, non n. plus uult, quam habet. Nota rursus recte
 a sacerdotibus secundum cuiusq̄ confessarij predicta iudi-
 cium, poenam iniungit, si uaria em̄ respu uing criminis,
 quandoq̄ n. in uno eodemq̄ sibi iniungit ieiunium, quodq̄
 pauentis preces respectu sui iudicij, uel tuae dispositionis
 idq̄ recte fieri cognosces ex Trident. declaratione sess 14.
 canos. cum apud Veram, tum em̄ apud Medinam. D. Leo
 ep̄ta. 91. dicit hoc ius diuinum datum sacerdoti & hanc
 p̄tam, ut poenitentibz actionem poenitentia darent, eade
 salubri satisfactioe purgatos ad coram sacerdotum
 p̄ ianuam reconciliationis admitterent. D. Cyprianus
 serm. 3. de lapsis contra Euangelij rigorem & dei lege
 est, non iniungere satisfactionem. D. Chrysostr. hom 10
 in Matth. Digne fructificabimz, si p̄chs aduersa faci-
 amus. rapuisti aliena, largire propria. D. Ambrosius

De Hebrae & ieremo cap 4. Habemus plurima subsidia, quibus ^{am}
peccata redimamus. Caput subsidiorum; est contritio de pec-
cato peccato, firmum propositum vitandi. Dem habes pau-
niam, redime peccatum tuum. Non uenialis est dominus,
sed tu uenundatus es peccato, redime te, uel operibus, uel
pecunia, scilicet elemosyna. D. Chrysol. hom 41. ad populu. De ^{quod d. Chrysol.}
nobismetipsis sumamus poenas. quia ipsi sumus qui uolunta-
rie peccauimus, si ueniam diuinam placabitur. D. August. ^{2. Augustin.}
epist. 57. qui ueraciter poenitet id quod malefecerit, impu-
nitum in se non finit.

Quos duplex est satisfactio?

Initio diximus duplicem esse poenitentiam, aliam esse ^{ut inter poenitentiam}
uirtutem, aliam sacramentum, si alia est satisfactio ^{ita est satisfactio}
suscepta per uirtutem poenitentiae alia est per uirtutem ^{1. E. qui uirtutem poenitentiae}
sacramenti, quod coniungitur a sacerdote, utraq salutaris, & ^{2. per uirtutem sacra-}
pro ratione temporis, & necessitatis, utraq, satisfaciens. ^{mentum a sacerdote.}
Satisfactio uirtutis poenitentiae haec est, dum diuina ope ^{quid sit satisfactio}
reduitur cognitio peccati; subnascitur desiderium con- ^{uirtutis poenitentiae.}
ditionis, dolor contritionis, peccator in seipsum eo quod Deum
offenderit, scruat, sibi poenam aliquam iniungit. Haec
teste D. Aug. lib. 2. de peccator meritis cap. 36. cepit a ^{7. Augustin.}
tempore Adae, mansit in Ecclesia, manebit usque in fine.
In plerisque scripturae locis haec satis est contestata. Cer- ^{quod d. Augustin.}
tum n. est poenitentiae sacramentum Joan. 20. cap. 23. ^{Sicut.}

cum Christus dedit sp. s. dicens. quorum remi seritis &c.
Alterum aequo certum plurimos in antiquo testameto
per poenitentiam satisfecisse & placasse diuinum iudicium
ut habemus de paruis peccatis in D. Job. cum ait. In ci-
nere & favilla ago poenitentiam. Dauid. 2. regum. 22.
post homicidium & adulterium, agit poenitentiam, in cili-
cio. cinere. & ieiunio. 3. reg. 21. Achab uenditus erat
sub peto. Ingressus propheta Helias annuntiavit iram
Dei, is descendit de solio derisit uestem regiam misit
demisso capite, cepit deplorare peccata, statim dominus
ad prophetam ait. nonne uidi te Achab humilitatem
& transferri poenam. Notum est Jona 3. de Niniphitis
sunt talia scriptura exempla innumera. In nouo autem
testamento post Christum longe plura, & scatenit ss
patrum scripta. Vide D. Hieronymum & Eustochium
horrebant deformia membra Tacito, & idem de seipso
cum sentiret carnis motus in seipsum lacrimare, assump-
sit sacerdotem & preces. sic D. Paulus. 1. ad corinth. 9. Casti-
go corpus meum & in seruitutem redigo. De hac satisfaci-
one Trident. conc. sess. 14. can. 25. ait. quaris an haec opera
ex condigno satisfaciant. R. s. prius satis declaratum
est opera nostra fundari s. in merito passionis domini
Uo nulla opera hominis esse posse, sed hominis, quae

Poenia Job & parui
642. 6.

Poenia Dauidij.

Poenia Achab.

Poenia Niniphitarum.

Sic Christus.

Sic ss. PP.

Sic D. Hieronymus.

Sic D. Paulus.

An haec opera ex condigno
satisfaciant.

Opera nostra in quo fundari
sunt.

z

vel pro uno mortali satisfaciant. 3. quod tantum satisfaciam, 3
 respectu acceptantis Dei. His positis Re non ex condigno
 satisfaciunt opera, sed tantum ex congruo. 2. Ido dicitur
 ex condigno respectu peccati & promissionis divinae, quia Deus
 promisit talibus se remittere peccata, & poenam peccati
 Altera dubitatio. An haec satisfactio sponte suscepta
 plus proficit, quam a sacerdote iniuncta. R. quidam
 debet, quia actio poenalis in nos magis est voluntaria & gra-
 tior Deo: cum autem a sacerdote iniuncta sit quasi coactiva,
 & non nihil repugnet voluntati, ea parte minus placet. Ido
 quia voluntate peccavimus, placet propria poenitentia voluntatis;
 quidam, dum aequa poena manet voluntaria, tum iniuncta a
 sacerdote plus quam sponte suscepta efficit. quia quidam
 modo rem attingit sacramenti, non ut pars essentialis, sed
 ut in integrans. Altera satisfactio iniungitur a sacerdote
 auditibus poenitentis peccatis, eaq est duplex vel satisfactio
 ria, quantum humana fragilitas fert, & haec vix hoc
 saeculo iniungitur. Altera vero tantum est reconciliativa,
 dum homini amicitia Dei restituitur per absolutionem mi-
 nima aliqua data poena. Prior est rursus duplex, vel
 magis in foro fori, ut scandalosum fuit petri &
 publicanum, episcopus iniungit publicam satisfactionem
 u. g. tria vel septem anna pondera circa templum ferre

1. ex tantis & longis

2. ex condigno respectu peccati et promissionis divinae

3. quia non debet satisfactio plus placere poenitentis quam a sacerdote iniuncta, et coactiva

quod a sacerdote iniungitur

quid satisfactio sacramentalis

1. quae est satisfactio

2. quae est reconciliativa

illa rursus duplex vel publicanum

Publica

Privata q̄ respicit
solum conscientiam

Opera sunt satisfactoria

vel tenere ardentem coram populo candelam, cum denun-
ciatione p̄ch, vel cum candelâ extingnatam gladium
Altera privata q̄ in foro tantum conscientie sic imponit,
ut ne tertius illam cognoscat. opera autem oīum dictarū
satisfactorum sunt, elemosyna, oratio, ieiunium, tri-
aque satisfaciunt mentis in Deum eleuōe, alijsq̄ tam miser-
is, quam exterius actibus ad honorem Dei & sui mortifi-
cationem susceptis

qualis debeat esse satisfaciens?

Cur Satisfaciens debeat
De in gratia

Satisfaciens debet esse in gratia & caritate, ut ualeat satis-
factio. Haec est eorū theologorū sententia, ut doctores q̄
mag. dist. 15. Ratio haec est, quia satisfactio personarū
ualet ex parte Dei acceptantis: ab hoste uero non ualet
proverb. 15. uictima impiorum abominales domino. p̄ ad
corinth. 13. si distribuero omnem meam substantiam in
cibos pauperum, habidero corpus meum ita ut ardeat, cari-
tatem autem non habuero, nil mihi prodest

An ueniente gratia satisfactiones in peccato
facta reuiuiscant?

De elemosyna q̄ facta

Respondetur. Si sit opus permanens, ut elemosyna s̄dm
plerosq̄ doctores & ueriores sententiam, dum redit in
gratiam reuiuiscit hoc opus. Caretans enim multis alijs
doctet omnem etiam satisfactionem inuenietam à confes-
sario reuiuiscere q̄st. 2. in uerbo satisfactio.

Defin. clavis.

Duae claves.

1^a Sicut, et quae

2^a Sicut, et quae

Ad confessionem audientium
regis, et quae
12. Ordinis, et Jurisdictionis

Cur utrum sit hinc
clavis

Hae clavis qui est

1^a Sana doctrina.

Quid regnum Dei

1^a Sana doctrina, et ipsa est cognitio
doctrinae

antiquatum Florentin. & Trident censent comedia. Est igitur
clavis iurisdictionis ecclesiastica seu potestas quaedam, qua in
ecclesiasticis dignos absolute solvit a peccatorum vinculis,
aut alio modo Ecclesiastico. & recipit in filios Dei vel
gradu suo restituit, indignos excludit ligando: sunt ergo
duae claves. 1^a est sententia per quam cognoscit quis sit
idoneus ut inter filios Dei admittatur, quis vero reel-
lendus. Altera clavis, est potestas qua pater pronuntiat lo-
co Dei sedens iudex sententiam. Huius clavis potestas non est in
usum duenda, nisi legitime sacerdos sit approbatus: non
potest nec deus audire confessionem, nisi antea fuerit potestas
ordinis, & sequitur potestas iurisdictionis, qua conferitur dum
idoneus ab episcopo vel iure censetur. ut optime docet
Sident. sess. 13. cap. 15. quae potestas ordinis cum iurisdictione
dicitur quodam clavis, per actum quem exercet in animam
poenitentis, dum absoluit a peccato & restituit gratiam.
Nota haec clavis huiusmodi modo aperiri, quae obrem
seriae cum potestate adiri debet. 1^a Aperitur sana doctri-
na dum docet fidem & bonos mores quibus ingrediatur
regnum Dei, seu Ecclesiam catholicam. Matth. 23. dicit
Ecclesia regnum Dei, & ipsa est cognitio doctrinae. Aufe-
retur a vobis regnum Dei, & dabitur facienti fructus

sig. Lucæ 11. tulistis clavem serai. Ideo vocatur militans ^{2. militans Eccl.}
 Ecclesia regnum coelorum extra quam nullus gressu fructum
 ullig sacramenti. Matth. 13. Simile est regnum coelorum saccaride
 3. Sumitur regnum coelorum pro sede beatitudinis. 3. Siles. ^{3. Siles. Balthuskiij.}
 militantis Ecclesie cum sibi p̄s clauserit, aperit sacerdos
 clavi iurisdictionis.

Quae sunt officia huius clavis?

Duo a Christo domino determinata claudere & aperire, ^{1. Claudere 2. Aperire.}
 Nota non esse in sacerdotis p̄e aperire q̄n vult. p̄ sibi ser. ^{quibus Sacerdos tibi appo}
 entiam eos d̄bt solvere, quos leḡ iudicat solvendo, sicut
 dotes n. tantum legatione pro Christo fungunt. Si r̄gi non
 solvant, quos iudicat solvendo, nil agunt. quamobrem
 attende ad verba d. Gregorij hom. 26. in Euang. quibus ^{d. Gregorij Sentia Sac.}
 urum clavium nobis proponit. Insuper dedit sp̄m d. ^{cedotij n̄ra.}
 & dedit p̄am ligandi & solvendi. durum est qui nefcit
 suae vitae moderamina tenere, iudex fiat vitae alienae,
 unde fit, ut suae volitis motus non causare nexita sequat
 Ezechiel. 13. mortificabant animas, q̄ n̄ moriunt, vivis.
 fiabant, q̄ non vivunt. ligant quos debent solvere solvant
 quos d̄bnt ligare. absolutio p̄sidentis debet aterni seg
 iudicis arbitrium. Joan. 11. dicit. Latere veni foras, cum
 coepit egredi solvitur a discipulis. Debemus solvere quos

videmus Deum per uiuificantem gratiam excitare. Omnis
 peccator dum euergam infra confosiam abdit nitrosurum
 cum Lazaro in sepulchro latet. Dum Deo p̄ internam gra-
 tiam illum excitat mortuus uenit foras, suas nequias
 sponte confitetur ut à sacerdote soluat. Hacten-
 us Gregorij. Nota hos similesq̄ nō posse sacerdotes
 soluere. 1° qui praebent occasionēs efficaciē p̄ mor-
 talis alijs, siue pluribz siue paucioribz, nec uolunt de-
 sistere siue praebendant emolumentum, siue debime-
 tum, qua de re uide Nazari. cap. 14. num. 32. quia
 scandalum mortiferum, siue principaliter intendat, siue
 non, relinquit animam in actu mortalis p̄h. & manet si-
 uis diaboli. Vide D. Tho. in 2^a 2^a q̄st. 7. art. 4. Sicq̄
 fouet odium; & qui alios inducit ad discordias, homici-
 dia aliq̄ similia mortifera. 3° qui actu ad similia
 consentit. 4° qui in periculo post lapsus est p̄h mor-
 talis, siue ut sit uicina occasio relapsus. ad Rom. 10
 masculinos concubitores de. 5° Si illum absoluat qui
 mendit perpetuo ab alio in aliud morte. q̄ sit à uicinis
 aliq̄ dum nutu. visu. tactu personas sollicitant, nisi
 abstinere uolint, non possunt absolui. sic Antonij p̄te
 sa tit. 5. cap. 10. Si qui falsificat iudicium, corruptis
 iuramentis, non uult desistere, iudicat p̄ hanc, hinc uers

Qui peccator reuiuiscat?

Qui nō possunt absolui.

1° quibus occasionē efficiunt
 p̄m. alijs.

2° qui fouent odia, et q̄
 alios inducunt ad discordias, homici-

3° q̄ actu ad similia consentit.

4° qui post lapsus est in peri-
 culo p̄m.

5° q̄ iudicat p̄ hanc ab alio in
 aliud mortale.

Si q̄ falsificat iudicium.

falsum iudicium. Si si usurarium velit absolueret, nisi sic qui usurarij. 217
resituat si p̄t & oro ab opere usurarij desistat

Anclaus tantum pertineat ad soluendum
& claudendum in foro conscientie?

Respondetur quod non, quia ad eandem clausam refertur ^{quod n̄, et ur.}
p̄tas n̄ ligendi ^{Confessio sunt 3.} ^{Excom.} ^{Interdict.}
nunciatio, suspensio & interdictum, q̄ in p̄tas non tantum
conferitur caratorem sacerdotalem, cum summo pontifice ^{Et hoc tunc tunc p̄t. Interdict.}
possit obq̄ ordinibus p̄tem excommunicandi, suspendendi
& interdicendi permittere. quoniam & reperimus quosdam ca-
nones in quibus am̄ abbas s̄ simile quod iuris p̄missum ^{quia tunc tunc p̄t. Interdict.}
in ius, in modum discipline idq̄ in ordine S. Bernardi
& Benedicti, sicut videtur est in recessibus capitularibus
quoniam hanc rem non ita Ecclesia tuto permittat, p̄t ^{quia tunc tunc p̄t. Interdict.}
omnis deinceps actu superior hinc antecedente mentione ^{quomodo?}
causa debita q̄ ad minus debet esse p̄tm mortale, siue di- ^{causa p̄missum.}
recte subditum, vel p̄te a pontifice data, vel ab ordine
sibi permessa, & communicare. potest p̄mitti p̄terea alijs ^{curat. alijs p̄t. Interdict.}
quam sacerdotibus, quia est poena, & non actus sacramen-
talis directe subiectus sacramento poenitentiae, quam
ob rem qui p̄t excommunicare maxime excommunicat ab ho- ^{Et hoc tunc tunc p̄t. Interdict.}
mine, ille eandem soluit, q̄ solutio non est absolutio sa-
cramentalis, sed poena remotio. si solvens nō sit sacerdos.

non sit simul absolueri a peccatis, sed absolutum a poena excommunicationis debet transmitti ad sacerdotem ad solvendum.

trahit a se Conuicti Trid:
in quibus proceditur ad excommunicationem

Nota Trident. conc. sess. 15. cap. 3. de reformatione mandatur
ne facile amplius procedatur ad excommunicationem, suspensionem & interdictum. sed potius redigatur ad officium poenitentiarum, qd poenitentia non cedat in usum episcopi, vel excommunicationis, sed applicetur pro loco, ut hospitali, pauperibus &c. nec vult in posterum, ut pastores & simplices faciant

sed poena poenitentia frequentari

poenitentiam, qd poenitentia non cedat in usum episcopi, vel excommunicationis, sed applicetur pro loco, ut hospitali, pauperibus &c. nec vult in posterum, ut pastores & simplices faciant

causatis huius p[er]is.

poenitentiam, qd poenitentia non cedat in usum episcopi, vel excommunicationis, sed applicetur pro loco, ut hospitali, pauperibus &c. nec vult in posterum, ut pastores & simplices faciant

poenitentiam, qd poenitentia non cedat in usum episcopi, vel excommunicationis, sed applicetur pro loco, ut hospitali, pauperibus &c. nec vult in posterum, ut pastores & simplices faciant

poenitentiam, qd poenitentia non cedat in usum episcopi, vel excommunicationis, sed applicetur pro loco, ut hospitali, pauperibus &c. nec vult in posterum, ut pastores & simplices faciant

Erasmus contra d[omi]n[u]m
Excommunicationem.

poenitentiam, qd poenitentia non cedat in usum episcopi, vel excommunicationis, sed applicetur pro loco, ut hospitali, pauperibus &c. nec vult in posterum, ut pastores & simplices faciant

quod sit in terris iuuentis.

poenitentiam, qd poenitentia non cedat in usum episcopi, vel excommunicationis, sed applicetur pro loco, ut hospitali, pauperibus &c. nec vult in posterum, ut pastores & simplices faciant

Thom. Lutheri.

poenitentiam, qd poenitentia non cedat in usum episcopi, vel excommunicationis, sed applicetur pro loco, ut hospitali, pauperibus &c. nec vult in posterum, ut pastores & simplices faciant

Lutherus d[omi]n[u]m frequentu[m]
in fidei d[omi]n[u]m.

poenitentiam, qd poenitentia non cedat in usum episcopi, vel excommunicationis, sed applicetur pro loco, ut hospitali, pauperibus &c. nec vult in posterum, ut pastores & simplices faciant

in his sententia haereticorum est.

fiam cum agis & Ecclesie rectoribus hac potas data ju^{quod si sit factum}
 a Christo dno Marti 18. qua ligaveritis super terram di.^{Sancti 18.}
 & si quis Ecclesiam no audierit, sit hbi, nigt, fiet ethi.^{ut a Christo p[ro]f[er]at.}
 onis, id est si reiectus a membro Christi usu sacrame.
 torem & suffragijs, quando n. ni antiqua lege usus erat
 excommunicatis, ut cognoscimus ex cap. 9. Joan: Cum uari^{cu huiusmodi erat in}
 a Christo illuminati & docerent, aetatem habet a se lo.^{antiqua lege.}
 quatur, additur quia iam decretum erat, si quis spiam
 Christum pro messia fatebatur, foret extra synagogam.
 Cuius usq[ue] ap[osto]l[us] ethnicos fuit, ut omnib[us] notum,^{Ita ap[osto]l[us] Ethnicos.}
 passimis n. m[er]ito dicebant igne & aqua. Usam fuisse Eccl[esi]am
 hanc poteste a tempore ap[osto]lorum omnib[us], qui sacras
 literas mispexerint, certum est. Nam D. Paul[us] p[ro] corinth.^{Ita usq[ue] D. Paul[us].}
 s. macedoniosum illum corinthium excommunicavit, que
 tradidit sathanam in interitum carnis. Item p[ro]d[um]o
 s. duos istos blasphemos. qui em Philetum excommu.
 cavit. D. Lehg act. 8. Simonem Magum. D. Joan. 8. Hebi.^{Ita D. Petrus.}
 onem, cui uoluit nec stue dice. Aphurum con. simo.^{Ita D. Iacobus.}
 nicos. Inmadristas cum reliquis decem duib[us] hereticor
 Ab illo tempore ni hodiernum usq[ue] diem p[ro]p[ter] usq[ue] ^{Ita reliqua conu[er]sa.}
 excommunicatis ni Ecclesia man[et] ut ni omnib[us] ge.
 neralib[us] conu[er]s[is] cernitur. Falsum est igitur, ferorem
 esse

Effectus Excommunicationis

esse puerilem, cum seget excommunico hominem
a Christo, & corpore Christi mystico reseret porcus
tollat spiritalium bonorum fructum, sanctorum & reli-
quorum christianorum suffragia, usum sacramentorum
demum uno verbo dicendo excludat coitem Christi
fidelium, & transmittat regno diaboli, q̄ semper in re-
na habita est gravissima poena, licet summi pontifi-

*Sacram. Pontif. Excommu-
cations fulmine percussio
Imperatoris.*

*Imperatoris Excommu-
cations fulmine percussio
Imperatoris.*

*quanti Theob. Imp:
firmiter Excommunicat*

ces p̄n gravissima delicta aliqui eam imperatoribus
& regibus indigerint, ut Innocentius cum fulmen in
Ardurum emitteret p̄n excommunicationem S. Chrysost. quo
se h̄n statim solvi Imperator petijt. Ad hoc Theodorus
Imp. hanc firmavit, ut cum q̄dam monachus quid ab eo ro-
gasset, & iuste non oblatisset, dixit. Ego te excommu-
nico, noluit Imperator p̄n cibum sumentem, quam regis
tus monachus eum absolvisset. Nota sunt historie
germanorum Imperatorum. Henricor. Fridericorum
&c. quanto labore ex isto anathematis nodo se li-
varint ex solvi, quorum uno excommunicatus mortuus
non ante sepulturae traditus est, quam Romani ponti-
fex eum mortuum absolvisset. & hinc annis iacuit ca-
daver. Ita semper erat Ecclesia hae poena ad redu-
cendas animas, ut ille corinthius emendatq̄ Ecclesia resti-
tuit

*Car. Pater hae vna
sit poena.*

culus, sicut chirurgus unum membrum resecat, ne totum
 corpus contabescat, sicut ex vite aridos palmites, ne fructus
 obsint. sicut latro suspenditur, ne noceat & det exemplum: 3
 Deus illis subtrahit flagrantia subsidia, dum non faciunt,
 quod in se est ad solvendum vinculum. sic causa se qd. 7. &
 Ecclera procedit gra. in duratum usq. ad inuocacionem bra-
 chij saecularis. ut fit Trident. sess. 5. de reform. cap. 3. si qd. si quis nide nois fecerit.
 in prior putaretur futurus, & non emendandus, non esset
 excommunicandus nisi causa excommunicacionis sit haeresis, pro. rati.
 Sicut civitatis, vel evidens publicum malum, prius n. et
 utendum alijs consuetis remedijs, ut fit cap. 1m de finia
 excommunicacionis m. 6.

Quotplex est excommunicatio?

Et duplex 1o. maior & minor. Minor separat a pasci. ^{quae fit Minor.}
 na percipione sacramentorum, & beneficio Ecclesiam
 ut fit cap. si celebret. Fruitur tñ suffragijs, in interesse
 divinis, conversarij cum fidelibus, nec privatur dignitate,
 si absoluitur a pēris, vera est absolutio, si ministrat sacra-
 menta sciens se excommunicatum, excommunicacione mi-
 nori (quamvis haec res controversa sit) non fauori consent,
 nisi incumbat necessitas. Incumbat confitendi
 potestas, peccare nam grauter: potest enim ^{dis. 46. Secundo pōt. ab}
 sacerdos omnis ab excommunicacione minori absolueri. ^{si causa minori absoluit.}

Ex his videtur in quibus
sunt beneficii in rebus

in rebus

Cur sic dicitur in rebus
beneficiis

Secundum quod si ignorat

ut si in rebus
beneficiis

Effectus maioris excommunicationis

2

4

ut in rebus
beneficiis

Beneficiis in rebus

Excommunicationis a sacris
divinis officiis

2

2

4 3 5

Ad hoc non potest existens scienter in excommunicatione minori hunc
beneficium; & qui scienter talem conferret beneficium peccaret
mortaliter, cooperans peccato illius, quamvis sit excoicatus possit
Eucharistiam sumere peccans tamen venialiter, quia excommunicatione minor
fit enim sibi remedia contingere. quod si autem ignoret se ex
coicatum, et tamen peccata valida, nec peccat. Sim autem in ma
iori excoicatio periculum, recipit scienter beneficium, non est ipse
quia non capax solum fructus servitio dantes, illi tamen, talis
sunt restituendi. Effectus maioris excoicatio hi sunt. Privat
a coicatio interna. 2. ab externa civili. 3. ab externa ecclie
astica, propterea nulla illi opera fiduciam potest applicari in
quibus sibi Christi membra mortuo coicant, quia sumus in rebus
membra ad Rom. 12. Ephes. 4. 1. corinth. 12. Suffragiis non
omnino destituerent, quia manent in fide contriti. In Davany
cap. 27. num. 36 Privatuntur certis quibusdam, qui sciuntur
apud canonicas his rebus. Quod uale communitio mens
orare. Excluduntur a sacris & divinis officiis, quia privatuntur re
ceptione sanctorum. nulla enim absolutio est, nisi prius sit ab
excoicatio sit absolutio. 2. Ordinalis recipit characterem manentem
irregularis & suspensus ab usu ordinis. Non est confit mandatum
nec Eucharistia pasceendus, nec in extremis unguendus. De
privata activa administratione sacramentorum. 3. Suffragiis solis
Ecclesie. 4. Nusquam si adesse divino officio. 5. Si dicitur

hates noriatur nulla ceyenoma in sepeliri, mortis in hi ab ^{qui dicitur qd dicitur ad 280}
selli, & sic absoluit sepeliri. 6. Priuater uoce adiuuad poffe 6
ua mi electombus. 7. Non est capax ullig beneficij Ecclesiast 7
ui. 8. Non pot fieri officio in iudicio ullo, uel sacro uel profano. 8
q. Si haret in excoicoe pannon reputat haretig. 9. In or 9
actu ordinis & iurisdictionis fit irregularis. Excusantur aut qd ¹⁰
ut non incidant in minorem excoicoe, q cu illis uersant ^{qui in maiori minori}
uilitas. alios modos canonica scant his uoibg. hex, humile ^{Humile}
uile, continet confessarium, cononatore, q a quib, ut ^{Verile qd dicitur}
absoluantur, & ces eos, qea mitione cu illo quoniam in ead
alij, si casu detegant caput consuetum, dent titulum, necdri
in minorem, in illi qd, legere pium librum, scripturam, hortari
ad bonum, petere cononium, cohabitare uxori. seruere
debito, reser. debitum. Leg. uxor debet obedire marito, loy ^{gl. p. uic. loy.}
familiariter, ut mensa. Humile. ad filios nondum emat ^{gl. p. Humile.}
apalos se extendit, q em adhuc fit comestales. si filij roh.
grosi. societatis plato excoicati. ad hoc filij orum, sicut religio
ofij platis ab episcopo excoicatis, famuli dnis. Vasalli ^{vasalli pnt seruari,}
conare obedientiam, non tnd tenent, & si sit schismatis, ^{si caput, obedientiam.}
uel puffedor clerici, nisi fit a iudice declarata, hiet p. oris
copo. minui. regi & similibg cum transeunt detegere caput ^{non dicitur caput}
p. trulem decentiam. Ignorantia furis & facti excusat, ^{caput p. magis.}
ne incurrat quis excoicoe minorem. Non n. ante dum ^{ignora tce iuris}

Sec. Florentinae longior
in officio.

certo scit, aliter excoicatus incurrit. licet enim in mente datur
excoicatio, & accipere elemosynam, q. autem sint sub poena
minoris excoicatus vitandi declarata in concilio Constantiensi tamen
modo haec duos. primo clericos & presbiteros. Deo nomine ex
coicator. Quid censendum de excommuni
catione, iniusta?

Nulla, si excoicatus sit
error.

Excoicatio nulla est insequentibus causis. quando expressus
error, qui non latet, sicut is videtur excoicatus ab heretico, sicut a
iure. u. g. excoicatur quodam ab heretico imo oes qui eam vine
us statunt aut filiam, de illo gloriatur his non interfugere. Deo
quod non tenetur, a iure, ut qui actum fecit contra canones
habentem expressam excoicatem. ipse ubi pro se ignorans al
non excoicatur. q. iura non ligant ignorantem, nisi tenentur
scire. si habes cap. transferri in 6. de sententia excoicatis. De
defectu iurisdictionis, q. non potest excoicare, nisi sua pro
pria iudex q. vel est vel episcopus huius, vel propria superior
ad minimum status. 3. q. in loco non est iudex. 4. q. in illa
iurisdictione est suspensa. ut cum parochus excoicatur in
suo territorio parochus excoicatur extra suum territorium vel in
suo territorio pontifex iuris sine scandaloso uisus erroris

Iura non ligant ignorantem
nisi tenentur scire.

2. Defectu iurisdictionis
quis potest excoicare.

3. q. in loco non est iudex.

4. q. in illa iurisdictione
est suspensa.

5. si episcopus subditus.

6. si post legitimam appella
tionem.

7. si non sonant forma iuris

8. si non in scripto excoicatur.

9. si solennitates non
sunt.

Si post legitimam appellationem excoicatur. 7. Si non sonant
formam iuris. 8. Si non in scripto excoicatur. 9. Si omittat
solemnitates sicut formam mentionem pedentem, & alias
quae mandantur in multis (ut supra diximus) conciliis

quod si n. iudex, vel episcopus no servet has sollempnes nulli
 Et excoicos & ipse incurrit suspensionem. 10. Non miseri
 tur marior, nisi sup morte p[er]m. si decrevit Leo papa. ep[iscopu]s
 89. si habetur in iure apud Gratianum, causa. n. cap. Heno
 91. 2. si ius & cano m[er]ita o[mn]i[um] consensit, M[er]ito t[ame]n nulli in
 currit ali[er]o p[er]to, nisi fiat proprium, q[ui] i[ur]i certus est. s[e]c[un]d[u]m
 novente m, non ligatur excoicoe, nisi in publico ad quor[um] an
 effus, rone p[re]sumpta excoic[i]o, donec istig inno centia innotet.
 cat. Nota 2da Non p[er] inferri excoicoe in actum mere
 mentalem aut miseriam, neq[ue] in h[ab]ere smi talem, nec ullam in
 bedientiam, vel similia in terra. quia visibilis Ecclesia a[ut] h[ab]et
 eternum s[ecun]d[u]m iudicat, q[ui] actus externi s[ecun]d[u]m q[ui]ntem op[er]is d[omi]ni
 esse mortis. sic co[n]stat doctores te[ne]nt, nec satis e[st] relaxare
 ad cogitac[i]o[n]em sit morte, ut assem furaris, q[ui] uidiit multos
 aures furari, si percussit vestem cleric[us] m[er]ito igne p[er]didit. no
 ta tetigit clericum, si miser meros confuratos in rixa levis
 aliqua p[er]cussio, no iudicari ille act[us] a bono uir[us] mortalis
 sui Navarra cap. 17. num 100 & num. 138, & de excoicoe cap. 3.
 idem censent alij. 2da reg ex illa inobedientia excusati,
 & non excoicatur p[er] ignorantiam, q[ui]q[ue] sciat esse grave p[er]m. igno
 rat autem adiunctam poenam Ecclesie, q[ui] p[er]ig in p[er]uor[um] q[ui]q[ue]
 h[ab]et p[er] excoicatio[n]e. Nota 3. q[ui]n p[er]iculum magnum im
 minet vel M[er]ito vel Ch[ri]stianis plurimis p[er]p[et]ua No
 tandum quamuis d[omi]n[u]s alice censura s[er]t suspensio & Inter

Nulli p[er]tinet excoicatio[n]e
 nisi p[er] ius
 10. Non e[st] nisi p[er] ius
 h[ab]et, nisi ob. m. p.

Minoris nulli incurrit
 ali[er]o p[er]to, nisi fiat p[ro]p[ri]o

Non p[er] inferri excoicatio[n]e in
 actum mere mentalem

Et am[er]it
 Non excoicatur nisi p[er] ius
 q[ui]q[ue] sciat esse grave p[er]m.

dictum hoc loco ea de causa tractari posse videtur quod
 ecclesiastica persona sit eas negligere & de iisdem postea dispensa-
 tionem ad suum locum ordinem referens. pertinent n. ad sacra-
 mentum ordinis. de q[ui]bus agens dum dicitur non videndum erit quo-
 modo cuiusq[ue] ordinis materia impediatur. quo & loco agendum
 erit de irregularitate. Rebat itaq[ue] nobis tantum in hoc tra-
 cta-
 mento ut agens de indulgentiis sua similitudine rationis ha-
 quid commune cum absolute. Cum n. sit relaxatio peccati
 actuali peccato debitum, videtur iure q[ui]e absolute non est culpa

Indulgentia

DE INDULGENTIIS

Qui fuerint hostes Indulgentiarum declarati?
 Cum ea, q[ui] ad indulgentias pertinent habuerit, q[ui] de sacramento pe-
 nitentia iuris currentis 1600 anni proposueram, tunc ab-
 solvero. Inter primos, qui se indulgentiis sicut & caritati d[omi]ni
 quis virtutibus tempore Indulgentiarum primi Inno. & Alexandri papa-
 ferit. se opposuerunt, ut multis tradit Henricus Syring de origi-
 ne Bohemorum. & Guido & Thomas Waldensium. fuit
 do Lugdunensis, qui Waldensium hereticis nomen, & pauperi-
 bus de Lugduno dedit. qui articulo suae hereses. 16. ponit
 Indulgentias nullis esse momenti, quem articulum in heresi
 cum Coenigime mille centum 70 episcopi in Romano heri-
 ranensi conc. confutarunt & damnarunt. Et qui opposuerunt
 fuit anno 1352 tempore Clementis Sexti papa & Caroli

Primus opposuit Indul-
 gentias fuit Guido
 Waldensium.

2.
 Secundus fuit
 Carolus.

4^{ti} Imp Joannes Wicleph. anglus haeresiarcha, qui uenens
 in Bohemiam & Germaniam, haec em uenenum effudit. art.
 n. 24. sua haereses ait, fatuum esse credere intelligentijs.
 quem Hieronymus a Braga, & Joannes Hus anno 1377 sub ^{3.} Hieronymus a Braga &
 Gregorio si papa & Wenceslas Imperatore exceperunt: quos ^{Joannes Hus.}
 Constantienses patres, ut damnatos haereticos igne dignos eud
 carunt. executionem fuit Sigismundus Imperator & St. Catharin
 egrisi. 4° quos nostri saeculi nitentatator monachus ordinis ^{4.}
 S. August. secutus est, uide Cochleam in actis Luthero anno 1517 ^{Luthens.}
 sed ut rem totam melius cognoscas, quoniam ex hoc malo, ut equo ^{16.}
 Troiano oppugnatores Dei sui oppugnatores nostri saeculi Ecclie ^{Origo Lutherani.}
 suae prodierunt rem ab origine prodame. Anno 1503 Julius
 secundus Rom. pontifex tempore totius orbis celeberrimi a St.
 Constantino constructi D. Petri in Vaticano, post 1200 annos qstru
 nomis uidit ruinas agere, cepit inquam huius magnifici septi
 fundamenta renouare, imperfecto ope rebus excessit Romanis
 humanis. in eis locum Joannes Medicus Florentinus car
 dinalis delectus, dictus Leo decimus hoc magnificum uisum p
 hanc opus, uidit autem Ecclesiae sumptus deesse, cum thesauris
 prioribus bellis exhaustis esset, maiorum more habito suor
 cardinalium, & episcoporum cepit. ijs qst aliquos sumptus ad re
 stitutum D. Petri restaurandum misisset, liberales indulgentias
 remisit, commendat hoc negotium per Germaniam anno

Johannes Tetzelus.

Joh. Staupitius.

Martinus Lutherus.

*Theses Lutheri contra
Act. Joh. Tetzelus.*

16. post. 1500. illustrissimo cardinali Alberto, nato ex Margi-
nium Brandenburge fivum familia, Archiepiscopo Magun-
hino & Magdeburgensi, qui suo habito concilio & tanta fami-
lia Augustiana q. prioribus temporibus solita fuerat promul-
gare indulgentias, putavit aphorem esse Johannem Tetzelium
& unum temporis provincialium famulorum S. Dominici, quam brevis
vehementer commotus nobilis Saxo Stabitus provincialis famu-
lari S. Augustini: Lutherus, qui nuper gradum aliquem in the-
ologiae sorte sumpterat fuerat, sibi hoc munus delegandi
& non modo prudenter, sed clarum & illustrem q. Germaniam &
Romae futurum, cepit scribere literas, licet ineptas valde multis
hinc hinc referas ad archiepiscopum dictum Maguntinum
quibus docet indulgentias parum valere & illum fructum respec-
tu causa q. pontificia profuturum non esse, usus his diebus
Catholicorum, qui incaute de indulgentiis locuti fuerunt diceles
indulgentias esse magis fraudes, adhaec q. admodum enunciat
magistra Germanorum. cum autem vidisset hanc Stabitus suo
provinciali Johari maius q. augs anno 1517 ipso die omnium
sanctorum appendit libellum q. indulgentias impugnan-
tem. q. theses. sed Johannes Tetzelus statim q. suo pro
indulgentiis libellum impetravit q. iisdem locis appendit
qui libellus & Lutheri doctor libello & q. 106. thesibus
Lutherum refutavit. Vidit igitur Lutherus se parum pro no. vige

libello captivitate Babilonica refert se ante biennium scripsisse
 libellum de indulgentiis velle se posse ab omni hypographis & imp
 ribus exerceri gregi & deperita omni tamam iam pro pomin
 male futas catholicoi fuita, sed aperte haeresis nig damnatas & diligenti putheri.
 conatur eas defendere. Anonymi Innam rust Philippi Melan
 con mi apologia Augustanae confessionis hi. de poe mientia
 tri de Paphiaho ne quem legi Feshufij & vaticana sex fathelompi
 Calvin. 3. m. p. cap. 5. vocat indulgentias sceleratissimas pernici
 cum Rom. fraudes. Nota quosdam catholicos in carite
 loculos anjam haeresis praebrisse. Dixerunt n. indulgentias
 prias esse Ecclesia fraudes, quibz filios suos ad aliquid bonu
 opz allucinat, non aliter ac fallaci pithicitoe mater filios, si
 videtur loculy S. Alberti Magg. m. q. mag. dist. 20. art. 17. quem
 Paludang & nonnulli alij recite seculi sunt, hith dca Inna
 ni pugglemento D. Thomae q. 2. art. 2. Quod minus est que periculosa sit
 periculosum dicere, quia optime docet D. August. epta ad
 D. Hieronym. Si in sacra scriptura crescit, vel estet aliqd
 falsitatis, iam robur scriptura totum periret. Si si in
 Ecclesia tantum admittatur falsitatis, iam nulla erit certitu
 do rerum ab illa decretarum, in quibus credendum, vel
 non credendum sit. Id iam negandum esset, eam regi
 a spu veritatis, quod est fua promissionem Christi Jan.
 14. & 16. Ille docebit nos omnem veritatem, non igitur
 falsitatem. Si autem ea pite dicamus Ecclesiam in

In cario captiv.

In cario captiv. q. 1. cap. 1. Indulgentias & p. as fraudes, p. 1. q. 1.

que periculosa sit haeresis.

A. 1. 1. 1.

Abfunda q. 1. 1.

Spu S. congregatam a Spu S. non fuisse rectam, iam oia
 fidei decreta eodem argto collabentur, quia quis de celo
 veniet, & dicet mihi, cum Ecclesia decrevit, quatuor tm
 esse Evangelia, & illa esse & non alia, illam directam
 esse a Spu S. Ex his patet, quam periculosa sit illa
 Theologorum snha, & uix digito recedit ab apostata heresi.

Ita... Opinio Catholicorum ualde periculosa quam
 cum quibusdam huius temporis Theologi predicti sequuntur.
 tantum ualent indulgentia, quantum sonant domi in
 estimatione mendacis, qua estimatio solum iudicium bonorum
 uirorum periret ex conditione persona recipientis,
 utilitate, & necessitate Ecclesie. Nec haec opinio
 ualeat, quia eodem modo consequeretur falsitas communi
 in decretis, tum Apostolicis, tum Ecclesie; constat n. de
 uisite D. Gregorium Roma indulgentias, Stationum
 uel istam Ecclesiam uisitantibus septem annorum
 posse Petrus iuxta hanc Ecclesiam habitare habitare
 ingrediatur spe indulgentiarum Stationum, uel illa iam
 falsa essent, uel assequeretur. Si assequatur, falsa est
 eorum opinio, quia nullus competens labor estimatione
 boni uiri, si non consequatur, falsitas est decreti pontifi-
 cis, quo cadit regimen S. Spus, & sequentur in communi
 predicta, quambrem nec haec snha ullo modo admittenda

Ita
 Indulgentia tui ualoris
 quanta fuerit tui uisite
 estimatione mendacis.

Que apparet e. & hanc
 opinionem sequeretur.

Ita Gregorius aduocatus.

Quibus gradus & hanc
 sequitur.

Nota decreta pontificum hinc uim constituendi rem esse fidei, quia non tantum sunt littere istig pontificis & uicarij Christi, sed est prescriptum factum in concilio, advocatis aliquot episcopis, & sacerdotibus simul consultantibus, tum de terminis pontifex, quid tenendum, si dicitur videri & sede, non ut doctor, sed ut uicarij Christi, si illi promissa est diuina spūs assistentia, quare horum decretorum nulla potest esse falsitas. Volo sequeretur, quod indulgentia non essent indulgentia si per condignam operis estimationem poenae resoluuerentur, sed solum esset commutatio poenae.

in decretis pontificia habent vim gl'iosam, res ee fidei.

Hinc non Indulgentia sed indulgentia.

3da Vult valore Indulgentiae peti a causa finali.

Tertia periculosa opinio peti ualorem indulgentiae a causa finali, si illa sufficiat ualorem fore sufficientem, ipsius indulgentiae, modo causa dans habeat potestatem operandi in saeculum Ecclesiae, & accipiens aliquo modo opus condignum faciat. Haec opinio adeo periculosa est, ut si uera foret, nullus confidere posset se indulgentiam consecutum. Volo debet aliquo modo, uel in proportione uigecupla, uel in simili opus respondere poenae remissa, cuius estimatio difficilis est, & requiritur in plerisque indulgentijs eadem, quae in dictis falsitas. 2. Erat, dum ualorem indulgentiae a causa finali ponunt, & petunt, cum tota pendeat a causa

Haec haec a periculo aliorum.

2. Quia absurda dantur.

3. Vnde ualor Indulgentiae non potest.

Cur hoc no. serventur
rejectione

17

Distinctio Indulgentiarum

Indulgentia a mortuo
et peccatis serventur

Veni servit

Pro minima quaedam
quasi sine

De malis impune
mittitur

materiali, id est a meritis Christi, & sanctorum, quae
semper est sufficiens, quoniam hanc eam opinionem
provisus rejicit. Et auctat, si aliqua illorum catholicorum
opinio admittetur, praestaret omnino totum decretum
indulgentiarum, quam si tam periculosa re animas fidei-
um falli. 2do non possunt haec in istis opinionibus salvari
quomodo si uno eodemque corpore propter unam eandem causam
alij & alij pontifices nunc dederint septem annos, nunc
quatuor dies, nunc omnium poenarum remissionem. Ad haec
concedit apud canonicas celeberrima distinctio indulgentiarum
plenariae, plena, plenissima. Quamobrem dum agitur de in-
dulgentijs caute ad praedicta praeg attendendum est, sicut
de illa minorum quorundam opinio prorsus excludenda
Possit indulgentias etiam mortui pro poenis infernorum pe-
ccatorum, cuius hactenus nullum vidimus decretum, etiam
toti scripturae adversa

Quid de nomine Indulgentia censes?

Manifestum est hoc nomen sumi varie; nam sumitur
quandoque pro minima quadam promissione sicut Plinius
lib. 17 naturalis historiae cap. 100 quandoque indulgentior
est nutritrix, quam pater. Sic D. Paulus ad corinthios
haec dico secundum indulgentiam parcens vobis. 2do dicitur
matrem, vel nimis malum prorsus impune promittitur. sic

Lauventius Valla lib 4. elegantiarum cap. 18 contendit
propriam uocis esse semper scire illicitam indulgentiam, uel licentiam. sic Cicero lib. 2. de legibus. 3. sumitur pro favore, dum Deus meritis poenas gratuito indulget, & sic nos sumimus per totum hunc tractatum. Sic

3.
Pro favore, dum deus meritis poenas gratuito indulget.
Sic dicitur hic tractatus.

Exe 61. predicare indulgentiam: sic Judith 8. si frequenter in scriptura Deus dicitur indulgere peccatis, sic Na. uarrig de indulgentijs cap. 20. num. 2. 4. sumitur pro

4.
Pro donatione tunc poena temporalis.
Et sic dicitur Solum.

donatione poenae, tunc temporalis, & sic placet Dmco Solo ut hic sumatur. dist. 21. in. 4. mag. Prior sumptio tantum in eo distinguitur ab hac, quod aliqui putent minorum peccatorum culpas etiam posse per indulgentiam remitti scilicet peccatorum venialium; haec autem quarta opinio nullam uelit culpam, sed solas poenas remitti. Idem uidetur de

dist. in d. 21. in. 4. mag.

quid ista uelit?

creuisse Trident. conuil. sess. 25. Haec res a patribus non semper eodem nomine fuit scata. Nam D. Cyprianus lib. 3. epist. epist. 16. & 19 dicit dare pacem poenitentibus, quod nos diceremus dare indulgentias. Idem serm. de lap.

Haec res a patribus non inuenerit

Lex poenitentiae

sis D. Clemens 39 pontifex .3. constitut. apostolicarum cap. 10. uocat benedictionem. Bonifacius .89 in extrauagante antiquorum de poenitentia uocat eam ueniam.

Benedictio

Uenia

D Quid igitur est Indulgentia?
Aug in psal. 101. Indulgentia, inquit, est relax.

Defin. Indulgentie.

*Qui in Indulgentia remittit
et iustitia hinc iustitia.*

Sic differ a privata satisfactio.

Antonius.

Lindanus.

*Quia culpa remanet
poena.*

Agostinus.

relaxatio Ecclesiastica poena temporalis iudicio diuino
actualibus peccatis post remissam culpam debita & appli-
cōem superabundantium Christi & SS. satisfactionum, quae
extra sacramentum poenitentiae ab eo, qui legitimam hanc
authoritatem. In indulgentia non respicitur iustitia
distributiva, ut pro quantitate meritorum illius, qui indulgentiam
meretur, datur quantitas remissionis poenae, sed per
claves iurisdictionis, quibus papa, vel huius partem thesaurum
Ecclesiae bona eorum continentem illi aperit, cui quod datur
relaxatio à poenis iniunctis, uel debitis. Sic differat enim
a privata satisfactione. Haec praedicta sunt S. Antoni
mi p. 1. a. tit. 10. cap. 3. quem sequi Lindanus lib. 3. panopliae
36 cap. Remissio, inquit, poena illius, qui debet tribuatur
redemptioni Christi, tunc superabundantis illius satisfactionis
sed nobis datur gratis. Ad Rom. 1. iustificati gratis. Id
praeterea certum est remissa culpa per poenitentiam, aut
eius sacramentum remanere poenas, quae si non remittantur
in hoc saeculo, erit & pro illis satisfaciendum de actu
uel in actu vindictio in purgatorio, in quo loco uenialia
quo ad culpam remittuntur, ut docte tradit in conc. Trident.
sess. 25. & multis declarat Dm. Soto in 4. dist. 9. q. 1.
3. & Rossensis art. 37.

An praestet opere satisfactorio, vel per
indulgentiam satisfacere?

R. Remissionem poenae per opera bona multis modis
esse meliorem, quam remissionem poenae & indulgentias
quippe per bona opera accedit aliquid ad praemium acci-
dentale & essenziale. Ad essenziale certior qdam ratio fu-
tura beatitudinis. 2. petri. 1. certam facite uocatione uestra
per bona opera. Non quod essenziale, ut habetur Math.
20. de denario diurno. maris minusq, per bona opera
redoi possit, cum eadem sit beatifica perpetuitas. quo
ad accidentale uero accrescit illis maior gloria in uerbis
perfectiorq, beatifica uisio, qm in poenae remissione per
indulgentias, nil est accedere meriti, uel gloria. Et uix e
possibile satisfacere bona per opera, quin redundent
in meritum & in gloriam. *Et aut.*
Tria etiam reperiuntur *Tria reperiuntur in ope
bono.*
in omni opere bono. 1° Bonitas & rectitudo, q est qformis
regulae rationis, & facit bonum hntem, & disponit bonis opib;
ut efficacibus medicinis animam, ut conualescat a morbo
& praeseruetur in futurum. 2do Dignum facit laude
si recta animi intentione fiat coram Deo & angelis si
solum per externam speciem mereatur, tamen humanam
laudem resq, boni exempli. Sin uero, ut dictum est

Cur dicit opus satisfactorio.

qui auget esse meritum

qui aucte.

Et aut.

Tria reperiuntur in ope bono.

Bonitas et rectitudo, q est qformis regulae rationis, & facit bonum hntem, & disponit bonis opib;

Dignum facit laude.

procedant ex gratia, habent meritum & condignam gloriam
merito in futura Matth. 16. ut videant opera vestra bona &
sic D. Tho. in 2^a qst. 21. art. 2. Petrus Solo lib. 3. de nat.
& gratia cap. 10. Vega lib. 8. in Trident. cap. 11. 3°. Ex virtute
penitentiae est satisfactorium pro peccatis debitis peccato
quia vis penitentiae est in applicatione meriti sanguinis
Christi, quomobrem hic fructus potest in hominem redundare ab
proprio merito. quoniam etiam ille fructus percipi potest ab illo
qui in operatur, dum unus pro alio satisfactum, quod fieri potest
quia sumus membra eiusdem corporis. Et in hoc 3° indulgen-
tia consentiunt cum opere satisfactorio in aliquo in pri-
oribus omnibus praevalet opus satisfactorium. opposita
tria opus malum infert animo

Sitne auctoritas in Ecclesia dandi indulgentias?
Esse auctoritatem & potestatem in Ecclesia aperiendi thesaurum
meritorum abundantium, tum Christi, tum sanctorum omnium
triphini arguit si testatum reddam, ut dubitari non possit
1° in negantium nomina ostendenda sunt. Negat hanc
potestatem in Ecclesia residere Waldensis art. 16. & damnatus est
propterea in conc. Lateranensi 3°. & Wileph. art. 24. Luther
art. 18. damnato a Leone 10. Calving 3. cap. in ista quoniam
refutat Trident. conc. tria nostra ponenda arguit omnes
illorum rationes resellent. 2^a Ratio sumpta est ex

3
Satisfactorio pro peccatis
debitis

In hoc the indulgentias
consentunt cum opere satisfactorio
in aliquo

2^a ratio negatur.

In hoc the indulgentias
consentunt cum opere satisfactorio
in aliquo

Scriptura, quam in hunc sensum cum pontifices, tum con-
 cilia, tum patres interpretantur. Matth. 18 tibi dabo claves
 regni caelorum. Matth. 18 quodcumque solveris etc. Joan. 20 ubi
 Christus in jussu dedit discipulis dicens spiritum s. in remissione
 & redemptionem peccatorum, dedit & connexam remissionis
 spiritum s. d. m. declaroem spiritus s. in sacris concilijs, & modo quo
 nobis praescribunt concilia. Si censet Innocentius 3. una
 cum concilio Lateranensi. & praedictis scripturis efficaciter gra-
 ri. Idem probavit Nicolaus 4. & nostro saeculo Leo decimus
 epistola ad Carissimum. sive D. Cyprian. lib. 1. epist. 2. D. Aug. con-
 cione. 2. in psal. 101. Secunda ratio clare ad modum lo-
 quitur de indulgentijs. praeclearus ille Christi martyr Cyprianus
 epistola 37. ad Iulianum. Petrus Ancyranus conc. canonicis
 24. Neocaesarianum canonicis tribus. In illud illustre
 Nirense cap. 11. 12. & 16. quomobrem manifeste falsum admi-
 sit hanc propositum. Roffensis epus. art. 18. gra Lutherum
 cum ait ante tempora D. Augustini nec fuisse mentionem
 indulgentiarum, nec purgatorii, quod adeo falsum est,
 ut clarissimis testimonijs probari possit utrumq. ante &
 post tempora Christi nonnullam & mentionem usum fuisse
 sunt multi, qui arbitrantur indulgentias etiam in veteri
 testamento suas figuras habuisse. Inter quos est Hieronymus

201. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Fuit in ista et alij nihil
 gentias ante tempora
 D. Aug.

Indulgentie ante Christum
 habere non potuerunt
 figuram habuerunt.

1ma leuit: 23.

Appliatio figm.

sta
Iosue 6.

Alcander Dulgerij

3ta ex ipse ipse a
tempore Christi

2
Eius ex facta D. Bulli. 5.

traic. de Jubilao. & adducunt Levitici cap. 23. & ora ealoca
scriptura, in quibus sacerdotes clangebant tubis iubilaeorum.
Dum n. ois seruus liber exibat, & figura fuit remissionis peccati
sub quo seruitus est diaboli, omnes itidem possessiones redi-
bant ad priores dominos. Idam figuram ponunt Iosue 6. de-
benh n. sacerdotes assumere 7. tubas iubilaeorum & septies
cum arca circumire Jericho, septimo die dum sacerdotes
clangebant tubis conciderunt maura, & cum sub anathema
missis set Iosue omnes cum pecoribus, perierunt maledictio
in iugis addito in eum, qui Jericho reedificaret. Haec uera
figura est remissionis peccatorum, concidunt n. oia mu-
nimenta diaboli in corde gregnis indulgentias (nullus n.
afrequ, nisi positus in gratia) 3o. Probis postquam ex gra-
dictis notum est ex snha concil. Tridentini & Anagnini
authoritatem indulgentiarum. Matth. 16. Matth. 18. Ioh. 20.
Ecclesiae permissam in istis uerbis. Quorumcumq; retinueritis
de. gbat usum ipsum a tempore Christi cepisse quod
uno altero ue testimonio certum faciam. Nam in ad corinth
D. Iosue ex persona Christi donauit poenam poenit-
tio, quam debebat Christo & extremo iudicio. 2o ad cor
2. in istis uerbis. Si quid donauit de. & subiungit illum

reca.

recipiendum & confirmandum ipsum in charitate. sic
 hunc locum interpretatur D. Epiphanius haeresi. sg. D. Ambros.
 lib 3o de poenitentia cap. 6. D. Anselmus in hunc locum
 Inde Ancyranu concil. can. 17. & 22. sicut & in plerisque
 alijs cum enormibus peccatis certas contingeret poenas per-
 misit episcopis poena remissionem respectu humilitatis,
 laboris, & necessitatis poenitentis. 3. Idem dilucide do-
 cet in Nicena concil. can. 12, loquens de illis qui tempo-
 re hinc defecerunt a fide, dum redirent ad Ecclesiam,
 erant recipiendi in poenitentiam, q̄ duraret deennio. Addit
 ibidem, si uiderit epus, eorum lacrymas, bona opera,
 ueram querensionem post tres annos auditionis p̄ eos recon-
 ciliare Ecclesiae. Donatis reliquis scilicet .7. annis reclusionis

2.
By ss. 29.

3.
By Niceno conc.

Quorum est dare indulgentias?

Ex praemissis probationibus posset aliquis putare oium
 gestariorum esse dare indulgentias. sic n. no pauci olim
 putauerunt. quos refutat sub Innocentio 3o Concil. Late-
 ranense cap. 6. Ideo qdam non recte putarunt ex tribus pra-
 edictis. Ancyrano, Nicaenarum & Niceno colligi oium esse
 episcoporum aperire thesaurum Ecclesiae, quos praedictum
 concil. q̄futat, & nuper habitum Trident. de indulgentiis
 sess. 25. Idem Trident. sess. 21. cap. 9. Similiter maiores

No e oium gestariorum dare indulgentias

Nec oium episc.

*Nulla enim sumus qd
Prælaton.*

Sed e Summi Pp.

Quid hic relig. possit.

Nota I

*Quis olim modus Indulgentiarum
usq ad 1400.*

Olim missive Plene;

*Fuerunt in plena Roma
ab D. Gregorio.*

*Idem innotuit factu
a Leon.*

*Idem a Bonif. VIII et
Urban. P.P.*

*Quid olim et iurimoda
pena huius plene.*

quidam prælati, quodq; præsumperunt prædilectum thesaurum me-
ritorum certis aperire personis, quod nulli præfati pontificis vel ge-
neralis concilii decreto hactenus probatum est. Videtur enim
redundantia meritorum ad patrem familias, siue caput
Ecclesie non ad alium spectare, tantum ex hac parte præ-
quantum probant pontificem illis vel sibi permisisse, qd
multis votibus confirmari posset, si foret necesse. Nota
aliorum fuisse modum indulgentiarum usq ad annum 1400.
quam in sequentijs temporibus. Poribus enim rarissime plene
ut de plenarijs & plenissimis Iteam & cum magno labore
fuerunt. Fuerunt in plena Roma tri pasche cortati por-
missæ ab anno circiter 553, a D. Gregorio Magno. præ-
debant n. ex Lateranensi archidiacono cum camerario
pontificis, & omnibus promulgabat præsentibus. Item Leo
ipso dedicationis die, anno 780. dicitur liberalem dedisse
indulgentiam Acircrano, an plena fuerit non facile deter-
minatur, & Bonifacii VIII. & Urbani cruce signatis ple-
nam indulgentiam præfatis & personis, si vel in persona vel
aliam plenam ad bellum mississet permisit. Alias antiquis
modus fuit, ut manifestum est ex prædictis concil. aliqui
de iniuncta poena huius personæ particulari relaxare, nisi
humilitate, poenitentia, & labore. Jam vero paucis aliq.

& certo posito opere coram, uel soli Eccliae p mittunt, uel se. *quid habe.*
 na uel plenaria indulgentia, q & tempore Neocasariani. An.
 cyrani & Nyceni si quilibet nec inueniunt, nec certo testimonio *No certo liquet in scriptis*
 quineri pot, incognitas patribus fuisse per liberalem gressu. *XX. fuisse.*
 nem indulgentiarum decreuit. Lateranense conc sub Inno. *Indulgentia indulgentiarum*
 centio 3. cap. 6. Claves Eccliae plenaria, poenitentiales satis. *concessit et generaliter.*
 faciones enenari pprea magno consilio tollendas esse.
 Idem mandat Trident conc. predictis locis & iubet singulos *con. Trid.*
 episcopos per suas dioecesas diligenter examinare, q sint
 indutgentie, & oes inconsideratos tollere, & ad summum
 pontificem referre, ut incommoda illa maxa tollant & remon
 dentur. Nota 2do ex Bonifacij sui extrauagante antiquo.
 rum, dupliem esse indulgentiam plenam & non plenam, non *ante indulgentia.*
 plena, determinata diebus certis u. g. 40. 400. 7. uel 8. annis *plena, non plena.*
 q per aens si fuerit plena, si non plg debeat, cui qceditur poe. *que illa.*
 narum. plena est triplex. plena plenior & plenissima. de *plena ante.*
 quarum distinctionibus magna est apud canonistas uarietas
 color & plurium opinio est, quam tenet Nauarrus ut sit 2. plena, et que
 plena de iniunctis & iniungendis poenis, rone mortuum
 peccatorum confessorum. Plenior sit de confessis & non *plenior et qd.*
 confessis, modo non malitiose reliquerit aliquid, ut post
 dicitur, quando agetur, quomodo debeat esse dispositio

3. Plenissima, et huiusmodi
plena.

Conclusio.
Cur sic proprie sit plena.

Concilium generale.

Constantiense.

Lateranense sub Leone X.

Lateranense sub Innocentio III.

Cur sic Concilium hoc dicitur
plenissimum.

Plenissima complectitur non modo mortalium peccatorum poenarum
sed etiam venialium. Nonnihil aliter sentit Antonius cap. 3. pt.
3. tit. 10. Adrianus de indulg. colun. 10. sed nulla ratione nos
oppugnant, imo non est quod refutemus. His positis ad
ad quidem thesaurum tantum aperiri proprie per summum
pontificem, quia vicarius Christi est. In iusta promissa cau-
dari plenas, vel plenissimas, quia legitimus est dispensator
non dissipator. De qua re inter catholicos non ambigitur
sedo Gynaha conc. promiserunt poenarum relaxationes ut
patet ex Constantiensi sess. 1. quia dederunt indulgentias
omnibus, qui die Iouis missam de spiritu S. pro neophitis Ecclē-
siae & concilii celebraret, celebranti iniunctarum poenarum
100 dies, auditori 40. Lateranense sub Leone 10. sess. 9.
qui pro obtinenda pace inter christianos septies in die oravit
centum dies iniunctis poenis relaxamus. Lateranense
sub Innocentio 3. qui miserit personam in expeditionem contra
Turcam, vel ipse profectus fuerit ad recuperandam terram
benedictam post plenam confessionem & satisfactionem per-
mittimus poenarum remissionem plenariam. Ad hoc genus
talem remissionem non dari auctoritate concilii. Sed per
praesidentis pontificis. sic Alexander 7. ad ducem Venetum,
cap. 5. qui iuxerit elemosinis hospitalarios unum annum

Et hebdomadam de mirachis poenis remittim. Magno itaq;
indulgentia a summis pontificibus procedunt siue per se siue per
delegatos, siue in concilio siue extra concilium pronuntiantur.

Episcopi locales dum dedicant templum ipso die dedicati sunt
concedere 100 dies anniversario uero die tm. 40. Sed si sint
plurimi simul episcopi, non licet pluriem dare, ut decretum
in concilio Lateranensi cap. 23. de ad concilia religionum

3.
Episcopi locales, et quibus.

puto dicendum regionum, cum sint decreta priuatarum uillan
alteris erit loci. Quod autem dicitur cor in ingressu religionis
uel dum induit habitum, plenariam esse indulgentiam, ne pro
quo fundamento dicatur.

libi dicitur de concilio: non
tantum.

in Tractatu de indulgentiis
in affluente habitu, flabi
ant plorantia mortis.

Michael Cellus uir doctus
hanc questionem proponit, & adit ex sententia Gregorij Nazianzeni,
si tantis lacrymis assumant habitum peccatores, peccata
obruentur & poena, si non sint lacrymae, manebunt superiora
peccata & poena; si uero fuerint ex actu seruum offerentis

lar hinc re re que boni
est regula.

Deus debet. Generalis igitur regula hinc rei poni non potest.
Nam prudentes & scientes, qui peccant multis egent lacrymis
Idem orac. 14. Deus ultionum dominus est. estq; ad misericor-

diam propensus, non omnibus tamen peccantibus parcat, ne
sua bonitate fiant deteriores.

Quorum meritis constat hic thesaurus?
Duorum sententiae sunt reijcendae, ut impie. uide Ecclesie
statuetur sententia. Ia Est Caluini blasphemus 3. misitit.

Ag. Hoc argum. facere pro nobis. propterea D. Gregor. hom. 15.
 in Ezechielem dicit, dum crescit in nobis fortitudo carnis
 infirmi Dei, infirmatur procul dubio fortitudo carnis, sicut
 cum in lueta angelus tetigit femur Jacobi emaruit. Ma-
 net igitur glorio. summi pontificis Bonifacii sui in extraneis
 antiquorum & doctorum conentio thesauri glorio.
 ex meritis Christi & sanctorum satisfactorijs. si qua
 doctrina trident. concil. locis citatis nullum catholici
 vult decedere, quin etiam, si decedat & oppositum defendat
 dicit illi anathema. quod autem ss. merita possint re-
 laxare, poenas docet ipsa scriptura. Exod. 32. Moyses for-
 uenti oroe populo obtinuit vitam & poenae remissione
 sic Numeror. 17. dum Aaron inter uiuos & mortuos pende-
 re, relaxatur poena, sic 2. ad Timoth. 2. sustineo pro
 electos, ut & ipse salutem consequar. so igitur thesaurus
 sumptus a sanctis glorio. meritis B. V. Mariae, q. omni-
 nouo, em originali caruit, & plurima per vitam ppassa
 sunt merita orum eorum, qui in utero sanctificati
 fuerunt, & multa in uita tolerarunt. ut est S. Ieremias
 Ieremia so S. Ioan. Baptista, quibus addit. 7. alios D. Hi-
 eronymus. his adiungit, Ado Treuirenensis D. Neetium Tre-
 uitorum epum. so eorum meritis glorio. qui nequa
 baphtismatis gratiam amiserunt, & plurima ppassa, quorum

Conclusio.

Inductio est de merito
 nris dñi et ss. satisfactorijs

De fide.

De ss. merita posse relaxare

Deinde Moyses

Aaron.

D. Pauli.

Thestus sumit a Sanctis q
 quat merito glorio.

D. Nrae Virginis.

2.

13

multa sunt millia inter quos velut Laodas dicit post bap-
tisma Eustachius. 4° Orum ss. satisfactioes & castri-
hones redundarunt in hunc thesaurum

4

An necessario causa respondeat indulgentijs?

Navarrus dicit notabili. v. de Jubileo, se iam senem factu
misisse globulos benedictos ad redimensam animam de
purgatorio, sed misit se diploma iussu pontificis data
si igitur causa iusta requiratur, nonne cogemur dicere pontifici
errasse. Adde quod Carientang refert, altero die pasche duos
procedere ex Laterano in progam plateam Cardinalis in
quam concurrunt ipsa civitas Romana & pronuntiare plena
viam indulgentiam ad benedictionem summi pontificis qui
insequi & benedicit populo. 3° Thesauri meritorum Christi
& ss. dicitur vere esse indulgentia.

2

14

*Merita Christi et ss.
hinc cum de qua*

Ademg esse causam
cur intelligantia quod possint. s. causam ex qua, si propter illam
requiri aliam, q. impellat pontificem ad dispensandum ut relaxentur
penitentiales satisfactioes ab Apstis. ssq. patribus
in concilijs decretam. 4° Indulgentia tñ valent quum
sonant, quid qd queris causam. R. Verum est hoc pronuntiatum
atum, si non desint verie conditiones, auctoritas in quodnt
(de qua p. 19) charitas in suscipiente. s. sit in gratia con-
tituta, fustitia & pietas in causa. 5° pro eadem causa

Propter hanc aliam requiritur

*Indulgentia tñ valent,
quum sonant.*

5
cur p. casu can. uasie. dicitur
Indulgentia.

6
Iusta regis laus.

quid sit ius publicum
superiore iudicare.

Indulgentia q. tollenda?

I
Indulgentia proderit a iure
populi no. scilicet e. etiam q. ge-
der. sine cau.

stantur nunc maiores, nunc minores indulgentiae q. non re-
spectant pontifices eam. Ag. Fieri fit habita ratio, prae
& temporis, aut alterius circumstantiae modo indulgentia mag-
nitudine non superet causae magnitudinem. 6. Concedo cum
oribus doctoribus iustam regis causam, non est tibi subditorum
iudicare, quae sit, uel quae non sit. R. Verum esse non esse sub-
ditorum iudicare superiorem, posse tamen in probabili dubio
quando plurimum sui referat cum ratione dubitare mag-
ime cum doctissimi uiri censeant non ualere indulgentiam
si respondeat causa. sic Gerson tractat. de absolut. dicitur
Soto in 4. dist. 21. q. 2. Vega in Trident. lib. 13 cap. ultimo
idq. uelut Trident. conc. sess. 15. dum uult reuocari oes
indulgentias, & reuocat decretum Lateranensis gen. sub 3.
Innocentio cap. 6. liberales illas, q. soluent poenitentiales
canones oio auferendas, & Bellarming nuper in edito libello de
indulgentijs uehementer laudat Clementem 8. quod illa duo
decreta iubeat executione mandari, & paulatim tollat indus-
cretas habens plurimas indulgentias. so q. stat iustam et
ratam esse indulgentiam, em concessam sine causa. quo ad
concessionem illam, q. pendet a iure Ecclesiastico u. g. ut
quis possit eligere gressarium, ut gressarij possit ab omni
absolueri, haec sunt iuris humani & pontificij, cum igitur haec
concedit pontifex, quassa sunt, sic & auerrig de subiteo nota.

bili is. 2do qd dicitur inter omnes indulgentiam sine causa da-
 tam non esse ratam, quo ad expiandum reatum poena coram
 deo, qd est iuris divini reatus poena qd sequitur peccatum. quod si iho-
 se totam scripturam ab ignis. Hinc tempore hinc usq; videmus
 deum peccato addidisse unam ex triplici poena, vel quam deo
 corpori q; morbum, vel populo per bellum, famem & alia in com-
 moda inflaxerit. 2do vel qd semetipso peccatores puniverunt
 deus reconciliatus est. Iona. 3. 3. regum. 21. 3o quando vel
 per prophetas, vel per gressarios susceperunt satisfactiones
 cum igitur deus ipse vel a peccato soluto reservavit poenam sa-
 tisfactoriam. Videtur haec poena iuris divini & gressarij sit
 in legati. Obicit qd iure eo uti quo utitur is, qui eos misit
 quare sicut non est solutus a iuramento, nec a voto, quem
 pontifex absolvit sine causa, quia votum & iuramentum est
 praecepti dei, si etiam sine causa datus relaxatio nem gra-
 narum non est relaxatio. Constat non opus esse, ut ipsum
 factum, vel iniunctum opus ideal cause, ob quam datur in-
 dulgentia, alias esset non indulgentia, sed commutatio.
 Constat praeterea diversas esse apud Doctores opiniones
 de causa, ob quam data. Opinio 1a Est quorundam q
 dicunt non requiri ullam proportionem cause cum indulgentia,
 modo sit prima causa ad honorem dei & Ecclesiae utilitatem
 si censet D. Tho. m. 4. dist. 20. q. 1. art. 3. Antoninus

Secus dicitur indulgentia quod
 expianda reatu.

2do
 3a deo tenet qd peccat. v. 16.
 tunc poena inflaxit.

3a
 ea cu poena satisfactoria affra-
 fuit.

3o
 vel ab alijs indulgentia

Haec poena dicitur iure divini.

Cur sine causa solvitur data
 a iuramento, voto, poena, sit
 nulla?

Cur a cogit, ut opus
 respiciat causam.

1a opinio dicit, qd
 causa, ob quam indulgentia datur.

2a
 Haec requiritur poena cu
 cu indulgentia

parte sa tit. 10. cap. 3. Gregorij de Valentia in 7a ca. Bonifa-
 vig Aug in extravagante antiquorum. *Opinio 2da* Alij
 dicunt iustam regi causam secundum proportionem quem
 libet qui vult noceri, abre opus agere, quod directe tendat
 ad finem causa, tanquam aliqua causa finis vel concausa
 quero sit proportio tradit Artes lib. 5. Ethic. vox n. iusta per
 petuo indicat aliqualem proportionem. *Ido* esset infidelis
 summus pontifex dispensator dans sine causa, non n. est
 dng thesauri, sed dispensator. *3o* Si rata essent indul-
 gentiae & qualibet pra causa, nulla essent superflue
 si male de creuisset Trident. & Lateran. Conc. 4. *Ido*
 esset dissimilis ratio indulgentiarum & dispensatio voti
 quod est tra omnes canonibus, & ipsam rorem absolvent
4o posses pontifex momento temporis liberare omnes
 ex purgatorio, & omnes poenas mundi dissolvere, quod
 falsum est. *His* si plura uoles lege 12 cap. Bellarmini lib.
 1. de indulgentijs. *Nota* tam inter Ethicologos, quam cano-
 nistas conuenire opus, quod pro indulgentiarum cose uide ha-
 ditur, abre esse magis Deo placens, quam satisfactio, quae
 opera sunt, conuersio aera, pax rerum publicarum, pax prin-
 cipum, uel simile quid. *Nota* *Ido* no requiritur, ut sit op-
 us ualde laboriosum, sed directum in ad illum finem. *3o*

1.
 Regis iusta causa am. p. m. i. o. n. e.

2.
 Vix iusta qd. s. i. f. u. h. i. c.
 Sciunt aliquale portione.

3.
 Ego cu infidelis dispensator.

4.
 Hinc o nulla tunc sufficit.

5.
 Pro deo dissimilis ratio indulgentiarum
 et dispensationis voti.

6.
 Ego post subitum liberatus
 purgatorio, et des poenas mundi
 dissoluer.

Bellarmini lege h. c.

7.
 Quale Indulgentia regit
 opus.

8.

Non eodem modo iudicandum est, cum datur particulari & multis indulgentia, si n. opus est edificatio Basilicæ & datur
 cui indulgentia illius nomine debet totam edificare, si datur
 civitati Iniqui aliquid contribuent, si si uni datur propter
 compem pacis, ille debet negotium perficere, si pluribus
 debet collaborare ad illum finem. 4o Si nec causa sit
 iusta vel nulla, vel nec media directa ad finem, erit ve
 rum quod dicit Tertullianus & Cyprianus. Dabitur pax
 ubi non erit pax, dabitur indulgentia, ubi non erit indulgentia
 Tertullii et Cyprianus.

Quis assequitur Indulgentias?

Conclusio 1a. Constat inter omnes necessarium esse eum, qui vult
 qui vult sequi indulgentias positum esse in statu gratiæ
 quæ oritur sine merito antecedit remissio culpæ ante
 remissionem poenæ, sed remissio culpæ statu eo quo vivimus
 non potest remitti, nisi per contritionem perfectam, dum deest
 confessarius, quia contritio includit confessionem, quasi deo.
 nem sine qua non, vel in modum voti, ut satis supra dictum
 est. Vel culpa remittitur merito & sine gesto per sacramentum
 absolutionis. Itaque unus horum modorum necessario ante
 cedat, ut ponatur in statu gratiæ cum per donum misericordie & in
 indulgentia remitti potest poena. Num benedicit D. Paulus 2 ad
 cor. 6 & conventio Christi & Beatriæ, huius ad tenebras,
 C. 2.
 Cur status gratiæ requiritur?

inimico Dei cum amicitia Dei? Cum igitur non possit esse lux
nisi tollantur tenebrae, non potest adesse Christus, nisi pellatur
Belial necessario antecedit confessio. Si docent summi
pontifices. & haec vox in bullis hoc indicat. (Confrictis vel gres-
sis vel vere poenitentibus) ut habet Xaverius. Bellarminus
Caietanus, Medina. Adhaec in promulgatione iubilaei Clemens
septimus lucide hoc declaravit. Eodem modo Fulgencius in regis
datis Bullis, sic Gregorius 13. 4. Et paulo ante hunc Fulgencius
in bulla data anno 1567. pro Flandris, ut bellum illud
quod ceperat possit sopiri. Quando cumq; uero sodalitatibus
alijq; coenatiis sunt quassa in talem uel similem formam.
Qui audierit sacrum, qui legerit rosarium & sit plene con-
fessus uel gressus in statu gratiae positus, quam obrem
cum pauci tales sint rarissime assignantur indulgentiam. Vide
haec de re Xaverii dist. 1a. de poenitentia, Caput. Si quis,
notabili 18. Extravagantem antiquorum. columna 4. sic
Caietanus tractatu de indulgentiis cap. 10. sic Bellarminus
cap. 13. Tamen duo tres uel quatuor tenent. Antonius
part. 1a. tit. 10. cap. 3. Fabriana de indulgentiis, ad rationem
quam afferunt parum, aut nil ualeat, quod indulgentia sicut
poenitentia in peccato mortali facta non reuiuiscat, sed debeat

Cur pauci assignantur indulgentiae.

esse in statu gratiae. Adriani vero & Paludani in 4 mag. dist.
 20 qst. 4 art. 4. Putant nisi exprimat in Bulla confessione
 praeiudicandam posse sola contritione aliquem mereri indul-
 gentiam. Addunt tñ ^{quando sola genitio sit} ^{sufficiens.}
 nisi unquam sit homo cognoscere se
 satis contritum, & sepe putat se contritum, dum solum attritus
 est. Itaque em satis esse tunc promittere confessionem, ut ex
 attrito fiat contritus in sacramento. ^{difficiliter qd cognoscit se}
^{se contritum.}

Orz.

Conclusio 2da. Dicit illud opus quod mirunctum e ab illo
 perfecte perficit, & oio moraliter bene, si n. in ope miruncto
 fuerit, vel venialiter iam uisatur opus, ut si praeiudicandum
 triplex venium, ieiunet in mortali pcto, vel iter faciat
 in mortali. peccetue in itinere, uisat opus mirunctum,
 Deo n. gratum esse non sit, n. q. dat praescriptam elemosina
 cum vana gloria. si censent so. Nauarig locis pdictis
 Adriani in 4. de indulgentiis q. 110. 4. Petrus Soto. lect. 3. de
 indulgentiis. Robertus Bellarmin. Carstant tract. 10 Medina
 cum pleriq. alijs. quidam tñ censent, si solum venialiter pec-
 cet aliorum peccatorum poenas posse remitti, non tñ illig qd
 committit, cum indulgentiae nullig pñi culpam remittant
 2do cum veniale pctm non excludat statum gratiae. Nota qd
 Carstantus ponat conditionem sine qua non qspiam aegrit
 indulgentias tractat. 10. ut perfectissime sic sit contritus
 componitur dico, ut velit opere ipso satisfacere, & cum pauci
 tñ sint affecti, propterea paucos sequi indulgentias. Addit
^{quod opus mirunctum perficit}
^{ita ut indulgentia aegrit}
^{sa quia.}
^{etc.}
^{ut am laudari omni}
^{indulgentias potest fieri.}

de Hispania aliquot uasa aurea collecta per bullam indulgentie, cum quilibet daret duos aureos, ut assequeretur illam, quia uero non erant instructi, ut illam elemosinam darent contriti & confessi, dolendum esse, quod nullus esset fuerit indulgentias, cum non fuerint in statu gratie. Nota multos posse esse in statu gratie, non omnes n. sunt in peccato mortali. Idem tñ sentiunt Armilla & Fumus. Dicimus hæc conditionem non necessariam, sed utilem.

*Hæc q̄d̄o uicini q̄o offeri
sed utiles.*

quomodo præsent eis, qui sunt in purgatorio?

Conclusio 1a Indulgentie defunctis præsent in modum intercessionis, ut preces. etiam in modum satisfactionis, ut sunt ieiunia, elemosina, cum a uiuis illis applicantur, quia adhuc sunt in uia, manentq; corpus unum cum militantē Ecclesia, licet aliquo alio modo se hæc membra libeant quam uiuentium. si D. Aug. 20. de ciuit. Dei cap. 3. & tales indulgentias ante 700 annos concessit papa Paschalis & hunc modum probat D. Tho. in 4. mag. dist. 48. & Bonaventura in 4. dist. 20. Conclusio 2a. De modo est difficultas, an pontifex fiat per indulgentias uiuos iudicialiter absoluit, si defunctos Medina disput. 7. cap. 34. putat pontificem hunc eandem potestatem in eos, qui sunt in purgatorio, sed oppositum declaratum est per Gerasium papam, & docent omnes theologi, sunt n. oues extra pasua. Haque dicendum est quod indulgentias

*Qui sunt in purgatorio
non possunt habere ius
potestatis.*

de defunctis
et tunc
in statu gratie
et peram re
et sufficienter
et non de n
et si se gel
et tunc tunc
et tunc.

DE
MEN

QUI
indulgentia est
deum pr
quia adde
reliqua
tunc consec
interum. nate
hæc mater
et. Ad egis

296

dentur defunctis in modum suffragij sui Alexander 6. de ^{In huiusmodi casibus illis in}
mens 7. trig. Sixtus 4. in bullis suis declaravit. offerri & ^{modum Suffragij}
Deo satisfactio pro illis, ut Deo illam acceptet & debitam
illis poenam remittat, remittens in thesaurum Ecclesie.
Hæc sufficiant de Indulgentijs in modum catechistæ, reli-
qua enim de indulgentijs religiosorum pluribus de causis
omitto; sic quædam de hoc sæculo tractatum de sacra-
mento poenitentiae & folij catechismi his præcedentibus annis
tradidi.

DE SACRA- MENTO EXTREMÆ

VNCTIŌNIS

QVAE SIT MATERIA VNCTIŌNIS

Materia est oleum olivæ ab Episcopo consecratum ^{quod sit oleum olivæ}
Esse oleum probat Jacobi. s. Unquentes eum oleo olivæ
rum, quia autem oleum olivæ vere & proprie est
oleum, reliqua ob huius defectum sunt inuenta. Quod debe- ^{quod debet ab Episcopo}
at esse consecratum ab Episcopo patet. Illorum sacra- ^{consecrari.}
mentorum materiam oportet consecrari ab episcopo, quoniam
Christus materia usus non est; at hæc materia Christi usus ^{curat Episcopus?}
non est. Ab episcopo autem debet fieri consecratio, quia Ecclesia dicit.

Qua sit Forma?

Forma huius sacramenti est, ut patet ex concil. Floren-
tino & Tridentino. per istam sanctam unctionem & suam
pyssimam misericordiam. Indulgeat tibi dn̄s quicquid
deliquisti per illicitum usum. In nomine patris filij
& sp̄s s. Cum n̄ forma sacramentorum debeat scari
hoc ipsum, quod efficiunt sacramenta, & materia huius sa-
cramenti indeterminata sit sc̄is, oportet, ut per formam
ad certam scoem determinetur. Et licet haec forma non
inueniatur in scripturis sacris. habetur tamen per tra-
ditionem factam ab ep̄is om̄is sive ab ap̄t̄olis.

Forma & traditio habentur.

Quis sit Minister?

R. Minister esse sacerdotem. Iacob. s. Inducat
presbyteros &c. Unde si non sacerdos conferre tendat
nil agit, quia non h̄t p̄tem supra Christi corp̄ mysticum
At solus sacerdos h̄t p̄tem in Christi corp̄ mysticum. q̄
debet autem unus sacerdos simul ungerē, & uerba profiteri
quia per ministrum sanctificatur Ecclesia, q̄ una est. quae
& ungerē minister debet, non perficitur autem hoc sacra-
mentum una actione tantum, nec unica prolatione uerbo-
rum. sed tam in unctione, quam in prolatione uerborum
formae seruandus est numerus constitutus, uidet ut quin-
quies adhibeatur unctio, & quinquies forma repetatur

Sacerdos.

Cur nō sacerdos nil faciat.

*Quis uultus nō hoc sc̄is
ad ministrando conuictus.*

In ultima autem unctione formae, quae repetitione sacramenti est perfectum & sortitum suum effectum. Singulae autem unctiones sine actione partes sunt mirae ^{Quibus officii?} diversitates propriae sunt formae huius sacramenti.

Quibus conferri debeant?

Non pueris, quia non habent peccatum, nec amentibus ^{Cur non pueris? Cur nec amentibus?} quia non habent devotionem, nec damnatis ad mortem, nec facientibus naufragium, nec sanis, sed adultis infirmis constitutis in agone. Partes vero, quae ungi debent ^{Quae partes ungentur?} sunt organa quinque sensuum, videlicet oculi, aures, os, nares, manus, pedes, & renes, quia haec partes principia sunt agendi & peccandi. At ut autem quinque sensuum organa ungentur est de necessitate sacramenti. Unctio renu ^{de unctio renu.} potest praetermitti, maxime in mulieribus ob decentiam & honestatem.

Quis sit effectus?

Primus effectus est remissio peccatorum venialium & mortalium obliuorum. Jacob. 5. Si in peccatis sit, remittentur ei. Secundus effectus est convalescentia ab infirmitate corporali. Marci. 6. Ungebant oleo multos aegrotos, & sanabantur. Tertius est corroboratio hominis contra timorem mortis & insultus daemonum, qui vehementius hominem tentant in mortis articulo constitutum. Primus effectus

de certitudine p[ro]p[ri]i.

z[er]o.

Cur pot[est] saepe iterari?

Cur no[n] p[ro]p[ri]e r[ati]o[n]em?

Cui conferendum?

hoc sacramentum semper sequitur, quando digne suscipitur
idus uero effectus tunc solum, quando sanitas corporalis
expedit animae suscipientis. potest autem hoc sacramentum
saepius iterari, q[uonia]m nullum caracterem imprimit, frequius
quingit ho[m]inem ita infirmari, ut periculum adit mortis
hac p[ro]sp[er]o indigent, nec t[ame]n hoc sacramentum o[mn]i
simpliciter est uertum ad salutem consequendam q[uonia]m n[on] d[omi]n[us]
conferri nisi iusto, at iustus iam per se est haeres uitae
aeternae q[uonia]m d[omi]n[us]. q[ua]ndo t[ame]n h[ab]et[ur] p[ro]t[est]ante[m] non d[omi]n[us], ut do-
cet[ur] in conc. Trident. sess. 14. cap. 3.

An extrema unctio sit sacramentum
nouae legis?

It[em] quod sit ex ss.

R. Extremam unctionem esse sacramentum nouae legis
q[uonia]m Marci 6. Ap[osto]li accepta a Christo p[ro]testante[m] g[er]erunt
euangelium p[ro]dicarunt & aegros oleo unxerunt, sicut Yenera-
bilis Beda. Theophilact[us] & huius meminit Iacob. 5. cap.
si dices hoc mandare ch[ristu]m ap[osto]lis ob sanitatem aegris
corporalem, restituendam. R[es]p[onsu]m. absurdum fuisse q[uonia]m
uenerat aras curare, restituere oleum medicinale q[uonia]m
alium nullum h[ab]et effectum, quam sanitatem corporis
si praeter hunc fuit alius effectus huius unctionis, q[uonia]m
fuit sacramentum q[uonia]m omnis c[er]emonia a ch[risto] m[an]u
stituta annexam habet promissionem. Sacramentum
esse.

obscuro.

Religio. Al[ia]m.

esse falentes sectarij, quod si dicas, apostolos tunc non
 fuisse sacerdotes, quando hac unctione sunt usi, & qd em
 ungerint non bapuzatos, quod non potuisset, aut non debuisset
 fieri, si hac unctio esset sacramentum, ideo quod per bapuzis-
 mum homo fiat capax sacramentorum. Ad. potuit Chris quada
 partitioe suos aplos facere ministros huius sacramenti, sicut
 etiam potuit uelle, ut hac unctio non bapuzatis gferret. Adhuc
 non sola uoluntas Christi sufficiens fuit. 2do brobr. ex S. Iacobo
 cap. 5. Infirmatur quis in uobis moucat presbyteros Ecclesie
 orent super eum, ungentes eum oleo in nomine dñi & oratio
 fidei saluabit infirmum, & alleuabit eum dñs, & si in peccatis
 remittentur ei. quibus uerbis sciatur, quisnam sit minister hu-
 ius sacramenti, uidet sacerdos, Unde uolunt hanc ceremoniam
 continere aliquid sacrum & diuinum, qd ut h. D. Dionys. de
 Eccles. hierar. sacerdotes sunt ministri rerum sacrorum
 p̄terea qd dicitur, ungentos in nomine dñi, scilicet sacram vite
 administrari, signam & ex eo, quod subditur, oratio fidei
 saluabit infirmum, satis liquet unctionem hanc h̄re p̄tem
 siue rectius promissionem remissionis peccatorum, & ideo esse
 sacramentum, cum sit signum uisibile uisibilis gr̄e inuolu-
 tum a Deo. Arguet id esse falsum, qd antq absolute
 monet inducendos esse presbyteros, at non oēs presbyteri
 h̄nt gratiam curationum, nec si hac caeremonia tunc ad

obicitur alia.

Zelus.

desunt S. Iacobi.

Sacerdotes niquit non tantum qui nos regenerant sed em deim
 caps ptem hnt indulgendi poenam. Probat ex eo Jacobi. Si quis
 infirmatur. D. Aug lib. 2. de uisitacione infirmorum cap. 4. ait
 non esse praetermittendum hoc. Infirmatur quis ex uobis &
 Venorabilis Beda lib. 2. in Marcu cap. 4. & lib. 4. in Lucam cap. 7.
 refert ab Aphis hanc quetudinem desuendisse, ut infirmi un-
 gantur oleo benedicto. D. Bernardus in uita S. Malachiae refert
 uxorem cuiusdam sine gratia huius sacramenti mortuam,
 & eandem a Malachia ad uitam reuocatum, & unctam esse,
 sciens, ait in hoc sacramento remitti peccata & quod oratio
 fidei saluet infirmum. de eodem Malachia refert qd mortuus
 iusserit se ungi oleo sacro, imo conueniens ppra erat ut
 diuina bonitas hoim, quem in ingressu huius mundi gra-
 uiales neqias armarat, conuenienter etiam presidio ex
 hac uita decedentem armaret gra demonem.

D. Hieronimus.
 D. Augustinus.
 D. Beda.
 D. Bernardus.

DE SACRAMEN- TO MATRIMONII.

QVOD SIT MATRIMONIUM.
 Nihil beatius esset, quam ut fideles in hac uita

nulla cura distracti, sedata & extincta omnis carnis libidine in uno rerum coelestium studio acquiescerent sic S. Paulus cupiebat 1. cor. 7. omnes hoies esse, sicut se ipsum scilicet servare continentiam, sed mox adiecit, unusquisque propriam habet donum, ex Deo, proea de sacramento matrimonij, cum illius sit magna dignitas & ad christianam societatem sint magna officia, si breviter agam ut in de sponsalibus. Dem, an matrimonium sit sacramentum. Ad haec de clandestino matrimonij tractu, praeterea de impedimentis, postmodum expedire fieri hunc tractum inter eiusdem fidei homines. Ad extremum breviter de divortio tractare.

De qly tractatus sit?

Quid intelligis per sponsalia?

Quoniam optime matrimonium antecedunt primo loco de illis agendum est, sic antecedunt ut non sint de essentia sed de decencia matrimonij, praetermittuntur, triplex de causa scilicet ad fovendam augendamq; amicitiam: 1. do ut patefiat an sint impedimenta inter personas contrahentes. 2. ne alicui fiat iniuria. Sponsalia dicuntur a spondendo, quod aliud non est quam libere seu sponte promittere q; promissio connubio (quod liberimum esse ab i. agrisima iudicatur: Hinc Vltimus in codice tit. de sponsalibus lege. 2. ait nonis fuisse verbis singulari, & spondere sibi uxores futuras. Gellij lib.

Sponsalia brevia & diversa matrimonij

Cur fieri? I
 2
 3

Etymologia horum.

4. cap. 4. qui ducitur exat uxorem a parente uel tutore puel.
 la stipulabatur. postulabatque sibi eam in uxorem promitti,
 spondebat adeo se illam duceturum, sponsores promissa fidei
 dabat, sponsus ga promissus dicebatur, sponsalia dicebantur
 actus sibi inuicem coram certis testibus promissi. Non
 igitur sunt aliud sponsalia, quam futurarum nuptiarum *quid sponsalia.*
 promissio.

Quotuplicia & quot modis contrahuntur sponsalia?

Duplicia sunt sponsalia, alia sunt uerba futuri temporis, *2. De Futuro.*
 alia per uerba presentis, & dicuntur sponsalia de presenti, *2. De Presenti.*
 q̄ quidem minime dissolui possunt, quia uim matrimonij *cur hęc nō possunt dissolui?*
 obtinent, quare, qui cum duabus contraxit in presenti, *legens*
 est ad priorē, nec ante q̄ contrahere cum alia, q̄ prior
 sit uita functa. sic 4. decretalium tit 1o cap. Ex parte. Alexan.
 der 3ig inuincit poenam illi, qui duxerat quendam, alteri de
 presenti desponsatam, si qui iure in alteri ptem transierat,
 ut ieiunet 40 dieb; in pane & aqua & 7. annis poeniteat. Dicun-
 tur tñ sponsa licet uere coniuges sint, uone copulae future
 causa. 27. q̄. 2. cap. Coniuges, talem Deuter. 22 cap. qui
 oppresserit iubetur occidi ga uxorem proximi uolauit. S.
 Gregorius 4. decretal. qui talem duxerit iubet occidi & sit
 anathema.

Sponsalia de futuro quatuor modis *Sponsalia de futuro 4*
 contrahuntur. 1o Sola promissione. ego te promissio. *modis quatuor*
 2o Sola promissione. *2*

quin em q. decretal. tit 10. Juuenis uolens unam sumere Alex.
ander 2° postea n. illius duxit agnatam iubet separari &
priori reddi

Quae requiritur aetas ad sponsalia?

Cum duplex sit effectus sponsalium, expedit nosse, quibus in
annis possint contrahi. 1° effectus est, quod teneatur q legi-
time procedere ad matrimonium, nisi iure permisso interuenit
causa. 2° effectus est publica honestas, q renuntiantem spon-
salibus impedit cum consanguinea contrahere matrimoniu.
Itaque ante septimum annum aetatis, tam iura ciuilia,
quam canonica docent esse nulla. si in cap. Literas in
cunabulis contracta sponsalia, & ante septimum annum
nulla sunt, nec contrahitur affinitas, quin & q. decretalium
tit 2. multa legunt exempla, qd qui cum filiabus ante an-
num septimum contraxerunt, postea approbantibz sacerdotibz
& pontificibus, matres in uxores duxerunt, qa illa sponsalia
nulla sunt. Panormitanus in tit. de sponsalibz in cap. Juuenis
Antonius & Syluester, & alij uolunt sumi moraliter, ut
paucis hebdomadae non absint. Certum est septimo anno
posse parentes qtrahere loco filiorum, quia in iure pater
no sunt, sd filio adulto, si displiceat qtractu, nullus est
quamuis secuta sit publica honestas. 2° Juuenis per se
qui 14. annum excessit, & puella q 12. qd sponsalia & ma-
trimonium contrahere.

Jus effectus sponsalium.

aetas

*Septimus aetatis annus
est.*

*Ante hunc aetatis nulla
sunt.*

*Ante 7mo anno possit
parentes loco filiorum qtrahere.*

*Quarta qd possit qtrahere
sponsalia et matrimoniu.*

Quando dissoluantur sponsalia?

1. *Ingressu religionis*
Julian de spons.

Solventur sponsalia etiam contracta de presenti nigres-
su religionis, si tamen sint consummata per copulam tunc
n. ut transisset in ius uxoris, & non posset status religionis m.
si utriusq. consensu eligi, & alter, qui non ingreditur religio-
nem tenetur ad perpetuam continentiam; quando alter induit
habitus ipsa hora alter liber est, non opus est expectare tem-
pus professionis. Sylvester in verbo sponsalia. Sotus in 4. mag.
dist. 20. q. 2. qui in ibidem hoc addit, si iurasset, putat ma-
trimonium debere contrahi, sed male, ut docet cap. unicum de
sponsalibus, quia iuramentum nil addit uel demit. Sed quando
sponsus nimis diu abest, & nescitur, ubi uersetur, tum spon-
salia de futuro possunt dissolui. Eligis sponsa biennium post
expectandum, sic habes in codice de sponsalibus legere. Tertio
vero iure, cui postquam innotendum nullum praescriptum tempo-

2. *Nimis diu abest*
Sponsus.

3. *Si alter contrahat nuptias*
inhabiles.

4. *Si superveniat Affinitas.*

5. *Si alter fuerit fornicatus.*

6. *Si alter cum tertia de pra-*
teriti contraxit.

Si alter incurrat morbum incurabilem, videt paralysem, le-
pram, autem similem. 4. decretal. cap. Literas tit. 4. si post
sponsalia alter fiat leprosus, & non inter eos sit consummatum
matrimonium, fit ducere aliam. 4. si superveniat affinitas
sponsus cognoscit consanguineam, de quo casu post agenda
ca. 27. q. 2. cap. si quis. 6. si alter cum tertia de pra-
teriti contraxit, si tamen cum priora consummarit, cum si

dem dederat iudicio Ecclesie, ad primam de pella su, cui fidem de-
dit. sic & Gregor. 9. decrevit secundum non esse matrimonium
7o quando anno septimo per parentes contraxit, maturior factus
cogit dissolui, vel displicent sponsalia, eo ipso sunt absoluta, in
permanente publica potestate siue honestate.

Si adu-
bati displicent
sponsalia & iuribus gra-
tia.

An matrimonium sit sacramentum?

Gnostici. Manichei. Marcionistae, negant esse sacramen-
tum, quin etiam libris produendis operam dare, daemones
esse affirmabant, ut hinc frenag. lib. 10. contra haereses cap. 22.
postmodum idem Dacianus & Encratitae docuerunt. Teste. S.
Epiphano d. haeres. 46. Nostro saeculo Lutherus haeresiarcha
de captiuit. Babylonica, vices fateantur a Deo institutum,
non vult esse sacramentum, nec conferre gratiam. Cal-
win. 4. inst. cap. 19. Tantum quoniam matrimonium sacramenti
rationem docet quantum doctrina. Nota 1o ad triplitem
finem matrimonium institutum. 1o ad officium naturae.
Gen. 1. qui fecit hominem masculum & foeminam, creauit eos
benedixitq. eis & dixit, crescite & multiplicamini, & replete
terram. Sciendum hoc preceptum esse tale, non ut cogat
quengquam. iam n. in noua lege passim suadetuz uirginitas
ut D. Paul. 1. cor. 7. pulchre dixit. Anatholia martyr ad so-
rorem victoriam. Vince carnem & mundum, & esto uera vic-
toria. Olim dictum est, crescite & multiplicamini & imple-
te terram. post etiam dictum est, crescite & multiplicamini

Ad hanc hinc omnia
hanc uer.

Novum.

Ob sa institutum.

Ad officium nat.

Sept. Crescite et multipli-
camini.

Cur illud praeceptum in lege
in fuerit obligatum.

In remedium carnalis concupiscentie

Ob invidiam rixae societatis

Cur haec verba carnalis
debet esse admittenda

Neque in illa parte aliquid
tenet tradenti

spiritu, & implete coelum, quin etiam in lege antiqua promissum
est virginitatis premium, quare si fuisset praeceptum obliga-
torium, Spiritus S. sibi contradiceret. Esaiæ. sc. dabo Euxultho
nomen sempiternum, q non peribit. & teste S. Hieron. Elias
Daniel, multigalij virginitatem coluerunt. Vide D. Aug. de vir-
ginitate cap. 24 & 25. 2do matrimonium institutum est in
remedium carnalis concupiscentie, i. cor. 7. propter fornicationem
quisq. h't uxorem suam. 3o Ob individuum vitæ societatem
sua est sacramentum in lege gratie. Ad Ephes. s. sacramentum
magnum est in Christo & Ecclesia, de quo D. Aug. lib 9. ad Gen. cap.
7. Adam propheta spiritu dixit, relinquet patrem & matrem
& adheret uxori suæ. Matth. 19. Christus approbat hoc sa-
cramentum, dum adiungit (quod deus coniungit, homo non separet)
ga esse signum, vel vinculum solubile, requirat sacramen-
to, & bona proles educenda commoditati, teste D. Aug. de nuptijs
& concupiscent. cap. 10. per quam societatem data & accepta sunt
corporum, quam bonorum facultate quisq. in alterius transi-
potestatem. D. Paulus 1. cor. 7. mulier sui corporis partem non
habet, sic etiam vir, sed semper alteri alter, q quidem pres-
tas sic intelligenda, ut neuter habeat partem alterum ter-
tia evadenda persona, ne qdem cor consensu, quare neque
reprehenditur Cato apud D. Aug. de bono coniugali cap.
10, qui suam uxorem fecundam liberi amico tradidit

... illius do-
... ad E-
... ditione esse
... societatis
... Chrysost. hoc
... D. Aug.
... coniunctione
... habet aliq
... in nostron
... fecundita
... aliam r
... in religio
... sacramentum
... Christo
... etiam do
... co. quod
... ridem
... conventum, neve
... quod requira
... requirun
... sine ulla sin
... in quo non fin
... utraque de
... Armenios, ad

ut etiam illius domum prole repletet. 2do. Ss. patres ex dicto
 D. Pauli ad Ephes. s. magnum est sacramentum. Docent pro-
 priè dictum esse sacramentum matrimonium, quia huius m. ^{cur quia dicitur sit sim.}
 diuiduae societatis vita inter legitimas personas gratiam co-
 fert. Chrysost. hom. 20 in eplam ad Ephes. D. Ambros. in locum
 eundem, & D. Aug. lib 30 de nuptijs & concupiscentia cap. 21.
 vocat coniunctiones separabile sacramentum. S. Leo epla 92.
 idem habet, alijsq rationibus probat D. Aug. de bono coniugali
 cap. 18. in nostrorum nuptijs plus valet sanctitas sacramè.
 quam fecunditas uterj. Marc. 10. qui dimiserit uxorem,
 & duxerit aliam machatur. 3o. Proterea probatur, quia tria illa ¹³
 que sunt in reliquis sacramentis noue legis in hoc reperiuntur ^{quia illa tria q. requiruntur}
 1o sacramentum. 2o res sacramenti, & collatio gratiae sive ^{quodlibet sim.}
 coniunctio Christi cum Ecclesia. 3o res & sacramentum simul
 & modus etiam dissolubilis, qui oritur inter utraq gratias
 Marc. 10. quod deus coniunxit, homo nò separet. 4 concil.
 Florent. & Trident. sess. 24. cap. 1. omnibus, qui negant esse
 sacramentum, uere dicit anathema

Quot requirantur ad hoc sacramentum?

Quatuor requiruntur ad naturam huius sacramenti. 1o due ¹
 persone nullo vinculo impeditae, quia indissolubile vinculum ^{una s. hinc dicitur.}
 est, in quo non simplex sit donatio, sed mutua pactio, quare per-
 sona utraque debet esse sui iuris. Sui docet Eugenius epla
 4 ad Armenios, Federico religioso, & in maioribus ordinibus ^{Cor hinc nulli Clerici}
^{macione, et religiose}

mutuus consensus et liber.

³
hic consensus exprimitur in signis
in verbis de presenti.

consensus est causa fortris.

quid sacerdos sit fortris.

⁴
ut non sit contra bonum matri-
monij hic fortris.

Respondeo.

Et au.

2. 3.

constituti qui sunt Ecclesie iure castitatis obligati ad hoc sacra-
mentum suscipiendum non sunt apti. 2do mutui consensus
& decretal. cap. qua frater. tit. 1o Summe necessarij egressus
qui unicus si desit, vel liber non sit, nullus est contractus. sic de cla-
rarit Gregor. 9. consultatione. Si per metum cadentem in virum for-
ten sunt coacti, non est matrimonium. 3o Exprimi debet hic con-
sensus per signa, vel verba de presenti. hinc Trident. sess. 24 de
reformatione matrimonij, quia sacerdos auditis verbis vel signis
in consensum mutuum datis, sacerdos minister huius sacramenti
dicit. Ego vos in matrimonium coniungo, in nomine patris &
filij & spiritus S. Consensus quoque est causa fortris. Sacerdos huius
sacramenti nulla est causa. Immo declarat vere antecedente
causam fortem, quocirca cavendus est error Cuius qui putabat
essentiam huius sacramenti spectare sacerdotem. 4. Non sit
contra bonum matrimonij hic contractus. contra bonum autem
matrimonij est. si directe unquam e tribus modis tollatur, individua
emul societatis hec sunt bona. 1o mutuum subsidium. 2do
fides. 3o proles

An in matrimonio virginitas possit conservari
salvo matrimonio?

Potest utroque consentiente virginitas conservari, quia maior
est sanctitas in coniunctione animarum, quam corporum. 2do
non est de essentia matrimonij corporum permissio. 3o Licet

uocat angelus B. Virginem coniugem Josephi, & uere erat q
 tamen in perpetua mansit uirginitate. S. Aug. lib 4 cap 8 de
 uirginitate, uterq; disposuit uirginitatem seruare, quare fuit
 perfectissimum matrimonium, quia significat unionem Christi
 & Ecclesie, non coniunctionem corporum. Idem Aug. sanctora sunt
 utique coniugia pari uoto continentium, quam re uxoris uolan-
 tium, quod est non debet fieri post quingium, teste Hieronymus qui
 uouerunt castitatem etiam uelle turbare damnabile est. SS.
 patres docent in B. Virgine qdatione uotum effectum fuisse, ni-
 si Deus aliter uoluerit. Alij uero ut D. Tho. part. 3. qst 29 dicit
 B. Virginem post uotum castitatis singulari spūs. inshrebu in
 matrimonium conseruisse. qui cupit plurimorum piorum con-
 iugum post initum matrimonium, qui puro consensu uirgi-
 nitatem seruauerunt, legat doctorem Petrum Cambridgum lib.
 2. de Maria cap. 11.

S. August:

Quid de clandestino matrimonio?

Primo docendum est, aliud esse solenne matrimonium aliud
 minus solenne, ne utrum horum est, clandestinum. solenne
 est in quo nulla exere monia omittuntur, minus solenne, in quo
 una uel plures omittuntur, uel qd non denuntiantur diebus tri-
 bus in templo, que quidem denuntiatio sub Innocentio 3.
 cepit, & habetur in Lateranensi concilio cap. 15. Statutum
 est ut ter diebus festis inter missarum Solemnia denun-
 tiantur, qui matrimonium sunt contracturi. Ut si non

Aliud nomen aliud solle-
 mne, aliud nomen sollempne.
 quid sollempne?
 quid nomen?

clandestinum matrimonium preceptis sine censuris. Vide .4. de
 cretal. 4. cap. maxime cum inhibitione uentur talia ma-
 trimonia, nec uult pontifex sacerdotem interesse, quin etiam
 sacerdos, qui talibus interest tribus annis sit ab officio sus-
 pensus. Extremum con. Trident. sess. 24. cap. 10. de reforma-
 tis uult, ut sacerdotes diligenter fidelibus exponant ma-
 trimonia non esse rata, que sine parochio, uel alio sa-
 cerdote de parochi uel ordinarij licentia certog testium
 numero nunquam contrahuntur. Qui tñ ordinarij non
 monachi esse debent, ne adolescentes & puellae, cui aetate
 maxima inest imbecillitas consilij turpium morum ineamt
 foedere. 2do quia multae & graues causa sunt prohibitionis
 huius, quia ius parentum exigit, ut sine illorum consilio hbe-
 ri non deliberent de uinculo. Unde totum uitae institutum
 dependet, quod est matrimonium. 3o Cum sit perpetuus
 nexus, maturum requirit consilium, ut non deficiat
 amor. Causa. 27. qst. 2. 4o quia saepe privatim hoc di-
 rimunt matrimonium, & cum Ecclesia & parentes igno-
 rent, contrahunt cum secunda, & sic uiuunt in perpetuo
 adulterio. Dem diligenter notandum est, quous Trident.
 uelit, non miscijs parentibus contrahi, tñ eos sess. 24. cap. 10.
 qui dicunt consensu parentum rata, uel irrita esse ma-

*Sacerdos & in dō clandestino
 matrimonij 3ti annis & ab
 officio suspensij.*

quod matrimonium sit rati-

*cu sit graues causa prohibiti-
 onis huius.*

cu sit perpetuus nexus.

*cu saepe priuato ha hiri-
 mat ad hunc occasionem.*

xo

Aut consensu parentu matrimonium
n. sine rata et iudic.

2

3

4

5

matrimonium, anathemate ferri. S. Proby, quia parentum non
est cogere ad matrimonium Gen. 24. Volens puellam, que
vultus ipsius voluntatem. 2do quia tantum regum contra
henium consensus quo ad essentiam sacramenti. S. quia qui
quum est summus amicitie gradus, qd repugnat natura rei
sine alterius consensu contrahere. Causa 31. q. 1. Cap. 2
4. Nec princeps, nec rex suum ciuem, nec patres suum fili
um compellere possunt ad matrimonium, ad huius vel illius con
sorcium: causa de sponsalibz cap. Tui nos &. S. Proby. ex his
Jacob patriarcha. gen. 29. nil dixit patri Isaac, & dixit duas
filias Laban. Tobie 7. in pio patre iunior Tobias mandante
angelo Raphael duxit Saram; tamen optime fit, quando
sibi ita se habent, ut Isaac qui gen. 24. accepit virginem a
patre Abraham sibi deputatam. si apud Ethnicos, ut referunt
Euxpedes optime dicit, virgo respondisse adolescenti qui
illam ad matrimonium sollicitabat: sponsalium necorum
curam subibit pater, ne si vis a patre pete. Tamen illud
Sciendum Ecclesiam posse impedire personas qd clam grauant
sine testibus, sine presentia sacerdotis, nec nung obligatos
hoc impedimentum, ubi Trident. receptum est, quam prohibi
tus consanguinealis gradus, in quo matrimonium dissoluitur qd
fuit nulla. Trident. sess. 24. can. 4. si quis dixerit Eccl.

Tamen bene faciunt testis
cu consensu parentu.

Clandestini matr. nuptias
desunt impediri ab Ecclia.

Obligatio dicitur pater &
c. l. n. n. matrimonii soluti.

siam non potuisse statuere impedita matrimonia dirimenda,
 uel in ijs q̄ statuendis errasse anathema sit. quare ne quid du-
 bij repideat in animo dico. Clandestinum matrimonium ^{conclusio}
 iure in quo receptum, esse nullum, in quo non promulgatum est,
 ubi recitatur q̄ra prohibitionem Ecclesie, tamen esse uere ma-
 trimonium. Trident. sess. 24. cap. 1. Licet dubitandum no sit ^{aut claud. matri. sit uera?}
 clandestina matrimonia libere contrahentium consensu facta
 rata & uera esse matrimonia quam diu ea Ecclesia irrita non
 fecit, ac proinde iure damnandi sunt, & eos sancta synodus
 anathemate damnat, qui & uera & rata esse negant, &
 falsa affirmant matrimonia a filijs familias sine consensu pa-
 rentum contracta irrita esse, & parentes ea rata & irrita
 tacere posse. Nil omnino sancta mater Dei Ecclesia iuris-
 timis de causis semper prohibuit. Verum cum sancta synodus
 aduertat prohibitiones illas non prodesse ob hoium inobedien-
 tiam, & grauiora peccata perpetuit, que ex iisdem clandestinis
 matrimonijs ortum habent clandestina sine parocho & duo-
 bus testibus irrita & nulla esse declarat.

QVOD DE DVORTIO.

De hac quidem q̄stione, non tenuis est controversia
 Nam Lutherani non tantum omitti, sed em uxorem du-
 ci posse (quod est q̄ra diuina legis preceptum) arbitran-
 que quidem opinio, si Auicenna credimus. Mahometis ^{Lutheranus hui. opinio.}

Dicitur Mahometis

propria fuit, qui multis de causis priorem abjici & mitti & duci secundam, quem ante Mahometem Saraceni habuere. Novimus apud Romanos Spurio Caelio vitio datum & uxorem, quia sterilis erat, repudiabat Anno post Romam conditam .523. ut hinc Gellius lib. 4. cap. 3. & Valerius Maximus lib. 10. cap. 2. postmodum Romani permiserunt in eod. de repudijs. Imperatrua quaedam leges permittunt uxoribus vitio dimittere, quod contra naturam est, maxime legi naturae conpetit, ut vinculum matrimonij sit indissolubile, & plurimi SS. patres ex Hebraeicis verbis evincunt hoc ipsum. Reliqui vero homo patrem & matrem de. quod vero obijci possit iudeis fuisse licitum. Rg. cum Dm. m. & mag. dist. 23. q. 2. art. 2. repudiatione uxores iudeis minime fuisse licitum, sed tanquam minus malum, ut impune fieret, permittum, ut docet Innocentius de divortijs cap. Gaudemus. Ne igitur haec q. s. h. catechista limites excedam missis disputationibus rem paucis declarabo. Nota primo duplicem esse separationem, prior quoad thorum, mensam, & cohabitationem. Altera quo ad vinculum matrimonij legitime contractum. Prior quatuor de iuris potissimum fieri consuevit. 1o Si alter alteri vitio crederetur, possitq. probare veli ueneno vel alio dolo vitium tentasse. 2do si alterum trahat ad letale peccatum videlicet fornicationem seu adulterium, tunc posse solui

Reperit legem naturam, matrimonium est solubile.

Et talis fuit licitum?

Secundum obijciunt.

I

z. h. c. separatio.

illa q. t. cas. fieri solent.

Si alter alteri vitio crederetur vitium.

Si alterum trahat ad letale peccatum.

cohabitationem Christus Matth. 5. si oculus tuus scandalizat te In hunc locum D. Hierony. si coniunctus, vel oculus videt alter coniugem trahat te per mortale peccatum ad damnationem.

3o Ob ingressum religionis utriusque conjugis
4o Ob haeresim, cum maxime alter alterum ad haeresim com-
pellat.

Obiectio infidelium matrimonium solui potest, non modo quo ad cohabitationem, sed etiam quo ad vinculum.

1o si infidelis discedit, discedat. 2o si infidelis cohabitet cum fidele, non est peccatum.

3o si infidelis cohabitet cum infideli, non est peccatum. Quare etiam per haeresim, quae est species infidelitatis, matrimonium, quo ad vinculum soluitur. Res.

Non solui ob haeresim vinculum, sed cohabitationem tantum. Matth. 19. quod Deus coniungit.

2do dico infidelium non dirimi ab hore, sed a Deo vultus voluntatis interpretari. S. Paulus. Ratio consilij D. Pauli haec est. Si infidelis velit cohabitare si-

ne iniuria creatoris. 3. S. Aug. lib. 1o de adulterinis coniugijs cap. 1o & 2o. Christus loquitur de matrimonio inter fideles.

Paulus vero inter infideles, quia inter infideles non est sacramentum; quare illis D. Paulus non praecipit, sed consultat. nec D. Pauli sententia debet extendi ad infideles post baptismum sus-

ceptum, si alter Christianorum fiat, vel haereticus, vel apostata, manet vinculum sacramenti. 2do nota ob adulterium pri-

us propria auctoritate alter coniugem separare thoro, non tamen cohabitatione sine publica auctoritate iudicis.

3
ob ingressu religionis utriusque conjugis.

4
ob haeresim.

1o
si infidelis discedit, discedat. 2o
si infidelis cohabitet cum fidele, non est peccatum.

Res.

Inter hunc S. Paulus.

3

Inter infideles non est sacramentum.

2
ob adulterium prius propria auctoritate alter coniugem separare thoro, non tamen cohabitatione sine publica auctoritate iudicis.

quando adultera n. p. r.
regali.

1 2

3

5 6 7

3.
Ratum & consummatum in morte
de solutio et ingressu religionis.

Separatio quoad vinculum n.
Christianis pmissa.

Male igitur Lutherus et de
1523.

Sed hoc Christus docet.

Sed s. Hieronymus.

Sed s. Paulus.

Sed cum analia.

Sunt autem aliquot causa in quibus uir adulteram non potest
pellere. 1. si quia sciret & non prohibuit. 2. de diuturnitate
mariti, si absit, putavit illum mortuum, contraxit cum al-
tero. redeunte illo debet, redire ad priorem. 3. Latenter
cognita credebat maritum esse. 4. vi oppressa. 5. post adul-
terium uir ad illam rediit. 6. Uterq; deliquit. 7. qui se casibus
non omnibus placet, si uterq; fuit infidelis, contraxit cum al-
tero, conuertitur uterq; ad priorem. 8. Ratum & consummatum
matrimonium non potest, nisi morte, solui, uidet quo ad uinculum
civili morte soluitur ingressu religionis, quia cor consecratum
uterq; mundo moritur. Altera igitur separatio quoad uinculum
non est Christianis pmissa. Male igitur Lutherus in captiuis
Babyl. docet & anno 1523. & 1533. in cap. 7. corinth. dam-
natas affert causas diuortij, & permittit aequo libere in alijs
grahi, ac aliquis Mahumeticus aliorum. Buius largior est
in cap. 19. Math. docet uero quoties uir placet coniugibus posse
aliud inire matrimonium, sed aduersus Christum dominum Math.
s. qui dimissa duxerat, adulterat, qd non fuit solum uinculum
tum. Lucæ. 10. qui dimissam a uiro ducit moechatur. De
s. Hieronymus. epla. 30. ad Oceanum Fabida postquam dimis-
sa a marito nupsit, postea egit publicam poenitentiam
7o Corinth. iubet D. Paulus manere inruptam, uel reconci-
liari uiro, sic omnia concilia senserunt. & Nouissimè

T. 17

Trident. sess. 24. can. 7. qui dimissa adultera aliam duxerit, uel quæ alij nupsierit, anathema sit.

Quæ sint impedimenta matrimonio contrahendo?

Communis est doctorum sententia, duplici in ordine impedimen-
 ta regeri. Prioris ordinis esse, quæ impediunt. contrahentium
 contractum dirimunt, licet contrahentes peccent mortaliter
 talia ponuntur octo. 1° qd ^{Int exditum} contradictum Ecclesie, quia affines
 2do qd tempora prohibita. Trident. sess. 24. cap. 10. qd prius
 tempus est iustitiae, quo non debet celebrari nuptiae. Dico cap.
 patres contraxerunt ad duo tempora. 1um est à dominica aduentus
 usq ad diem Epiphaniae. 2um à die cinerum usq ad diem pas-
 chæ. 3° sponsalia iurata cum alia. 4° Catechesis qd parit
 affinitatem. 5° Votum simplex. 6° crimen uidi & iactus,
 7° qui suscipit proprium filium de baptismo, sciens non licere.
 8° solennis poenitentia. Sin uero aliquid horum accidat post
 matrimonium iuratum, & in Ecclesia solemniter, non impe-
 dit matrimonium, nec dissoluit, ut uir consecratur in sacerdotem
 uxor nescit, p^o illum repetere, uouit alter castitatem, sine
 communi consensu, uotum nullum est. 2^{di} ordinis sunt q^{uæ}
 contrahenda impediunt, contracta dirimunt. sunt apud ple.
 rosque talia impedimenta duodecim. 1um est error pu-
 tabat se cum hæc contrahere, & g^otrahit cum alia, nullum est

Haec sunt impedimenta
 I. Impedimenta, si des-
 metra, si ruita
 Huiusmodi 15.
 1.
 2.
 3. 4
 5. 6
 7
 8
 2. Impedimenta et
 dirimenda q^{uæ}
 Huiusmodi 12
 I
 Error

Talis error e[st] triplex.

2. *Conditio.*

3. *Voti Solenne.*

Probat D. Paulus.

4. *Cognatio.*

Stipes dicitur a quo oritur cognatio.
In Ascensum.

matrimonium, quia deficit consensus in illam. sic Jacob in
Lya erravit; potest talis error esse triplex. 1. personae & siue
non est matrimonium. 2. dicitur fortuna seu opum, 3. qualita-
tis, duo priora non infringunt matrimonium. 1. dicitur
Imperator cum serua contrahit, putat esse liberam. vel nubi-
lis cum ignobili. 4. decretal. tit. de seruis cap. 2. dotem resti-
tuit camq[ue] remuneret, & fiat diuortium, quia non est matri-
monium. 2. dicitur impedimentum uotum solenne. 4. decretal.
tit. de eo qui duxit cap. nuncimus. si professus duxit uxore
dimissa uxore reddatur monasterio. ad Timoth. 5. cum
luxuriata fuerint, post nubere uolunt habentes damnationem
quia primam fidem irritam fecerunt. Ibidem SS. patres
intelligunt uotum continentiae. S. Hieronij lib. 1. gra. Pri-
mianum. Gelasij ep[iscop]i 1a. cap. 23. 4m Carthaginense con-
cil. Chalcedonens. can. 16. nec uirgini, nec monacho qui
se Deo dicauit, liceat matrimonium adire, qui tentat, re-
sistat excommunicandum. 4m Impedimentum e[st] cogna-
tio seu consanguinitatis uinculum in quantum usq[ue] gra-
dum, licet de tertio semel, & de quarto ep[iscop]us possit
dispensare. de Tertio pontifex inter magnas personas.
1. ascensus est pater & mater, 2. dicitur auus & auia, 3. dicitur proauus
& proauia, 4. dicitur abauus & abauia. In descensum pater

est gradus primus: filius & filia 2^oq, nepotes ex utroq. 3^oq & pro-
 nepotes. 4^oq adnepotes. Transuersum in ramos duo fratres, uel
 duae sorores. 2^oq duo nepotes ex illis. 3^oq pronepotes. 4^oq adne-
 potes &c. cognatio etiam inter adoptandum & adoptatum & fi-
 lium adoptantis & uxorem adoptati. sic inter tenentem &
 tenentem in baptismo & inter parentes. Vide Trident. sess. 24
 de reformat. matrimonij can. 2. Idem sentiendum de confir-
 matione. Item crimen uisus adulterij, quando marito
 machinatur mortem, ut cum altero possit contrahere, uel si
 dem praesentis de praesenti, licet post traxit in pace Ecclesiae, non
 est matrimonium. lib. 4. decretal. tit. co. 7. cap. Super hoc qua-
 sitio. 6° cultus disparitas u.g. Si Christianus cu Iudaea
 uel ethnica contrahat. 10 cor. 5. quae pars fidelis cum infideli
 de quo postea dicemus. 7° Vis seu metus, qui est cadere in uiru
 uentantem, quia impedit, ne liber sit consensus, qui requirit
 ad essentiam matrimonij. 8. si sit in maioribus ordinibus.
 constitutus. 9. Ligamen quia prius cum altera contraxit
 10. publica honestas, quae fuit orta ex sponsalibus legitime
 celebratis, ut h^o Trident. sess. 24 de reformat. matrimonij
 cap. 3. 11 Affinitas orta ex copula carnali, sicut inter eig uxo-
 rem & consanguineos, sic inter mariti consanguineos, tamen
 duo fratres possunt accipere duas sorores in uxores, & pa-
 ter matrem, & filius filiam. 12° Impedimentum Fri-
 giditas seu Impotentia.

In delectum.

Transuersu in ramos.

5. Adulterium.

6. Cultus disparitas.

7. Vis seu metus.

8. Ordo maior.

9. Ligamen.

10. Publica honestas.

11. Affinitas.

12. Impotentia.

Quare expedit inter eiusdem Fidei homines
contrahere matrimonium?

Tertullianus lib. 2. ad uxorem. Unde suffragium ad felicitate
eius matrimonij narrandam, qd Ecclesia conciliat, oblatio
confirmat. angeli nunciants, pater habet ratum. qd prius
expedit, ut sint eiusdem fidei, ut magis operet sacramenti
gratia. & D. Ambros. epla 7. ad Virginium, quomodo dicit qd
coniugium, ubi non est concordia. 2do qura ss. patres hoc
consulunt & D. Paul. 1. cor. 7. cui uult, nubat tantum in
domino, hoc est fidelibus se coniungat ut ss. patres. 3.
deuter. 7. prohibetur tale matrimonium. 3. regum. 11. fuit
causa ruinae Salomonij. 4o Vetant concilia, ne cum he-
reticis matrimonium contrahatur. Agatense can. 67. Tale
sanctum 3. can. 14. 5o quia proles non poterit commodè ad
Dei gloriam educari. 6o Non erit pax inter illos, nec do-
mi tranquillitas, & periculum salutis aeternae. 7. pietatis
impedientur exercitia. Non tamen coniugium istud dicitur
irritum, nec diuina, nec humana, nec naturalis lege, sed aliquo
iure ecclesiastico. ut hnt Dm̄g Soto m. 4. mag. dist. 39. q. 1.
unica art. 2. Causa huius est, quia cor. 7. D. Paulus 1. cor.
ne separentur. 2da ratio, quia Jacob patriarcha gen.
30. duxit duas filias Laban idolatras. Joseph. filiam Phari-
saei. Moyses exod. 2. Cedri sacerdotis Madiam filiam

1. ut magis oporet Sicut epla.

5. Ambros.

2. quia hoc ss. Patres consulunt

3. quia prohibetur in Sca.

4. quia concilia, ne cum
haereticis.

5

6

7

Cui tale coniugium non sit iure
Ecclesiastico prohibetur.

17

11

Hester cap. 2. Assuerum regem. David filiam regis Jessor. S.
 Aug. de fide & opibus cap. 19. docet suo tempore facta fuisse
 frequentia matrimonia. Licet semper reprehenderent, tamen
 non irritabant. Monica S. August. mater, habuit maritum
 paganum ut lib. 9. testatur ipse Aug. cap. 9. patruelis nup-
 tit Clodophes ethnico, ut h. Gregorius Thunurensis lib. 2.
 si sit ante periculum peruersionis, tum lege naturae prohibi-
 tum est tale matrimonium, quando sit h. quærens, est
 tritum

QVOD DE POLYGAMIA.

R Dupliciter posse intelligi. Primo ut quis mortua ^{ep. intelligi.}
 priore secundam ducat. Id. ut habeat duas uel plures ¹²
 uxores. quantum ad priorem modum licitum est. licet
 Mundanus teste D. Aug. heresi 24. Nouatus, ut Theodorus
 h. lib. 3. de fabulis hereticorum negarint. 1° licet, quia ^{cur licet priore nub.}
 Paulus permittit, 1° cor. 7. si cui ergo uxor dormierit, nubat
 cui uult in domino. 1° Timothi. 5. Juniores uiduas hortatur,
 ut nubant. D. Hieronym. ad Flammachium; non damno bi-
 gamos, nec trigamos. Idem epla ad Terentiam. Damasus tam-
 pore docet Roma fuisse uirum, qui uiginti sepehret ux-
 ores; & foeminam quæ uiginti duos maritos.
 Obiectio. Cuius rei Neocesarianum concil. can. 7. prohibet ^{Obiectio.}
 sub grauibus poenis, ne secundis intersit nuptijs. Rg.

Solutio.

Postdivorcio non licet.

Haereticus Lutherus.

1 Pet. 2.

Quia Christus hoc Sacramentum ad primam institutionem revocasse.

Quia Christus hoc Sacramentum ad primam institutionem revocasse.

In veteri Testamento una tantum uxor, reliqua concubinae.

Haec sententia non movetur.

Intelliguntur hic nuptiae altero adhuc uiuo, licet sit factum
diuortium, quia per diuortium uinculum non soluitur, nec
tales secunda nuptiae sunt matrimonium. quare Trident.
eos, qui tales praesumunt nuptias, ferit anathemate. Quia
ad alteram partem, non est licitum, plures simul habere uxores.
licet Lutherus anno 1528 thes. 65. dicat licere plures
habere uxores. Idem in cap. gen. 16. plures accipere uxores
nec inhibitorium est, nec praecipuum. quam sententiam Trident.
sess. 24. ut haereticum ferit anathemate. Si iam olim
pa. Licinius epla. p. Innocent. 19 epla. 9. Innocent. 23 in
cap. Gaudeamus de diuortijs. Ideo probatur optime SS.
patres docent, Christum hoc sacramentum ad primam institu-
tionem revocasse Matth. 5. sint duo in carne una. si Mari-
10. Lucae 16. Christus declarat qui aliam dixerit una
dimissa & admissa moechatur, quod sustulit polygamiam. Quia
quando agitur loquor, semper in singulari numero loquor. p. cor.
7. quisquis suam uxorem habet, & si solutus es, noli quere uxorem.
Dein multi ex sanctis patribus sentiunt in ueteri
testamento unam tantum fuisse uxorem, reliquas concubi-
nas. sicq. a crimine Oseam excusant, qui Dei uoluntate
accepit fornicariam, & genuit filios. Unde Joannis 8. Iudei
dicunt Christo, nos ex fornicatione non sumus nati, des.

condimus ex Sara, non ex Agar. & Gen. 25. dedit Abraham oia,
 quae possedit Isaac, filiis autem concubinarum munera
 Sic apud Ethnicos, ut lib. Gellij lib. 28. cap. 6. una in familiam
 mariti, & haeredes sumebantur, cui vir dicebat. Tu mihi
 mater familias esto. Si uelis nosse quando patres sanctos
 patriarchas, & prophetam David exissent, eo quod plures uxores
 habuerunt lege D. Ambros. lib. 1. de Abraham cap. 4. D. Aug.
 lib. 22. contra Faustum Manichaeum cap. 30. de ciuit. Dei cap.
 26. Tamen melior & scriptura conformior est sententia
 non fuisse concubinas, sed uxores. 2. reg. 12. 2do prob. non
 mansissent in statu mortalis peccati, quia adulte-
 rium semper fuit peccatum mortale. Dnicg Soto non nihil ali-
 ter sentit in 4. mag. dist. 33. qst. 1. art. 2. Deum in eterna inspi-
 ratione cum illis dispensasse, quare nec eos peccasse, nec
 in statu peccati mansisse. post euangelicam autem legem
 nullo modo licere. In fine forte plura inuenies.

Sic v. apud Gentes.

Alii uolunt in rebus in scriptura
 aliquos fuisse concubinas,
 h. dicitur.
 Et au.

Dani. Soti sententia.

DE SACRAM- MENTO ORDINIS

Præposui matrimonium huic sacramento secutus com-
 moditatem. Cum ordo ut iam dicimus debeat præponi ex ordine recto.

An sacramentum ordinis bene sexto loco
videatur collocari.

Re optime quidem. Sicut n. initio rerum prudentissimus
ille omnium effector, Deus, sexto loco hominem, cui res
omnes submitteret, produxit Gen 1. sic postquam de quinque
sacramentis, quorum administratio ex officio potissimum
ad sacerdotes spectat, ipse demum ordo, per quem sacerdo-
tes constituuntur, declaratur. Uta Ratio accedit eodem
ordo, qui Christiani nomine censentur, partim laicos, partim
clericos nominari; Laicis permissum est uxorem ducere, li-
beros procreare, terram colere, diuersis mundi negotiis
implicari. Clericos autem à fluxarum & caducearum
rerum strepitu semotos, sacra conficere, fidei sacramen-
ta administrare, reliquis Christianae pietatis officiis
intentos esse conuenit, quorum functio sit praestantior.
Posterius de his clericis agendum fuit. 3. Ratio Ad-
haec priora quinque sacramenta omnibus Christi fide-
libus, certo tamen modo, sunt necessaria. Ordo licet
omnibus sit perutilis, non tamen alijs, quam illis, quibus
sacra functio conuenit, necessarius. Ratio 4a. Pri-
ora quinque sacramenta Christianae Reipublicae ciues
constituent, gratia praemuniunt, lapsum releuant

1a. ratio.
A. faul.

2ta. ratio.

Licet non mania.

Clouium.

3ta. ratio.
Quia prima 5. ratio appa-
ret. a. Ordo.

4ta.
Dispositio in illa 5. et hoc

demum perficiunt. Ordo vero certos quosdam Christianæ ui-
vos Reipub. deliquit, qui Ecclesiæ curent negotia, optime pro-
moucant: quare optime post priora quinque sacramenta,
traditur sacramentum ordinis, eo quod in ordinatis maior
sit perfectio, quam in ijs, qui alijs sacramentis utunt, regnat.

Estne unus tantum in Ecclesia Ordo

Re Minime, cum plures sint aque diuersæ in Ecclesi- ^{Et Galen.}
astica Reipub. functiones. Et enim plures sacrorum or- ^{Et car. 1}

dinam es ministrorum constituunt. Ratio Ua D. Aug. ^{Et D. August.}
Ad hæc diuinitus literæ inspiratæ sacrorum ministrorum

plures esse ordines multum ad Ecclesiæ ornamentum fa- ^{Et Hieronymus}
cere demonstrant psal. 44. Regina astitit à dextris in uesti- ^{Et D. Basilla.}

tu decorato circumamicta uarietate. Eodem est referendū ^{Et D. Basilla.}
illud D. Pauli ad Cor. 12. Quosdam Deus posuit in Ecclesia

Im aplos. secundo presbiteros. 3o doctores ad Ephes. 4. alios ^{3.}
dedit prophetas, alios euangelistas, alios pastores. 4o qdam

uarietas esse debet ministrorum. 5o Ratio est S. Ambrosij ^{Et D. Hieronymus.}
quis est qui ambigat ordinum uarietatem diuinam osten- ^{Et in uarietate di-}
dere sapientiam. 3. reg. 10. Regina Saba propter nimio- ^{uina uarietate sapia.}

rum multitudinem & ordinem maxè Salomonis sapientiam
fuit admirata. Sic in Ecclesiastica hierarchia dei per

ministerorum multitudinem & ordinem Salomonis sapia
declaratur. Et eadem legimus num. 11. Moysi diuino spiritu
senes septuaginta allatos, assignatos & in partem muneris
esse vocatos. Sic Luca 10. Scimus septuaginta duos dis-
cipulos in dominicam messem cum 12 discipulis esse missos
messis autem Ecclesie multa multos requirit messores. Eadem
addit ratio Trident. conc. sess. 23 cap. 2. ut sacerdotij mi-
nisterium melius possit exerceri, consentaneum fuit, ut in
ordinatissima Ecclesie dispo. diversi sint ministerorum ordines

Trid. Concil.

Quid est Ordo

Prusquam nomen aliquod late sumptum definitione ter-
minetur est distinguendum. Nam D. Aug. lib. 19. de ciuit.
dei. cap. 13. sic loquitur. Ordo est parium & disparium rerum
sua cuiq. loco tribuens dispositio. sic sunt in Ecclesia religiosorum
conuicatorum, uirginum, ordines. sic in Rep. Romana fuit
senatorius, equestris & plebeus ordo. Sancti autem patres
tam uide ab ap. tempore per ardonomiam seu ex-
cellentiam sacrorum ministerorum gradibus nomen ordi-
nis accommodarunt, sic quidem, ut idem sit ordo, quod ordina-
tio. sit igitur haec definitio. Ordo est Ecclesia, per quam spi-
ritalis potestas datur ordinato, ut munus suum ex professo gerat
Est signum sanctificantis, seu est signum quoddam externum

Distinguitur nomen ordinis

Definitio Ordinis

quale signum

interne gratiae hominem seu ordinatum sanctificantis. De quo
 signo multis agit Aug. lib. 9. serm. noui & ueteris testamē.
 ti. 9. 93. quo etiam signo seruator uidetur Math. 22 cap.
 hoc facite mi meam commemorationem. Hic intelligitur
 collata Ecclesiae potestas, quod quidem inspiratio signum est
 etiam S. Spiritus, qui hominibus ordinatis infunditur. Recte
 etiam gratia intelligitur, quare Ecclesiae Catholicae doctores
 duplicem sacri ordinis effectum. *Ordinis effectus.*
 Prior quidem est
 spualis quodam modo in hominis ordinati animo perpetuo de.
 fixa, in cuius signum perpetuus animo imprimitur caracter.
 Alter uero effectus est gratia, qua confortatus ordinatus, ut suo
 melius fungatur officio: gratiam autem conferri illi, quod
 ut debet ad hoc sacramentum auedit, extra controversiam
 est positum. Perpetuum uero esse caracterem, iam uide
 a 1300 annis non leuis est controversia. Tempore enim
 S. Aug. multi docuerunt, quod ob ordinatum malitiam
 ordinis caracter periret. Perpetuo manere in animo caract.
 terem, nec in haerese, nec in infidelitate, nec in catechismo
 SS. patres docent. Sic n. dicunt Caiphas, quia pontifex pro.
 phetauit. & si pessimus, tamen potestas sacerdotis in ipso
 residebat, & Spūs S. super ipsum operabatur. Item deiecit
 ibidem Anastasius pontifex. Felix. Halesig & Hormista quod
 ij quos Acharius haereticus ordinasset uere essent sacer.
 dotes, & per reconciliationem Ecclesiae officijs suis fungi. *Ordinatus ab Epō haereticus non potest esse sacerdos.*

Character Ordinis eternum habet.

Venerabilem Caiphas.

Ordinatus ab Epō haereticus non potest esse sacerdos.

Tales si suae suspensi.

Hec sententia of S. Aug.
& inter alios.

1

2

3

4

possent & nullo modo rursus essent ordinandi. Hic in sitis
monih iure ab haereticis ordinatos ab executione ordinis
esse suspensos. Hanc sententiam D. Aug. quatuor rationibus
probat. Et habet causa p. cap. 1. Ratio prima est quia
non minus in ordine quam in baptismo manet caracter.
Ratio 2da. Haec est perpetua Ecclesiae quietudo, ut reci-
piat haereticos, qui prius fuerant ordinati per poenitentiam,
& non reordinet. Ratio 3a quia aurum signaturem
non a domino, cuius figuram fert, tamen a domino re-
cipitur manetq signatum. Ratio 4. quia milites & fugi
non accipiunt novum militiae caracterem.

An necesse sit certos homines ordinari?

Ita, ob 4

Ratio prima

et similia non admittit.

Pro quatuor ob causas necesse est. 1a Nulli dubium
est, ut sanctissima nostrae religionis mysteria, a quibus propo-
ni homines arcentur, recte administrantur, spiritalem re-
quiri quandam potestatem. quare S. Paulus ait ad Heb. 5.
nemo sibi sumat honorem, nisi qui vocatur a Deo, tanquam
Aaron, scilicet visibili ordinationis sacramento; quod cum
sacra litera exod. 29 tradunt Aaronem a Moyses sacro
deo inauguratum; tum praedare S. Cyprianus martyr. lib. 4.
cap. 2. hoc testatur. Ratio 2da. Dem requiritur ut
ab Ecclesia illustre quoddam testimonium habeant, quo alij
sua mysteria facilius comprobent. Nam licet Aaroni

Exo, Homo Abi sum: hanc

Ita
et similia, eos de arbitrio.

uirga protrudente gemmas & flores. diuinitus obliquisset
electio. in *numer. 17.* accessit ordinatio. *Exod. 19.* Acto.

vt Aaron.

6. sunt septem diaconi electi a populo, quibus apthi munus
ordinandi imposuerunt. *Sic Act. 13.* quamuis Saulum & Bar.
nabam S. Spiritus delegisset, in post modum Apthi manus im.
posuerunt.

vt 7 diaconi.

vt Saulus et Barabas.

Ratio 3. Verecunde in eo laborandum a pluri
bus ut mali, qui se in hoc munus temere semper immittere
uoluerunt, arceantur. quod diuina maiestas fecit. *num. 17.* Da.
tan & Abyron dehiscente terra uiuos absorbit. *2. paraliip.*
26. Oriam ad huc thuribulum ferentem lepra puniuit.

Ita

vt mali hinc arceantur.

Ratio 4. Denique necesse fuit quosdam ordinari, ut legi.
tini dignoscantur. cum *Jeremiae 26.* multi currant, quos no
misit dominus; & seruator noster eos uocat fures & latrones
canticorum. *2.* uulpes, que uineam domini suffodiant, no
mineant. a quibus S. Paulus *Acto. 20.* studiose corinthijs
uoluit cauendum, dum ait, intrabunt post decessionem meam
lupi rapaces, non parcentes gregi.

Ita

vt legitimi diligantur.

Quare a sanctis patribus diligenter seruatum est, ut etiam illi, qui diuinitus per
externum signum delecti fuissent, manus imponerent. S.
Eusebii lib. 6. cap. 21. *Niceph. lib. 5. cap. 26.* Clarinianum
iure Romam docet uenisse, cum summus pontifex esset
eligendus, & columbam capiti eius in sedisse, ait, cum in ser
turbam consisteret, ipsum statim omnium uoce delectum

Paulus in 2. cor. 11. si huius se.

Factis D. Ambrosij ad
Episcopatum

et ordinatum fuisse. Rufinus lib. 11. & Bede lib. 2. scribit
D. Ambrosij post Auxentij harenici mortem ab infante in
Ecclesia episcopum esse nominatum. Statim omnem clari
hominem catechumenum in episcopum elegerit & intra octo
dies per omnium ordinum gradus in episcopatu promouit.

quod tempus.

Quot sint ordines & qui semper in Ecclesia fuerint.

Caluinas errans.

R Septem sunt ordines, qui inde ab Apostolorum tempore
ad nos usque in Ecclesia perseverarunt, partim minores
partim maiores dicti. Male Caluinus, dum minores or-
dines noxiorum & sorbonistarum uocat inuentum, & sic
nobis, & sibi metipso aduersatur, quasi suorum ditorum

Caluinus lib. 1. gradus.

fuisse immemor; aliud statueret quippe 4. in istis. cap. 9.
fabetur officium ostiariorum in primitiua Ecclesia fuisse
& lectores. Dem malitiose fingit Sorbonistarum inuentum

Vide Sorbonicam.

esse, quippe Parisiense generale Studium sub Carolo
Magno post septuagesimum annum Christi coeptum, post
paucos annos quidam doctores a Sorbone nomen sortiti

horum minorum fuisse.

sunt, quomodo iam potuit fieri, ut illi minorum ordinum sint
auctores. de quibus. can. 68. Africa sit mentio. Nam is canon
iubet lectorem, si non ieiunet deponi. Ad hac D. Clemens
S. Petri discipulus lib. 8. capit. apostolicarum dicens in capiti-
bus de his ordinibus copiosius agit, quam Sorbonicis. His

adijci p[ro] testimonium S. Ignatij D. Joan. Apti discipuli q[ui]
 in fine ept[istol]e ad Antiochenos sic scribit. Saluto ostianos psal.
 mistas, lectores, exorcistas &c. quis adeo in reb[us] religionis
 parum est versatus, ut illum fugiat anno .130. Cornelium
 Romanum praesidem enumerare in Ecclesia catholica sacer.
 dotes 40. diaconos .7. acolythos .42. exorcistas, lectores, & ostia.
 rios 52. qui ab Ecclesia alantur. Euseb[us] lib 6. cap. 33. Ratio
 2da dicitur eodem, quod secundum septiformem gratiam S. spiritus
 septem ordines in Ecclesia constituantur, quorum munera sex.
 uator noster, ut melius a capite in membra seu membra distu.
 at omni sp[irit]ualis p[ar]tis, p[er]uenit. Nam ostiarij munus exigit
 clauem Ecclesiae habere, & q[ui] in illa g[er]untur custodire. sym.
 bala populum ad diuina officia conuocare. Infideles Ecclesia
 in p[re]sentia arcere. Et quamuis d[omi]n[us] se uocat ostium Joan. 10.
 Et math. 21. ostiarij officio functus est, cum crevit ementes
 & uidentes e templo. Hoc autem esse ostiarij tradit quar.
 ta synodus Carthaginensis can. 9. Trident. sess. 22. Exorcistis
 micumbit enerchumeros demonum expulsiore emundare, si
 in quarta Carthaginensi synodo can. 7. Trident. sess. 22.
 Accipiat ab episcopo libellum, in quo scripti sint exorcismi,
 dicente, episcopo. Accipe comuenda memoriae, & habet p[er]tem
 manus imponendi super enerchumenum. Rabart[us] Mogun.
 tinus archiepiscopus lib. 10. m. tit. de uiciorum. cap. 10. refert.

Ratio 2da.
 2a 2im 7. dicitur S. spiritus
 7 ordines constituuntur.

Ostiarij munus.

quida dicitur fuisse
 ostiarij officio.

Exorcista.

Quando Chris exercita
causae.

Salomonem suam gentem modis adiurationis, quibus expulsi spiritus immundi ab homine non amplius rediret, docuisse. Idem ha Josepho lib. 8 iudaicarum antiquitatum cap. 2. Hoc munus Christus Dominus Marci 17. exercuit & Matth. 8. Obtulerunt illi demonia hentes & eieciat verbo spiritus. Et paulo post occurrunt duo demonia habentes e sepulchro. Hoc officium frequenter Christus exercuit. Lectorum munus est, catechumenos fidei docere rudimenta. Vetus testimonium est in Ecclesia legere in 4. Carthaginiensi synodo can. 8. faciat de illo verba ad plebem indicans eis fidem, vitam & gehennam; dem spectante populo tradat ei codicem ex quo lecturus est. Exercuit hoc munus Christus Lucae 4. Traditus est illi liber prophetae Esae, quem pte. reuoluit inuenit locum, in quo scriptum erat. Spiritus domini super me, eo quod unxit me. Esae. 6. Acolythi dicitur est, quasi subsequens subdiaconum. In Carthagine se concil. can. 6. Tridentina synodus sess. 23 cap. 17 sic loquitur. Cum a diaconatu usq; ad ostiariam functiones ab Apostolorum tempore laudabiliter receptae, aliquandiu in quibusdam Ecclesijs relictae secundum canonem uolunt quare ex praedictis satis gra Calvinum 4. minores ordines a Christo institutos demonstratum est.

Lectorum munus.

Quando Lectorum.

Acolythi officium.

Tridentina Concil.

Num tres maiores ad Christi tempus
referri possint?

By possunt equidem hiee Wicleph. Lutherq & Calvinus non
 leuem de sub diaconatu, moueant conuouersiam. Tamen tm
 abest, ut illis quicquam sit tribuendum, ut etiam optine ni figura
 ante tempora Christi cum Istdoro de diuinis officijs lib. 2. cap.
 20. referantur ad lib. 1. Hester cap. 18. per Natanaos, qui erant
 leuitarum ministri, & referunt ni figura officium subdiacono-
 norum. Nam leuitis ni Ecclesiastica rep. diaconi successerunt,
 ni illorum ministri etiam subdiaconi. qui teste Florentino
 concilio ptem legendi eptam, & caraceterem ad tactum acceperunt
 De quo post plaribus agetur. Subdiaconorum em meminit D.
 Cyprian. lib. 3. eptā dum lectorem uocat optatum. Diaconoru
 frequenter ni sacris literis fit mentio. 2. ad Timothe. 3. sic loq
 optus. diaconos oportet pducos esse, non mendaces, non multo
 uino deditos. hntes mysterium fidei ni q̄ uia pura. S. Lucas
 Act. 6. septem diaconos per manus impositionem ap̄torum con-
 secratos ostendit. Tamen p̄tas seu caraceter tactu libri,
 cum uerba profert episcopus sdm Trident. concil. conferitur.
 Licet Durandus uelit per manus impositionem conferri, ga
 ni Antiochensi Ecclesia non traditur liber. quorum propria
 potestas est legere euangelium, & ministrare sacerdoti,
 ex commissione tamen p̄t sermone ad populum hnt in
 iure canonico. di. 93. si sacerdos affit, & solenniter bag-
 firare & Euchriam distribuere, nullo autem modo celebrare

Possumt.

Figura in Veteri Hypo-
diaconatu

Hyphodiconorum officiu

Hanc meminit D. Cyprian.

Diaconorum Sacra litona.

capitulu Diaconat.

Durandus.

Potestas Diaconat.

Recte Isidorus monet olim, cum pauci essent sacerdotes, com-
 sa hanc fuisse diaconis, cum S. Dionys. cap. 5. de Ecclesiast.
 hierarchia, praedicare, seu sermonem ad populum hanc, dicit
 esse perficere, hoc autem proprie spectat ad episcopum. Dia-
 nus debet in modum catechizantis docere. Quare falsum est
 qd Calvinius 4. insti. cap. 4. docet solum ministros mensae
 fuisse. Postea D. Ignatij S. Joan. discipuli epistolam ad D.
 Heronem misit, sine episcopo nil agat minister sacerdotum
 non dicit minister mensae. Sacerdotes in ultima coena corpus
 dñi consecrandi potestatem acceperunt. Lucae. 22. dixit Christus
 Accipite & facite in meam commemorationem, qd sum pluri-
 mi patres, tum Trident. conc. sess. 22. decernit. Matth. 26. Hoc
 facite in meam commemorationem &c. Ibi sacerdotes temp.
 Ecclesiae catholica intellexit, & docuit ministratos. 2do minus
 praecipua potestas, qd est remittere peccata Joan. 20. postq. sic chry-
 rographum in cruce deletum est a Christo, est illis collata
 sufflavit dicens. Accipite spum S. quorum remiseritis &c. &
 non tantum dedit illis potestatem, sed et contulit episcopis. eodem cap.
 potestatem ordinandi dicens. Sicut me misit pater, & ego mitto vos. pa-
 ter misit illum cum potestate communicandi hanc facultatem ego
 & sic missi sunt Apostoli. Trident. conc. sess. 22. can. 2. Si quis
 negaverit (videt in ultima coena) Christum ministrasse sa-
 cerdotes, anathema sit. S. Hierony. epist. 1. ad Heliodorum
 loquitur de officijs sacerdotis. Absit ut de his quicquam loquar

Diaconus hinc in modum cate-
 chizantis docere.

Calvini error negans.

Sacerdotes ut
 corpus Christi faciant.

remittere peccata.

quando potest & sic
 potestatem ordinandi.

sinistre, qui apostolice gradu sacerdotes Christi corpus sancto a
 ve perficiunt, per quos & nos sumus Christiani, qui claves regni
 caelorum habentes, quodammodo ante diem iudicij indicabunt.
 Haec potestas seu character secundum Trident. conc. cum calix
 & patina supposito pane tangendus offertur, & episcopus uerba
 pronuntiat, tum illi conferatur. qui est in anima, quia spiritalis
 quadam potestas, quam gratia comitatur. In Timoth. 4. Noli neg.
 ligere gratiam, qua tibi data est per manuum impositionem. Ita
 est ad Timoth. 1. Resuscites gratiam, q̄ tibi data est p̄ manuum im.
 positionem.

Quibus et qui Sacerdos
 conferunt

Quomodo distinguuntur Ordines?

Pluribus modis distinguuntur certum est. 1o minores non dicuntur
 sacri. maiores uero sacri: quia duobus modis considerari possunt
 1o Respectu m̄ae, circa quam uersantur, & dicuntur non sacri, quia
 certo tantum modo circa Euchariam uersantur. Maiores ideo
 dicuntur sacri, quoniam subdiacono commissa est p̄tas sacerdotum
 uerorum. Dem, quia p̄t diaconus ex commissione Euchariam ipsam
 populo dispensare, sacerdos uero ipsam Euchariam consecrat.
 Dem possunt considerari, ut disponunt hoīem ad rem sacram.
 si omnes dicuntur sacri. 2do distinguuntur, ut alij dicantur
 minores uidet. 4. alij dicantur maiores. Ratio est quoni.
 am ab his ad statum saecularem, resiliere nefas est. in mi.
 noribus constitutis uxorē ducere, ciuibus annumerari per.
 missum est, in maioribus minime, quia Nauarrus in manuali
 cap. 22 num. 18. qui in maioribus constituentur ordinibus, si

Multifariam
 I
 Alii Sacri, alij non.
 II id ad dua.
 I
 Cur Maiores non Sacri?
 II aut Maiores Sacri?
 I
 Maiores p̄tas.
 III
 Aut ois dicitur Sacri.
 I
 Alij minores, alij Maiores.
 Cur illi ois?
 Cur et sic?

matrimonium contrahunt, nullum est. Trident. conc. sess. 24
 can. 9. In maioribus ordinibus positi, qui tentant matrimoni-
 um inire, anathemate feriuntur. 3. Distinguntur, quia in ma-
 ioribus ordinibus constitutus sub poena peccati mortalis tenetur
 officium canonicum persolvere. Dm̄c̄g Soto lib. 9. de iure &
 iustitia qst. 7. art. 2. Cordua qst. 182. In minoribus vero
 hoc habeat beneficium, qd sit exiguum non excedens octo aureos
 in corpore, nec tenetur legere horas, nec quicquam restituere
 Soto lib. 10. qst. 6. art. 3. 4. Distinguntur, quia maiores or-
 dines non possunt uno die conferri, nec extra rem divinam
 quod si alterum horum fiat, iure antiquo episcopus, qd q̄st
 est suspensus, & qui accipit. Adhuc minores possunt uno &
 eodem die conferri, & omni die dnico. Proerea minores possunt
 conferri à multis abbatibus, maiores tantum ab Episcopo. Ob-
 jectis subdiaconam ordinari posse à Choro episcopi, qd p̄ ordi-
 narij. R̄s. negando hanc sequelam, quia duplices fuerunt cho-
 ri episcopi. 1. dicitur x̄p̄m̄ f. ruti, eo quod ruti officia episcopi
 concionando & pascendo gregem expleant, qui modo dicuntur
 parochi. Alij erant vere episcopi à locis suis depulsi, qui
 in choro munere episcopiungebant, quales iam st suffra-
 ganej, & ab his subdiaconi consecrabantur.

Quosuplex est sacerdotium?
 Triplex est sacerdotium secundum legem triplicem, quia
 translato sacerdotio, transferrj quoq; legem necesse est.

Heb.

3
 Haberi rationes legende
 sunt hora precant.
 No. n. Minores.

4
 Quamdiu hanc Ordine colla-
 tionem.

Minores quibus conferri
 possunt.

A quibus Minores conferri
 solent in ab Ep̄o.

Obiectis.

Duplices Chori episcopi.

2

3

326

Heb. 7. In lege natura, ut plurimum primogeniti erant sacerdotes, ^{In lege sua fuerunt sacerdotes.}
licet quondam alij. Gen. 4. Vterq; filius Adae fuerunt sacerdotes,
postmodum Enoch, quem dñs sustulit in paradysum Gen. 8. Noe
fecit altare domino, & obtulit de pecoribus, & uolucris muneris
Gen. 14. fuit Melchisedech: sacerdos altissimi, cui dedit Abra-
ham decimas, cum rediret à caede Chodorlanor. Uo. tempore ^{Item in lege legis.}
legis uncti sunt sacerdotes, & consecrati, nec amplius, ut tempo-
re naturæ legis, cuiq; licuit hoc officio perfungi, nisi qd con-
secratus esset. psal. 98. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius
Exod. 28. Ungitur Aaron in sacerdotem. Num. 28. Eleazarq;
sed num. 16. Core Daton & Abyron non delecti se miserunt
sacerdotio, dehiscente terra uiui ad infernum absorbenz
3. reg. 13. Roboam elegit in finos in sacerdotes plebis ^{sanctos} le-
uiticorum ossa super altare sunt exusta. Si hoc saeculo fa- <sup>haereticorum habetur non
confutendo.</sup>
ciunt haeretici, deliquit non consecratos, de quibus pulchre scribit
Tertullianus de prescriptione aduersus haeticos, nunquam facitq;
phibetur, quam in castris haereticorum hodie presbyter cras laicus,
nam laicis sacerdotalia munera iniunguntur. Zium sub lege ^{In lege Evangelij:}
euangeliij sacerdotium à Christo Math. 18. & 16. promissum est
quod Lucae. 22. & Math. 26. habetur ut Tridentini patres
sess. 22. Hoc facite in meam commemorationem, ibidem con-
tulisse Christum sacerdotium, his affirmant uerbis. Ibi sunt
sacerdotes instituti, ubi Ecclesia semper intellexit, & docuit.

Ad Titum ^o Reliqui te Creta, ut ordines per Ecclesias pres-
byteros. S. Chrysost. lib. 3. de sacerdotio sic loquitur. Sacer-
dotium quidem in terra peragitur, sed rerum coelestium clas-
sem ordinemque non mortalis quispiam, non angelus, non archan-
gelus, non alia quavis creata potestas, sed paracletus huius
ordinem disposuit.

*Distinctio Sacerdotum:
Alii maiores, alii minores
qui maiores*

Quo refert Episcopatum?
Maiores nostri non male sacerdotes distinxerunt, ut alios
maiores alios minores uocarent, quorum omnium potestas est
& authoritas consecrandi Eucharistiam. Maiores sunt patriar-
cha Romanus. Antiochenus. Alexandrinus. Constantinopolita-
nus. Ierosolimitanus. Aethiopiae siue Venetus. Demum sunt
primates, quibus autem est quavis in natione princeps epis-
copus. Deinde sunt archiepiscopi; ad extremum episcopi, hi
sunt maiores, & multo alijs sacerdotibus excellentiores. Si qui-
beranda Ecclesiae, si pasce¹ndarum animarum ius, si fideles
confirma²ndi, si clericos consecrandi potestatem spectemus, in
his quatuor habent eminentiam. Act. 20. Auertite uobis
& universo gregi, in quo uos S. Spiritus posuit episcopos regere
Dei Ecclesiam. I. Petri. 5. pasce, qui in uobis est gre-
Act. 14. cum constituissem per singulas Ecclesias presby-
teros. Hanc distinctionem ab Apostolorum temporibus seruata
tum patrum, tum conciliorum decreta ostendunt. D. Jona-
hanes epta. 9. sic scribit. Boni sunt sacerdotes sermonis, qui

*In quibus et quibus hi habent
ordinationem*

ministri, sed praestantior est pontifex, cui tanta sanctorum sunt concessita. Idem epta 8. Saluto sanctorum episcopum & sacrum presbyterorum collegium. S. Aug. constanter refert episcopis sacerdotes septuaginta duobus discipulis, episcopos apostolis successisse. Venerabilis Beda in cap. 10. Luca. Sicut in apostolorum formam exhibere nemo dubitat, sic 72. discipulorum formam presbyterorum. Idem hi S. Leo epta 88.

Num omnes Christiani sint sacerdotes. Non sane ea ratione, ut ex aequo dona offerant & sacrificia externa, uel sacra ministrare possint, sed ad illud munus certus in Ecclesia ordo est constitutus. Ad sponsalia uero sacrificia, qualia sunt orationes, laudes Deij, gratiarum actiones, hmoi ab omnibus exhiberi possunt. Duplex go est sacerdotium ^{episcop. Sacerdotium.} alterum spiritale & internum, alterum externum. Priori ^{Internum} modo omnes dicuntur sacerdotes, sicut & reges. 1. Petri. 2. uos genus electum, regale sacerdotium internum, hoc e spiritale ad squales hostias offerendas. Ad Rom. 12. Exhibete corpora uestra hostiam sanctam, Deo placentem. psal. 50. sacrificium Deo spiritus contribulatus. Apocal. 1. fecit nos reges & sacerdotes. S. Ambros. lib 4. de lacris cap. 10. Ut spiritale regnum, sic spiritale sacerdotium. D. Aug. lib. 20. de ciuit. Deij cap. 10. Christianos nos dicit factes per sacrum chrisma, sic nos sacerdotes semper dici, quod unius Christi sacerdotis sumus membra. 1. Petri. 2. Regale

12. Externum.

sacerdotium. D. Leo. serm. 3. in die consecrationis suae omnes
in Christo regeneratos, efficit crucis signum Christianos
Sic S. Spiritus unctio consecrat eos sacerdotes, scilicet spirituales
Alterum sacerdotium est externum, quod datur rebus manibus
propositionem. Trident. sess. 22. cap. 10. est visibile à Domino
Christo sacerdotium institutum. Luc. 22. & Trident. conc.
cap. citato. & Anacleus Act. 23. segregate mihi Saulum &
Saulum & Barnabam dicebat Spiritus S. in opus, in quo ipse
legerant, tamen apud ipsos ordinaverunt (parenthesis illa non
pertinet huc) Trident. sess. 22. cap. 10. est visibile à deo
institutum. Act. 10. Saulus & Barnabas ordinati ad
Heb. 5. Nemo sibi sumat honorem, qui non vocatur
sicut Aaron, qui vocatus à Deo, etiam est unctus & conse-
cratus à Moyse. Matth. 10. misit 12. apostolos. Joan. 20. dicit
sicut misit me pater, & ego mitto vos in omnes aplos &
patribus ea potestate, qua misit me pater ad dissolven-
da opera diaboli, & regendas animas, ea ego vos potestate
mitto. Hinc dicit Joan. 21. D. Petro pasce oves meas. p. ep. 1.
D. Petri cap. 5. pascite, qui in vobis est grex; si omnes
pastores, ubi grex erit? quod ne omnes sacerdotes ea qua dixi-
mus potestate licet spirituales sint. S. Ambros. lib. 10. de poeni-
tentia cap. 2. Jus sciendi & ligandi solis permissum est
sacerdotibus, quod sacerdotium recte Ecclesia sibi vindicat

Si oves pastores, ubi grex
erit.

ga ueros hi sacerdotes, & paulo post munus spūs s. est officii
sacerdotis. Vis n. spūs s. est soluere & ligare sacerdotes si-
ue, ut uerius dicam, sacerdotes, ordinatos autem paucos illos
esse sacerdotes, qui legitime sacerdotium attigerunt.

Verum Ordo censeatur sacramentum

Wicleph. ut h. D. Tho. Waldensis cap. 7. & 28. tomo. 2. negat ^{Wicleph negat eē}
ordinem esse sacramentum, & si fateatur in primitiua Eccle-
sia fuisse sanctos patres, qui sacramentum esse de uenerunt.

Et terea Wicleph uult per internam spiroem diuinitus ordi- ^{Itē uult q. interna spiroem}
nari, non sensibili signo externo, quo genere ordinis omnes ^{diuinitus ordinari si sensibili signo}
apud hæreticos, qui doctores sunt, se defendere conantur ^{externo.}

Editis præterea libellis tradunt sacerdotium reliquarq. calho- ^{Allic dicit Sacramentū ē}
licas cõgemonias esse unctionem. Idem docet Lutherus de ab. ^{relig. ceremonias ēe uenerunt.}

neganda missa, in quo libello ab Orco hunc errorem reuocant, ^{Doctrina Lutheri hæretica.}
uoluntq. omnes æquales esse, cum nulla unquam ratio fuerit,
quæ caruerit suis sacerdotibus. Quare Lutherus docuit suffi- ^{Lutherus sufficit ciuili nulli.}

ere ciuilem missionem, quod inuentum huius hæretico propri- ^{negat. v. c. s. m.}
um est. Negat præterea Lutherus in eapit. Babyl. ordi-

nem esse sacramentum, tamen ibidem fatetur D. Dionysiu ^{Contra Caluing.}
de Eccles. hierarch. sacramentum ordinis agnouisse. Caluing

lib. 4. mist. cap. 14. ordinem esse uerum sacramentum apud ^{Contra Lutherum.}
antiquos habitum multis probat. Philippus in locis coi-

bus editis anno. 54 probat multis argtis, esse sacrum

2° 1° quod sit, cu habet
at 1° 1° ad Rom.

1° 2° cu a Christo instituitur.

3° 1° 1° Gregoria.

4° 1° 1° Nazoni & ss. 2°.

mi apologia Augustana confessionis cap. 13. 1° Probr esse sa-
cramentum. Act. 13. Signum externum est manuum impositio
& q servat internam gratiam. Idem act. 6. de diaconis. Jo. Timoth.
4. agitur de impositione manuum presbyteri, quod conferat
gratia. Probr. Jo. Timoth. 4. Noli negligere gratiam, quod tribida
ta est per manuum impositionem. Romanum conc. sub
Sylvestro pontifice cap. 3. Trident. sess. 22. Anacletus ad

omnes episcopos vere esse sacramentum & conferre gratiam do-
cuit. Ideo probr quia Sacerdotium a Christo institutum
est. Lucae 22. & Trident. conc. cap. citato. & Anacleth. Act. 13.
segregate mihi Paulum. Saulum & Barnabam dicebat sepe
1° in opus mi q ipsi delegerant; tamen apoli ipsos ordinarunt
3° Probr. ex. D. Gregor. cap. 10. 1° regum Samuel principem
Saulum unxit. Deus vero cor immutavit. 4° Probr. Conc.

Ninenum in epistola Alexandri, dicit esse sacramentum. B. Leo
epistola 81. ad Dionysium. ordinationis sacramentum debet
a ieiuniis sumi. S. Ambros. de dignitate sacerdotali cap.
5. homo imponit manus, Deus largitur internam gratiam

Num ordines unum an plura sint sacramenta?

An Episcopatus sit sacramentum?

Sacerdotium verum esse sacramentum superius probatum
est. Nunc de episcopatu idem probandum est. Sunt au-
tem due catholicorum sentie. Prior eorum, qui negant

esse sacramentum, & ij pauci sunt admodum. Solus de herek ^{hinc opinio negativa.}
iustit. lib 10. qst. 10. art. 10. Carletanus tomo 10 opusculo. 11.

Altera sententia tam veterum, quam recentum theologorum. ^{hinc opinio affirm.}
Episcopatum esse sacramentum, quia sententia hinc quinq; rationibus ^{hinc 1^a 2^a 3^a 4^a 5^a rationibus.}
potest confirmari. 1° quia act. 13. 1° ad Timoth. 4. & 1° q) de
ordinatione d. D. Chrysost. S. Ambros. & D. Aug. interpretantur
proprie de episcopatu. demum de sacerdotio. Ratio 1^a. Ordinatio
episcoporum imprimat characterem, & dat gratiam, quod ordina-
tio non potest conferre. 2° quia magis differt potestas consecrandi
Eucharistiam, & ordinandi & confirmandi, quam legere eptam
& Evangelium, sed de ista potestate distincti ponunt caracte-
res, quod magis de consecrandi Eucharistiam, & confirmandi, &
ordinandi potestatem sunt ponendi diversi caracteres. 3^a
Ratio. Requiritur maior gratia ad illa duo sacramenta ad-
ministranda, & ad regendam Ecclesiam, quam ad legendum
Evangelium, & eptam. quod eam Deus non negat. 4° Canone
1° & 2° Aplice statuitur, ut episcopus a tribus, vel ad mini-
mum a duobus ordinetur episcopis. sacerdos vero ab episcopo
quod videtur, esse aliud sacramentum.

Num Diaconatus sit sacramentum?

Diaconatum esse sacramentum, non est fide certum, quia, quod sit, non est fide.
non evidenter educitur e verbo dei scripto, vel tradito, nec
est expressa Ecclesiae determinatio. Tamen esse sacra-
mentum admodum probabile est. ^{Efficitur tamen 2° probabile.}
Ratio 1^a quia haec plu-
rimorum theologorum est sententia. 2° quia S. Paulus

2

In Timotheo 3. Ad Philip. 10. Ad Titum 10. coniungit diaconos
episcopis seu sacerdotibus. 3. Cura diaconi ordinantur
manuum impositionem, sic est quoddam signum interne gratie

3

4
Diaconi in absentia
sacerdotis

4. Cura diaconi in absentia sacerdotis baptizare celebrare
Eucharistiam dispensare, reconciliare publicos poenitentes & gradi
care possunt, qd sunt munia sacerdotis, qd eorum ordinatio per
quam haec potas illis conferunt, videtur esse sacramentum. De
Baptismo agit S. Hieronymus lib. 10 contra Luciferianos. de dispen
satione Eucharistiae. & habet Niren. conc. can. 24. & apud Cyprianum
serm. 5. de lapsis. De gradicatione vero hnt S. Gregor. lib. 4.
epist. 88.

5

Epist. S. Cyprianus.

5. Cura iste ordo non potest repeti, quia ingri
mit caraborem. qd S. Cyprianus dicit lib. 3. epist. 9. a
Christo non esse institutos, intelligit non esse ordinatos, si
Christus nullos confirmavit, nec habetur in scripturis quoniam
baptizatum esse a Christo, licet traditione ferat S. Petrum a
Christo baptizatum, qd non essent haec sacramenta qd Christus
non contulit. 2do quod dicat Caluing 4. nihil. solum ab Aposto
fuisse destinatos mensse ministros est falsum. 2do qd actus 8.
Philippus Diaconus convertit Samariam. Communis n. qd
enim intra hunc Philippum Diaconum fuisse, qui septem
habuit uirgines; non autem fuisse episcopum aut apstolm vide
dabit, qd conuersos non confirmavit. Sed Petrus & Ioan
vel confirmarent eos, uenerunt. Dein ad ministerium mensse

obsecrati. 2.

soluati.

An diaconi hnt fuerint mi
nistri mensse

negatur. 1

7

7. ut confirmarent eos, uenerunt. Dein ad ministerium mensse

non requiritur solennis manuum impositio, qd non tantum fi-
erunt ministri mense

Quid de Subdiaconatu censendum?

Paulo minor certitudo est, illum esse sacramentum, sicut
de reliquis quatuor minoribus, quia non habent manus im-
positionem, ut docet Carthaginense conc. 4m. can. 3. Idem
non pertinet proprie ad statum hierarchicum, quia hoc
est commune tam veterum, quam novorum theologorum sen-
tia. Quia sic sentit Florent. conc. de sacramentis. 4
non dissentit Trident. sess. 23. cap. 1o quia non possunt repe-
rari, igitur imprimatur character, sicut & in reliquis

*Aliis contra dicitur
ut et de reliq. q. subordi-
Et cur?*

1
2
3
4

Num igitur censes quatuordecim vel quinda:

esse sacramenta?

Nequaquam, licet singuli ordines sint sacramentum, tamen
unum tantum censei debent, quia unum sunt genere. Sic
episcopatus & sacerdotium unum unum est sacramentum
Responsio 1da, qd septem ordines ad unum tantum finem
referuntur, scilicet consecrationem Eucharistiae, & secundarium ac-
tum scilicet remissionem peccatorum, ut fiant homines apti
ad suscipiendam sacram Eucharistiam, sicut & in externis or-
dinibus. qd recte concluditur septem esse sacramenta.

*Quia tunc ad unum finem referuntur
quia tunc ad unum finem referuntur*

Quae requiruntur alias in suscipiendis ordinibus?

Aetas non est iure divino determinata, sed tantum iure cano-
nico, qui tamen ante usum rationis accepisset ordines, posset
sine dispensatione ducere uxorem nec teneretur ad lectionem

1

horarum. Soto in 4 mag. dist. 25. q. 1. a. art. 2. qui propter metum
potest in virum fortem cadere, esset consecratus, nec teneretur
ad castitatem, nec ad horas canonicas persolvendas. Nam in
cap. 22. manual. num. 51. quod si quis ordinetur in virum
caus. ignorante, nec consentiente, tenetur redire ad actum
conjugij, suspensus, quam diu coniux vivit ab omni actu ordi-
nis, vel donec coniux consentiat castitatem vivere: tenetur autem
ad lectionem horarum, quia suo peccato decepit episcopum.
quantum ad aetatem spectat, non semper fuit eadem. Olim le-
gimus S. Eleutherium S. Antilha filium ordinatum esse
anno. 15. aetatis in diaconum, 18. in sacerdotem. 20. in epis-
copum, qui mirabile martyrium sub imperatore Adriano est
passus. Vide Kirph. lib. 3. cap. 9. Distincte in iure canonico
can. 27. & 28. agitur de aetate in singulis capitibus. Ac sub-
diaconus non potuit ante annum. 15. ordinari. 6. Synodus can. 6. Subdi-
aconus non potuit fieri ante annum 20. Carthagensi con-
cilio placuit, ut diaconus ante annum. 25. non fieret, nec
presbyter ante. 30. Vide de his dist. 78. plures canones. In
concilio Viennensi, ut patet in titulo de aetate, & qualitate
ordinandorum. lib. 6. minores ordines a septennio statim
possunt suscipi. Ibidem generalis Glossa. quod decretum sit
ut subdiaconus fiat 18. diaconus. 20. presbyter. 25. epis-
copus. 30. anno. Verum prioribus saeculis non eadem fuit in or-

Etas nō fuit semper eadem.

*Minores a Septennio pos-
sunt suscipi.*

bus diaconibus semper servata ratio. Nunc vero Trident.
 sess. 23. cap. 12. Statuit, Ne quis subdiaconus fiat ante 22.
 diaconus 23. presbyter 25. episcopus 30. ad minus nichoanda.
 subulat omnia privilegia quae unq. ordines religiosorum habue-
 runt. qui ante decretum a canonibus tempus suscipit ordinem
 assequitur characterem & sacramentum ordinis, suspenditur
 tamen ab executione ordinis, donec legitimam aetatem attulerit,
 tamen, si ante aetatem ordinis exercet, fit irregularis, ut h[ab]et solo
 ni 4. mag. dist. 25. q[uestio] 1. art. 2. Sic statuit Eius papa nomine
 hoc secundus. Vide Sylvestrum in verbo Irregularis & Eium
 V. in extravagante

*Etas q[ua]e habet sine can. Trid.
 ad canon. susp[en]ditur regulari*

*Et si suscipit, et ante
 temp[us] aetatis suscipit.*

*Quia si occurrat nisi legitime
 actu. Irregularis, fit irregularis.*

Non bene omnibus addatur tonsura?
 Cum Wicleph. ut docet D. Tho. Waldensis tomo. 5. de sacra-
 mentis tit. 9. cap. 8. tum Lutherani tonsos sacri ordinis mi-
 nitros vehementer abominantur. Hortensius inter Lutheranos
 ordinum doctor, cum quadam scripturas de tonsura sensu in suam
 sententiam traxisset, se triumphum a catholicis consecutum, arbitra-
 batur. Levit. 19. dicit. Sacerdotes nec radant barbam, nec comam
 2. Levit. 19. non addunt dabit[is] comam ni rotundum. 3. Jeremia 9. 2. 3
 dicit d[omi]n[us], quod velit visitare sup[er] eos, qui attensi sunt ni comam
 & habitant ni deserto. In hac sententia gloriant[ur], quasi omnes mona-
 chos deprexerint. Ps. Non tenere nos Christianos ad p[re]cepta
 ceremonialis, alioquin ni f[er]ra sequerentur ni comoda. Sed

*3. Irregularis habet
 q[ui] 22. q[ui]a tonsura.*

*Dicitur
 2. Non tenet Christiani ad
 p[re]cepta ceremonialis.*

hae scripturae praeferunt quaedam ceremonialia, quod non tenemur
2do propheta loquitur, ut Hieronymus & Theodorus in Hieronymo
de ornatu capitis, non rasura. 3o Ex S. Hieronymo sententia loquitur
contra tonsuram, quae fiebat in honorem Deorum. 4o
probat Christianorum rasura ex SS. patribus. D. Dionysius 26.
de Eccles. hierarch. nemini rasura, uelq; primo omnium na-
tuum tondere. Anastasius ad episcopos Galliae caput iubeat
radi. Idem Anastasius in libello de uirginitate. Palladius cap.
41. Isidorus lib. de officiis Ecclesiasticis cap. 4. Rabanus mo-
guntinus Archiepiscopus lib. 10 in titul. clericorum cap. 3. oes
cleros radendos esse docet. Hasce rationes patres assignant
1. Actor. 21. Nazarei attondebant. 2. raduntur in rotundum
in formam coronae, in signum quod excellenti Dei officio sint
assignati, cui seruire, regnare est, in canonico causa. 12. q. 1.
3. Duo sunt genera. Nota tonsuram primam posse quem-
piam Abbatem conferre, ut huius dicitur 69. & determinat hoc
7. synodus. & concil. Laodicense. 3o multi arisstantur
apostolos in honorem uenerae domini, ad decus Dei gloriam
coronam in capite rasam ferre. Toletanum concil. 4. hanc
coronae docet. Superius inquit caput detondeant. 4o Vene-
rabilis Beda Historiae Anglicanae lib. 5. cap. 22. ad expro-
mendam coronam spineam domini. dicit Petrum fuisse ra-

2
Legit Hieronymus et ornatus
capitis, non rasura.

3
4
Pater Chrysostomus de Rasura
ex SS. PP.

1
Rationes a PP. pro rasura
data.

1
Tonsura potest ab Abbate
ferri.

sum. S^{ca} pura figura circularis perfectionem denotat, uultque
Dei ministros esse perfectos, ut Isidorus & R^{og} h^{ab} h^{ab}, 6° quia
sicut deponunt capillos, sic debent curas seculi deponere. 7°
debent clerici distinguere a populo, & q^udem per coronam & habitum.

5
6
7

Et 23. & in Causa Super^{is} notata. quicunq^{ue} uolunt clericorum
immunitate gaudere, illi tenentur coronam ferre. Veteres per
coronam iurare solitos, & in honorem coronae suae meminisse
docet epla S. Hieronymi. Ad Augustinum & Hippium. Salutes
precor coronam tuam. D. Aug. Tertullianum uestri per coro-
nam uestram adiurant.

Veteres per coronam iurare solitos

Num idem sit ualor sacramentorum a malis
sacerdotibus administratorum?

Est sane idem. Siue n. sanctus, siue flagitiosus sacerdos
in Ecclesia Dei sacra Christi fidelibus administret, non
per illius malitiam ualor perit. ep^{ist} 1° corinth. 3. hanc sententiam
his uerbis D. Paulus comprobat. quid enim Apollo est, quid
uero Paulus, nonne ministri eius, cui credidistis. Ego plan-
tavi, Apollo rigauit. Deus dedit incrementum. Deus in
sacramentis auctor gratiae, non homo. 2° pura uis sa-
cramentorum & dignitas est, non ex pietate conferentis, sed
ex Christi institutione dependet, sicut numus aureus prin-
cipis auctoritate percussus, quamuis ab hoste traictetur, in
idem ualor permanet. Sic per flagitiosum hominem sacra

Est idem.

ep^{ist} 2° corinth. 3. D. Paulus.

Deus in sacramentis auctor gratiae, non homo.

2° pura uis sacramentorum & dignitas est, non ex pietate conferentis, sed ex Christi institutione dependet.

sicut numus aureus principis auctoritate percussus, quamuis ab hoste traictetur, in idem ualor permanet.

3
quia divina ordinatio
non potest aboleri

S. Irenaeus.

Sicut SS. Patres.

S. Gregorius

D. Hieronymus.

D. Augustinus.

nequaquam suum ualorem amittunt. Porro divina ordinatio
non potest aboleri, non modo boni sacerdotes, sed etiam mali
in Ecclesia Dei iuste honorantur. S. Irenaeus lib. 4. cap. 43. quia ha-
bent successorem ab Apstolis, a quibus qui abstant, se prima
apstoli successione spoliant & scindunt Ecclesiam, quibus non
quodlibet adhaerere, nec honorem deferre. Idem docent S. patres
causa in iure canonico qst. 1a Caput. Multi. D. Gregorius ait. heu
in quam magnum laqueum incidunt, qui divina mysteria
ab alijs qst, ab alijs minus posse sanctificari credunt, cum unus
& idem spiritus S. in Ecclesia per totum terrarum orbem diffusus
inuisibiliter sanctificat, benedicens benedicat. D. Chrysost.
Hom. 60. ad populum Antiochenum, Non sunt humanae ritus
sacerdotis opera proposita in sacramentis, quae tunc ipse dominus
fecit in ultima coena, idem & nunc quoque facit. nos in ministerium
tenemus locum, qui illa sanctificat, ipse est Christus: & pariter
pbat in eadem Hom. laice sacerdotem uides offerentem, re-
ut sacerdotem putes hoc facientem, sed Christi manum inuisi-
biliter extensem; & cum baptizatis, ipse te baptizat. Idem
hom. 81. in Math. quando sacerdotem tibi corpus domini
praehibere uidebis, noli arbitrari sacerdotis, sed Christi ma-
num ad te porrigi. D. Aug. contra Cresconium grammaticum
lib. 2. cap. 20. Christus mandat conscientias sine per honos

sive per malos ministros. Idem lib. 10. tra. 1. cap. 13. in ordinatione habent ius dandi. quam diu vero unitatem non habent unitatis, dant ad perniciem propriam. Aliud n. est ius prorsus non habere, aliud est permissiose habere, sicut baptizati non possunt sacramentum amittere, si nec ordinati. qd qui a suo parochio non episcopo recipit sacramenta, nil de valore credit deedere, quia Deus non homo auctor est sacramentorum. Vide. dist. 32. sacramenta illorum sancta sunt, licet malorum sacerdotum. Tamen nitentur Christi fideles abstinere, ne fiat illis libertas peccandi, gravissimis summorum pontificum Leonis & Nicolai poenis coercendo, in quos tamen non incidunt ij, qui a proprio parochio, ab episcopo ad hoc destinato sumere sacramenta deposunt.

Aliud est ius prorsus non habere, aliud est permissiose habere.

 # A simili.

Cur a malis sacerdotibus Christi huius causam debent.

Silne maioribus ordinibus annexi coelibatus?

De hac qstione duplex est error. Prior graecorum, episcopos duxisse uxorem, priusquam ordinem sumant, qui post ordinati utantur. Cuius auctor existimatur ex diaconi Nicolaus, quem renouavit Vigilantius, contra quem S. Hieronymus sic loquitur. Prius nefas sui sceleris dici. Erat episcopus habere consortes, qui nullum ordinant, nisi prius uxorem duxerit. Bombabus Cardinalis can. 70. contra Nicetum abbatem hunc errorem defendentem scripsit gravissime. Error secundus Lutherianorum

Prior graecorum. Priusquam ordinati utantur.

Auctor huius.

Posterior Lutherianorum. Quod ante et post.

Heresis August.

est, ante & post ordinationem vivere, devere uxorem. Huius
author est Jovinianus tempore B. Hieronymi, propterea con-
demnatus. De quo D. Aug. haeresi 82. Haec autem haeresis sta-
tim extincta, nec usq; ad deceptionem unius sacerdotis de-
venit, quam haeresim Wiclegh renovavit. Vide Thomam
Waldensem q. 128. postmodum eandem excitavit Luthe-
rus in sua Catharinae defensione libello, de abroganda
missa. Reiectis his duobus erroribus. R. maioribus or-
dinibus annexum esse cohibatum, quo vero iure duplex est
catholicorum sententia. Prior opinio est eorum, qui iure divi-
no obligatos eos volunt. sicut nostro saeculo sentit Eligiosus
de sacerdotum continentia cap. 4. Antea haec saecula idem
docuit Joannes maior in 4. mag. dist. 24. q. 2. Altera sententia

Contra officia.

sed quo iure est Jovinianus.

Alia iure divino.

Alia iure politico & canonico.

est omnium catholicorum, sacerdotes, diaconos, subdiaconos
tantum iure politico & canonico, tenere ad continentiam. Vide
Domicum Sotum lib. 7. de iure & iust. q. 6. art. 2. Vbi docet to-
tum hoc non plane divinum, sed politicum esse. Ideo nec
matrimonium sua natura pugnat cum sacerdotio, sed
respectu actus tantum, quia reddit hominem carnalem,
sacerdos autem debet esse spiritalis. Sed objerunt nobis
adversarij. 1. Timothi. 3. Tuberi episcopum eligi, qui filios
subditos habet in omni castitate. R. D. Hieronymi lib.
contra Jovinianum non dicit D. Paulus Episcopus, qui
unam

*qui matrimonium propter
quod est sine dolo.*

Quidam Ep. Apolo.

Contra iud. q. 2. Hieronym.

renam habuerit, ille eligetur, & paulo post. Si laicus quicumque ^{et ratione ad unig.}
 fidelis orare non potest, nisi careat officio coniugali. Sacer.
 doti cum semper pro populo sit offerendum & orandum, semper est
 cavendum, & cavendum matrimonio. Idem epla. so. novemint
 se hostias offerre non posse, si quere coniugali serviant &
 in fine Epla. Apst. vel virgines, vel post nuptias continentibus
 fuerunt presbyteri. Et diaconi, aut virgines aut viduae eli-
 guntur, aut certe in aeternum pudici. ^{Concil. Trid. sess. 24. can. 9.}
 dicunt legem esse ecclesiasticam. Innocentius 2o in concil. Romano
 cap. 2. Triglioni eos impedimento teneri docet. <sup>de 3a inspectione sacra-
 res et alijs a d. d. d.</sup> so ordinis. dem
 voti. denique in dicto Ecclesia. quod sit haec lex competens
 probi. Et si legantur quidam episcopi habuisse uxores, illi
 tunc nondum promiserant continentiam, sed apostolica tradi-
 tione abstinuerant. Probr. ex S. Cyrilliano, qui impio & novato
 obijcit, quod in sacerdotio uxore sit usus, quam gravidam vi-
 dens, metuens ignominiam calce uxoris ventrem pressit, &
 abortum procuravit. <sup>Episcopi habuerunt uxores, sed
 ipsi non usque fecerunt.</sup> Episcopos vero habentes non, esse usos
 ex ijs patet historijs. Cassiodorus lib. 7. cap. 14 docet. S.
 Dalagium sponte prima nocte castitatem suavisse & post.
 modum Laodicea episcopum factum. Turrenensis lib.
 s. cap. 46. Coniugatis in Gallia episcopis permissas docet
 ex dicto Dalmati. Idem h't Manuanus. De S. Hilario,
 non nocuit tibi progenies, non obstitit uxor legitime con-

iuncta thoro. D. Gregor. Nazianzen. in oratione funebri pa-
 rentis, qui fuit Episcopus consolatur matrem. Non igitur
 negamus coniugatos episcopos, & sacerdotes fuisse. Sed
 sermo uxoribus non usus, quod his rationibus docet.
 Ratio 1^a est. S. Hierony. ad Titum cap. 10 oportet conti-
 nentem esse, continentem ab uxoris complexu. 2da ratio
 est eiusdem S. Hierony. lib. 10 contra Iovinianum, quod qua-
 situdine debet vacare orationi. Et D. Paulus 1° ad Cor.
 7. vult coniuges ab actu coniugali abstinere propter ora-
 tionem. 3ta Ratio. Moyses Exod. 19. noluit in tertium
 usque diem uxoribus appropinquare. & sacerdotes quotidie ma-
 nibus debent portare dominum, & tractare, quanto igitur
 magis debent abesse ab uxore. 4ta ratio. 1° regum. Et Na-
 than Abimelech. Davidi dare panes propositionis, nisi
 ipse abstinisset, & pueri cum uxoribus; multo magis de-
 bent abstinere sacerdotes, qui consecrant panem angelorum.
 Ratio 5^a 1° parali. 24. & Luca 1° quo tempore sacer-
 dotes administrabant, aberant ab uxoribus. Vide de his
 cap. 10. Levit. & Numeror. 3. & 26 psalmum. Ratio 6^a
 in concil. Nizeno 1° can. 3. interdicitur cohabitatio femi-
 nae, nisi amica, vel mater, vel soror matris sit. Idem in
 Neocaesariense concil. cap. 10. Adde si sacerdos uxorem

1° quod in conjugatis
 non debet esse
 1°

2° quod in illi oratione
 2°

3° quod in illi oratione
 3°

4° quod in illi oratione
 4°

5° quod in illi oratione
 5°

6° quod in illi oratione
 6°

dixerit, ordine mouendum esse.

Verum concubinarij sacerdotes sint in statu damnationis?

Sunt equidem. quia fornicator est in statu damnationis
I ad corinth. 6. Fornicarij regnum Dei non possidebunt, & concubinarij sunt fornicarij. Quocirca optime sequitur, regnum Dei non possidebunt. & per secundam sequentem, qd sunt in statu damnationis. Ideo, qd Nirenium in can. 4. dicit nec episcopus, nec presbyter, nec diaconus habet cum uxoris vel mulieribus. nec curiose inspiciat, nec orphanam sub caritatis praetextu, nisi sit soror. amica uel auita admittat. B.

Conclusio officii
107

Chrysost. hom. in concubinarios. tomo. 5. Non credo possibile esse, ut talis iuuenis & puella, simul habitent, simul sedeant, confabulentur, intempestiuos iocos adhibeant, & maneant casti. Posito, quod maneant, scandalizant multi, quorum sanguis super caput illorum uenit. Di, quam umbram honestatis habes. Virgo caret defensore, tutore; das uestem, turpiorem facis animum, exspolians uirtute. nonne nosti illud D. Pauli ad Thessalonic. 5. non debet tantum ab omni malo abstinere, sed etiam ab omni specie mali. In 63 decretal. tit. 11. de cohabitatione clericorum. cap. 10. Si quis sacerdotum, diaconorum, & subdiaconorum de quacumq; foemina, crimine fornicationis suspectus fuerit, post tertiam monitionem ex

18

63

adibus ejiciatur, & excoicetur. Ivident. sess. 24. cap. 8. dicit Eas,
qui talibus cohabitant in statu damnationis vivere, cuius un-
que tandem dignitatis sint, vult per monitos excommunica-
tione feriendos, a qua non solventur, donec re ipsa facta ad
monitioni paruerint.

Nem magistratus politicus possit constituere
sacerdotem?

Conctis natua.

Minime vero, nisi eo modo, quo Iheroboam 3. reg. 12. qui
fecit fana in excelsis, & sacerdotes de extremis populis, qui
non erant de filiis Leui 3. regum. 13. Deus hoc abominat
& per prophetam dicit. Josiam immolaturum super altare
hosce sacerdotes.

Lutherus.

Lutherus in eptam ad Galat. cap. 3. fate-
tur non sufficere uocationem internam, sed debere esse sa-
cerdotem missum ordinatum; se quidem missum ab archi-
episcopo Moguntino (quia per suffraganeum eius ordinatus)
nec autem a quibus sint missi, ipsi uiderint, non diffi-
teor ab Apostolorum temporibus semper sacerdotes esse ordi-
natos. Calvin. 4. misit. ut supra fatetur apostolos & co-
rum successores usq. ad nostra tempora sacerdotes ordina-

Calvinus.

2. quod qd in tte, in pte
den.

se. 2do Non potest dare potem, quam non habet. Sed
politicus magistratus non h't potem administrandi sacra-
menta, qd non potest dare hanc potestatem. 3o potestas
debet dari per manuum impositionem & ordinem 2. Timot.

13
cu plus in potestatem nisi p
manuum impositionem et ordinem
essent.

4. & non competis secularibus, nec populi electio requiritur
Trident. sess. 23. testatur. can. 7. qui dixerit ordines irritos
esse sine electione populi, anathema sit.

Utrum clerici sint a potestate secularium?

Duplex est opinio. Vna haeticorum, subiectos esse, tam in
tributo, quam in iudicijs. Probant qd. Mark. 17. Christi
soluit tributum. Caluing lib. 9. instit. cap. 11. Et Petrus mar.

*2. opinio
1. Haeticorum opinio*

tyr. in. 13. ad Rom. Altera est opinio Catholicorum
que est bipartita. 1. Clericos diuino iure & eorum

*2. Catholicorum opinio
partita.*

bona esse libera. Causa. 23. in iure Canonico q. 8. cap.

*3. Clericos diuino iure, et omni
iure esse liberos.*

quatuor. Tota est Theologorum optime sententium
liberos esse clericos partim iure diuino sunt liberi in

*2. In q. Clerici sunt
liberi iure diuino.*

actionibus religiosis, in regimine Ecclesiae, & in omnibus
graeptibus regimen Ecclesiae; hoc ius exprimitur Joan. 21.

Basileae oues, pascite agnos. Act. 20. Spiritus S. posuit uos
regere Ecclesiam. 1. Petri 5. Curam habe animarum

Ede iure humano liberi sunt a tributis, a tribunalibus
civilis potestatis; si docet Urbanus papa. Causa. 23.

3. In q. iure humani

q. 8. cap. Tributum. Valerius senior scripsit ad episco.

pos. Asiae. Theodoretus lib. 4. cap. 7. Bonos episcopos
tributum regibus dare non iubebat, sed petebat. Postea

Justinianus Imperator petiit, ne clerici dent tributum,
nititur diuina, ut ipse existimauit, auctoritate. Mark.

17. Nollit Christus filios regum liberos esse. D. Aug. Hoc
de re unde plura apud Dnium Sotum m. 4. mag. dist. 25. q. 1.
A publicis officijs officijs suis 2. art. 2. a publicis vero officijs & muneribus iure iura-
no partim sunt exempti, partim divini; quia S. Paulus non
vult eos implicari negotijs mundi. B. Constantinus ut ha-
ber apud Hieroph. cap. 7. lib. 42. iubet clericos esse liberos ab
officijs publicis, licet non possint pertrahi ad Tribunal civi-
le, ob transgressionem legis, tamen tenentur legitimas &
iustas leges civitatis servare, quod si non fecerint pos-
sunt a iuris superioribus puniri. sic Chalcedonense concil. cap.
9. constituit.

A publicis officijs officijs suis
liber partim sunt divini, partim
iura.

18. Tenentur Clerici iuris et legitimos
leges civitatis servare.

Quis debetur honor sacerdotibus.

Joan. 20. sicut misit me pater, ita & ego mitto vos; quod
debeatur legatis Dei honor nullus ambigit. Luca. 10. Cui
vos spernit, me spernit, ob summam potestatem honor est
dandus potestati competens. S. Chrysost. hom. 3. de sacer-
dotio; hanc potestatem Deus, nec angelis, nec archangelis, nec
cherubinis, nec Seraphinis datam esse voluit. quacumque
ligaveritis in terra, erunt & ligata in coelis &c. Idem hon-
s. de verbis domini dicam Esaiæ docet regum thronis sa-
cerdotium esse sublimius. hanc reddit causam, quia de regi-
bus iudicant; dem, quia SS. patres decernunt honorem.

Summus ob summam
potestatem.

Sacerdotes cum Regibus
art. 1. 2.

sacerdotis esse summum in terris. D. Irenaeus epist. 7. ad mir. D. Irenaeus.
 Smirnaenses. Nil honoratius est in Ecclesia sacerdote, et
 episcopo. Galesius papa ad Anastasium imperatorem praes. *Galesius Papa.*
 libus imperatores colla submitunt. D. Gregor. 14. moral. cap. *D. Gregorius.*
 19. Prima membra in corpore Christi sunt sacerdotes.
 Idem lib. 7. epistolarum, epist. 31. ad Mauritium Imperatorem
 Sacerdotes inter hoies quidam Dei sunt. Hanc ptem *D. Ambrosius.*
 D. Ambros. in Theodosio Imperatore exereuit, ut habes
 lib. 5. apud Theodosium Theodoretum dico. cap. 17. nam
 cum Ecclesia excludit, & post poenitentiam actam cum
 uellet imperator inter subsellia stare D. Ambrosio rem
 diuinam agente mandauit archidiacono, ut imperatori
 diceret, ut exiret choro & inter populum staret. cum esse
 urum de populo in Ecclesia Dei. Idem legis S. Fabianum *S. Fabianus.*
 fecisse, excludendo Philippum Imperatorem apud Eusebi.
 um lib. 6. cap. 25. Ethnici semper sacerdotes in summo ho
Episcopi suos Sacerdotes
longe summa obsequia adu-
erunt.
 nore habuerunt. Orosius lib. 7. cap. 37. dicit gentes cum
 Romam inuasissent, sacerdotibus reperisse. Atala rex
 potentissimus Romam euersurum potentissimo exercitu ad
 ueniebat, accurrunt eo Leo pontifex. auersus rediit in pa
 triam, quia quendam sibi angusta forma astantem
 sibi minantem uidit, cuius personam D. Leo gestabat *qui in summo sunt Sacerdotes*
in honore gerunt.
 Sto Cui non honorarunt sacerdotes, miserere perierunt

Ita Henricus rex.

Henricus rex inhonorat sacerdotes, teste Fulgoso lib. 7.

Ita Izabel.

pedicularij morbo interfectus est. 4. regum. g. Izabel

Ita Saul.

à canibus devoratus. 1. regum. 18. Saul sacerdotes occi-
derat, post semetipsum occidit. 2. machab. 4. Andro-

Ita Arbonicus.

machus Oniam pontificem, ducitur per civitatem, exiit
suis purpura, & in eodem loco, quo occiderat Oniam cruci-

Ita Valerianus forianus.

datum. Ruffing lib. 2. cap. 13. refert Valerium Arria-
num, qui sacerdotes in navi exiij iusserat in furore esse

Ita Anastasius.

existum. Nicetus in annalibus refert Anastasium im-
peratorem, qui inhonorat sacerdotes coelitus fulmine

Cur tales misere possint
viri?

factum, & occisum esse. Causam cur misere interierint
qui inhonorarunt sacerdotes refert S. Chrysost. in eptan-

Ad S. Chrysost.

zon D. Pauli ad Corinth. & Timoth. hom. 2. An ignoras
quid sit sacerdos, angelus utique dñi est, non ex se ipso

Obsecro.

loquitur. Si hunc despicias, non illum despicias, sed Deum
despicias, qui ordinavit illum. Sed unde constat in-

Exultatio.

quies, Deum fuisse illius ordinationis authorem, ni-
si hanc habeas opinionem, firmiterq credas, spes tua

Contra, Sacerdotes qui
honorant, sumunt honorant
faciunt.

manis erit, si nil per eum operatur Deus, non habes
tabernaculum, non es baptratus. 6. Qui honorarunt

sacerdotes magni facti sunt. Hac de re, qui vult

exempla legat. D. Aug. lib. 5. de civit. Dei cap. 20. usq. ad 26.

refert Lasius Rudolphum comitem Haruburgensem adeo sacerdotes honorasse, ut cum proficiscenti occurreret sacerdos Euchriam ferens cum aditu, ipse ab equo descendit, & sacerdotem in equum proprium, sicut & aditum in famuli equum, sedere coegerit, & ipse & famulus venerabundi respectati sunt, postea post. Deus auxit hanc familiam, ut duces, reges, imperatores efficerentur.

Sic Rudolphus comes Haruburgensis.

D. Aug. predicto loco cap. 28. maximam felicitatem Deum Constantino contulisse ob honorem sacerdotum refert.

Sic Constantinus Magnus.

cap. 23. Honorio gloriosissimam victoriam contra Radacharismum cap. 26. Theodosius senior maxime re-

Sic Honorius.

Sic Theodosius senior.

tulit victorias, de quo Claudianus

O nimirum dilecte Deo, cui militat aether,
Et coniurati veniunt ad classica venti.

Quibus sint sacri ordines conferendi?

Alia persona divino iure, alia humano excluduntur

Foeminae divinis sine admittuntur.

Divino, ratione sexus, foemina excluduntur, quamvis str-

Amicus licet aliter.

ritus foeminas admittebat. Cataphruges aequae foeminas, ac viros admiserunt. Hussitae idem egerunt, teste epiph-

Et Cataphruges.

anio haeres. 49. a D. Aug. haeres et damnantur omnes qui foeminas ad sacerdotium admittent.

Et ss. pp.

Ad Timoth. 2. Status mulierem in Ecclesia docere non permittit, nec

et sic ex parte.

Cur viri non possunt
ordinari?

Cur non mulieres?

Sunt in quibusdam
morales

Sunt et Presbyteris
sunt canonicis

Episcopis obediunt

Cur non in
genuis

De quo dicitur in
2

dominari in virum. Unde colligitur, quod possit ordinari
virilis. & iure divino, & necessitate sacramenti requiri
quare, si quis tentat ordinare foeminam, nil facit, quia
legis hic subditus est legi naturae, nec hierarchicis statibus
Ecclesiae id permittit. Corinth. 11. ut Christus caput viri
sicut vir caput mulieris, quia non vir ex foemina, sed foemina
ex viro sumpta est. Si quis ex iure canonico diaconus &
presbyterus dicitur, sciat inter mortales eas fuisse, quibus
et seminum Evangelium, & homilias sororibus legere permis-
sum erat. Presbyterae seniores, quae a patribus damnantur
& sacerdotio fungebantur, erant ex haereticis Cataphrygum
& excluduntur iure canonico, aut potius apostolico. Bigami
vel D. Paulus ad Titum 2. Ad Timotheum 3. si quis sine crimine
unius uxoris virat, ordinatur. Decretal. tit. 22. cap. 1. Et si sint
ordinati, privandi sunt, quia contra statum ordinati non
intelligitur de bigamo, qui promissa castitate ducit uxorem
causa 27. in iure canonico. q. 1. cap. quotquot. Vel qui
contraxit cum corrupta, vel commisit adulterium, vere
bigamus est, qui duas habuit uxores. Contendunt alij
& non male, qui non duxit in uxorem virginem, siue de muni-
cipio illa fuerit, siue publice constiterit illam fuisse
corruptam. Semel inveniatur de bigamo esse dispensabi-

idque à Marcello pontifice: qui bigamum subdiaconum in #
ordine suo ministrare permisit. Sed bene vult Dmicy Soto
hunc subdiaconatum ordinem non fuisse. Dem plures ex
cluduntur humano iure seu pontificio, sicut irregulares,
qui possunt esse in quadruplici ordine, duplici tñ ordinis
maxime excluduntur. 1º qui sunt irregulares ex defectu
libertatis, ut est u. g. seruus, 2do ex defectu rationis ut
stultus, 3º ex defectu sanitatis, ut epileptici. 4. defectu
corporis, ut est de formis, luscus, claudus, si pollice careat,
si manus non habet. si aure, uel simili membro conspicuo
careat. 5º defectu natalium, quicumque non legitimo tho.
ro natus est, irregularis est. lib. decretal. tit. 28. cap. Consu.
luit. Et Deuter. 23. de scorto natus non ingreditur tem.
plum domini usq; in decimam generationem; apud nos uero
in secunda generatione tollitur irregularitas. De filiis
sacerdotum, aliquot sunt extravagantes, & longe difficilius
cum illis, quam cum alijs dispensatur. 6º nati ex hæreticis,
quorum parentes pertinaciter defendunt hæresim. Similia
ter etiam fiunt irregulares ex crimine, & illi prohibentur a
sacerdotio. 7º Homicidæ uoluntarij de quo dist. 5.
cap. Studeat. docet non esse dispensandum. Eodem em

3
Humano seu pontificio
iure excluduntur.

Irregulares
Dmicy Soto

1

2

3

4

5

6

longe difficilius cum alijs
dispensatur.

Homicidæ uoluntarij.

*De omni homicidio et
causis. et latrocinio*

modo fit irregularis. qui pugnando alterum mutilat, huc
referuntur omnes homicidae. licet aliqui in homicidio, ne
maliter quidem peccent, tamen sunt irregulares. sic sentit
D. Tho. in 2^a 2^a q. 24. tit. 7. licet Sylvester de Legib. cap.
60. putent quosdam non fieri irregulares, maxime eos, qui me-
rito occidunt, quales sunt, qui latronem occidunt, omnem mo-
dum diffugiendi quarentes, maxima cum dolore leviter
eum laedunt, & debilitant, cum, poenitentia morant, vel
rum non desistit latro, occidat tandem magis casu, quam pro-
posito. Eodem referuntur iudices sanguinis, assessores in iu-
dicio sanguinis, & quicumque auxilium praestant in homici-
dio. Ad omnes apostatae a fide. 3o qui scienter bis sunt
baptizati. 4o Professores in religione aliqua approbata,
quam deserunt. 5o Si quis utatur ordine, quem non ha-
bet; hi omnes sine dispensatione non ordinantur. Et sic

qui huc referuntur.

- 2
- 3
- 4
- 5

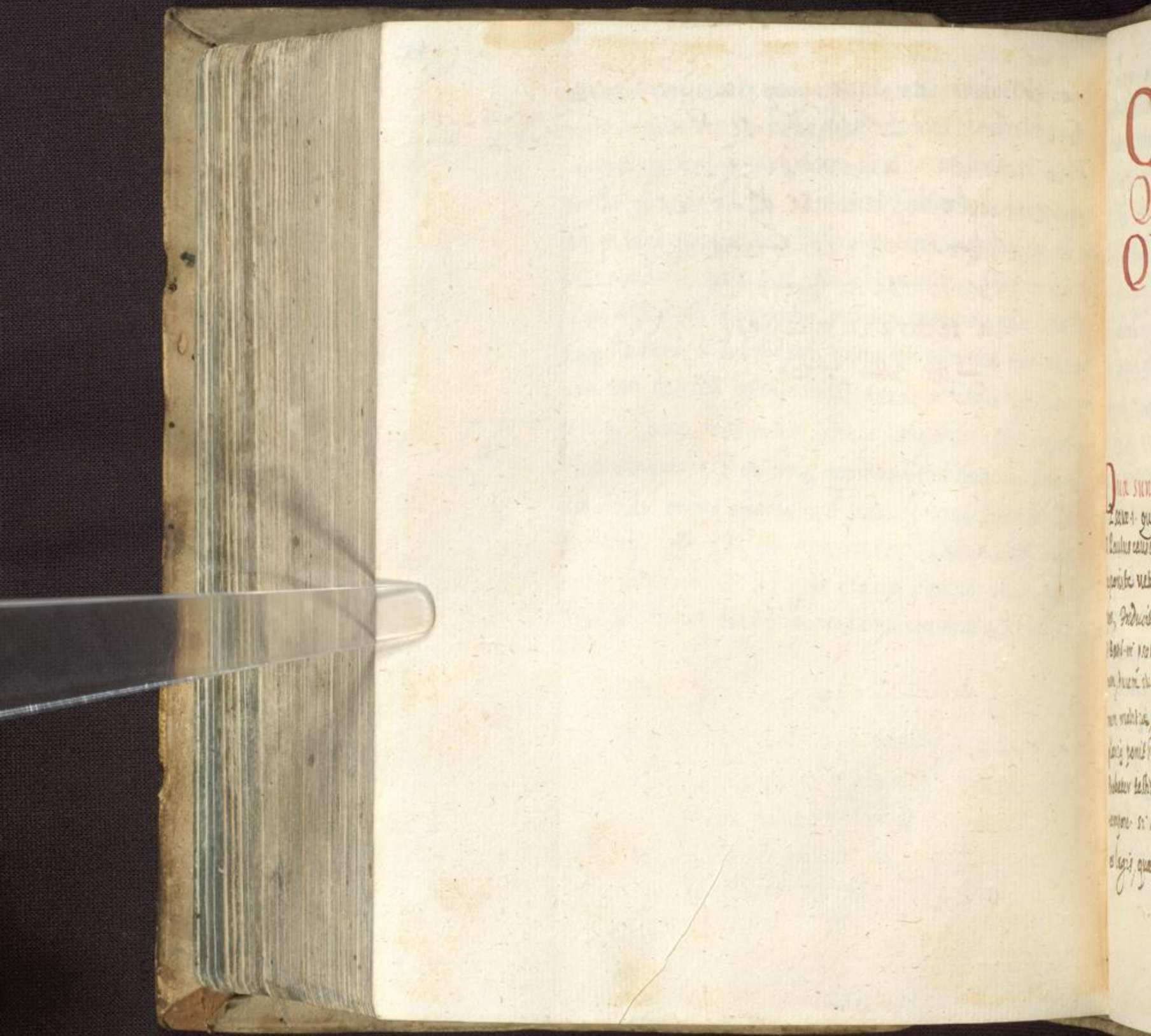
Hac sunt dictata a R^{do} P. Gerharo
que omnia tere ipse audivi; quamvis etiam
ab alijs me descripsisse etiam fatear, qua
mihi tum videbantur satis multa: si
tamen forte aliquando multa enim
in hoc libro scripta non sunt,

nec ego plura iam possum portare) aut propter
breuiorem tractationem, aut sententiarum
correctionem, hoc aut non probes, aut
certe copiosius tractata desideres in
alio libro cum diuina Gratia aliu
scribendi modum & ordinem
me secutum inuenies.

Hæc iam proba.

O
O
O

Dix. sicut
Liber 1. qu
Lullus calli
pariste. vch
or, Prudic
Liber 1. qu
om. huzm. cu
non vultu
pari. pomb
Liber 1. qu
com. se
el. huz. que